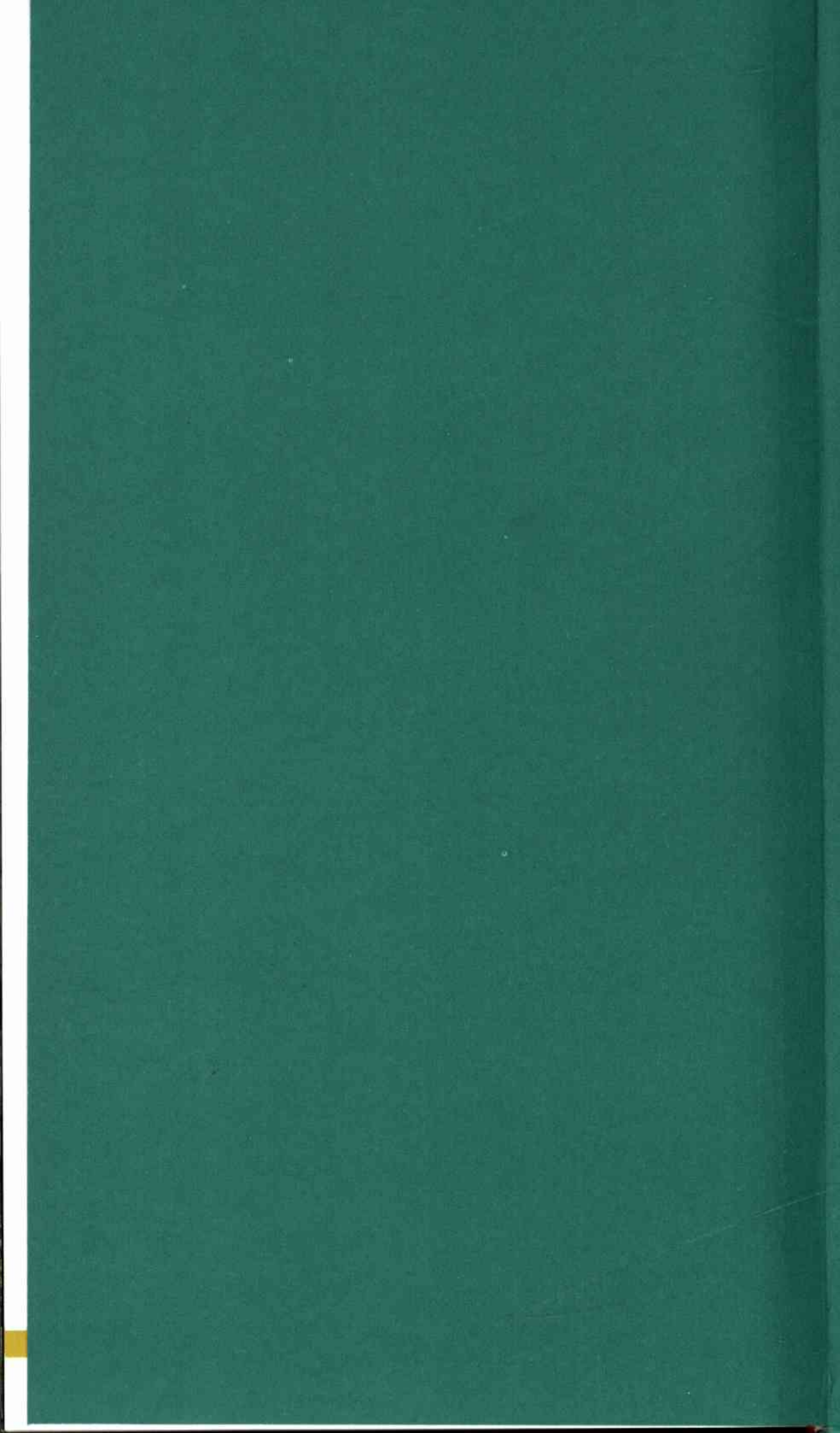

از مجموعه کتاب‌های جاده‌های ایران

جاذبه‌های گردشگری
جاده‌ی هراز

تألیف: **احمد نظری** | با مقدمه‌ی **دکتر منوچهر ستوده**

آنچه در این کتاب می‌خوانید...

به نام پروردگار مهربان

از مجموعه کتاب‌های جاده‌های ایران

جاذبه‌های گردشگری
جاده‌ی هراز

تألیف: **احمد نظری** | با مقدمه‌ی **دکتر منوچهر ستوده**

سرشناسه: نظری، احمد، ۱۳۶۱ -عنوان و نام پدیدآور: جاذبه‌های گردشگری جاده هراز/مولف احمد نظری./ مشخصات نشر: تهران : مهرسا ، ۱۳۹۳. / مشخصات ظاهری: مصور (رنگی)، نقشه (رنگی). /شابک: ۵-۶۰-۶۵۹۱-۶۰۰-۹۷۸ وضعیت فهرست نویسی: فیپا/ موضوع: مازندران -- سیر و سیاحت -- کتاب‌های راهنما موضوع: تهران (استان) -- سیر و سیاحت -- کتاب‌های راهنما/ رده بندی کنگره: DSR۲۰۵۳ ۱۳۹۳ ۶ن۳۳الف /رده‌بندی دیویی: ۹۵۵/۲۲ شماره کتابشناسی ملی: ۳۶۴۵۰۲۷

جاذبه‌های گردشگری جاده‌ی هراز

ناشر	انتشارات مهرسا
مؤلف	احمد نظری
مدیر تولید	معصومه گرشاسبی
ناظر چاپ	اسماعیل صادقی
طراح نقشه‌ها و صفحه‌آرا	مینا غریبی
طراح جلد	رضا باغبانی
ویراستار ادبی	سمیه حیدری
شابک	۵-۶۰-۶۵۹۱-۶۰۰-۹۷۸
نوبت چاپ	اول - ۱۳۹۴
شمارگان	۵۰۰۰ نسخه

قیمت : ۳۲۰۰۰ تومان

انتشارات مهرسا

مرکز پخش: میدان انقلاب، کارگر جنوبی، کوچه صابر، پلاک ۱، واحد ۱

تلفکس ۰۲۱-۶۶۴۸۱۹۸۹

پیامک ۱۰۰۰۱۹۸۹

www.mehrsa.org | info@mehrsa.org

فهرست

پیوست‌ها

مقدمه‌ی استاد گرانقدر جناب آقای دکتر ستوده

پهنهٔ پهناور دشت ری و قزوین را با باریکهٔ ساحلی دریای خزر را چهار راه اصلی بهم متصل می‌کند بدین شرح:

۱- راه قزوین به کنار دریای خزر ۳- راه چالوس

۲- راه هراز ۴- راه فیروزکوه

مسیر دیدنی و زیبا و تماشایی و معنوی‌ای است و پس از آن جدیدترین و پرترددترین آنها راه چالوس است. خود من بارها در هشتاد سال خود دیده‌ام که مسافران این راه دور ساعت‌ها معطل و ساعاتی را در راه ماندن به خواب گذرانده‌اند. این راه میان کرج و چالوس است و راهی که مردم تهران و کرج و پشت تهران به مازندران می‌گذرانند. مسیر این راه از کرج تا چالوس است. مسیر این جاده کنار رود کرج (رود کرج) است و در مسیر قلعه‌های بزرگ بر سر راه است که سراسر گذشته آنها قسمتی هم از تاریخ گذشته ما است و نشان می‌دهد که خشایارشاهی آنها تا امروز باقی است و گویای عظمت گذشته آنهاست و دیدنی‌تر شدن شرح آنها را در کتاب «قلاع اسماعیلیه در رشته کوه‌های البرز» مشاهده است. سیرکنندگان این جاده آمده و وقت خارج خواهند شد این کتاب را لازم می‌دانند.

جاده دیگر راه هراز است که مؤلف گرامی جناب آقای احمد ... در این مختصر شرح داده است. خداوند تعالی او و ما را توفیق دهد ... سلامتی کند.

منوچهر ستوده

۱۳۹۴

پهنه‌ی پهناور ری و قزوین و نوار باریک حاشیه‌ی دریای خزر را چهار راه اصلی به هم وصل می‌کند؛ این مسیرها عبارتند از:

۱ راه قزوین به کنار دریا خزر

۲ راه چالوس

۳ راه هراز

۴ راه فیروزکوه

مسیر این راه‌ها شمالی و جنوبی است و پر رفت‌وآمد. بدترین آن‌ها راه چالوس است. خودم با دو چشم خود دیدم که مسافران این راه دو ساعت و سه ساعت در راه مانده یا ساعاتی را در این راه به خواب گذرانده‌اند. این راه میان کرج و چالوس است و در این راه مردم تهران‌گریز، پشت به تهران و روی به مازندران کرده‌اند. مسیر این راه از کرج تا چالوس است. مسیر این جاده در کناره‌ی رود کره(= کرج) بوده و دو سه قلعه‌ی بزرگ بر سر راه است که سراسر گذشته‌ی آن‌ها قسمت مهمی از تاریخ گذشته را نشان می‌دهد که خرابه‌های آن‌ها تا امروز باقی است و گویای عظمت گذشته‌ی آن‌هاست و بنده‌ی شرمنده، شرح آن‌ها را در کتاب «قلاع اسماعیلیه در رشته‌کوه‌های البرز» داده است و بر کسانی که از این جاده آمد و رفت دارند، خواندن این کتاب را لازم می‌داند.

جاده‌ی دیگر راه هراز است که مؤلف گرامی، جناب آقای احمد نظری در این مختصر شرح داده است. خداوند تعالی او و ما را موفق بدارد و در هر راه راهنمایی کند.

آمین یا رب العالمین

منوچهر ستوده

چهارم دی‌ماه ۱۳۹۳

مقدمه‌ی مؤلف

به نام خداوند جان و خرد

جامعه‌ی گردشگری ایران همواره با شبهاتی مواجه بوده که پاسخ‌گویی به آن نیازمند کار تحقیقاتی و علمی بیشتر در این زمینه است. تا قبل از اینکه گردشگری ایران از مرحله‌ی کنونی، یعنی فعالیت اصناف مختلف در کنار یکدیگر، به یک صنعت به معنای واقعی کلمه تبدیل شود، انجام فعالیت علمی -که تا حدود زیادی بتوان از نتیجه‌ی آن اطمینان عقلی حاصل کرد- کار بسیار مشکلی است.

برای مثال، از سویی همه‌ی علاقه‌مندان به گردشگری از کم‌کاری دستگاه‌های مسئول در معرفی جاذبه‌های گردشگری ایران گله‌مند هستند. از سوی دیگر، هنگامی که در مورد جاذبه‌ای خاص تبلیغاتی انجام می‌گیرد و سیل گردشگر داخلی به سوی آن سرازیر می‌شود، هم‌اینان داد اعتراض سر می‌دهند و تمایل خود را به بکر ماندن جاذبه‌های مختلف اِبراز می‌دارند. لاجرم توسعه‌ی گردشگری همیشه با خطر تخریب و تهدید محیط زیست مواجه بوده و همیشه راحت‌ترین راه، چشم‌پوشی از معرفی مناظر گردشگری بوده است. اگر ما خواهان توجه بیشتر به گردشگری و استفاده از عواید و فواید سرشار آن هستیم، گسترش گردشگری داخلی اجتناب‌ناپذیر خواهد بود. با توجه به پیشرفت روزافزون زندگی ماشینی، تمایل افراد به استفاده از مواهب طبیعی بیشتر می‌شود. هر جا که جاده‌ای احداث شده باشد، از تهدید ورود افراد ناآشنا با اصول گردشگری در امان نخواهد بود. پس چه بهتر که متولیان گردشگری هم‌زمان با این پدیده‌ی در جریان، این اصول را به طبیعت‌گردان و علاقه‌مندان به گردشگری آموزش دهند.

شناسایی مناظر پراکنده‌ی اطراف جاذبه‌های گردشگری سنتی و مشهور مانند ساحل دریا می‌تواند حجم بیش از اندازه‌ی گردشگر در مواقع خاص و در نتیجه تخریب بیشتر محیط زیست در این‌گونه مناطق را کاهش دهد.

در این کتاب سعی شده که ضمن معرفی یک جاذبه، نکاتی را نیز گوشزد کنیم که در حفظ آن محیط موثر است. به عبارتی در کل این کتاب، می‌توانید آموزش‌های پراکنده‌ای را در مورد اصول گردشگری پایدار مشاهده کنید. بدین ترتیب کسی که از طریق این اثر با جاذبه‌ای آشنا می‌شود، به مطالبی هم برمی‌خورد که رعایت آن‌ها از تهدیدات ناشی از گسترش گردشگری می‌کاهد. حال هر چه تعداد این گردشگران در

مقایسه با گردشگران نابسامان و قشر سنتی گردشگر - که عموماً از اصول گردشگری پایدار اطلاعی ندارند و یا حداقل این اصول هنوز برای آن‌ها به یک هنجار تبدیل نشده است – افزایش یابد، به همان تعداد گام‌های بیشتری در گسترش فرهنگ صحیح گردشگری برداشته‌ایم.

ضمن اِمعان نظر به رویکرد پیش‌گفته، اقداماتی را در خصوص معرفی جاذبه‌های گردشگری جاده‌های معروف ایران در قالب یک مجموعه و در جلدهای مختلف انجام داده‌ایم. اولین مجلد از این مجموعه به معرفی جاذبه‌های گردشگری طبیعی و فرهنگی جاده‌ی هراز پرداخته است. جاده‌ی هراز - که از تهران شروع می‌شود و تا شهر آمل ادامه دارد و به جاده‌ی ۷۷ معروف است- در طول مسیر ۱۵۵ کیلومتری خود جاذبه‌های فراوانی دارد که هر کدام زیبایی خاصی را برای گردشگران به ارمغان می‌آورد. بخشی از این جاذبه‌ها در استان تهران قرار دارد و بخش اعظم آن در استان مازندران واقع شده است. در این میان تمامی مسیرهای فرعی را نیز که در این جاده وجود دارد، معرفی کرده‌ایم. برخی از جاذبه‌ها کنار جاده‌ی اصلی قرار دارند؛ مانند دخمه‌های سنگی کافرکلی و روستای آب‌اسک. برخی از این جاذبه‌ها با فاصله‌ی کمی از جاده‌ی اصلی قرار دارند، مانند کتیبه‌ی شکلی‌شاه و آبشار شاهاندشت و برخی نیز کمی دورتر از مسیر قرار گرفته‌اند؛ مانند دشت لار، روستای فیل‌بند و آبشار آب‌مراد. در این مجموعه تلاش کرده‌ایم مطالب به گونه‌ای باشند تا حتی افرادی که برای بار اول به آن منطقه سفر می‌کنند، بتوانند با استفاده از توضیحات ارائه شده، سفر خوبی را تجربه نمایند. به همین خاطر قبل از استفاده از کتاب حتماً **راهنمای استفاده از کتاب** را مطالعه کنید. در معرفی برخی از جاذبه‌ها، شماره تماس‌هایی برای هماهنگی راهنمای محلی، محل استراحت و شب‌مانی، وسیله‌ی نقلیه، امکانات رفاهی از قبیل رستوران، اردوگاه، خانه‌ی محلی و هتل آمده تا با استفاده از آن‌ها سفر خوشی را برای خود رقم بزنید و با برنامه‌ریزی بیشتر و بهتر سفر کنید. گفتنی است در آوردن نام اثر، روستا، کوه، دره، چشمه، رودخانه و غیره سعی شده است نخست از نام تأیید شده توسط مراجع رسمی استفاده گردد. در صورت نیافتن نام مصوب، از نقشه‌ها، کتاب‌های جغرافیایی، منابع تخصصی کوه‌نوردی و طبیعت‌گردی و به ویژه از نام‌های مشهور در منطقه استفاده کرده‌ایم. از این رو شاید برخی نام‌ها در

منابع مختلف و یا در گفتمان محلی متفاوت باشد و یا به صورت دیگری تلفظ گردد. شـــایان ذکر است در معرفی مراکز اقامتی و تفریحی از قبیل رستوران، هتل، خانه‌ی محلی و راهنما، هیچ‌گونه سفارشی پذیرفته نشده و در چاپ‌های بعدی نیز پذیرفته نخواهد شد؛ ضمن اینکه همه‌ی موارد بر طبق معیارهای نگارنده جمع‌آوری شده، پس اگر احساس می‌کنید موردی جا افتاده است که می‌تواند برای خوانندگان و گردشگران مفید باشد، آن را با ما در میان بگذارید. پرواضح است معرفی افراد یا مکان‌ها فقط جنبه‌ی اطلاع‌رســـانیَ داشـــته و به منزله‌ی تأیید کامل آن‌ها نیست؛ بنابراین رعایت قوانین و مقررات موضوعه‌ی کشور به عهده‌ی ارائه‌دهنده و استفاده‌کننده‌ی خدمات می‌باشد. نکته‌ی قابل توجه در ارائه‌ی گزارش مســـیر این است که اطلاعات ارائه شده مواردی اســـت که تا زمان چاپ کتاب به عنوان آخرین تغییرات منطقه مشخص شده است. برای مثال ممکن است مسیر روستایی که در کتاب، خاکی گزارش شده است مدتی بعد از انتشار اثر، آسفالت شده باشد و یا تابلوی بزرگی بر سر یک دوراهی نصب بوده که بعدها به دلیلی تخریب شده یا از آنجا برداشته شده است. اگر در بازدید خود به نتیجه‌ای مغایر با مطالب مندرج در این کتاب رسیدید، بر ما منّت نهاده و با هدف تکمیل و تصحیـــح اطلاعات کتاب، از طریق پســـت الکترونیکی یا پیامک به ما اطلاع دهید. نکته‌ی حائز اهمیت دیگر آنکه ســـفر به بیشتر مسیرها و جاذبه‌های معرفی شده در فصل سرد، برای افراد مبتدی و یا کسانی‌که خودرو و تجهیزات فنی مناسب ندارند، توصیه نمی‌شـــود. زمان مناسب برای این عزیزان، فاصله‌ی بین ماه‌های اردیبهشت تا آبان است.

توصیه‌ی مهم این اســـت که برای اجرای هر گونه برنامه در مناطق بعد از منطقه‌ی پلـــور، حتماً از طریق شـــماره‌های ارائه شـــده در ضمیمه‌ی انتهای کتـــاب، با هیأت کوه‌نوردی و صعودهای ورزشـــی آمل یا اداره‌ی ورزش و جوانان آمل و یا بخشـــداری مرکزی شـــهر آمـــل هماهنگ نماییـــد تا هم بتوانیـــد از توصیه‌هـــا و راهنمایی‌های کوه‌نوردان اســـتفاده کنید و هم در هنگام خطر، امدادرســـانی آسان‌تر صورت پذیرد. از تمامی طبیعت‌گردان و متخصصان گردشـــگری تقاضا داریم نظرات و پیشنهادات خود را با ما در میان بگذارند تا بتوانیم به تدریج، کم و کاســـتی‌های خود را برطرف نموده و اثری درخور جامعه‌ی گردشگری ایران ارائه دهیم.

به پاس قدردانی از زحمات تمام کســـانی که آموزش صحیح و مسئولانه در توسعه‌ی گردشگری را هدف اصلی خود قرار می‌دهند و نیز با هدف حفظ سنت دیرینه‌ی وقف، ۲۵ درصد از حق‌التألیف تمامی چاپ‌های این کتاب، وقف مباحث آموزشـــی در امر توسعه‌ی گردشگری، توان‌مندسازی جامعه‌ی محلی، تجلیل از فعالان حوزه‌ی آموزش و فرهنگ مرتبط با گردشگری، ترویج فرهنگ کتاب‌خوانی و چاپ و انتشار کتاب یا هر نوع نوشـــته در این خصوص در ایران عزیز می‌باشـــد. اثر معنوی این اقدام، هدیه می‌شود به روح استاد قرآن، مرحوم **حاج عبدالعلی نظری**.

از اســتاد گرانقدر جناب آقای دکتر منوچهر ســتوده که با وجود کسالت و مشغله‌ی فراوان، با روحی گشــاده، منّت نهاده و ضمن مطالعــه‌ی این اثر، ما را از هدایت‌های همیشگی خود بهره‌مند ساخته‌اند، امتنان ویژه دارم.

بر خود لازم می‌دانم از تمامی کســانی که دست یاری ما را صمیمانه فشردند به ویژه مدیریت محترم انتشارات مهرسا، دوست عزیزم جناب آقای احمد اختیاری و همکاران محترمشان و هم‌چنین کسانی که ما را در تهیه‌ی مطلب و عکس یاری نمودند، دوستان گرامی آرمین ارجمندیان، فرزان اسدی، نوید اسماری، نیلو اقدم، مرتضی امامی‌کوشا، مجتبی امیرشکاری، میثم آبیاک، آبیتار، امیرمظاهر آدرم، اسماعیل آقاجان‌پور نشلی، سیدمحمدحســین آقایی‌پور، مهدی بشیری، مهرداد بطحایی، احمد پارسافر، میررضا پاشایی، محمدرضا پورهاشمی، بهزاد ترکاشند، علی‌اکبر جعفری‌اصل، امین جعفری، علی‌رضا جواهری، بهنام جوکار، مانی جهان‌شــاهی، امین حسن‌پور، سامان حیدری، مازیار حیدری، رقیه خجسته‌پور، محمود خسروی، مهران خواجه‌زاده، بهروز خواجه‌وند صالحی، علی‌اصغر دریانی، مهدی دل‌کوهی، بهنام راد، مهردا رحمانی، رسول رضایی، علی‌رضا رمضان‌پور، علی‌رضا زارعی، مصطفی زروندی، وحید سِپَنج، مرتضی سعیدی، حامد ســلمانی، جمال سلیمانی، احمد شاکری، مازیار شــاهی، کاظم شوکت‌آبادی، ساسان شیبانی، میثم صالحی، امیر صیفی، لیلا طباطبایی، میلاد عبداللهی، علی‌رضا عبدلی، مهدی عبدی، داریوش عقیلی، محبوبه علمیه، محسن غلامی، بهاره غنی‌زاده، جواد فتحی، محســن فرهادی، کیانوش فرهادی‌نژاد، همایون فطرس، حســین فلاح، احمد قاســم‌پور، بتول قریشــی، فرزاد قصیریان، یاســر قدســی، آرش قوام‌زاده، علی قیژان‌زاده، مائده کاردار، اســفندیار کرمی، احمد کریمی، امیر کریمی، مظفر کشاورز محمدیــان، مهدی کلهر، محمد گائینی، آرش گل‌کار، مهدی گلی‌طبری، اســماعیل گلی‌پور، هومن الماســی، سید هوژن مبرقعی، حســن مجیدی، حسام محرر، محمد مختاری، مهدی مدبری، بهرام مصلح، شــقایق موحدیان، عفت میرزاخانی، ســروش میرزایی، میلاد میری، مجید نبیان، حسین نصرالهی، محمد نصرآبادی، امین نعمتی، یداله نقی‌زاده، مجید نوذری، اکبر نوری، مجید واردی، مهدی ورکش، عرفان هاشم‌پور، ایمان هاشمی چلاوی، افشین یوسفی، شرکت گردشگری لاسم وگروه فرهنگی هنری ولِمشا لاسم سپاس‌گزاری کنم.

در پایان به رسم وظیفه‌ی همگانی تجلیل از پیشکسوتان ایران‌شناسی و گردشگری، به مناسبت یک صدمین سال تولد ایران‌شناس مشهور، به پاس یک قرن تلاش در رَاه اعتلای ایران سربلند، این اثر تقدیم می‌شود به استاد گرانقدر جناب آقای **دکتر منوچهر ستوده**.

احمد نظری
زمستان ۱۳۹۳
amd.nazari@gmail.com

راهنمای علائم قراردادی نقشه‌ها

ارتفاعات	پیست اسکی	سد
امامزاده	تونل	سرویس بهداشتی
آبشار	جنگل/ پارک ملی	کلـبه
آثار تاریخی	چشمه	غار
پاراگلایدر	چشمه‌ی آب‌معدنی	قله
پل	دریاچه / برکه	محیط‌بانی
پمپ بنزین	رستوران (مجتمع خدمات رفاهی)	مسجد
پناهگاه	رودخانه	پایگاه هلال احمر
جیپ‌رو	دوچرخه‌سواری سنگین	کوه‌پیمایی
دوچرخه‌سواری سبک	سنگ‌نوردی/ فرود از آبشار	غارنوردی

جاده‌ی اصلی هراز ۷۷
بزرگ‌راه
جاده‌ی آسفالت فرعی
خاکی ماشین‌رو
جاده‌ی جیپ‌رو
راه پاکوب
راه مال‌رو
رودخانه

مختصات جغرافیایی
شهر
روستا
مرتع
جهت‌نما

معرفی کلی جاده‌ی هراز

جاده‌ی هراز که یکی از زیباترین جاده‌های دسترسی به شمال کشور است، در عرف راهداری به جاده‌ی ۷۷ معروف است. تابلوهای نصب شده در مناطق مختلف این جاده، موید این مطلب است. جاده‌ی ۷۷ به دلایل مختلف از قدیم‌الایام مورد توجه مسافران بوده، به‌گونه‌ای که امروزه در تعطیلات نوروز حدود پنج میلیون تردد از این جاده صورت می‌گیرد. تاریخی بودن مسیر، نزدیکی نسبی آن، وجود بیش از هفتاد جاذبه‌ی طبیعی و تاریخی که برخی از آن‌ها دارای رتبه در سطح کشور و فراتر از آن هستند، مانند قله‌ی دماوند و پارک ملی لار، توجه قدما و پیشینیان و وجود شهرها، روستاها و ییلاق‌های بسیار در مسیر، از عوامل توجه مردم در طول تاریخ به این جاده بوده است. اسناد موجود حاکی از آن است که پیشینه‌ی این راه به قبل از ساسانیان برمی‌گردد.[1]

۱. ستوده، منوچهر؛ البرزکوه، تهران، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، چاپ اول ۱۳۶۶، ص۷۶.

در زمان ناصرالدین شاه این راه تعمیر و مرمت شده است. به نقل از خاطرات ناصرالدین شاه، مباشر تعمیر و مرمت این راه حسن علی خان – وزیر فوائد عامه- بوده است که طی سال‌های ۱۲۸۹ تا ۱۲۹۱ هـ. ق انجام شده بود.[1]
محمدحسن خان اعتمادالسلطنه در خصوص چگونگی بنای این راه و ساختن پل‌ها و بندها و سدها در کمال استحکام و به قاعده‌ی علم هندسه مطالبی بیان کرده و گواهی داده است که از آمل تا دارالخلافه که بیست و هفت فرسخ راه بوده، همه جا طوری بوده که دو عراده کالکسه بدون تصادف و مزاحمت از کنار همدیگر عبور می‌کردند و در هیچ قطعه‌ای هم برای عابران مزاحمتی نبوده.[2] در این میان شهر آمل به عنوان یکی از شهرهای قدیمی ایران بسیار مورد توجه مورخان و جهانگردان ایرانی و خارجی قرار گرفته و یکی از راه‌های اصلی دسترسی به این شهر، راه آمل به ری یا جاده‌ی هراز کنونی بوده است. شمس‌الدین ابوعبدالله محمدبن ابی بکر المقدسی، جغرافی‌نویس مشهور از آمل یاد کرده و درباره‌ی بیمارستان و مسجد قدیمی و مسجد نو در این شهر شرحی نوشته است.[3] در میان مورخان، جغرافی‌دانان و جهانگردان ایرانی، ابوالفدا، مولف کتاب تقویم البلدان (متوفی ۷۳۳ ه.ق.)، مهبلی، یاقوت حموی در کتاب المشترک، حمدالله مستوفی در کتاب نزهه‌القلوب، سهراب در کتاب عجائب الاقالیم السبعه، اصطخری، حسن ابن اسفندیار صاحب تاریخ طبرستان و محمدحسن خان اعتمادالسلطنه به شرح آمل و نقاط اطراف آن پرداخته‌اند. از میان مستشرقان نیز توماس هربرت (Thomas Herbert)، هنوی (Hanwey)، فریزر (Freser)، ابت (Abbott)، هاسنت لویی رابینو صاحب کتاب مازندران و اِستارباد، گملین و ملگنوف در سفرنامه‌ی خود هر کدام به فراخور عبور یا توقف خود در این منطقه مطالبی را بیان کرده‌اند که ذکر آن‌ها در این مجال نمی‌گنجد.[4] در ادامه به معرفی مناطق چهارگانه‌ای که در مسیر جاده‌ی ۷۷ یعنی جاده‌ی هراز واقع شده است، می‌پردازیم.

---

۱. ستوده، منوچهر؛ از آستارا تا اِستارباد، همان ص ۳۰.

۲. برای مطالعه‌ی بیشتر رجوع کنید به: ستوده، منوچهر؛ از آستارا تا اِستارباد، تهران، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، چاپ اول ۱۳۶۶، جلد چهارم، بخش اول ص ۳۱، به نقل از مرآت البلدان ج ۱ صص ۶ و۷. راعی، مصطفی؛ اسک در گذر تاریخ، تهران، نشر انتخاب، چاپ اول ۱۳۸۷، صص ۱۸-۱۹.
منصورنژاد، محمد؛ آشنایی با رینه، تهران، نشر جوان پویا، چاپ اول ۱۳۹۳، صص ۱۱۵-۱۲۰.

۳. احسن التقاسیم فی معرفه الاقالیم ذیل اقلیم دیلم، ص ۳۵۹، به نقل از دکتر منوچهر ستوده، از آستارا تا اِستارباد، تهران، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، چاپ اول ۱۳۶۶، جلد چهارم، بخش اول، ص۱۱.

۴. برای مطالعه‌ی بیشتر رجوع کنید به: ستوده، منوچهر؛ از آستارا تا اِستارباد، همان، صص ۱۱ تا ۲۸. سعیدی شاهاندشتی، ناصر؛ جامعه شناسی تاریخی آمل، ساری، نشر ساغرسازان، چاپ اول ۱۳۹۱، ص ۶۲.

اثر طبیعی ملی

پدیده‌ها یا مجموعه‌های گیاهی و جانوری به نسبت کوچک، جالب، کم‌نظیر، استثنایی، غیر متعارف و غیر قابل جایگزین که دارای ارزش‌های حفاظتی، علمی، تاریخی یا طبیعی باشند، با هدف حفظ و حراست به عنوان اثر طبیعی ملی انتخاب می‌شوند. اقدامات حفاظتی در مورد این پدیده‌ها، باید تضمین‌کننده‌ی پایداری بهره‌برداری غیر مصرفی از آن‌ها در طول زمان باشد.

تنها اثر طبیعی ملی ایران که در مسیر جاده‌ی هراز قرار دارد و دارای شهرت جهانی است، قله‌ی دماوند است. این قله‌ی آتش‌فشانی، مرتفع‌ترین قله‌ی آتش‌فشانی در جهان است و سالانه کوه‌نوردان بسیاری را از کشورهای مختلف به ایران می‌کشاند. از میان پارک‌های ملی ایران، پارک ملی لار و پارک ملی خجیر در طول این مسیر هستند و مناطق بکر و زیبایی در طول مسیر دیده می‌شود، مانند منطقه‌ی حفاظت‌شده‌ی هراز، جاجرود و بخشی از منطقه‌ی حفاظت‌شده‌ی البرز مرکزی و مناطق شکار ممنوع.

پارک ملی لار

مناطــق طبیعــی بــه نســبت وســیع و دارای ویژگی‌های خــاص و اهمیت ملــی به لحاظ زمین‌شناســی، بوم‌شناسی، جغرافیای زیســتی و چشم‌انداز، با اهداف حفظ وضعیت زیستی و طبیعی، بهبود جمعیت گونه‌های جانوری و رویشــگاه‌های گیاهی و هم‌چنین بهره‌برداری تفرجــی، به عنوان پارک ملی انتخاب می‌شــوند. پارک‌های ملی، مکان‌های مناســبی برای فعالیت‌های آموزشی، پژوهشی و گردشگری در طبیعت به شمار می‌آیند. به منظور حفاظت بنیادی از تنوع زیســتی، ذخایر ژنتیکی، یکپارگچی اکولوژیک و چشــم‌اندازها، فعالیت‌های مرتبط با بهره‌برداری‌های مصرفی و مســکونی در این مناطق مجاز نیســت. به همین دلیل، برای پارک‌های ملی، پشــتوانه‌ی قانونی حفاظتی مســتحکم‌تری نســبت به ســایر مناطق حفاظت‌شده پیش‌بینی شده است.

منطقه‌ی حفاظت‌شــده‌ی لار، بین اســتان‌های تهران و مازندران واقع شــده است که در ســال ۱۳۵۴ به پارک ملی تبدیل شــد. از سال ۱۳۶۱، طبق مصوبه‌ی شورای عالی حفاظت محیط زیســت به عنوان منطقه‌ی حفاظت‌شــده اداره می‌شــود و از ســال ۱۳۷۰ بعضی از مناطــق آن برای شــکار و تیرانــدازی ممنوع اعلام گردید. دریاچه‌ی بیســت کیلومتری لار یکی از مراکز تفریحی این منطقه است. این دشت در هفتاد کیلومتری شمال شرقی تهران واقع شــده اســت و از قسمت شــمال به کوه‌های نور، از غرب به خاتون بارگاه و گرمابدر، از قســمت جنوب به لواســانات و از قســمت شــرق به کوه دماوند و پلور محدود می‌شــود. به دلیــل وجود کوه‌هــا و ارتفاعات فراوان اطــراف این منطقه، بارندگی و نــزولات جوی را در این منطقه شــاهد هستیم. منطقه‌ی حفاظت‌شــده‌ی لار دارای دو اکوسیستم کوهستانی و آبی اســت. این منطقه دارای انواع گونه‌های گیاهی و جانوری اســت که در این میان ماهی قزل‌آلای خال‌قرمز که از نادرترین گونه‌های آبزی جهان اســت، بر اهمیت این پارک افزوده اســت. این پارک دارای چشــم‌اندازهای بسیار زیبایی است. چشمه‌ها و رودخانه‌های پرآب و زیســتگاه‌های امن در دوسوی این دره‌ی زیبا، طراوت و جذابیت آن را دوچندان کرده است.

به علت چَرای بی‌رویه، تغییراتی در پوشــش گیاهی این منطقه صورت گرفته، ولی به طور کلی پوشش گیاهی آن علفزار است که شامل گنسیان، بوته‌زارها، پوشش‌های آلپی و شقایق وحشی است. این دشت از نظر گیاهان دارویی بسیا ر غنی است که از میان آن‌ها می‌توان به قارچ، کاسنی، گلپر، آویشن، شیرین‌بیان، باریجه، چای کوهی، بارهنگ و شنگ اشاره کرد.

معرفی کلی جاده‌ی هراز

به دلیل موقعیت ویژه‌ی کوهستانی و آبی، در این منطقه گونه‌های حیات وحش جانوری متفاوتی دیده می‌شـود. از پرندگان این منطقه که به حدود یک‌صدگونه می‌رسند، می‌توان کبـک، عقاب، سـارگپه، درنا، فلامینگو، دلیجه و کبک دری را نـام برد. گونه‌ای بی‌همتا از عقـاب کـه عقاب طلایی نام دارد، تنهـا در این حوزه از ایران زیسـت می‌کند و بومی این منطقه اسـت. عمده‌ی پسـتانداران این منطقه کل و بز، قوچ، خرگوش، سمور، میش البرز مرکزی، خرس قهوه‌ای، پلنگ، گرگ، روباه، گراز و گربه‌ی وحشـی هسـتند. دوزیسـتان و خزنـدگان این منطقه عبارتند از: افعی، افعـی دماوندی، افعی البرز، مار، مارمولک، بزمجه، لاک‌پشت، قورباغه. این منطقه به علت وجود پوشش گیاهی مرتعی و هم‌چنین تنوع زیاد گیاهان و گل‌ها، جهت زنبورداری نیز اسـتفاده می‌گردد که این کار از اوایل خرداد شـروع می‌شـود و تا اواخر شهریور همان سـال ادامه دارد. از این منطقه به علت وجود جاذبه‌های طبیعی و چشـم‌اندازهای زیبا به عنـوان یک منطقه‌ی اکوتوریسـتی و تحقیقاتی و جهت انجام پروژه‌های پژوهشـی و آموزشی نیز استفاده می‌شود که به علت وجود تنوع بسیار در میان گونه‌های گیاهی و جانوری، مورد توجه مردم و دوسـتداران طبیعت قرارگرفته است. وجود کوه‌ها و دریاچه‌ی لار، باعث شده که این منطقه مورد توجه بسیاری از کوهنوردان و صیادان صید ورزشی ماهی قرار بگیرد. این دره با داشتن هوای پاک و دل‌انگیز، در روزهای تعطیل جمعیت زیادی را به سوی خود جذب می‌نماید.

دوســـتداران ورزش ماهی‌گیری، هر هفته برای صید ماهی به این دره می‌آیند. فصل مجاز صید ماهی معمولاً از اول خردادماه هر سال آغاز و تا شهریورماه ادامه می‌یابد. علاقه‌مندان به این ورزش با کســـب پروانه‌ی ویژه‌ی صید روزانه که در ادارات محیط مربوط به صید صادر می‌شود، می‌توانند به صید ماهی بپردازند. توضیحات لازم در این خصوص را در بخش معرفی دشت لار ارائه داده‌ایم.

پارک ملی خجیر

پـارک ملی خجیر پس از انتخاب شـهر تهران به عنوان پایتخت کشـور در زمان قاجاریه با نام‌های قرق سـلطنتی یا شـکارگاه سـلطنتی تحت حفاظت قرار گرفت که پس از پیروزی انقلاب اسـلامی ایران با تصویب شورای انقلاب، اداره‌ی آن به سازمان حفاظت محیط زیست محول شـد و طی مصوبه‌ی شـماره‌ی نود تاریخ ۲۱ شـهریور ۱۳۶۱ شـورای عالی حفاظت محیط زیست با حدود و ثغور مشخص، به عنوان پارک ملی تعیین گردید. پوشش گیاهی این منطقه بیشـتر شامل این موارد اسـت: بنه، بادام کوهی، ارس، داغداغان، چنار، سپیدار، پده، بید، زالزالک تبریزی، افرا، زبان گنجشـک، عرعر، اقاقیا، کاج، تنگرس، تمشک، گز، شیشعان، روناس، زرشـک، سوفورا، شیرخشت، سـیاه تلو، دغدغک و ارمک. پستانداران خجیر را کل و بز، قوچ و میش البرز مرکزی، گراز، پلنگ، کفتار، روباه قرمز، شـغال، گورکن، گربه‌ی وحشی و خرگوش تشـکیل می‌دهند. انواع گونه‌های پرنده اعم از مهاجر آبزی، کنار آبزی و شـکاری در این منطقه به چشـم می‌خورد. از مهم‌ترین خزندگان ایـن منطقه نیز می‌توان موارد زیر را نام برد: مار کرمی، کورمار دوسـر، مار آتشـی، مار پلنگی، مار دستی، مار آبی، مار شتری، شـترمار، یله‌مار، تیرمار، سوسن‌مار، افعی شاخ‌دار ایرانی، افعی کوفی، قورباغه‌ی معمولی، وزغ سبز و لاک‌پشت.

منطقه‌ی حفاظت‌شده

اراضی به نسبت وسیع، با ارزش حفاظتی زیاد که با هدف حفظ و احیای رویشگاه‌های گیاهی و زیستگاه‌های جانوری انتخاب می‌شوند، مناطق حفاظت‌شده نام دارند. این مناطق، محیط‌های مناسبی برای اجرای برنامه‌های آموزشی و پژوهش‌های زیست‌محیطی به شمار می‌آیند. در مناطق حفاظت‌شده انجام فعالیت‌های گردشگری و بهره‌برداری مصرفی و اقتصادی متناسب با نواحی هر منطقه و بر اساس طرح جامع مدیریت مناطق، مجاز است.

منطقه‌ی حفاظت‌شده‌ی هراز و رودخانه‌ی هراز

منطقه‌ی حفاظت‌شـــده‌ی هراز دارای اقلیم‌های مدیترانه‌ای معتدل و نیمه‌مرطوب سرد است. پوشش گیاهی هراز شامل جنگل‌های کم‌نظیر هیرکانی و مرتع ییلاقی است. از گونه‌های مهم جانوری منطقه می‌توان مرال، شوکا، تشی، گراز، پلنگ، خرس قهوه‌ای، گرگ، بز و پازن، روباه معمولی، ســیاه‌گوش، شغال، کبک، کبک دری، قرقاول و عقاب ماهی‌گیر را نام برد. موقعیت عمومی این منطقه در مسیر جاده‌ی ارتباطی آمل- تهران یا همان جاده‌ی هراز است.

منطقه‌ی حفاظت‌شده‌ی جاجرود و رودخانه‌ی جاجرود

موقعیت جغرافیایی منطقه‌ی حفاظت‌شده‌ی جاجرود، در شرق و شمال شرقی تهران می‌باشد. این منطقه به صورت حوزه‌ی آبخیز نیست، بلکه محدوده‌ی زیست‌محیطی است که از شمال به جاده‌ی سد لتیان و جاده‌ی رسنان، از شرق به ارتفاعات البرز و جاده‌های فیروزکوه و هراز، از جنوب به جاده‌ی خاوران و ارتفاعات حاشیه‌ی آن و مسگرآباد و از غرب به شهر تهران محدود می‌شـــود. پوشش گیاهی منطقه‌ی حفاظت‌شـــده‌ی جاجرود را خارشـــتر، گز، تاغ، اسکنبیل، کاروانکش، جغجغه، گون، درمنه، زالزالک، گوجه‌ی وحشی، زرشک و انجیر تشکیل می‌دهند.

از پستانداران منطقه می‌توان کل و بز، قوچ و میش، آهو، پلنگ، خوک، کاراکال و سیاه‌گوش را نام برد. پرندگان منطقه را نیز کبک، تیهو، باقرقره و اردک سرسبز تشکیل می‌دهند. بلندترین کوه منطقه، آراکوه با ارتفاع بیش از ۲۶۰۰ متر می‌باشد. این مناطق عمدتاً زیستگاه قوچ و میش بوده و پوشش گیاهی این منطقه به دلیل استفاده‌ی مفرط دامداران، کیفیت مطلوبی ندارد، ولی در ارتفاعات بالا شامل بادام، بنه و انواع گون می‌باشد. هم‌چنین کوه‌های خواسه‌بال، شش‌سفید، باجی‌گره، داردار و سولک، زیستگاه کل و بز می‌باشند و در کوه‌های داردار نیز پلنگ مشاهده گردیده است. این کوه‌ها چشمه‌های بسیاری را در خود جای داده‌اند.

منطقه‌ی حفاظت‌شده‌ی واز

منطقه‌ی حفاظت‌شده‌ی واز در جنوب چمستان و لاویج در استان مازندران واقع است. در معرفی روستای گزناسرا و ییلاق‌های اطراف آن، راه دسترسی به این منطقه آمده است. این منطقه با مساحت ۹۶۴۶ هکتار، در سال ۱۳۸۰ حفاظت‌شده اعلام شد و دارای اقلیم مرطوب سرد و کوهستانی با رودهای فراوان بوده و از جنگل‌های هیرکانی و مراتع ییلاقی پوشیده شده است. گونه‌های اصلی جانوری منطقه عبارتند از: پلنگ، مرال، شوکا، خرس قهوه‌ای، سیاه‌گوش، کبک، شغال، گراز و تشی.

وجود تنوع زیستی بالا، جنگل‌های کم‌نظیر هیرکانی، گونه‌های با ارزش شوکا و مرال و راه‌های دسترسی مناسب، زمینه‌ی فعالیت‌های پژوهشی و گردشگری را در منطقه فراهم ساخته است. تجاوز به عرصه‌های طبیعی و تخریب اراضی ملی، قاچاق چوب و صید و شکار، مهم‌ترین عوامل تخریب و تهدید این منطقه به شمار می‌روند.

مناطق شکار ممنوع

در زیستگاه‌هایی با ویژگی‌های بارز که جمعیت جانوری آن‌ها به دلیل شکار بی‌رویه رو به کاهش است و از این رو به حمایت نیاز دارند، شکار برای مدتی محدود و به طور معمول سه

تا پنج سـال، ممنوع می‌شـود. چنانچه جمعیت جانوری منطقه‌ای در این دوره ترمیم شود، می‌توان آن را با توجه به سـایر معیارها، به عنوان یکی از مناطق چهارگانه‌ی تحت مدیریت تعیین نمود. راهکار تعیین مناطق شـکارممنوع را می‌توان پشتوانه‌ای برای حفاظت از ذخایر طبیعی کشور و نوعی آزمون برای بررسی قابلیت‌های مناطق، به منظور پیوستن به مجموعه‌ی مناطق حفاظت‌شده دانست. منطقه‌ی شکارممنوع لار در استان تهران و منطقه‌ی شکارممنوع چلاو، امامزاده علی و رزن در استان مازندران، در مسیر جاده‌ی هراز واقع شده‌اند.

پناهگاه حیات وحش

پناهگاه‌ها محدوده‌هایی با زیسـتگاه‌های طبیعی نمونه برای جانوران وحشی هستند که به منظور حمایت از جمعیت گونه‌های جانوری و افزایش سطح کیفیت آن‌ها، انتخاب می‌شوند. کم‌ترین وسـعت پناهگاه‌های حیات وحش باید به اندازه‌ای باشد که ضمن رفع نیاز گونه‌های جانوری، پیوستگی و ارتباط متقابل واحدهای آن‌ها را نیز تضمین کند. این مناطق، محیط‌های مناسـبی برای فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی به ویژه در ارتباط با جانوران وحشی به شمار می‌آیند. بهره‌برداری‌های مصرفی و سـازگار و هم‌چنین فعالیت‌های گردشگری کنترل شده در پناهگاه‌ها مجاز است.

در طول مسیر جاده‌ی هراز، مراکز اقامتی، رستوران، پمپ بنزین و مجتمع‌های تفریحی خدماتی بین راهی زیادی وجود دارد که برخی از آن‌ها به تناسب موضوع در متن کتاب معرفیَ شده‌اند. فهرست آن‌ها هم در ضمائم انتهای کتاب آورده شده تا مورد استفاده‌ی مسافران این جاده قرار بگیرد.

بخشـی از این مسیر در اسـتان تهران و بخش عمده‌ی آن در اسـتان مازندران واقع شده اسـت. بخش لاریجان به مرکزیت شـهر گزنگ که از امامزاده هاشـم شـروع می‌شـود و تا «پل هردورود (دوراهی بلده)» ادامه دارد و بخش امامزاده عبداله به مرکزیت امامزاده عبداله که از پل هردورود (دوراهی بلده) شروع می‌شود و تا نزدیکی شهر آمل ادامه دارد، دو بخش از شهرستان آمل هستند که بیشترین محدوده‌ی جغرافیایی این مسیر را دربردارند.

بخش لاریجان خود به دو قسمت بالالاریجان و پایین‌لاریجان تقسیم می‌شود. علاوه بر شهرهای رینه و گزنک، حدود ۳۲ روستا هم در بالالاریجان قرار دارند. محدوده‌ی بالالاریجان از امام‌زاده هاشم شروع شده و تا تونل وانا ادامه دارد. قسمت پایین‌لاریجان نیز خود به سه منطقه تقسیم می‌شود: بهرستاق که از منطقه بایجان شروع شده و تمام روستاهای شرق جاده‌ی هراز را تا سه‌راهی پنجاب، که حدود ۱۰ روستا می‌باشند، شامل می‌شود. دلارستاق نیز شامل روستاهای غرب جاده‌ی هراز از منطقه‌ی بایجان تا منطقه‌ی پنجاب می‌شود که ۹ روستا را تشکِیل می‌دهد. نمارستاق که سومین منطقه از قسمت پایین‌لاریجان بخش لاریجان است شامل ۱۷ روستا در غرب جاده هراز در خروجی پنجاب می‌شود.

بخش امام‌زاده عبدالله نیز از دو دهستان به نام‌های چلاو و بالاخیابان لیتکوه تشکیل شده است. دهستان بالا خیابان لیتکوه از روستاهای جهت غرب جاده‌ی هراز از پل هردورود (دوراهی بلده) شروع می‌شود و تا شهر امام‌زاده عبدالله ادامه دارد. دهستان چلاو نیز روستاهای واقع در همین محدوده ولی در جهت شرق جاده‌ی هراز را شامل می‌شود.

شهرهایی که در این جاده‌ی قدیمی و زیبا در استان تهران قرار دارند، جاجرود، بومهن، رودهن و آبعلی هستند و شهرهایی که در استان مازندران واقع شده‌اند و در مسیر جاده‌ی هراز دیده می‌شوند، رینه و گزنک هستند.

به دلیل قرار گرفتن قسمت زیادی از این جاده در مجاورت رودخانه‌ی هراز، کارگاه‌های پرورش ماهی زیادی در اطراف این جاده مشغول تولید ماهی قزل‌آلا و سالامون هستند که آماده‌ی فروش ماهی زنده و تازه به همراه انواع و اقسام سبزی‌ها و چاشنی‌های معطر و خوش‌طعم به مشتریان خود می‌باشند.

در فاصله‌ی بین خردادماه تا فصل پاییز به تناسب فصل، در کنار جاده و یا در روستاهای واقع در مسیر، میوه‌ی نوبرانه ارائه می‌دهند و می‌توانید برای طول سفر و یا به عنوان سوغاتی

یا خرید سفر از این میوه‌های تازه با قیمتی مناسب خریداری کنید. عمده‌ی این میوه‌ها عبارتند از: گیلاس، آلبالو، زردآلو، قیسی، سیب، گلابی، گردو، انار و خرمالو.

در زمستان به دلیل برف و کولاک سنگین، جاده‌ی هراز و خروجی‌های فرعی آن در برخی از روزها مسدود می‌شود که علاوه بر اعلام در اخبار مراکز اطلاع‌رسانی، می‌توانید از مرکز اطلاعات راه‌ها، باز بودن یا نبودن مسیر را استعلام نمایید. در صورت باز بودن مسیر، فراموش نکنید با توجه به کوهستانی بودن منطقه و متغیر بودن آب‌وهوا، حتماً تجهیزات ایمنی خودرو را از قبیل بخاری، سوخت کافی، زنجیر چرخ، لاستیک یخ‌شکن، بیلچه، ضد یخ، پتو و غذای فشرده شده و خشکبار به عنوان ذخیره‌ی مواقع اضطراری و دیگر موارد ایمنی بررسی کنید تا در راه نمانید. اهمیت این موضوع در راه‌های فرعی که از جاده‌ی هراز جدا می‌شود، بیشتر نمایان است.

پدیده‌های زمین‌شناسی از دیگر جاذبه‌های علمی جاده‌ی هراز به شمار می‌آید. چشمه‌های آب‌گرم و چشمه‌های آب‌معدنی در طول مسیر، و همچنین پدیده‌هایی مانند سنگ‌های آذرین دامنه‌های کوه پاشوره، دریاچه امامزاده علی و کوه چهل ستون از این قبیل هستند. کوه چهل‌ستون که قبل از روستای آب‌اسک و تونل تکاور در سمت چپ جاده مشخص است، متشکل از دیواره‌هایی است که با شیارهای گدازه‌ای دماوند پوشیده شده‌است. در این قسمت که در واقع دامنه‌ی قله ماند محسوب می‌شود، تاقدیس‌هایی از جنس تراورتَن مشاهده می‌کنید که در نتیجه‌ی رسوب مواد آهکی ایجاد شده‌اند. دریاچه امامزاده علی نیز در نتیجه رانش زمین در همین منطقه ایجاد شده است.

مجاورت رودخانه‌ی خروشان و پر پیچ و خم هراز در طول مسیر با جاده‌ی اصلی هراز وخروجی‌های فرعی آن، باعث احداث پل‌های زیادی در طول مسیر شده است. از شهر رودهن تا شهر آمل چندین پل بزرگ و کوچک بر روی رودخانه‌ی هراز و یا در گذرگاه‌های کوهستانی بنا شده است که از جمله‌ی آن‌ها می‌توان به پل شاهی، پل لاسم، پل نیاک، پل نوا، پل گزنک، پل تفنگاه، پل بایجان، پل دوآب، پل سیاه‌بیشه، پل لهاش و پل چلاو اشاره نمود.

به دلیل کوهستانی بودن مسیر، در ساخت جاده‌ی هراز از بهمن‌گیر و تونل‌های بسیاری استفاده شده است. تعداد تونل‌های موجود در طول مسیر از رودهن تا آمل، ۱۵ عدد می‌باشد که طولانی‌ترین آن‌ها تونل جدیدالاحداث امام‌زاده هاشم با طول بیش از سه کیلومتر و تونل وانا با بیش از ۱۵۰۰ متر است. هر یک از این تونل‌ها اسم مخصوص به خود دارد و همگی آنها به ترتیب از سمت آمل به تهران شماره‌گذاری شده است. نام و شماره‌ی این تونل‌ها در ورودی برخی از آنها آمده است. شماره و نام تونل‌ها به صورت پراکنده در متن کتاب و به صورت یک‌جا در نقشه کلی جاده‌ی هراز در انتهای کتاب آمده است.

 راهنمای استفاده از کتاب

۴۶ پردمه
و روستاهای اطراف

جاذبه‌های کتاب از ۱ تا ۶۵ شماره‌گذاری شده و در قسمت‌هایی از آن، به مناسبت‌های مختلف به این شماره‌ها اشاره شده است. علاوه بر این، نام جاذبه نیز در مقابل آن شماره آمده است. البته در برخی موارد، نام جاذبه دربرگیرنده‌ی کل منطقه‌ی مورد بحث نبوده و به عنوان نامی شاخص از آن منطقه انتخاب شده است. هم‌چنین در شرح آن جاذبه، به برخی از مناطق دیدنی اطراف آن جاذبه نیز پرداخته شده است.

■ **فاصله تا آمل:** ۸۲ کیلومتر
■ **فاصله تا تهران:** ۱۱۳ کیلومتر

در این قسمت فاصله‌ی هر جاذبه تا آمل و تهران به صورت جداگانه آمده است. نکته‌ی قابل توجه این است که ملاک مسافت بیان‌شده در جاده‌ی اصلی هراز از سمت تهران، تقاطع خیابان دماوند و اتوبان شهید بابایی و از سمت آمل ورودی شهر، میدان حضرت قائم (عج) می‌باشد. برای مثال، روستای پردمه تا تهران (یعنی تقاطع خیابان دماوند و اتوبان شهید بابایی) ۱۱۳ کیلومتر و با آمل (یعنی ورودی شهر، میدان حضرت قائم (عج)) ۸۲ کیلومتر فاصله دارد. شایان ذکر است کلیه‌ی مسافت‌های عنوان‌شده در جاده‌ی اصلی هراز با این معیار مطابقت دارد. علاوه بر مسیر اصلی جاده‌ی هراز، مسیرهای فرعی ماشین‌رو و حتی بخش‌هایی که باید پیاده طی شود نیز به صورت کیلومتر یا متر بیان شده‌است. اگر دستگاه موقعیت‌یاب جهانی (GPS) به همراه داشته باشید، به راحتی می‌توانید این فاصله‌ها را به دست آورید، در غیر این صورت نیز با کمی دقت و تجربه می‌توانید مسافت باقی‌مانده و مسافت پیموده‌شده را با توجه به میزان خطای دید، زاویه‌ی افق، شیب، سرعت، استفاده از روش‌های گام‌شماری و امثال آن تخمین بزنید. یکی از سرفصل‌های کلاس‌های کارآموزی نقشه‌خوانی و کار با قطب‌نما، تخمین مسافت است که پیشنهاد می‌شود با شرکت در این کلاس‌ها توانایی خود را در این زمینه بهبود بخشید.

■ **سطح برنامه:** گل‌گشت، پیمایش رودخانه، کوه‌پیمایی، دوچرخه‌سواری

در این قسمت انواع برنامه‌هایی که می‌توان در آن منطقه برگزار نمود، سطح‌بندی شده است. با این توضیح که خواننده با مطالعه‌ی متن، متناسب با شرایط بدنی، ابزار و تجهیزات، تجربه، زمان، تعداد نفرات و مانند آن انتخاب می‌کند که برنامه‌ی خود را تا چه سطحی پیش ببرد. این سطح می‌تواند بسیار ساده و در اصطلاح گل‌گشت سبک و متوسط بوده و یا یک برنامه‌ی سنگین باشد. نوع برنامه نیز با توجه به اقلیم آن محیط، کوه‌پیمایی، جنگل‌نوردی، پیمایش رودخانه، فرود از آبشار، غارنوردی، دوچرخه‌سواری و پیاده‌روی تعیین می‌شود. شایان ذکر است این سطح‌بندی اصولاً نمی‌تواند معیار واحدی باشد، زیرا هر سطح با توجه به تجربه، قوای جسمانی، تجهیزات و روحیه‌ی هر فرد، متفاوت است. برنامه‌ای با سطح متوسط ممکن است برای فردی سنگین محسوب شود و برای فرد دیگری گل‌گشت به شمار آید. از این رو این سطح‌بندی‌ها نمی‌تواند کاملاً دقیق باشد و صرفاً به این منظور که یک شِمای کلی از نوع برنامه در ذهن خواننده شکل بگیرد، بیان شده‌اند. البته با توجه به توضیحاتی که در قسمت شرح سفر آمده است، بهتر می‌توانید درجه‌ی سختی مسیر را تشخیص دهید.

مختصات جغرافیایی نقاط مهم

با شروع توضیحات متن کتاب، وقتی به نقطه‌ای خاص مانند یک دوراهی می‌رسید، با علامت مواجه می‌شوید. این علامت نشان‌دهنده‌ی آن است که مختصات جغرافیایی آن نقطه‌ی خاص، در صفحه‌ی اول آن جاذبه آمده است که با مراجعه به صفحه‌ی اول جاذبه، مختصات مربوط به آن شماره و در حقیقت طول و عرض جغرافیایی آن نقطه را خواهید دید. برای مثال در متن زیر خروجی روستای پردمه از جاده‌ی اصلی هراز دارای مختصات ۱ است که با مراجعه به صفحه‌ی اول جاذبه، آن را مشاهده می‌کنید. نتیجه اینکه خروجی روستای پردمه از جاده‌ی هراز دارای طول جغرافیایی N"۵۴ '۵۸ °۳۵ و عرض جغرافیایی E"۴۶ '۱۶ °۵۲ می‌باشد. شایان ذکر است می‌توانید این نقاط را با علامت ۱ در نقشه‌ی صفحه‌ی اول همان جاذبه نیز ببینید. این کار در موقعیت‌یابی سریع‌تر و بهتر و در نتیجه جهت‌یابی دقیق‌تر به شما کمک می‌کند. در موارد نادری به دلیل وسعت زیاد منطقه‌ی مورد بحث، یک یا چند مختصات در نقشه مشخص نشده‌اند.

بدیهی است این مختصات می‌تواند در تاریکی هوا، فضای مه‌گرفته، نبود راهنما و غیره، در پیدا کردن مکان مورد نظر به شما کمک کند. البته ضمن آوردن اطلاعات مربوط به موقعیت جهانی یک جاذبه، سعی شده است از نشانه‌های طبیعی مانند صخره، رودخانه، درخت، چشمه، مسافت و نشانه‌های مصنوعی مانند ساختمان، تابلو، گوسفندسرا و مانند آن در معرفی یک اثر استفاده شود، ولی داشتن دستگاه GPS و استفاده از این مختصات، خیال شما را راحت‌تر می‌کند.

برای هر یک از جاذبه‌های کتاب یک نقشه‌ی مجزا تهیه شده است که در صفحه‌ی اول معرفی هر جاذبه و در مواردی در بین صفحات متن آمده است. در نقشه‌ها، جهت جغرافیایی به روش معمول به صورت آمده است که جهت شمال را در سمت بالای صفحه‌ی کتاب نشان می‌دهد و استفاده‌کننده می‌تواند با توجه به آن، موقعیت خود را نسبت به نقشه توجیه کند. توجیه موقعیت خود نسبت به نقشه بدین معناست که صفحه‌ی نقشه را باز کنید و کتاب را همان‌گونه که صفحه‌بندی شده مقابل خود نگه دارید و خودتان نیز رو به شمال قرار بگیرید. اکنون شما می‌توانید با توجه به تعیین موقعیت حدودی خود بر روی نقشه و استفاده از جهت نقشه، راه خود را پیدا کنید. نکته‌ی مهم اینکه به دلیل محدودیت در طراحی نقشه و هم‌چنین موقعیت خاص برخی نقاط، در چند مورد جهت نقشه عوض شده است و جهت شمال نقشه، در سمت چپ یا پایین علامت جهت نما نشان داده شده که این موارد با علامت ★، داخل جهت‌نما مشخص شده‌اند. در این موارد برای توجیه موقعیت جغرافیایی خود نسبت به نقشه، ابتدا صفحه‌ی نقشه را مقابل خود باز کنید، سپس خودتان رو به شمال قرار بگیرید و کتاب را به گونه‌ای بچرخانید که جهت شمالِ نقشه با جهت شمالِ واقعی شما یکی شود. نقشه‌ی جاذبه‌های شماره‌ی ۲۶ و ۵۴ از این موارد هستند.

در طراحی علائم قراردادی نقشه سعی شده از نشانه‌هایی استفاده شود که گویا باشند. با این حال برای استفاده از نقشه حتماً به صفحه‌ی ۱۹ کتاب (صفحه‌ی علائم و نشانه‌های قراردادی نقشه‌ها) مراجعه نمایید. علاوه بر نقشه‌هایی که در صفحه‌ی اول هر جاذبه آمده، در برخی

مناطق به دلیل اهمیت و وسعت منطقه، نقشه‌های دیگری نیز طراحی شده‌اند که در بین مطالب آمده است.

برای ایجاد یک دید کلی از جاده‌ی هراز و تشخیص موقعیت کلی هر جاذبه در طول مسیر، کل جاذبه‌ها در قالب نقشه‌ی جاده‌ی هراز به صورت یک‌جا آمده و به صورت لَت در انتهای کتاب اضافه شده است. در این نقشه‌ی کلی، از آوردن اسم برخی روستاها و مناطق و هم‌چنین بعضی از راه‌های فرعی خودداری کرده‌ایم. ضمن اینکه محدوده‌ی کلی هر کدام از جاذبه‌ها از شماره‌ی ۱ تا ۶۵ با استفاده از علامت ۱ در نقشه معین شده است تا بتوانید موقعیت خود را نسبت به کل جاده‌ی هراز بیابید.

به علت کمبود فضای مناسب، نقشه‌ی تهیه‌شده از منطقه، جزئیات را نشان نمی‌دهد. از طرفی، برخی از شاخصه‌هایی که در تعریف استاندارد نقشه وجود دارد نیز در این نقشه‌ها رعایت نشده است. برای مثال قائم بودن تصویر سطح زمین بر روی صفحه‌ای افقی و دوبعدی، یکی از شاخص‌های پذیرفته‌شده در تعریف نقشه است که ما در تهیه‌ی نقشه رعایت نکرده‌ایم. دلیل این اقدام، ایجاد ارتباط راحت‌تر مخاطب با فضای پیش‌روست. تصاویر این کتاب به صورت عکس‌های هوایی از نرم‌افزار Google earth تهیه شده و به صورت سه‌بعدی نمایش داده شده است. لازم به ذکر است که هر یک از نقشه‌های این کتاب با توجه به محدودیت‌های موجود، با درجه‌ی متفاوتی نسبت به سطح زمین متمایل شده است.

مثال دیگر، مقیاس نقشه است که از مدل معمول آن پیروی نشده است. مقیاس نقشه‌های این کتاب، با توجه به محدوده‌ای که نقشه نشان می‌دهد، متفاوت است و عددی که بر روی مقیاس خطی آورده شده تقریبی بوده و نشانگر طول مسافت مقدار شاخص است. به عنوان مثال 2000 m به این معناست که این اندازه بر روی نقشه معادل فاصله‌ی هوایی ۲۰۰۰ متر بر روی سطح زمین است.

در این بخش نحوه‌ی دسترسی به جاذبه‌ی مورد نظر، در صورت داشتن خودرو و هم‌چنین در صورت استفاده از وسایل نقلیه‌ی عمومی و بین راهی بیان شده است. در بخش «چگونه برویم؟» شما برای رسیدن به روستا یا منطقه‌ی شروع برنامه - که معمولاً آخرین محلی است که با خودرو می‌توان طی نمود- راهنمایی می‌شوید و از آنجا به بعد را در قسمت شرح سفر خواهید خواند. توصیف کلی جاده‌ی منتهی به منطقه از قبیل جیپ‌رو، خاکی و یا آسفالت بودن آن، قابلیت تردد برای وسایل نقلیه‌ی عمومی و هم‌چنین فاصله‌ها در جاده‌ی اصلی و جاده‌های فرعی در این قسمت آمده است. در این بخش علاوه بر استفاده از مختصات جغرافیایی، از نشانه‌های طبیعی مانند صخره، رودخانه، درخت، چشمه، مسافت و هم‌چنین نشانه‌های ساختگی مانند ساختمان، تابلو، تونل و گوسفندسرا نیز استفاده شده است.

شرح کامل سفر و برنامه‌های پیشنهادی همراه با توضیحات مورد نیاز برای رسیدن به جاذبه‌های منطقه، در شرح سفر آمده است. شرح سفر معمولاً طولانی‌ترین و مفصل‌ترین قسمت هر جاذبه

است و بدنه‌ی اصلی توضیحات را تشکیل می‌دهد. در این بخش، شما در مورد همه‌ی جزئیات برای رسیدن به مکان مورد نظر، اطلاعات کافی را کسب خواهید نمود.

اگر برنامه‌ی مورد نظر شما بیشتر از یک روز طول بکشد، نیاز به سپری نمودن شب در یک جای امن، نزدیک به محل و با هزینه‌ی پایین، یکی از نیازهای اساسی شماست. کوه‌پیمایان و طبیعت‌گردان حرفه‌ای با به همراه داشتن چادر و وسایل مورد نیاز برای شب‌مانی، در این مورد مشکل چندانی نخواهند داشت. با این حال توصیه‌هایی که ممکن است در آن منطقه مفید باشد، بیان شده و نقاط پیشنهادی برای برپایی چادر نیز در برخی موارد آمده است. علاوه بر آن، اگر جاذبه‌ی مورد بحث امکانات اقامتی در اطراف خود دارد، تا حد امکان اطلاعاتی در مورد چگونگی هماهنگی آن آمده است. این امکانات اقامتی معمولاً امامزاده، زائرسرا، تکیه و خانه‌ی محلی و در برخی موارد مسافرخانه و هتل است. برای این منظور شماره تماس‌هایی برای هماهنگی قبلی و گرفتن اطلاعات بیشتر از محل اقامت احتمالی آورده شده است.

این قسمت مربوط به نکات مهمی است که با رعایت آن‌ها می‌توانید جلوی برخی از پیش‌آمدها و خطرات احتمالی را بگیرید و یا برای این موضوع آمادگی ذهنی داشته باشید. علاوه بر آن، رعایت این موارد باعث می‌شود تا برنامه را با لذت و آسایش بیشتری اجرا نمایید.
برخی از نکات آموزشی برای برگزاری یک سفر مسئولانه در طبیعت در این قسمت دیده می‌شود. یادگیری و توجه به این نکات با هدف نزدیک شدن به معیارهای گردشگری پایدار و رعایت نکات زیست‌محیطی، بسیار مورد تاکید است.

معمولاً در این بخش توضیحات بیشتری را برای معرفی جاذبه‌ی تاریخی و یا پرداختن به برخی از آداب و رسوم آن منطقه آورده‌ایم تا لطمه‌ای به فضای داخلی و اطلاعات کاربردی کتاب وارد ننماید و خواننده در صورت علاقه به دانستن بیشتر در مورد آن موضوع، این قسمت را مطالعه نماید. هم‌چنین برای کسب اطلاعات، منابع موثق و معتبری در پاورقی معرفی شده‌اند که بی‌شک مطالعه‌ی این کتاب‌ها نیز مفید خواهد بود. برخی از نکات آموزشی نیز در این قسمت آمده است.

وجه تسمیه

در طبیعت هر پدیده‌ای نام خاصی دارد. از روستا، ییلاق، قله و کوهپایه گرفته تا رودخانه، دره، چشمه، آبشار، مرتع و حتی گاهی برخی از سنگ‌ها هم اسم خاصی دارند. این اسامی هر یک سرگذشت طولانی داشته‌اند که از گذشته‌های بسیار دور تاکنون در هر دوره‌ای همراه با زبان مورد استفاده‌ی مردمان خود، تغییراتی در آن‌ها به وجود آمده تا به گونه‌ی فعلی به نسل حاضر رسیده‌اند. به طور قطع برای هر یک از این نام‌گذاری‌ها دلیلی وجود داشته و این اسامی از روی اتفاق نهاده نشده‌اند. در این میان متاسفانه وجه تسمیه‌ی بسیاری از اسامی به راحتی یافت نمی‌شود. علت آن هم کم‌توجهی به این موضوع و ثبت نکردن وقایع به صورت مکتوب در گذشته بوده است. جز در برخی کتب تاریخی و اطلاعات موجود در ذهن پدربزرگ‌ها و مادربزرگ‌ها، نمی‌توان علت نام‌گذاری برخی از اسامی را به دست آورد. ما نیز در این زمینه به موفقیت جامعی دست نیافتیم و به صورت پراکنده علت نام‌گذاری برخی مناطق را در این قسمت آورده‌ایم. بر ماست که با خواندن کتب تاریخی و جغرافیایی و مطالعه‌ی نقشه‌ها و کروکی‌های قدیمی و همنشینی با بزرگانِ زادگاه یا محل اقامت خود، به برخی از این موارد دست پیدا کنیم و با ثبت آن‌ها، فرزندانمان را بیشتر با گذشته‌ی خود آشنا نماییم.[1]

در انتخاب تصاویر رنگی نیز سعی کرده‌ایم علاوه بر در نظر گرفتن زیبایی‌های هنری، جنبه‌ی گزارشی بودن عکس حفظ شود. هم‌چنین با توجه به قطع کتاب و کمبود فضا برای صفحه‌آرایی، به آوردن نام محل عکس بسنده نموده و نام عکاسان و عکس‌های اهدایی آن‌ها را در ضمیمه‌ی پایانی کتاب ذکر کرده‌ایم.

۱. برای مطالعه‌ی بیشتر در مورد وجه تسمیه‌ی برخی از روستاها و مناطق به منابع زیر مراجعه نمایید:
راعی، مصطفی؛ اسک در گذر تاریخ، تهران، نشر انتخاب، چاپ اول ۱۳۸۷- سعیدی شاهاندشتی، ناصر؛ جامعه شناسی تاریخی آمل، همان - منصورنژاد، محمد؛ آشنایی با رینه، تهران، نشر جوان پویا، چاپ اول ۱۳۹۳- قاسمی، فاطمه؛ لاریجان، گنجینه اکوتوریسم، تهران، نشر سفیر اردهال، چاپ اول ۱۳۹۲ - منصورنژاد، محمد؛ آشنایی با رینه، همان - راعی اسکی، مصطفی؛ محلات لاریجان آمل، تهران، نشر انتخاب، چاپ اول ۱۳۹۳.

۱ سد لتیان

■ فاصله تا آمل: ۱۵۳ کیلومتر

■ فاصله تا تهران: ۱۶ کیلومتر

■ سطح برنامه: گل‌گشت، پیاده‌روی، پیمایش رودخانه، دوچرخه‌سواری

مختصات جغرافیایی نقاط مهم

۱ مختصات: ۳۵°۴۴′ ۳۷″N – ۵۱°۴۲′ ۰۶″E

۲ مختصات: ۳۵°۴۷′ ۲۵″N – ۵۱°۴۰′ ۵۲″E

۳ مختصات: ۳۵°۴۶′ ۰۳″N – ۵۱°۴۱′ ۳۲″E

در انتهای اتوبان بابایی، دو راه برای رسیدن به جاجرود وجود دارد. یکــی همان جــاده‌ی قدیمی جاجــرود و دیگری که بزرگ‌راه تهران - پردیس اســت. اگر از جاده‌ی قدیم بروید، بعــد از حدود نُه کیلومتر به جاجرود می‌رســید. البته اگر از مســیر اتوبان بروید، از طریق خروجی‌های فرعی می‌توانید به سمت جاجِرود تغییر مسیر دهید. اواسط جاجرود، قبل از مسجد امام رضا (ع)، در ســمت چپ تابلویی وجود دارد که جهت ســد لتیان را نشــان می‌دهد. ۱ اگر از خودروی شخصی استفاده می‌کنید، پانصد متر جلوتر از طریق دوربرگردان خود را به ابتدای این مســیر برسانید. اگر در این مســیر حدود هفت کیلومتر به جهت شمال برانید، به سد می‌رسید. ۲

برای رسیدن به جاجرود از سه‌راه تهران‌پارس و ترمینال شرق، می‌توانید از تاکسی‌ها و مینی‌بوس‌های تهران - رودهن و هم‌چنین ماشین‌های گذری در سه‌راه تهران‌پارس اســتفاده نمایید و اگر با مسیر آشنایی ندارید، از راننده بخواهید شما را پل جاجرود پیاده کند.

راه دیگر برای رفتن به سد لتیان، شهر لواسان است. اتوبان بابایی را که پیش بروید، بعد از خروجی اســتخر، از طریق دوربرگردانی که ســمت راســت جاده وجود دارد و تابلوی نصب شــده در ابتدای آن که «لشــگرک» را نشــان می‌دهد، وارد جاده‌ی لشــگرک شوید و به ســمت گردنه‌ی قوچک و لواسان حرکت کنید. اگر بخواهید از سمت ســه‌راه تهران‌پارس به جاده‌ی لشگرک برســید، وارد بلوار پروین که شدید، مسیر را به سمت شمال ادامه دهید و بدون هیچ پیچ و خمی وارد این جاده شوید. بعد از گردنه‌ی قوچک به ســه‌راهی فشــم می‌رسید که سمت چپ به طرف فشم و سمت راست به طرف لواسان می‌رود. مسیر لواسان را پیش بگیرید و بلوار اصلی شهر را که امام خمینی (ره) نام دارد، ادامه دهید تا به انتهای شهر برسید. از خیابان‌های انتهایی لواســان که به سمت راست حرکت کنید، بعد از طی حدود سه کیلومتر به کناره‌های ســد می‌رســید. البته می‌توانید بعد از لواسان، با عبور از روستاهای افجه و برگ جهان به نیکنامده رســیده و در اطراف سد اطراق نمایید. برای بازگشت نیز می‌توانید راه آســفالت شده‌ی سد را از این ســمت طی کنید. گفتنی است عبور از این قســمت از جاده (در صورت عدم توقف در مسیر) منعی ندارد و می‌توانید خود را به جاجرود برسانید.

ســد لتیان بــر روی رودخانه‌ی جاجــرود و در ۳۵ کیلومتری شمال شرقی شــهر تهران واقع شده است. این سد به دلیل سهل‌الوصول بودن و فاصله‌ی نزدیک آن با تهران، حتی برای برنامــه‌ی نیم‌روزه، گزینه‌ی مناســبی اســت. نکته‌ی حائز اهمیت این اســت کــه ورود به منطقه‌ی ســد برای همگان امکان‌پذیر نیست. فقط اهالی لواسان بزرگ و روستاهای اطراف و آشــنایان آن‌ها هســتند که اجازه‌ی ورود به این محدوده را دارند. اگر در لواســان و روســتاهای اطراف، آشــنایی نداشته باشید، عبور از ســاختمان نگهبانی ۳ که سه کیلومتر بعد از دوراهی سد از داخل جاجرود قرار دارد، کار آسانی نیست. البته افرادی هم که از این مســیر عبور می‌کنند، حق توقف در طول مســیر و یا نزدیک شدن به اردوگاه اداری ســد را ندارند و فقط می‌توانند برای رســیدن به آن طرف سد، از این جاده عبور نمایند. در این صورت فقط می‌توانید از داخل خودرو، نمای سد را مشاهده کنید. برای دیدن محیط سد از داخل خودرو راه دیگری نیز وجود دارد و آن این است که از تاکسی‌هایی که سر دوراهی سد به انتظار ایستاده‌اند، استفاده نمایید و تا لواسان بروید و چند ســاعتی از مناظر آنجا لــذت ببرید و با همان تاکســی‌ها به جاجرود برگردید. در این صورت می‌توانید با پرداخت کرایه‌ی جاجرود تا لواســان، حداقل با محیط اطراف سد آشنا شوید. البته از لواسان بزرگ یا روستای نیکنام‌ده نیز می‌توانید به سمت لواسان بروید و از آنجا خود را به تهران برسانید، اما ممکن است در این مسیر برای یافتن وسیله‌ی نقلیه دچار مشکل شوید. البته راه بهتر آن است که هماهنگی‌های لازم را با شــرکت آب منطقه‌ای تهران واقع در خیابان حجاب انجام دهید و همراه با مجوز، با خیال راحت از سد بازدید نمایید. در این صورت می‌توانید روی تاج سد هم بروید و سد و مناظر اطراف آن را از روی بلندی ببینید.

اگــر در یک هــوای خوب قصد پیــاده‌روی دارید، می‌توانید از جاجرود، مســیر کنار رودخانــه را از مجــاورت پل جاجرود که بنای اولیــه‌ی آن، به همت حاج میرزا بیک نوری، فراش خلوت ناصرالدین شاه ساخته شده است[1]، به سمت شمال یعنی خلاف جریان حرکت آب در پیش بگیرید و از سایه‌ســار درختان و مسیر رودخانه‌ای که از ســد منشعب می‌شود، اســتفاده کنید. البته به نظر نگارنده، بسیار بعید است که پل کنونی همان پل زمان ناصرالدین شــاه باشــد، زیرا بسیار عریض و مستحکم است و ممکن اســت پل کنونی بر روی پل قدیمی ســاخته شده باشــد. به احتمال زیاد پل منسوب به زمان ناصرالدین شاه در ششصد متری جنوب پل کنونی قرار دارد که کاملاً پا برجاســت. انتهای این مسیر به دیواره‌ی سد می‌رسد که طبق توضیحاتی که ارائه شد این مسیر هم مسدود است و امکان عبور از آن وجود ندارد. از مسیر ماشین‌روی سد هم که بروید، قبل از نگهبانی سد، می‌توانید در شانه‌ی سمت چپ جاده که برای توقــف چند اتومبیل فضا وجود دارد و معمــولاً گردش‌گران عصرها به آنجا می‌آیند، پیاده وارد مسیر رودخانه شوید و حسابی آب‌بازی کنید.

اگر اهل اقامت در چادر باشید، می‌توانید در حاشیه‌ی سد و یا در محدوده‌ی روســتای نیکنامده چــادر بزنید. البته توصیه می‌شــود به گونه‌ای برنامه‌ریزی نمایید که یا نیاز به ماندن نباشــد و یا وقت کافی برای رسیدن به مکان مناسب جهت اقامت شبانه مانند امامزاده هاشم داشته باشید.

سد لتیان

۱. ســتوده، منوچهر؛ البرزکوه، بنیاد موقوفات دکتر افشــار، چاپ اول ۱۳۸۹، صفحه‌ی ۱۳۱ به نقل از کتاب المآثر و الآثار.

■ سد لتیان یکی از منابع تامین آب نوشیدنی شهر تهران است. همین امر، اهمیت پاکیزگی این سد را بیشتر نمایان می‌سازد. اگر شما هم از افرادی هستید که در انتهای گردش، زباله‌های خود را در طبیعت رها می‌کنید، لطفاً این منطقه را برای گردش انتخاب ننمایید. بهترین فعالیت اطراف سد، کوه‌پیمایی در دامنه‌های اطراف، دوچرخه‌سواری، ماهی‌گیری و عکاسی است. شنا در سد هم تابع قوانین آنجاست که توصیه می‌شود قبل از اقدام، شرایط و ضوابط آن را از شرکت آب و فاضلاب تهران جویا شوید. مسیر دوچرخه‌سواری جاجرود به لواسان یا برعکس، برای این منطقه پیشنهاد می‌شود.

سد لتیان

■ اگر به صورت گروهی قصد سفر به هر نقطه از جاده‌ی هراز را دارید و با مینی‌بوس، میدل‌باس و اتوبوس سفر می‌کنید، حتماً باید از جاده‌ی قدیم بروید، زیرا اولین پلیس‌راه این جاده در جاجرود قرار دارد و باید در آنجا ساعت بزنید.

■ برای بازدید از تاج سد می‌توانید از قبل با شرکت آب منطقه‌ای تهران واقع در بلوار کشاورز، خیابان حجاب هماهنگ نمایید. هماهنگی و گرفتن مجوز، از طریق تارنمای این شرکت نیز امکان‌پذیر است.

www.thrw.ir ۰۲۱-۸۸۹۶۱۷۲۲

یکـــی از ورزش‌های مهیج درون طبیعـــت، پیمایش رودخانه است. این پیمایش در برخی موارد، پیمایش عرضی است که معمولاً در هنگام پیمایش جنگل یا کوه‌پیمایی با آن مواجه می‌شـــویم و چاره‌ای جز عبـــور از آن نداریم. به همین علت لازم اســـت از قبل با انواع روش‌های عبور از رودخانه آشـــنا شـــویم. به عنوان مثال، در برنامه‌ی جنگل‌نوردیِ سنگ‌چال به دیوا در استان مازندران (جاذبه‌ی شماره‌ی ۵۸) و مسیر صعود به قله‌ی ســـیاه‌چال از مسیر تنگه‌ی ســـیاه‌چال (جاذبه‌ی شماره‌ی ۱۰)، چندین بار مجبور به عبور از رودخانه خواهیم شـــد. از طرف دیگر، گاهـــی پیمایش رودخانه، هدف اصلی برنامه‌ی ما اســـت. در این موارد بیشـــتر با پیمایش طولی رودخانه مواجه هستیم. در بخش‌های مختلفی از مســـیرهای طبیعت‌گردی در کشـــورمان، به این‌گونه مسیرها برمی‌خوریم. پیمایش رودخانه از روســـتای لاســـم تا جاده‌ی هراز (جاذبه‌ی شماره‌ی ۲۳) و پیمایش رودخانه از روســـتای اندوار به جاده‌ی هراز (جاذبه‌ی شماره‌ی ۵۱) از این نوع هستند. اگر مسیر پیش روی ما قدری ناهموار باشد و صخره‌ها و آبشارهای بزرگی در مسیر وجود داشته باشد، به ناچار باید از ابزار و لوازم مخصوص دره‌نوردی و فرود از آبشـــار استفاده کنیم و مهارت‌های لازم را در این خصوص به دست آوریم. پیمایش دره‌ی آب‌مراد (جاذبه‌ی شماره‌ی ۲۲) و پیمایش رودخانه‌ی رَزکه (جاذبه‌ی شماره‌ی ۶۳) از این موارد هستند.[1]

۱. برای مطالعه‌ی بیشـــتر در خصوص انواع روش‌های عبور از رودخانه، رجوع کنید به: نظری، احمد؛ شـــاهین‌پور، سامان؛ آموزش کاربردی کوه‌پیمایی و طبیعت‌گردی، تهران، انتشارات مهرسا، چاپ اول ۱۳۹۴.

۲ تالاب ماملو

- فاصله‌ی جاجرود تا آمـــل: ۱۴۶ کیلومتر
- فاصله‌ی جاجرود تا تهران: ۹ کیلومتر
- فاصـــــله‌ی جاجرود تا سد: ۱۷ کیلومتر
- سطح برنامه: پیمایش رودخانه، پیاده‌روی سنگین، گل‌گشت، دوچرخه‌سواری

مختصات جغرافیایی نقاط مهم

۱ مختصات: ۳۵°۴۴′ ۲۹″N – ۵۱°۴۱′ ۵۱″E

۲ مختصات: ۳۵°۳۸′ ۰۸″N – ۵۱°۴۵′ ۱۷″E

۳ مختصات: ۳۵°۴۱′ ۱۷″N – ۵۱°۴۲′ ۰۲″E

طبق آنچه در معرفی سد لتیان گفته شد، خود را به جاجرود برسانید. در ابتدای جاجرود، پلی از روی رودخانه می‌گذرد. همین‌جا می‌توانید از خودرو پیاده شوید و به طرف جنوب (سمت راست جاده و در جهت جریان آب رودخانه) راه خود را ادامه دهید و در جای مناسبی زیر سایه‌ی درختان و مجاورت رودخانه اطراق کنید. البته می‌توانید از طریق خروجی سعیدآباد در ابتدای جاجرود - تابلوی بزرگ سعیدآباد شما را راهنمایی می‌کند ۱ - مقداری از این مسیر را با خودرو طی نمایید. این مسیر بعد از ۱۷ کیلومتر پیاده‌روی، به سد خاکی ماملو منتهی می‌شود. ۲

در مسیر نسبتاً طولانی جاجرود به سمت سد ماملو، از روستاهای سعیدآباد، استلک، ترقیون، سنجاریون و تخت چنار عبور خواهید نمود. منطقه‌ی سنجاریون ۳ یکی از مناطق خوش آب‌وهوای تهران می‌باشد که در شرق پارک ملی خُجیر واقع شده است. روستای سنجاریون راه آسفالت دارد و از انتهای اتوبان بابایی بعد از پل پارچین شروع می‌شود، اما با توجه به نظامی بودن این جاده، به خودروهای بدون مجوز اجازه‌ی تردد داده نمی‌شود. این راه تا نزدیکی سد ادامه دارد. البته در صورتی که پیاده‌روی خود را از جاجرود شروع کرده باشید نیز زمانی که به محدوده‌ی سنجاریون برسید، ممکن است نیروهای نظامی یا محیط زیست از ادامه‌ی مسیر شما ممانعت به عمل آورند، زیرا علاوه بر نظامی بودن منطقه، به پارک ملی خُجیر هم نزدیک شده‌اید. سد ماملو از طرف روستای گل‌خندان هم راه دسترسی دارد که در قسمت معرفی دژ باستانی گل‌خندان توضیح داده خواهد شد.

در همان ابتدای مسیر، حدود ششصد متر پایین‌ترِ از پل کنونی جاجرود، می‌توانید پل قدیمی جاجرود را مشاهده کنید. این پل کاملاً پابرجاست و از استحکام کافی برخوردار است.[1]

۱. برای اطلاعات بیشتر در مورد این پل رجوع کنید به: ستوده، منوچهر؛ البرزکوه، همان، ص۱۳۱.

پارک ملی خُجیر

با توجه به موارد گفته شده، بهتر است این مسیر را برای یک برنامه‌ی یک‌روزه برنامه‌ریزی کنید که نیازی به اطراق شبانه نداشته باشید. برای شب‌مانی و نصب چادر، سعی کنید نقاط نزدیک به روستاهای بین راه را انتخاب نمایید که امنیت بیشتری داشته باشید.

مسیر جاجرود به ماملو

- برای گرفتن مجوز ورود به منطقه‌ی پارک ملی خُجیر، با اداره‌ی کل حفاظت محیط زیست استان تهران تماس بگیرید و یا به نشانی سه‌راه تهران‌پارس، کیلومتر ۵/۸ اتوبان یاسینی، خیابان گل مریم، اداره‌ی کل حفاظت محیط زیست استان تهران مراجعه نمایید. ☎ ۳-۰۲۱-۷۷۳۵۵۷۸۱

تاج سد ماملو

■برای بازدید از تاج سد می‌توانید از قبل با شرکت آب منطقه‌ای تهران واقع در بلوار کشاورز، خیابان حجاب هماهنگ نمایید. هماهنگی و گرفتن مجوز، از طریق تارنمای این شرکت نیز امکان‌پذیر است.

www.thrw.ir ۰۲۱-۸۸۹۶۱۷۲۲

سد ماملو

۳ آبشار کَمَرد

- **فاصله تا آمل:** ۱۴۱ کیلومتر
- **فاصله تا تهران:** ۱۷ کیلومتر
- **سطح برنامه:** گل‌گشت، کوه‌پیمایی، دوچرخه‌سواری، فرود از آبشار

مختصات جغرافیایی نقاط مهم

۱ مختصات: ۳۵°۴۵′ ۰۲″N – ۵۱°۴۴′ ۲۴″E

۲ مختصات: ۳۵°۴۵′ ۵۸″N – ۵۱°۴۴′ ۵۲″E

۳ مختصات: ۳۵°۴۶′ ۲۲″N – ۵۱°۴۵′ ۱۶″E

۴ مختصات: ۳۵°۴۷′ ۱۱″N – ۵۱°۴۳′ ۱۴″E

برای بازدید از این آبشـــار زیبا که در فاصله‌ی بسیار نزدیکی از تهـــران قرار دارد، باید ابتدا خـــود را از طریق جاده‌ی هراز به جاجرود برســـانید. بعد از پل جاجرود و پشـــت سر گذاشتن پلیس‌راه و تمام شـــدن دیوارهای شـــهر، قبل از رســـیدن به منطقه‌ی صنعتی خرمدشت، به منطقه‌ی کمرد می‌رسید که اگر خوب دقت کنید یک تابلوی آبی‌رنگ، حدود بیســـت متری کناره‌ی جاده در ســـمت راســـت، با عبارت «منطقه‌ی کَمَرد، خوش آمدید» رسیدن به منطقه را اعلام می‌کند. حدود پنجاه متر جلوتر نیز یک تابلوی زردرنگ می‌بینید که متعلق به سازمان حفاظت محیط زیست بوده و نشانگر پارک ملی خُجیر است. چنانچه این تابلوها را ندیدید، اولین منطقه‌ی مســـکونی بعد از جاجرود، کَمَرد نام دارد. اگر با وســـیله‌های بین راهی سفر می‌کنید، یادتان باشـــد نرســـیده به پمپ بنزین کمرد کنار پل عابرپیاده ۱، قبل از دوربرگردان وسط جاده پیاده شوید. از پل که رد شدید، از طریق هر کدام از خیابان‌های ســـمت راست که به جهت شـــمال بروید، وارد خیابان اصلی منتهی به روستای کمرد می‌شـــوید. از لب جاده‌ی اصلی تا روســـتای کمرد، سه کیلومتر راه دارید که پیاده طی کردن آن، کم‌تر از یک ســـاعت به طول می‌انجامد. اگر وسیله‌ی شخصی دارید، بعد از همان پل عابر پیاده و قبل از پمپ بنزین کمرد از طریق یک دوربرگردان، به ســـمت تهـــران تغییر مســـیر دهید. مراقب باشـــید اگر ایـــن دوربرگردان را رد کنیـــد، باید تا دوربرگردان بعدی یعنی بعد از پل اتوبان تهران – پردیس برانید. بعد از اینکه دور زدید، وارد اولین خیابان عریض ســـمت راست خود شـــوید و در اولین تقاطع به سمت چپ بپیچید تا بعد از کم‌تر از سه کیلومتر در مسیری آسفالت، به ده کمرد برسید. ۲

به میدان‌گاهی اصلی روستا که رسیدید، خودروی خود را کنار ســـاختمان دهیاری و دفتر شـــورای اســـلامی روستا پارک نماییـــد و داخل روســـتا نبرید. با این کار هـــم می‌توانید از کوچه‌های ســـنگ‌فرش و باریک روستا دیدن کنید و سری هم به حسینیه‌ی زیبا با گنبد نقره‌ای‌رنگ، امامزاده طیب‌بن طاهر و درختان کهنســـال چنـــار اطراف آن بزنیـــد و هم اینکه مزاحمتی برای اهالی روســـتا ایجاد نمی‌کنید. یادمان باشـــد اهالی روستا و مهمانان آن‌هـــا در مواردی مانند پارک خودرو در روســـتا، به گردش‌گران اولویت دارند. از هر کجای روســـتا که به طرف شمال بروید، با طی مسافت کمی از طریق راه پاکوب، به دره‌ای سرســـبز هدایت می‌شوید. این راه شما را به منطقه‌ای سرسبز، زیبا و خنک و

مرطوب، با درختان چنار و نارون و بوته‌های زرشــک و تمشــک، در زیر آبشار چهل متــری کمرد هدایت می‌کنــد. ۳ می‌توانید ابتدا امامزاده طیــب را ببینید و از راه پاکوب کنار امامزاده به سمت آبشار بروید. این آبشار در روی یک صخره‌ی بزرگ مملو از خزه و درختچه‌های کوچک، جاری است و حدود بیست متر عرض دارد. عرض این آبشــار در طول سال متغیر بوده و در گذشته مقدار بیشتری را شامل می‌شده است. سرچشــمه‌ی آبشار کمرد در بالای آن قرار دارد که از دامنه‌های شرقی قله‌ی آراکوه سرچشمه می‌گیرد. از سمت راست آبشار بالا بروید و از چشمه‌ی گوارای آن بنوشید. چشمه را به سمت شمال بروید و کمی ارتفاع بگیرید تا از روی یال اصلی، روستاهای منطقه‌ی لواسان و قسمتی از سد لتیان را نظاره‌گر باشید. اگر در اوایل بهار قصد سفر دارید، آبشار زیباتری را مشاهده خواهید کرد، زیرا بسته به پرآبی و کم‌آبی آن سال، هر چه به تابســتان نزدیک می‌شویم، آبشار کم‌آب‌تر شــده تا اینکه در پاییز خشک می‌شــود. البته خود این دره، درختان زیبا، تصویر زیبای غارهای کوچک و بزرگ و شــیارهای دیواره‌ی آبشار در فصل بی‌آبی نیز می‌تواند چند ساعتی شما را از گرمای تهران دور کند.

روستای کمَرد

در اطراف آبشـــار، فضا برای برپایی چادر وجود دارد. هم‌چنین با هماهنگی با متولی امامزاده، می‌توانید شـــب را در حیاط و یا داخل امامزاده سپری نمایید. در این روستا نیز مانند دیگر روســـتاهای نزدیک به تهران، یافتن اتاق اجاره‌ای برای یک شب مشکل است.

- مســـیر اصلی صعود به قله‌ی آراکوه ۴ از ســـمت لواسان اســـت، ولی از سمت کمرد هم می‌توان بر روی قله گام نهاد. یکی از راه‌های صعود، از بالای چشـــمه‌ی آبشـــار است. راه دیگر اینکه قبل از رسیدن به روستا در سمت چپ، خود را به یال جنوبی برسانید و قله را صعود نمایید.
- اطراف آبشار مناطق زیادی برای برپایی چادر وجود دارد. کنار سرچشمه در بالای آبشار نیز مکان خوبی برای استراحت است. در این صورت مراقب حفره‌ی پر آب اطراف چشمه باشید.
- سمت شرق آبشار، در روی یک گردنه، دکل برقی وجود دارد که از طریق راه مال‌رو زیر دکل می‌توانید به روستاهای منطقه‌ی لواسان بروید.

۴ دژ باستانی گُل‌خندان

■ فاصله‌ی بومهن تا آمـل: ۱۳۱ کیلومتر

■ فاصله‌ی بومهن تا تهران: ۲۴ کیلومتر

■ سطح برنامه: گل‌گشت، کوه‌پیمایی، پیاده‌روی

مختصات جغرافیایی نقاط مهم

۱ مختصات: ۳۵°۴۳′ ۵۱″N – ۵۱°۵۲′ ۲۰″E

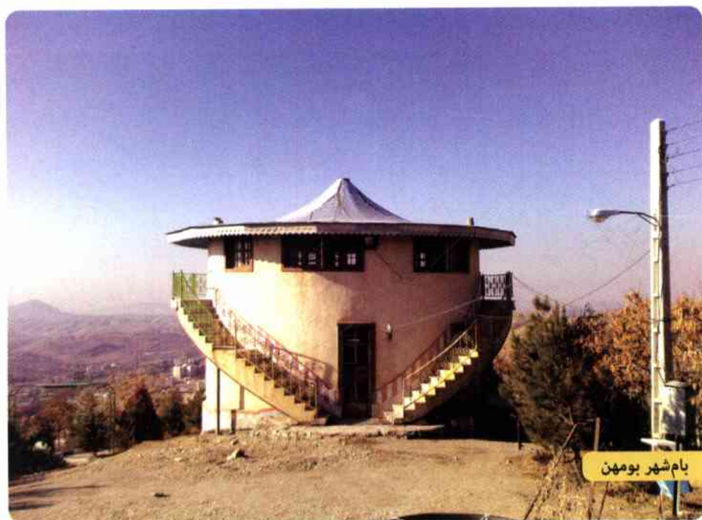
۲ مختصات: ۳۵°۴۱′ ۴۳″N – ۵۱°۵۲′ ۲۷″E

۳ مختصات: ۳۵°۴۶′ ۰۴″N – ۵۱°۴۹′ ۲۳″E

به بومهن که رسیدید، بعد از عبور از پل رودخانه، یک پل عابر پیاده وجود دارد. تابلویی که روی پل عابر پیاده نصب شده است، سیاه‌بند را در سمت راست نشان می‌دهد. مسجد صاحب‌الزمان (عج) نیز در سمت راست نشانه‌ی مناسبی است. دقیقاً جلوی مسجد ایستگاه تاکسی سیاه‌بند و گل‌خندان وجود دارد ۱ که می‌توانید به راحتی خود را به گل‌خندان برسانید. از یکی از کوچه‌های قبل یا بعد از مسجد که وارد شوید، بعد از چند پیچ به روستای گل‌خندان جدید می‌رسید. مسیر پیچ‌ها با فلش مشخص شده است. مسیر آسفالت است، ولی در برخی جاها چند متری خاکی است و مسیر مناسبی ندارد. مسیر از زیر پل بزرگ‌راه تهران - فیروزکوه رد می‌شود. بعد از این پل، تابلوی گل‌خندان جدید را که دیدید، مسیر را ادامه دهید تا به یک سرازیری برسید. خوب که نگاه کنید در سمت راست شما، در مجاورت جاده، سنگ‌چینی وجود دارد که دژ در بالای آن واقع است. ۲ اگر وسیله‌ی شخصی ندارید و تاکسی‌های گل‌خندان در ایستگاه نبودند، نگران نباشید، زیرا پیاده‌روی این دژ تا دوراهی بومهن، حدود ۴۵ دقیقه زمان می‌برد. برای رسیدن به بومهن، بهترین راه استفاده از تاکسی یا مینی‌بوس‌های مستقر در سه‌راه تهران‌پارس و یا تاکسی‌های مستقر در چهارراه مینی‌سیتی می‌باشد.

بام‌شهر بومهن

شـــهر بومهن، هم به دلیل نزدیکی زیاد با تهران و هم از نظر قرار گرفتن در مســـیر جاده‌ی هـــراز و فیروزکوه، قابلیت‌های نهفته‌ی زیادی در ســـرمایه‌گذاری‌های توریســـتی دارد. در حال حاضر پارک شـادی این شـــهر که در ابتدای شـــهر و روبـــه‌روی مرکـــز خدمـــات آتش‌نشـــانی قـــرار دارد، بـــرای استراحت‌های کوتاه‌مدت و برپایی چادر مناسب است. منطقه‌ی گل‌دره در دو کیلومتری شـــمال غربی این شـــهر و در دامنه‌ی تپه‌های سبزرنگ و منطقه‌ی وِسکاره در سه کیلومتری شمال شرقی، گزینه‌های خوبی برای کوه‌پیمایی ســـبک هســـتند. منطقه‌ی لواران و ده بومهن هم در مجاورت رودخانه‌ی سیاه‌رود وجود دارند که راه دسترسی به آن‌ها از داخل شهر بومهن است و در حقیقت بخشـــی از شهر به شمار می‌آیند. شهر بومهن دو امامزاده نیز دارد که امکانات نسبتاً مناسبی را برای پذیرایی از زائران فراهم آورده‌اند. امامزاده سلطان‌مهر بومهن با سبک معماری زیبا و گنبد مترّک می‌تواند گزینه‌ی مناسبی برای گردشگری فرهنگی باشد. امامزاده محمدبن مطهر نیز در قرن هفت هجری قمری ساخته شده است و با امکانات سرویس بهداشتی و محل استراحت، در اوقات گرم سال پذیرای زائران خواهد بود.

تپه و قبرستان اصلان، مربوط به دوره‌ی ساسانیان و دوران‌های تاریخی پس از اسلام بوده و در حاشیه‌ی شهر واقع شده است. این اثر در تاریخ ۱۰ آذر ۱۳۵۴ با شماره‌ی ثبت ۱۱۲۶، به عنوان یکی از آثار ملی ایران به ثبت رسیده است.

از ســـمت راســـت دژ، خود را به جنوب آن برسانید. فضای مناســـبی در زیر سایه‌ی درختـــان وجـــود دارد که به رودخانه ختم می‌شـــود و می‌توانید با حفظ حریم باغ‌ها و درختان شـــخصی کشاورزان در آنجا اســـتراحت نمایید. از انتهای رودخانه، در یک کوه‌پیمایی به طول تقریبی ۱۴ کیلومتر، می‌توانید خود را به سد خاکی ماملو برسانید. نُه کیلومتر اول مسیر در جهت جنوب و مابقی آن بعد از تلاقی با دره‌ای که از انتهای آب‌ســـرد شهر دماوند شروع می‌شـــود، در بستر رودخانه به ســـمت غرب ادامه پیدا می‌کند. آب رودخانه قابل شرب نیست و باید آب آشامیدنی به همراه داشته باشید.

روســـتاهای واصفجان ۳ و آب انجیرک نیز از توابع شـــهر جدید پردیس بوده و در فاصله‌ی دو کیلومتری شمال شرقی این شهر واقع شده‌اند. کوچه‌باغ‌های زیبای این روستا گزینه‌ی مناســـبی برای پر نمودن اوقات فراغت، به ویژه برای اهالی شَهرهای رودهن، بومهن و پردیس است. این روستا امکانات اقامتی چندانی ندارد و بیشتر برای برنامه‌های نیم‌روزه و نهایتاً یک‌روزه مناسب است.

دژ گل‌خندان کنار جاده‌ی اصلی و در یک سرازیری قرار دارد، بنابراین هنگام بازدید از این اثر باستانی، مراقب عبور و مرور وسایل نقلیه باشید.

■ ظاهراً ساخت این دژ به دوره‌ی سلجوقیان باز می‌گردد که در دوره‌های ایلخانی، تیموری و اوایل صفوی نیز مورد استفاده قرار می‌گرفته است. طبق تابلوی نصب شده توسط سازمان میراث فرهنگی، نخستین بار در کتاب «تاریخ گیلان و دیلمستان» اثر سید ظهیرالدین مرعشی مربوط به سده‌ی نهم هـ. ق. به این دژ اشاره شده است. طبق نقل این کتاب، ملک کاووس از حکام محلی دوره‌ی تیموری، پس از نافرمانی در برابر حکومت مرکزی به این دژ پناه برد. هم‌چنین در کتاب حبیب‌السیر سید غیاث‌الدین محمد خواندمیر نیز چنین آمده است که شاه اسماعیل صفوی در پی سرکوبی امیر حسین کیای چلاوی به این مکان آمد و پس از تسخیر، دژ آن را تخریب نمود. پس از آن واقعه، این دژ هیچ‌گاه اهمیت پیشین خود را باز نیافت. طی پژوهش‌های انجام شده در سال ۱۳۸۵، شواهدی به دست آمد که نشان می‌دهد این دژ از سده‌ی دوم قمری تا ابتدای دوره‌ی صفوی مسکونی بوده است.

دیوارهای این دژ از سنگ‌های رودخانه‌ای با استفاده از ملات گِل ساخته شده است. حصار عظیم و برج‌های نگهبانی از بقایای ارزشمند معماری آن است که دور تا دور دژ مستطیل‌شکل گل‌خندان را فراگرفته است. درچهار گوشه‌ی این حصار، چهار برج توپُر به منظور دفاع و استحکام بیشتر ایجاد شده که البته در حال حاضر جز قسمتی از دیواره‌های جنوبی و غربی و مقداری از فضاهای داخلی، چیزی باقی نمانده است. راه‌های زیرزمینی و کانال‌های ارتباطی دژ با خارج، مورد شناسایی باستان‌شناسان قرار گرفته است. این اثر در سال ۱۳۷۹ به شماره‌ی ۲۸۸۸ در فهرست آثار ملی کشور به ثبت رسیده است.

دژ گل‌خندان

۵ رودهن
و روستاهای وِسکاره، آردینه، جَوَرد و ایرا

■ فاصله‌ی رودهن تا آمـــل: ۱۲۵ کیلومتر

■ فاصله‌ی رودهن تا تهران: ۳۰ کیلومتر

■ســـطح برنامـــه: گل‌گشت، کوه‌پیمایی سبک، دوچرخه‌سواری

مختصات جغرافیایی نقاط مهم

۱ مختصات: ۳۵°۴۴′ ۱۲″N – ۵۱°۵۴′ ۴۸″E

۲ مختصات: ۳۵°۴۶′ ۰۶″N – ۵۱°۵۳′ ۴۲″E

۳ مختصات: ۳۵°۴۷′ ۳۳″N – ۵۱°۵۳′ ۱۳″E

۴ مختصات: ۳۵°۴۸′ ۰۴″N – ۵۱°۵۱′ ۵۷″E

۵ مختصات: ۳۵°۴۸′ ۳۱″N – ۵۱°۵۰′ ۲۶″E

برای رسیدن به این چهار روستا که هر کدام با توجه به نزدیکی به تهران ارزش دیدن را دارند، باید تا رودهن پیش روید و بلوار شریعتی را که از خیابان اصلی رودهن جدا می‌شود، جستجو نمایید. 1 از طریق خیابان کنار پمپ بنزین رودهن نیز می‌توانید به طرف شمال برانید تا به بلوار شریعتی برسید که امتداد آن از شهر خارج می‌شود و با یک مسیر آسفالت به سمت این روستاها پیش می‌رود. در صورتی که وسیله‌ی شخصی ندارید، بهترین راه برای رسیدن به رودهن، استفاده از تاکسی یا مینی‌بوس‌های مستقر در سه‌راه تهران‌پارس و ترمینال شرق و یا تاکسی‌های مستقر در چهارراه مینی‌سیتی می‌باشد. پس از رسیدن به رودهن، استفاده از آژانس‌های رودهن برای عزیمت به این روستاها توصیه می‌شود.

دسترسی به این روستاها از دو طریق دیگر نیز امکان‌پذیر است:

- جاده‌ی لشگرک، لواسان، روستای افجه، روستای برگ جهان، روستای نیکنام‌ده، روستای رسانان، روستای علائین، روستای ایرا
- اتوبان بابایی، جاجرود، سد لتیان، روستای رسانان، روستای علائین، روستای ایرا

روستای ایرا

شهر رودهن، هم از نظر نزدیکی مکانی زیاد با تهران و هم به لحاظ قرار گرفتن در مسیر جاده‌ی هراز، قابلیت‌های نهفته‌ی زیادی در سرمایه‌گذاری‌های توریستی دارد.
پارک مرکزی رودهن در مرکز شهر قرار گرفته که می‌توانید برای اســتراحت در این پارک زیبا توقف نمایید. این پارک از آلاچیق، فضای سبز، لوازم بازی برای کودکان، لوازم ورزشی برای استفاده‌ی بزرگ‌ســالان و چندین آبشار مصنوعی تشکیل شده است که بزرگ‌ترین پارک شهر رودهن محسوب می‌شود.
در کنار این شهربازی، اردوگاه مسافرتی در فضای باز برای مواقع ضروری و استفاده‌ی مسافران عبوری در نظر گرفته شده است و دارای امکاناتی از جمله آلاچیق، سرویس بهداشتی، نمازخانه و پارکینگ می‌باشد.
در شــمال رودهن منطقه‌ای دیدنــی وجود دارد که اهالــی آن را محمدداغی یا بام رودهن می‌گویند. این منطقه که در بلندترین نقطه‌ی شهر رودهن قرار گرفته است، امکاناتی از جمله آلاچیق، فضای سبز، فضای پیاده‌روی، ورزش و سرویس بهداشتی دارد. بقعه‌ی امامزاده محمدتقی در خیابان شــهید سجادیان این شهر، دارای فضایی دلنشین و امکانات مناسبی است.
اولین روســتا در جهت شمال رودهن، روستای وسکاره است ۲ که سه کیلومتر با رودهن فاصله دارد و کماکان بافت تاریخی خود را حفظ کرده اســت. بارگاه امام‌زاده پیش(ع) در این روستا پذیرای زائران می‌باشد. حدود چهار کیلومتر بعد به روستای آردینه ۳ می‌رسید. هر چه پیش می‌روید، هوا کوهستانی و خنک‌تر می‌شود. بعد از سه کیلومتر دیگر به روستای جَورَد ۴ می‌رسید. در این روستا می‌توانید از حمام و خانه‌ی تاریخی روستای جورد و بارگاه امامزاده روح‌اله دیدن نمایید و با پیاده‌روی در دره‌ی سمت شرق روستا که تا دامنه‌های جنوبی گُلِ زرد ادامه دارد، طبیعت این روستا را از نزدیک لمس کنید. بنای این امامزاده نوساز و سقف آن مسطح است و با ورق گالوانیزه پوشیده شده است. آیینه‌کاری‌های این امامزاده زیبایی آن را دوچندان کرده است. آخرین روستا نیز ایرا ۵ نام دارد که سه کیلومتر بعد از ده جورد واقع شده است. تمامی مسیر تا روستای ایرا و از آنجا تا تهران آسفالت است. ادامه‌ی این مسیر بعد از عبور از روستای علائین به لواسان بزرگ می‌رسد و می‌توانید با عبور از روستاهای نیکنام‌ده، افجه و شهر لواسان از سمت گردنه‌ی قوچک به تهران بازگردید.

روستای جَوَرد

در این روستاها مکان مناسبی برای اقامت وجود ندارد. در عوض، اردو زدن در پارک مرکزی رودهن و منطقه‌ی محمدداغی - چنانچه در شرح سفر توضیح داده شد - برای اوقات گرم سال، پیشنهاد مناسبی است.

چادر زدن در اطراف امامزادگان واقع در این روستاها نیز با هماهنگی متولی یا اهالی روستا امکان‌پذیر است.

۶ دشت لار

- فاصله‌ی دشت لار تا آمل: ۱۵۲ کیلومتر
- فاصله‌ی دشت لار تا تهران: ۵۷ کیلومتر
- سطح برنامه: گل‌گشت، پیاده‌روی، دوچرخه‌سواری، کوه‌پیمایی سبک، کوه‌پیمایی سنگین، پیمایش رودخانه

 مختصات جغرافیایی نقاط مهم

۱ مختصات: ۳۵°۵۲′ ۵۱″N – ۵۱°۵۲′ ۰۸″E

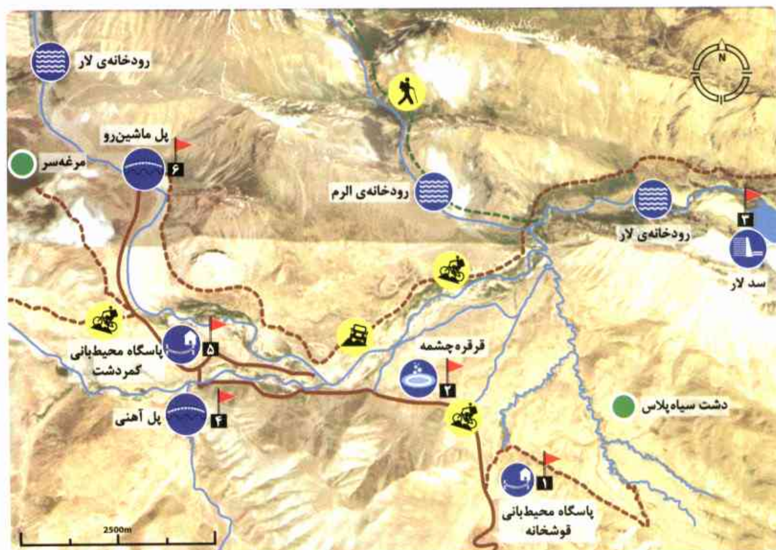
۲ مختصات: ۳۵°۵۳′ ۴۴″N – ۵۱°۵۱′ ۰۲″E

۳ مختصات: ۳۵°۵۵′ ۴۴″N – ۵۱°۵۵′ ۳۳″E

۴ مختصات: ۳۵°۵۳′ ۴۸″N – ۵۱°۴۹′ ۲۰″E

۵ مختصات: ۳۵°۵۴′ ۰۰″N – ۵۱°۴۹′ ۳۳″E

۶ مختصات: ۳۵°۵۵′ ۵۲″N – ۵۱°۴۸′ ۱۸″E

راه رسیدن به دشت لار، به وسیله‌ی خودرو از رودهن آغاز می‌شود و همان‌طور که در معرفی رودهن توضیح داده شد، به روستاهای وسکاره، آردینه، جورد و ایرا می‌رود. از روستای ایرا به بعد، مسیر دشت لار جدا می‌شود. به روستای ایرا که رسیدید، باید به سمت شمال روستا بروید و جاده‌ی خاکی دشت لار را از اهالی جویا شوید. در ابتدای مسیر، کانکس سازمان حفاظت از محیط زیست وجود دارد. توجه داشته باشید که این جاده، اوقات خاصی از سال باز است، زیرا منطقه سرد و برف‌گیر است. به همین دلیل معمولاً این جاده از نیمه‌ی خرداد تا نیمه‌ی شهریور قابل تردد است. این جاده مسیر خاکی قابل اطمینانی دارد و اگر عجله نکنید و با حوصله برانید، با خودروهایی مانند پیکان و پراید هم می‌توانید خود را به دشت لار برسانید. از دوراهی ایرا بعد از ۱۴ کیلومتر به پاسگاه محیط‌بانی قوشخانه ۱ می‌رسید. از این ۱۴ کیلومتر، نُه کیلومتر آن سربالایی است و شما را تقریباً تا ارتفاع ۳۰۰۰ متری بالا می‌برد. برخی این گردنه را به جهت وجود دشت سیاه‌پلاس در شرق آن، گردنه‌ی سیاه‌پلاس نیز می‌نامند، ولی بیشتر به گردنه‌ی قوشخانه معروف است. مابقی راه تا دشت لار، سرازیری است.

دشت لار

به پاسگاه محیط‌بانی قوشخانه که برسید، عملاً وارد دشت لار شده‌اید. از اینجا به بعد باید مسیر مورد نظر خود را در ذهن مرور کنید. کم‌تر از سه کیلومتر بعد از محیط‌بانی قوشخانه، در سمت راست خود یک دوراهی را می‌بینید که با راهنمایی تابلویی که در سر این دوراهی قرار دارد با طی حدود پنجاه متر، به یکی از زلال‌ترین و خنک‌ترین چشمه‌های لار به نام

قرقره‌چشـــمه می‌رسید. ◄۲ توجه کنید که اطراف شـــما راه‌های خاکی دیگری نیز وجود دارد که نسبت به این راه اصلی کم‌رنگ‌تر هستند. با رعایت نکات ارائه شده در انتها، می‌توانید هر کدام از راه‌های خاکی دیگر را انتخاب کنید و در مکان مورد نظر خود پیاده شـــوید و به آب‌بازی و گشـــت و گذار بپردازید. یکـــی از این راه‌ها، همین دوراهی قرقره‌چشمه است که اگر آن را ادامه دهید، به انتهای مسیر ماشین‌رو از این جهت می‌رســـید که تا دماغه‌ی ورود به منطقه‌ی دلیچـــای، یعنی ابتدای دره‌ی آلرم ادامه دارد. از اینجا به بعد فقط پیاده و یا با دوچرخه می‌توانید از رودخانه عبور کنید و با برنامه‌ی قبلی به سمت سد و در نهایت پاسگاه محیط‌بانی دلیچای بروید. از سر این دماغه، تا محیط‌بانی دلیچای، ۱۹ کیلومتر از مســـیر جاده راه دارید که اگر پیاده و از میانبرها بروید، راه شما کوتاه‌تر خواهد شد. در پنج کیلومتر اول به یک محوطه‌ی ســـبز با گیاهان بلند در سمت راســـت جاده برمی‌خورید که به چراگاه اسب معروف اســـت. ◄۳ گفته می‌شـــود این مکان، چراگاه اسبان شـــاهان قاجاری بوده که برای خوشگذرانی و شکار به این منطقه می‌آمدند. این مسیر یکی از مسیرهای معمول در دوچرخه‌سواری نیز به حساب می‌آید.

دشت لار از امام‌پهنک

مسیر پیشنهادی دیگر از این قرار است. از پاسگاه محیط‌بانی قوشخانه، ۵/۵ کیلومتر دیگر در مسیر اصلی، که پر رنگ‌تر از سایر راه‌هاست، برانید. پس از طی این مسافت به جایی می‌رســـید که اگر به سمت راســـت خود یا جهت شمال نگاه کنید، یک پل آهنی را می‌بینید ◄۴ که شما را به سمت پاسگاه محیط‌بانی کمردشت و چند اصله درخت هدایت می‌کند. ◄۵ این مجموعه وســـط دشـــت لار خودنمایی می‌کند و از ابتدای ورود از بیشتر نقاط دشت قابل رویت است. از کنار محیط‌بانی هم هر راهی را

که انتخاب کنید، شما را به رودخانه‌ی پر آب لار می‌رساند. توجه داشته باشید شب دشـــت لار بسیار ســـرد و آفتاب آن در روز آزاردهنده است. تقریباً هیچ سایه‌بانی در آنجا وجود ندارد. به همین خاطر زمان را طوری تنظیم کنید که دو سه ساعت قبل از غروب آفتاب به آنجا برسید که هم آفتاب اذیت‌تان نکند و هم اینکه فرصت کافی داشته باشید تا چادرهای خود را در روشنایی روز علم کنید. فردای آن روز هم گشتی در دشت بزنید و قبل از شدت گرفتن آفتاب، راه رفته را بازگردید. اگر هم قصد سفر یک‌روزه دارید، سعی کنید در اولین روزهای بازگشایی مسیر به این دشت سفر کنید تا هم آفتاب کم‌تر شـــما را آزار دهد، هم از طراوت دشـــت بیشتر لذت ببرید. معمولاً رگبارهای پراکنده‌ی باران در شـــبانه‌روز، طبیعت دشت را بوسه‌باران می‌کنند. برای اینکه از این بوســـه‌ها در امان باشید و سرما نخورید، حتماً لباس ضد آب یا پانچو به همراه داشته باشید.

چشمه‌ی قزل‌خانی لار

اگر اهل برنامه‌های آفرود و هیجان رانندگی در مســـیرهای ناهموار هســـتید، در این دشـــت بزرگ مســـیر کافی برای این کار وجود دارد. بهترین مســـیر آفرود، علاوه بر راه‌های فرعی دشـــت، مسیر محیط‌بانی قوشـــخانه به محیط‌بانی دلیچای یا بالعکس اســـت. با این توضیح که طبق مطالب بالا از روســـتای ایرا وارد دشـــت لار می‌شوید و در مســـیر محیط‌بانی کمردشـــت، دویســـت و پنجاه متر بعد از پل آهنی، مسیری به ســـمت چپ شـــما و جهت غرب جدا می‌شـــود. ۱/۵ کیلومتر بعد از این دوراهی، به دوراهی دیگری می‌رســـید که ســـمت چپ آن به طرف آب ســـوربند[۱] و دامنه‌ی

۱. برخـــی ایـــن منطقـــه را میان‌رود نیـــز می‌نامند: ســـتوده، منوچهر؛ البرزکـــوه، همان، صفحـــه‌ی ۴۷، به نقل از محمدحسن خان اعتمادالسلطنه.

قله‌های کلون‌بستک، مهرچال، آتشکوه و ریزان می‌رود و راه سمت راست که پررنگ‌تر است و جهت شمالی می‌گیرد، راه شماست. البته راهی هم از سمت چپ به طرف مرتع مَرغه‌سر و خشکه‌رود جدا می‌شود. مسیر اصلی را ۲/۵ کیلومتر دیگر برانید تا به جایی برسید که عبور از رودخانه اجتناب‌ناپذیر است. ۶ اینجا انتهای مسیر خودروها می‌باشد. از اینجا به بعد گذرگاهی وجود دارد که عبور از آن کار خودروهای شاسی‌بلند و پرقدرت است. البته اگر پلی که بر روی رودخانه است تخریب نشده باشد، خودروهای معمولی هم می‌توانند از آن عبور کنند، ولی احتمال گیرکردن آن‌ها در حاشیه‌ی رودخانه و گل و لای اطراف وجود دارد. تا اینجا شما خلاف جریان حرکت رودخانه می‌رفتید. از اینجا به بعد، پس از عبور از رودخانه، تغییر جهت داده و هم‌سو با جریان آب و موازی آن – که در برخی نواحی به رودخانه نزدیک و بعضی جاها از آن فاصله می‌گیرید- جاده‌ی اصلی را ادامه می‌دهید تا بعد از ۹/۵ کیلومتر، به ابتدای اولین دره‌ی سمت چپ خود یعنی دره‌ی آلرم برسید. (در مختصات شماره‌ی ۳، بعد از عبور از رودخانه، اگر برخلاف جهت آب مسیر خود را ادامه دهید، به سمت امامزاده پنج تن و در ادامه به ابتدای دره‌ی سفیدآب می‌رسید.) از اینجا به بعد نیز طبق آنچه در بالا توضیح آن داده شد، ادامه‌ی مسیر می‌دهید تا به محیط‌بانی دلیچای و از آنجا به پلور برسید. همین مسیر را به صورت برعکس هم می‌توانید طی کنید. بدین ترتیب از ابتدای جاده‌ی خاکی در روستای ایرا تا انتهای خاکی در محل تاسیسات سد لار، جمعاً ۵۵ کیلومتر رانده‌اید. این مسیر نیز یکی دیگر از مسیرهای معمول دوچرخه‌سواری در دشت لار است.

گزینه‌ی دیگر این منطقه که هم برای پیاده‌روی و هم برای دوچرخه‌سواری مناسب است، دشت سیاه‌پلاس می‌باشد. بعد از اینکه وارد جاده‌ی خاکی دشت لار شدید و به پاسگاه محیط‌بانی قوشخانه رسیدید، حدود ۱۵۰ متر بعد از محیط‌بانی، سمت راست شما یک دوراهی وجود دارد که به سمت شرق و سپس جنوب شرقی جهت می‌گیرد. از اینجا به بعد مسیر کمی مشکل می‌شود و چون ناچار به عبور از رودخانه هستید، با

دشت سیاه‌پلاس

هر خودرویی نمی‌توان راه را ادامه داد. قطعاً این منطقه به اندازه‌ای جذابیت دارد که با پای پیاده، خود را در آغوش دشـــت رها کنید. با اینکه چشم‌انداز وسیع این دشت پر از زیبایی است، اما مهم‌ترین نقاط دیدنی منطقه، گل‌های زرد، برکه‌های بزرگ و کوچک آب و سرچشـــمه‌های متعدد سیاه‌پلاس است. ارتفاعات امام‌پهنک و گلِ زرد در شرق این دشت قرار دارند و اگر به ارتفاعات اطراف بروید، چشم‌انداز خوبی از سد لار خواهید داشت. این دشت که قسمتی از پارک ملی لار است، سراسر پر از گل‌های شقایق و زنبق وحشی و لاله‌ی سرخ است و در فصل بهار و تابستان، چراگاه دام‌های عشایر مختلف استان تهران است. وجود عشایر در این منطقه نیز فرصتی است تا از زندگی ساکنان صدساله‌ی دشت لار دیدن کنید.

ارتفاعات سیاه‌پلاس

پس از اینکه وارد دشت لار شدید با رعایت نکاتی که ارائه شد، می‌توانیـــد چادر خود را برپا کنید. ولـــی بهترین مکان برای برپایی چادر، نزدیک پاســـگاه محیط‌بانی کمردشت، نزدیک قرقره‌چشمه یا امامزاده پنج‌تن است، زیرا در این مکان‌ها هم آب آشـــامیدنی در دســـترس دارید و هم از امنیت بیشتری برخوردار خواهید بود.

■ در دشت لار، گله‌های گوسفند فراوانی چَرا می‌کنند. سعی کنید به آن‌ها نزدیک نشوید، چون سگ‌های گله وظایف خود را خوب بلدند.

■ شب به هنگام خواب، همه‌ی وسایل خود را داخل چادر ببرید. علاوه بر امکان خیس شدن زیر باران یا از طریق شبنم، ممکن است مورد دستبرد حیواناتی مانند شغال و موش قرار بگیرد.

■ با خودروی خود تا جایی برانید که مطمئن هستید گیر نمی‌کنید و می‌توانید بازگردید. بگذارید پاهای شما زمین نرم این دشت را بیشتر لمس کند و از آن لذت ببرد.

■ گاهی مشاهده می‌شود که برخی افراد با خودرو و مخصوصاً به صورت آفرود، در مسیرهایی حرکت می‌کنند که قبلاً تردد نشده است. این امر علاوه بر تخریب محیط دشت، نوعی تعرض به حریم خصوصی عشایر محسوب می‌شود و موجب غیر حاصل‌خیز شدن آن فضا می‌گردد. از این رو به هیچ عنوان با خودروی خود از راه‌هایی که مسیر اصلی جاده نیست، عبور نکنید. جایی که رد چرخ باریکی وجود دارد، نتیجه‌ی رعایت نکردن این نکته است. شما این بیراهه را پررنگ‌تر نکنید و موجبات اذیت و آزار عشایر محترم منطقه را فراهم نسازید.

■ در دشت لار آب برای شستشو فراوان است، ولی توصیه می‌شود به اندازه‌ی مصرف خود آب سالم به همراه داشته باشید و یا آب آشامیدنی خود را از قرقره‌چشمه و چشمه‌ی مردگان تهیه نمایید.

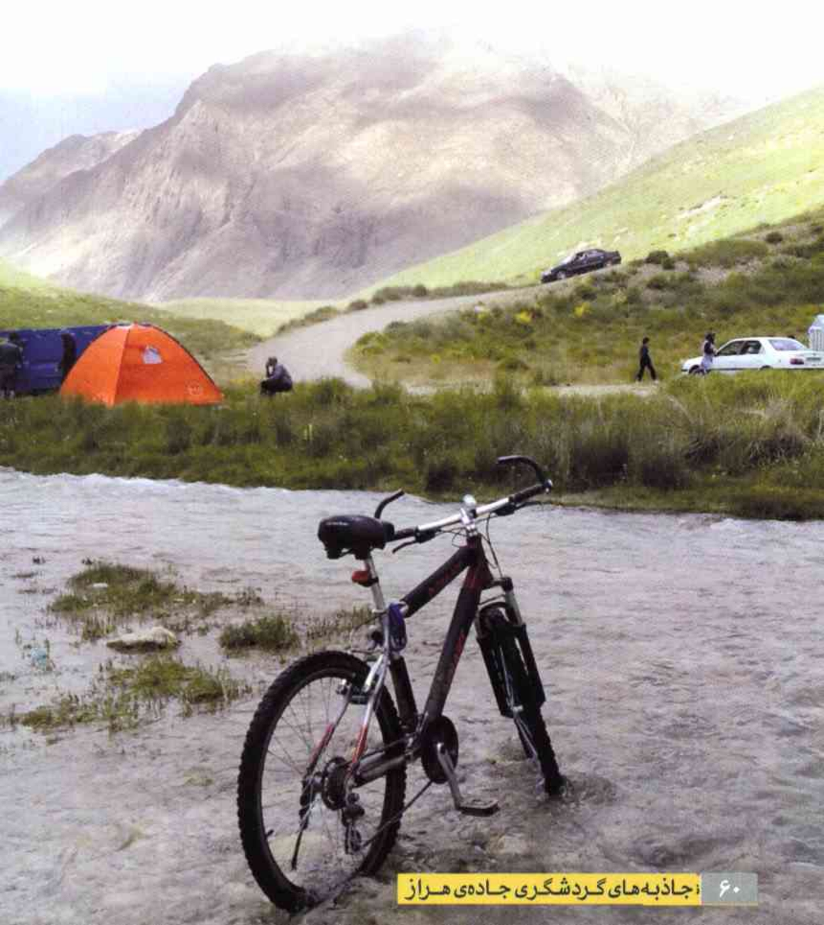
■ از قبل ظروفی مانند دَبّه همراهتان باشد تا اگر در راه به ماست و دوغ و کره‌ی محلی رسیدید و چشمتان آن را گرفت، ظرفتان آماده باشد!

■ اگر اهل دوچرخه‌سواری هستید، می‌توانید باربند مخصوص دوچرخه به خودروی خود ببندید و آن را با خود ببرید. دشت لار مسیرهای مناسبی برای دوچرخه‌سواری دارد. تقریباً می‌توانید تمامی دشت لار و اطراف خشکه‌رود، مرغه‌سر، گزل‌دره و دلیچای را رکاب بزنید.

■ در هنگام عبور از رودخانه بسیار دقت کنید و از جایی عبور کنید که زیر پایتان محکم بوده و عمق و فشار جریان آب کم باشد.

■ اگر قصد دیدن سد لار را دارید و می‌خواهید از اینجا به سد بروید، چند ساعتی باید به سمت شرق پیاده‌روی کنید. ولی بهتر است از همان مسیری که در قسمت معرفی سد لار اشاره شد، بروید که بتوانید با خودرو امکانات و وسایل بیشتری با خودتان ببرید. ضمناً این مسیر برای کسانی که از سمت آمل به دشت لار می‌آیند، نزدیک‌تر است، ولی اگر خودروی مناسبی نداشته باشند، نمی‌توانند تا میانه‌ی دشت لار بیایند و ناچار باید مسیر ایرا را انتخاب نمایند.

- هر سـال بسـته به میزان بارش، تاریخ باز شدن مسیر و اجازه‌ی تردد متغیر است. اگـر اوایل خرداد یا اواخر شـهریور قصد سـفر داریـد، حتماً از قبل بـا اداره‌ی کل محیط زیسـت استان تهران به شـماره‌ی ۰۲۱-۷۷۳۵۵۱۸۱ و یا محیط زیست لار به شـماره‌ی ۰۱۱-۴۳۳۴۲۴۴۱ تماس بگیرید و از باز بودن مسـیر مطمئن شوید.
- مراقب کودکان و افراد مسن باشید و آن‌ها را در کنار رودخانه تنها نگذارید.
- مجوز صَید ماهی هر سـاله تقریباً از بیست تیر ماه به بعد، آن هم با شرایط خاص خود صادر می‌شود. فراموش نکنیم که رعایت قوانین محیط زیست و قواعد گردشگری پایـدار، اجـازه ماهی‌گیری خلاف ضوابـط را به ما نمی‌دهد. به هیـچ وجه خارج از چارچوب قوانین اقدام به ماهی‌گیری نکنید. البته محیط‌بانان عزیز و زحمت‌کش در صورت مشاهده‌ی موارد نقض قانون، حتماً اقدامات قانونی لازم را انجام خواهند داد.

دشت لار در زمستان

■ محیط‌بانان، پاسداران زیست‌بوم ما هستند. اگر می‌خواهیم فرزندان ما برای دیدن ماهی قزل‌آلای خال قرمز و یا انواع کل و بز و مانند آن، رویای باغ وحش‌های مختلف را در سر نپرورانند، در عین رعایت کمال ادب و احترام، همکاری لازم را با آن‌ها داشته باشیم.

سد لار از دامنه‌ی دماوند

■ برنامه‌های مختلفی را می‌توان با محوریت دشت لار اجرا کرد که مجال ذکر آن‌ها در این اثر وجود ندارد. آنچه گفته شد بیشتر بر مبنای برنامه‌های سبک گردشگری است. برنامه‌ی افجه به منظریه‌ی پلور، گرمابدر به یالرود، گرمابدر به منظریه، گرمابدر به محیط‌بانی دلیچای، قوشخانه به دلیچای و برنامه‌هایی از این قبیل، که برخی از آن‌ها قابلیت رکاب زدن را نیز دارند، از برنامه‌های جذاب این منطقه هستند.

■ در جاده‌ی هراز دو روستا با نام ایرا وجود دارد. یکی روستایی که در ابتدای مسیر دشـــت لار است و دیگری روستایی در منطقه‌ی لاریجان که توضیح آن در صفحات بعدی آمده است.

■ محدوده‌ی دشـــت لار و اطراف آن علاوه بر اینکه طبیعت بسیار زیبایی دارد، از نظر تاریخی بسیار مهم و مورد توجه بوده اســـت. در سرتاســـر این منطقـــه آثـــاری از تپه‌های تاریخـــی، کاروان‌ســـراها، بقعه‌هـــا، قلعه‌هـــا و عمارت‌های تاریخی دیده می‌شود که توضیح هر یک از آن‌ها از حوصله‌ی این مجال خارج اســـت. بنابراین به ذکر عنوان برخی از این آثار بســـنده می‌کنیم: قلعه‌ی محمدعلی بیگ، کاروان‌سرای ســـفیدآب، قلعه‌نو، کاروان‌سرای بستک، قبر سلطان‌ملک، کافرقلعه، عمارت خانلر سیل سپر، تپه‌ی نقاره‌خانه و نمد جوق.[۱]

وجه تسمیه

وجه تســـمیه‌ی محیط‌بانی قوشـــخانه به سبب دره‌ای به نام قوشخانه اســـت که در جنوب محیط‌بانی قرار دارد. در وجه تســـمیه‌ی قوشـــخانه نیز دو مورد ذکر شده است. مورد اول آنچه بین عشایر منطقه معروف می‌باشد این است که در منتهی‌الیه جنوبی دره، ارتفاعی وجود دارد که در جایی از خط الراس آن تکه‌ســـنگی به شکل هواپیما مشاهده می‌شـــود. این سنگ در یک منظر شبیه قوش شکاری است که بال‌های خود را باز کرده اســـت. به این خاطر از قدیم به این دره قوشـــخانه می‌گفتند. مورد دوم که در کتب تاریخی[۲] مورد قبول واقع شده، مبتنی بر نظریه‌ایست که ثابت می‌کند این منطقه خوشی‌خانه نام داشته که به مرور زمان به خوش‌خانه و سپس قوشخانه مبدل شده است. اینان معتقدند در شمال دره‌ی قوشـــخانه‌ی کنونی، تپه‌ای بوده که بعد از کندوکاو و تدقیق در موضوع در ســـال ۱۲۹۸ هجری قمری، به وجود قصری مجلل و تفرجگاهی با شکوه پی می‌برند که محل نزهت و تفریح فروانروایان رویان و رســـتمدار بوده اســـت. وجود کاشـــی‌های ممتاز و منقش، که با خطی مابین نســـتعلیق و نسخ دورتادور آن خطاطی شـــده، حتی وجود یکی دو نخود طلای تیزابی به صورت تذهیب بر کاشـــی‌هایی که به اندازه‌ی کف دســـت بودند، به کارگیری صنعتی قدیمی در کاشی‌کاری که کاشی را در آفتاب به رنگ طاووسی نمایش می‌داده، وجود آجرهای بزرگ، گچ بری‌های ممتاز، یافتن کلمه‌ی «خوش‌خانه» در نقشه‌برداری‌های قدیمی و آنچه خود راوی (محمدحسن خان اعتمادالسلطنه) به رای العین مشاهده کرده، در خصوص دوطبقه بودن عمارت و نوع معماری آن و دلایل دیگر از این دست، این نظریه - که قصری باشکوه به نام خوشی‌خانه در این منطقه بوده - را تقویت می‌کند.

---

۱. برای اطلاعات بیشـــتر در مورد این آثار رجوع کنید به: مرعشـــی، ســـید ظهیرالدین؛ تاریخ طبرستان، رویان و مازندران، چاپ درن، ص ۲۸۸ - ستوده، منوچهر؛ از آستارا تا استاراباد، جلد سوم صص ۳۸۰ تا ۳۹۱.
۲. ستوده، منوچهر؛ البرزکوه، همان، صص ۵۳ تا ۵۷ - ستوده، منوچهر؛ از آستارا تا استاراباد، جلد دوم صص ۳۸۷-۳۸۳.

۷ شهر آبعلی

■ فاصله‌ی آبعلی تا آمـــل: ۱۲۰ کیلومتر

■ فاصله‌ی آبعلی تا تهران: ۳۵ کیلومتر

■ ســـطح برنامـــه: گل‌گشت، پیاده‌روی

مختصات جغرافیایی نقاط مهم

۱ مختصات: ۳۵°۴۴′ ۲۵″N – ۵۱°۵۶′ ۳۶″E

۲ مختصات: ۳۵°۴۴′ ۱۲″N – ۵۱°۵۶′ ۵۰″E

۳ مختصات: ۳۵°۴۶′ ۰۰″N – ۵۱°۵۷′ ۵۷″E

۴ مختصات: ۳۵°۴۶′ ۱۸″N – ۵۱°۵۷′ ۵۹″E

۵ مختصات: ۳۵°۴۵′ ۱۶″N – ۵۱°۵۷′ ۵۴″E

از تهران که به سمت جاده‌ی هراز برانید، بعد از حدود ۳۵ کیلومتر به شهر آبعلی می‌رسید. تاکسی‌های چهارراه مینی‌سیتی و هم‌چنین تاکسی‌ها و مینی‌بوس‌های سه‌راه تهران‌پارس نیز شما را تا رودهن می‌برند. از رودهن به بعد نیز یا می‌توانید از راننده بخواهید شما را تا آبعلی برساند یا از تاکسی‌های رودهن - آبعلی استفاده کنید. اتوبوس‌های آمل و خودروهای گذری از ترمینال شرق نیز شما را به آبعلی می‌رسانند.

شهر آبعلی کنونی از شش محله تشکیل شده است. این شش محله که در قدیم به آن «آه» می‌گفتند، به ترتیب از سمت تهران عبارتند از: کریتون، سادات‌محله، قائم‌محله، احمدیه (سرپولک قدیم)، آبعلی و مبارک‌آباد. از رودهن که به سمت آبعلی حرکت کنید، بعد از اتمام ساختمان‌های رودهن به تابلویی در سمت راست خود می‌رسید که ورودی شماره‌ی یک کریتون را نشان می‌دهد. ۱ کریتون اولین محله از محلات آبعلی است. ورودی شماره‌ی دو کریتون هم حدود سیصد متر جلوتر قرار دارد. برای زیارت امام‌زاده ابراهیم می‌توانید از هر کدام از این ورودی‌ها وارد شوید. محله‌های آبعلی زیاد بزرگ نیستند و به راحتی می‌توانید مسیر خود را بیابید. در قائم‌محله، به طرف جنوب محله که نگاه کنید، جاده‌ی خاکی معدن خاک سرخ و بنای امام‌زاده ابراهیم را می‌بینید. ۲ این چشم‌انداز از جاده‌ی اصلی هم نمایان است. در این مکان، علاوه بر زیارت این امام‌زاده‌ی کوچک، نمای خوبی از شهر آبعلی روبه‌روی شما وجود دارد.

امام‌زاده ابراهیم

شـــاه‌چنار یا همان امامزاده هادی‌مهدی، بعد از سادات‌محله، پایین‌تر از سه‌راه آبعلی قـــرار دارد. به گفته‌ی قدیمی‌های آبعلی، بنای این امامزاده قبلاً مجاور رودخانه بوده که سال‌ها پیش در اثر سیل از بین رفته و اکنون فقط چند درخت چنار کهن‌سال با پارچه‌های سبزرنگ در کنار هم نمایان‌گر وجود بنایی قدیمی است. حمام قجری در منطقه‌ی احمدیه (سرپولک قدیم) کمی پایین‌تر از مسجد صاحب‌الزمان و در جهت غرب مسجد واقع گردیده است و قدمت آن به دوره‌ی قاجاریه بر می‌گردد. این حمام نیز مانند حمام‌های قدیمی، از رخت‌کن، سربینه، قسمت اصلی و تیون تشکیل شده که قرار است به موزه‌ی مردم‌شناسی تبدیل شود.

حمام قجـری

هتل آبعلی نیز نخســـتین ســـاختمان بتنی در ایران است که در سال ۱۳۱۲ بنا شده اســـت. این بنا هم‌اکنون در اختیار بنیاد علوی (وابســـته به بنیاد مستضعفان انقلاب اسلامی) است و به همراه فضایی سبز و پردرخت و چند ساختمان دیگر، مجموعه‌ی فرهنگی امام خمینی را تشکیل می‌دهد و به عنوان اردوگاه دانش‌آموزی و دانشجویی استفاده می‌شود. بازدید و استفاده از این مجموعه برای عموم امکان‌پذیر نیست.

هتل آبعلی

برای بازدید از فضای بیرونی این هتل، مسیر جاده‌ی هراز را تا سه‌راهی آبعلی -که قبل از کارخانه‌ی دوغ آبعلی قرار دارد- ادامه دهید. ۳ وارد سه‌راهی که شدید، سمت راست شما در کنار رودخانه، مسجد علی‌ابن ابیطالب (ع) قرار دارد که معمولاً سرویس‌های بهداشتی آن باز است. روبه‌روی مسجد به سمت شمال، خیابانی وجود دارد که چند رستوران سنتی در سایه‌سار درختان با انواع و اقسام غذاها آماده‌ی پذیرایی می‌باشند. کمی بالاتر بعد از ورودی کارخانه‌ی دوغ آبعلی، در سمت راست خود بنای قدیمی هتل را مشاهده می‌کنید که البته راه ورودی مجموعه کمی جلوتر است. ۴ این بنای زردرنگ با سقف مدور قرمزرنگ را از درون جاده هم می‌توانید ببینید. از خصوصیات برجسته‌ی این بنای سه‌طبقه می‌توان به فضاها، طراحی، معماری، تزئینات داخلی و از همه مهم‌تر بستر محیطی زیبا و منحصر به فرد آن اشاره نمود. این بنا با شماره‌ی ۹۴۸۲ در سال ۱۳۸۲ در فهرست آثار ملی ثبت شده است.

سه‌راهی آبعلی

درســت روبه‌روی ایــن ورودی (ورودی غربی) مجموعه فرهنگــی امام خمینی(ره)، کنار جدول ســمت چپ خیابان، چشمه‌ی قرمزرنگی را مشاهده می‌کنید. آب آن از چشمه‌ی کوچکی بیرون می‌ریزد و در نهایت وارد رودخانه می‌شود. کف و اطراف این چشمه به علت وجود رسوبات اکسید آهن، قرمزرنگ است. آب این چشمه بدطعم و ســنگین است و هیچ‌گونه استفاده‌ی شرب یا کاربرد خانگی ندارد. به گفته‌ی اهالی، آب چشمه برای درمان برخی امراض پوستی مناسب است.

چشمه‌ی آب‌آهن

رستوران فضای باز در آبعلی

اطراف امامزاده ابراهیم، کنار آرامگاه شهر ۵ که فضای باز و امکانات بهداشتی مناسبی دارد و پارک کوچک شهدای آبعلی در ابتدای دره‌ی لارَک (توضیح دره‌ی لارک در صفحه‌های بعدی آمده است)، مکان‌های مناسبی برای برپایی چادر هستند. مساجد متعدد شهر و هم‌چنین حسینیه‌ی آبعلی در مجاورت کتابخانه‌ی عمومی رضوی، بعد از هماهنگی لازم با متولیان آن مکان‌های مناسبی هستند. ناگفته نماند که با صرف زمان اندکی می‌توانید از امکانات مناسب مجموعه‌ی خدماتی امامزاده هاشم (جاذبه‌ی شماره‌ی ۱۴) و مجتمع اقامتی مرمر (جاذبه‌ی شماره‌ی ۹) استفاده نمایید.

■ حتماً اسم دوغ آبعلی را شنیده‌اید. گرچه ممکن است به دلیل مسائل بهداشتی نتوانید حس نوستالژی خوردن دوغ در شیشه‌های سفیدرنگ را تجربه کنید، اما قبل از شهر آبعلی تا امامزاده هاشم و آبشار قلعه‌دختر (توضیح این مکان‌ها در قسمت‌های بعدی آمده است)، کم‌تر مغازه‌ای را می‌بینید که بسته‌های کوچک و بزرگ دوغ آبعلی، جلوی دیدشان را سد نکرده باشد. می‌توانید قبل از خرید، مقداری از آن را امتحان کنید تا با خیال راحت دوغ را خریداری نمایید. البته اگر قرار است رانندگی کنید، به قدر ضرورت اکتفا کنید و لذت

نوش جان کردن دوغ خنک آبعلی را به زمان رسیدن به مقصد موکول نمایید. اما دوغ شیشه‌ای، که برای خیلی‌ها یادآور خاطرات قدیمی است، در برخی مغازه‌ها و هم‌چنین دکه‌ی روبه‌روی آبشار قلعه‌دختر، یافت می‌شود، با این تفاوت که کارخانه‌ی دوغ آبعلی آن را تولید نمی‌کند و به صورت کاملاً محلی تهیه می‌شود.

■ اطراف سه‌راه آبعلی و هم‌چنین در مجاورت جاده‌ی اصلی هراز، رستوران‌های متعددی وجود دارد که آماده‌ی پذیرایی از شما هستند. علاوه بر آن، می‌توانید غذای خود را از تهیه‌ی غذای مسجد که در زیرزمین مسجد علی‌ابن ابیطالب واقع در سه‌راه آبعلی قرار دارد، تهیه نمایید و با خود به مقصد ببرید. بد نیست از قبل با مسئول آشپزخانه تماس بگیرید و اطلاعات موردنیاز خود را به دست آورید.

آقای محمود قربانی ☎ ۰۹۱۹-۴۹۲۶۵۷۹

رستوران‌های سه‌راهی آبعلی

■ گسترس روزافزون طبیعت‌گردی و کوه‌پیمایی، همان‌گونه که باعث رونق گردشگری داخلی در درازمدت می‌شود، اثرات احتمالی مخربی نیز در پی دارد. برای جلوگیری از این تأثیرات منفی، پرداختن به آموزش اصولی و ترویج فرهنگ گردشگری مسئولانه، با شتابی بیش از سرعت گسترش گردشگری، بسیار ضروری است. مطالعه‌ی کتاب‌های آموزشی در زمینه‌ی کوه‌پیمایی و طبیعت‌گردی، شرکت در دوره‌های آموزشی مرتبط، استفاده از راهنمایان آشنا به قوانین و اصول گردشگری، احترام به قوانین و همکاری با محیط‌بانان مستقر در منطقه، تا حدود زیادی از اثرات مخرب حضور انسان در طبیعت جلوگیری می‌کند. دوره‌های آموزشی راهنمایان طبیعت‌گردی و راهنمایان ایران‌گردی و جهان‌گردی که زیر نظر سازمان میراث فرهنگی، گردشگری و جهان‌گردی برگزار می‌شود، شما را با این اصول آشنا می‌سازد. هم‌چنین دوره‌های کارآموزی مقدماتی و پیشرفته در زمینه‌های مختلف کوه‌پیمایی، سنگ‌نوردی، یخ و برف، جهت‌یابی، نقشه‌خوانی و کار با قطب‌نما، غارنوردی، پزشکی کوهستان، هواشناسی و آشنایی با مبانی محیط زیست، از جمله دوره‌هایی هستند که زیر نظر فدراسیون کوه‌نوردی و صعودهای ورزشی برگزار می‌شوند.[۱]

---

۱. برای مطالعه‌ی بیشتر در مورد قواعد گردشگری مسئولانه و دوره‌های آموزشی مراجعه کنید به: نظری، احمد؛ شاهین‌پور، سامان؛ آموزش کاربردی کوه‌پیمایی و طبیعت‌گردی، تهران، انتشارات مهرسا، چاپ اول ۱۳۹۴.

۸
غار سنگ‌دروازه و دره‌ی لارَک

- فاصله‌ی آبعلی تا آمـــل: ۱۲۰ کیلومتر
- فاصله‌ی آبعلی تا تهران: ۳۵ کیلومتر
- سـطح برنامـه: گل‌گشت، کوه‌پیمایی

مختصات جغرافیایی نقاط مهم

- ۱ مختصات: ۳۵°۴۵′۲۰″N – ۵۱°۵۷′۵۶″E
- ۲ مختصات: ۳۵°۴۵′۲۶″N – ۵۱°۵۷′۵۶″E
- ۳ مختصات: ۳۵°۴۵′۱۶″N – ۵۱°۵۷′۵۵″E
- ۴ مختصات: ۳۵°۴۵′۰۶″N – ۵۱°۵۸′۴۴″E
- ۵ مختصات: ۳۵°۴۵′۱۱″N – ۵۱°۵۸′۳۸″E
- ۶ مختصات: ۳۵°۴۴′۴۵″N – ۵۱°۵۹′۳۴″E
- ۷ مختصات: ۳۵°۴۴′۲۷″N – ۵۱°۵۹′۳۰″E
- ۸ مختصات: ۳۵°۴۴′۰۷″N – ۵۱°۵۹′۴۷″E
- ۹ مختصات: ۳۵°۴۳′۱۳″N – ۵۱°۰۰′۵۵″E
- ۱۰ مختصات: ۳۵°۴۳′۱۰″N – ۵۱°۰۳′۰۱″E

از تهران که به سمت جاده‌ی هراز برانید، بعد از حدود ۳۵ کیلومتر به شهر آبعلی می‌رسید. تاکسی‌های چهارراه مینی‌سیتی و هم‌چنین تاکسی‌ها و مینی‌بوس‌های سه‌راه تهران‌پارس نیز شما را تا رودهن می‌برند. از رودهن به بعد نیز یا می‌توانید از راننده بخواهید شما را تا آبعلی برساند یا از تاکسی‌های رودهن - آبعلی استفاده کنید. اتوبوس‌های آمل و خودروهای گذری از ترمینال شرق نیز شما را به آبعلی می‌رسانند. سه‌راه آبعلی جایی است که شما باید پیاده شوید. این سه‌راهی قبل از کارخانه‌ی دوغ آبعلی قرار دارد.

یکی از نقاط بکر و زیبای اطراف آبعلی، دره‌ی لارَک است. این دره که راه ارتباطی قدیمی آبعلی به دماوند بوده، با وجود رودخانه و انبوه درختان زرشک و بید، محیطی سرسبز و آرام را فراهم آورده است. این مسیر هم‌اکنون می‌تواند به یک مسیر پیاده‌روی سبک چندساعته از آبعلی به دماوند یا بالعکس تبدیل شود. این دره بعد از ساداتمحله قرار دارد که برای یافتن ابتدای مسیر، باید خود را به کوچه‌ی سنگ‌دروازه برسانیم. ۱ طبق آنچه گفته شد، وقتی به سه‌راه آبعلی رسیدید، بعد از عبور از پل روی رودخانه، خیابان اصلی آبعلی را به سمت جنوب یعنی سمت راست خود ادامه دهید. پس از طی حدود یک کیلومتر بعد از عبور از کنار پیرچنار، به یک دوراهی می‌رسید که دوراهی سمت راست به سمت ساداتمحله و کریتون و دوراهی سمت چپ به سمت مجموعه‌ی کتاب‌خانه‌ی عمومی رضوی آبعلی و مزار شهدای گمنام و حسینیه می‌رسد. ۲ کمی جلوتر، سمت چپ و روبه‌روی یک آرایشگاه، کوچه‌ی سنگ‌دروازه قرار دارد.

آبعلی - کوچه‌ی سنگ‌دروازه

به محض ورود با یک گاوداری مواجه می‌شوید و این یعنی شما راه را درست آمده‌اید. این جاده‌ی خاکی به سمت دره‌ی لارَک می‌رود. از همین ابتدای جاده که نگاه کنید، در سمت راست خود، قبرستان روستا و کنار آن یک پارک کوچک با وسایل بازی می‌بینید که مکان خوبی برای اطراق و برپایی چادر است. ۳ این جاده‌ی خاکی بعد از ۱/۵ کیلومتر به یک دامداری می‌رسد که ورودی آن با یک در آهنی مسدود شده است. ۴ البته بعد از دامداری، یک کلبه‌ی شخصی وجود دارد که این راه تا آنجا ادامه خواهد داشت و در صورت جلب رضایت صاحبان کلبه و دامداری، می‌توانید راه را تا آنجا ادامه دهید. مسیر ماشین‌رو از دامداری به بعد، برای خودروهای کمک‌دار مناسب است. با این وجود پیشنهاد می‌کنیم خودروی خود را همان ابتدای مسیر، در یک جای مناسب کنار قبرستان پارک کنید و خود را از لذت پیاده‌روی در این مسیر محروم نسازید. برای پیاده‌روی تا دامداری نیازی نیست از جاده حرکت کنید. مسیر دره را به موازات جاده طی کنید تا از درختان قیچ و سنجد و بوته‌های زرشک بهره‌مند شوید. برای دیدن غار، نزدیک دامداری که رسیدید، قبل از پیچ آخر به ارتفاعات سمت چپ در جهت شمال نگاه کنید. چند گرده‌ی سنگی می‌بینید که دهانه‌ی غار زیر نزدیک‌ترین گرده‌ی سنگی قرار دارد. ۵ اگر از نزدیک دامداری نگاه کنید می‌توانید محل تقریبی غار را بیابید. دهانه‌ی غار حدود دویست متر از لبه‌ی جاده فاصله دارد. لازم به ذکر است عبور از این غار که چند ورودی نزدیک به هم دارد و در نهایت به یک مسیر منتهی می‌شود، به لوازم فنی نیاز دارد و برای طبیعت‌گردی مناسب نیست. فقط با رعایت احتیاط و استفاده از چراغ پیشانی، می‌توانید چند متر اولیه‌ی آن را بپیمایید. ساکنان قدیمی آبعلی می‌گویند این غار در قدیم، پناه مسافران از حیوانات و تغییرات سخت آب‌وهوایی و در گذشته‌های دورتر مکانی برای حفظ وسایل قیمتی بوده است. همین قول باعث شده است چشم طمع برخی افراد به این غار معطوف شود، از این رو متاسفانه نشانه‌های حفاری‌های غیرمجاز در این غار به وفور به چشم می‌خورد. به همین دلیل بیشتر مسیرهای غار مسدود است و احتمال ریزش خاک‌های زیر پا وجود دارد. این غار دو دهانه دارد که دهانه‌ی اول تقریباً مسدود است و دهانه‌ی دوم حدود چهل متر طول و ۱۲ متر عمق دارد. در انتهای این غار نهشته‌هایی از قبیل گل کلمی، فلوستون و چکنده و مقداری استخوان دیده می‌شود. در غار دوم یکی از مشهورترین غارزیان، یعنی خفاش دیده می‌شود.

درەی لارک از غار سنگ‌دروازه

قبل از آخرین پیچ منتهی به دامداری، سمت چپ جاده، دره‌ای پر درخت به همراه جوی آبی شما را به سمت دماوند هدایت می‌کند. (اگر بخواهید به سمت پیست اسکی آبعلی یا ارتفاعات دشت مشا بروید، هر یک از یال‌های سمت چپ را که انتخاب کنید به خط‌الرأس می‌رسید. دکل تاسیسات پیست را هم می‌توانید از داخل همان دره ببینید. پیمایش این مسیر در زمستان، نیازمند داشتن مهارت لازم در این زمینه است.) اگر در فصل گرم سال این مسیر را طی می‌کنید، بدانید از اواسط مسیر، آب قطع می‌شود، به همین خاطر ظرف‌های خود را از آخرین جایی که مناسب می‌دانید، پر کنید. در زمستان، قسمتی از این مسیر که کاملاً درون یک درەی کوچک قرار دارد، یخ‌زده است و آب زیر یخ جریان دارد. اگر با احتیاط عبور کنید و اطلاعات اندکی در مورد نحوەی عبور از یخ و برف داشته باشید، لحظات لذت‌بخشی را سپری خواهید کرد. از آخرین پیچ منتهی به دامداری، در کنار جویبار و درختان اطراف آن، ۱/۵ کیلومتر که بروید، دو دره پیش روی شما قرار می‌گیرد که پاکوب سمت راست پررنگ‌تر است. ۶ راه اصلی، همان مسیر سمت راست است که از درون دره به تدریج ارتفاع می‌گیرد. (اگر مسیر سمت چپ را هم ادامه دهید، با طی شیبی تندتر به انتهای جادەی معدن می‌رسید که باز دو راه پیش رو دارید. یکی آنکه از مسیر جادەی پر از خاک معدن بازگردید. دیگر اینکه در جهت شرق ارتفاع بگیرید و با ادامەی مسیر کوه‌نوردی، از کنار معدن و رفتن روی خط‌الرأس، خود را به دماوند برسانید. این مسیر علاوه بر طولانی بودن، پاکوب مشخصی ندارد و ممکن است گرد و خاک اطراف معدن شما را اذیت کند.) مسیر سمت راست به یک فضای وسیع زیبا و گوسفندسرا می‌رسد که آب گوارای چشمه از طریق لوله‌ای برای آشامیدن در دسترس است. این فضای وسیع که در هر فصل زیبایی خاصی دارد، منطقەی مرغ‌جورون نامیده می‌شود. ۷ از سمت چپ چشمه، یک راه پاکوب، ادامەی مسیر را در جهت جنوب شرقی به شما

نشان می‌دهد که در نهایت به گردنه منتهی می‌شود. ◄۸ روی گردنه که قرار بگیرید، منطقه و معدن اسب‌چران را مشاهده می‌کنید. با کم کردن ارتفاع در جاده‌ی معدن قرار گرفته و به سمت جنوب ادامه دهید. بعد از دو کیلومتر، به یک سه‌راهی می‌رسید ◄۹ که مسیر سمت راست شما را به کیلومتر پنج جاده‌ی اصلی گیلاوند - رودهن و مسیر سمت چپ به داخل شهر دماوند و کنار کارخانه‌ی آب‌معدنی و دانشگاه پیام نور دماوند می‌رساند. ◄۱۰ فاصله‌ی هر دو مسیر، سه کیلومتر و خاکی است. اگر به سمت دماوند بروید، به راحتی می‌توانید برای بازگشت به تهران با تاکسی‌ها و مینی‌بوس‌های مستقر کنار پارک شقایق، واقع در سه‌راهی گیلاوند خود را به سه‌راه تهران‌پارس برسانید. کل مسیر پیاده‌روی از آبعلی تا دماوند، ده کیلومتر است.

اطراف آرامگاه ابتدای مسیر در آبعلی، پارک شهدای آبعلی در ابتدای دره‌ی لارَک، اطراف امامزاده ابراهیم، چشمه و گوسفندسرای مرغ‌جورون در طول مسیر، فضای مناسبی برای اردو زدن دارند. هم‌چنین می‌توانید در مساجد و حسینیه‌ی آبعلی، با هماهنگی متولیان آن اقامت نمایید. اما بهتر است به گونه‌ای برنامه‌ریزی کنید که این مسیر را یک‌روزه بپیمایید و نیازی به شب‌مانی نداشته باشید.

آرامگاه آبعلی

■ به دامداری که برسید به احتمال زیاد با پارس گله‌ای سگ مواجه می‌شوید، به همین دلیل تدابیر لازم برای مقابله‌ی احتمالی را از قبل در نظر بگیرید. گروهی بودن شما خود به خود از انگیزه‌ی سگ‌ها برای آسیب‌رسانی به شما می‌کاهد. هر چقدر زودتر از محیط گاوداری فاصله بگیرید، به نفعتان است.

■ **نحوه‌ی رویارویی با سگ**

در صورتی که گله‌ی گوسفندی در مسیرتان وجود دارد، حتماً به صورت گروهی حرکت کنید و سعی کنید تا جایی که می‌توانید از گله فاصله بگیرید. ابتدا از وجود چوپان و محل استقرار وی مطلع شوید تا در مقابله با سگ‌ها از خود چوپان یا صاحب سگ کمک بگیرید. در برخورد با سگ‌های گله نباید سر به سر آن‌ها گذاشت و آن‌ها را عصبانی‌تر کرد، زیرا در این صورت نارضایتی صاحب گله را نیز فراهم کرده‌اید. به هیچ عنوان هنگام روبه‌رو شدن با سگ فرار نکنید و سعی کنید حتماً چوب‌دستی یا چیزی شبیه به آن به همراه داشته باشید تا با بلند کردن آن، حیوان را بترسانید. سگ از شما سریع‌تر است حتی اگر سوار دوچرخه باشید. شما با دویدن غریزه‌ی شکار او را هم تحریک می‌کنید. به یاد داشته باشید سگ‌های کوهستان اغلب مثل بسیاری از سگ‌های خانگی تربیت‌شده، نیستند. بنابراین دلیل ندارد برای صمیمی شدن با آن‌ها و یا تحریکشان اشتیاق نشان دهید. در هنگام حمله، هر چیزی که بتواند در دهان سگ قرار بگیرد و یا سدی بین دندان‌های او و بدن شما باشد مانند لباس یا کوله‌پشتی، بسیار مفید خواهد بود. حتی اگر لازم باشد بهتر است سگ پای شما را گاز بگیرد تا نقاط حساس بدن شما را. گرچه شاید گفتنش آسان باشد، اما هر چه خونسردتر باشید، کارتان راحت‌تر خواهد بود. سگ به خوبی حس می‌کند که شما چقدر ترسیده‌اید و اگر خود را قوی‌تر ببیند مشکلات شما بیشتر خواهد شد. سگ‌هایی که تعلیم ندیده

باشـــند، کوله‌پشـــتی، لباس یا هر چیز دیگری را که به بدن متصل است، جزیی از بدن می‌دانند. با هوشـــیاری از چنین وسایلی برای منحرف کردن دندان‌های سگ اســـتفاده کنید. اگر سگ شـــما را گاز گرفته و قسمتی از بدن در دهان حیوان قرار دارد، به او فرصت ندهید. اقدام بعدی ســـگ حرکت دادن ســـر به اطراف و تبدیل زخـــم نقطه‌ای به پارگی‌هـــای عمیق خواهد بود. اگر امـــکان دارد با همه‌ی قدرت، وزن خـــود را روی حیوان بیندازید و با بیشـــترین فشـــار ممکـــن، زانوهای خود را روی انتهـــای گـــردن و دنده‌های حیوان بکوبید. اگر کارتان را درســـت انجام دهید می‌توانید دنده‌های ســـگ را بشکنید، چون بدن ســـگ در این ناحیه ضعیف است. بلند کردن پاهای عقب سگ می‌تواند او را دچار سردرگمی کند. پاها را بلند کنید و محکم به طرف گردن فشـــار دهید. در این حالت سگ بی‌حرکت می‌شود و فرصت بیشـــتری به شـــما می‌دهد تا کمک برسد. اگر سگ فرد دیگری را گاز گرفته است، با یک چوب محکم، شـــدیدترین ضربه‌ای را که می‌توانید به پشـــت گردنش بزنید. فراموش نکنید ســـگ‌های متوســـط و بـــزرگ جمجمه‌ای قوی دارنـــد و ضربه زدن به جمجمه ممکن اســـت تنها حیوان را عصبانی‌تر کند. ضربه به پشـــت گردن در نزدیکی ســـر بهترین اقدام ممکن اســـت. به همراه داشتن کپسول‌های دودزا، انواع ترقه‌های صدادار، چاقوی مناســـب، اســـپری فلفل و مانند آن می‌تواند هنگام جدی شـــدن حمله‌ی حیوان به شـــما کمک کند. البته برای حمل این وســـایل مقررات مربوط به آن را از قبل در نظر بگیرید.[1]

منطقه‌ی مرغ‌جورون

۱. برای مطالعه‌ی بیشـــتر در خصـــوص نحوه‌ی رویارویی با حیوانات در طبیعـــت، مراجعه کنید به: نظری، احمد؛ شاهین‌پور، سامان؛ اصول کاربردی کوه‌پیمایی و طبیعت‌گردی، تهران، انتشارات مهرسا، چاپ اول، ۱۳۹۴.

■ یکـی از موجوداتـی که در غارها زندگی می‌کنند خفاش‌ها هسـتند. بیشـتر این پستانداران برای مسیریابی و شکار طعمه از سیستم بازیابی امواج استفاده می‌کنند. ایـن امواج مـاوراء صوت که مانـند رادار عمل می‌کنند، به وسـیله‌ی دهان یا بینی تولید می‌شـود و پس از برخورد با اجسام مختلف به وسیله‌ی گوش‌ها که ساختمان پیچیـده‌ای دارند، دریافت می‌گردد. ارتباط خفاش‌ها بـا یکدیگر نیز از ایجاد صدا با لرزاندن تمام بدن، پاها و بال‌ها برقرار می‌شـود. این حرکات غیر معمول و داشـتن زندگی شـبانه‌ی خفاش‌ها، تصویر نادرستی در اذهان عمومی از خطرناکی و شرارت آن‌هـا ایجاد کـرده اسـت. در صورتی که این حیوانـات دارای جایـگاه ویژه ای در اکوسیسـتم طبیعی هستند. توجه داشته باشید که در هنگام بازدید از غارها، به این موجودات آسـیبی نرسانید. گرفتن نور مستقیم به سوی آنها، ایجاد سروصدا، به دام انداختن و حمله‌ور شدن به سمت آنها، زندگی این موجودات را به مخاطره می‌اندازد. برخی از خفاش‌ها در زمسـتان به خواب می‌روند و سـوخت و ساز بدن آن‌ها به یک صدم زمـان فعالیت عادی کاهش میابد. برخی نیز به خواب روزانه فرو می‌روند و سـوخت و ساز بدنشـان به یک دهم کاهش میابد. در این حالت بیدار شـدن یا جنب و جوش آن‌ها باعث از دسـت رفتن انرژی زیادی از آن‌ها می‌شـود و به علت نبود غذا، ممکن است با مشکل جدی مواجه شوند.[1]

وجه تسمیه

درباره‌ی وجه تسمیه‌ی غار سنگ‌دروازه باید گفت که دروازه‌ای از سنگ بر بالای تپه‌ای که این غار در آن واقع است، قرار دارد. این تاق سنگی به گونه‌ای گنبدی‌شکل است که یک انسان متوسط به حالت خمیده می‌تواند به آن وارد یا از آن خارج شود. این دروازه بر بالای تپه قرار دارد و یک طرف آن دره‌ی «آه» و طرف دیگر آن دره‌ی «لارک» واقع اسـت. برخی از قدیمی‌های آبعلی با اسـتناد به سنگ‌های منظمی که در بالای تپه و کنار دروازه وجود دارند، این اثر را ساخته‌ی دست انسان می‌دانند. برخی دیگر نیز نظر مخالفی دارند و آن را کاملاً طبیعی می‌دانند. لازم به ذکر است که شما از کنار دهانه‌ی غار یا از کنار دامداری نمی‌توانید سنگ‌دروازه را ببینید. برای دیدن آن یا باید از دهانه‌ی غار ارتفاع بگیرید و یا مسیری را که به سمت آبعلی می‌رود – توضیح آن در بخش شرح سفر آمده است – ادامه دهید و با نگاه به پشت سر خود، در برخی مناطق آن را ببینید.

---

۱. برای کسـب اطلاعات بیشـتر در مورد فواید خفاش در طبیعت، انواع گونه‌های شناخته شده در ایران، مشخصات ظاهـری، زیسـتگاه، پراکندگی، نحوه تولید مثل و عـادات این حیوانات غارزی، رجوع کنید به: ضیایی، هوشـنگ؛ راهنمای صحرایی پستانداران ایران، تهران، کانون آشنایی با حیات وحش، چاپ چهارم ۱۳۹۰، صص ۱۲۱ تا ۱۶۲.

۹
هــزاردشــت و امامزاده صالح

■ فاصله‌ی ورودی هزاردشت تا آمـــل: ۱۱۸ کیلومتر

■ فاصله‌ی ورودی هزاردشت تا تهران: ۳۷ کیلومتر

■ ســـطح برنامـــه: گل‌گشت، کوه‌پیمایی سبک

مختصات جغرافیایی نقاط مهم

۱ مختصات: ۳۵°۴۶′۴۶″N – ۵۱°۵۷′۱۷″E

۲ مختصات: ۳۵°۴۶′۴۲″N – ۵۱°۵۷′۰۷″E

حدود ۲/۵ کیلومتر بعد از سه‌راهی آبعلی و پانصد متر قبل از امامزاده حمزه، سمت چپ خود دنبال یک راه فرعی بگردید که تابلویی کوچک ابتدای آن وجود دارد و منطقه‌ی ییلاقی هزاردشت را نشـان می‌دهد. ۱ این خروجی دقیقاً بعد از رستوران نمونه‌ی آبعلی قرار دارد که به دلیل وجود بلوک‌های سیمانی وسـط جاده‌ی هراز، لازم است برای دور زدن تا امامزاده حمزه بروید تا در مسـیر مقابل قرار گیرید. در صورت نداشـتن وسـیله‌ی شخصی، توضیحات قسمت چگونه برویم در معرفی آبعلی (جاذبه‌ی ۷)، راهگشا خواهد بود؛ با این تفاوت که باید برای کرایه‌ی مسیر اضافی، با راننده به توافق برسید.

در شـلوغی کناره‌هـای جاده‌ی هـراز در محـدوده‌ی آبعلی می‌توان لحظاتی را در فضای آرام این منطقه سپری کرد. بعد از اینکـه وارد منطقه‌ی هزاردشـت شـدید، پـس از طی ۲/۵کیلومتر، مسیر ماشین‌رو به سمت شمال ادامه می‌یابد. از اینجا به بعد اگر بخواهید به صورت پیاده مسیر خود را به سمت غرب ادامه دهید، بعد از حدود چهار کیلومتر به روستای آردینه می‌رسـید و اگر راه ماشین‌رو را در جهت شمال ادامه دهید، به ابتدای مسـیری می‌رسـید که از کنار جویباری به سمت دامنه و قله‌ی سیاه‌چال ادامه دارد. در طول مسیر، مجاور رودخانه و سایه‌سار درختان هر جایی را که مناسب دیدید، می‌توانید برای استراحت انتخاب نمایید.

■ حدود دویست متر بعد از ورودی هزاردشت، بلافاصله پس از اتمام دیوارههای رستوران، سمت چپ خود در سینهکش کوه، یکی دیگر از آثار تاریخی و زیارتی منطقه به نام امامزاده صالح را مشاهده میکنید. ۲ با عبور از رودخانه میتوانید در مسیر پاکوب قرار گرفته و تا کنار امامزاده ادامه دهید. قدمت بنا به دورهی ایلخانی بازمیگردد.[1] پلان این بنا هشتضلعی است که در داخل بنا روی هر ضلع طاقنمایی که بالای آن نیمدایره است، قرار دارد ولی نمای بیرونی آن بر اثر مرمت غیر اصولی که در دورههای قبل انجام شده، مدور به نظر میرسد. مصالح این بنا از سنگ لاشه، ملات، ساروج و گچ است و گنبدی دوپوش دارد. با توجه به نوع بنا و مقایسهی آن با دیگر بناهای مشابه و از جمله امامزاده حمزه، قدمت این بنا به قرون ۸ و ۹ هجری میرسد. بنای این امامزاده با شمارهی ۸۶۸۶ در فهرست آثار ملی ثبت گردیده است. امامزاده صالح یک راه خاکی دسترسی کوتاه و آسانتر هم دارد که از جنوب رستوران نمونهی آبعلی شروع میشود که میتوان مقداری از آن را با خودرو طی نمود.

امامزاده صالح

بنای امامزاده صالح بسیار کوچک است و داخل آن جای مناسبی برای اقامتِ نسبت نیست. برای برپایی چادر، میتوانید از فضای کوچک اطراف امامزاده استفاده نمایید. علاوه بر آن مجتمع اقامتی مرمر در ورودی هزاردشت با چند سوئیت مجهز به امکانات رفاهی، پذیرای شما خواهد بود. ☎ ۰۹۱۲-۴۰۴۰۹۱۲ | ۰۲۱-۷۶۵۳۲۱۲۰-۳

۱. پازوکی طرودی، ناصر؛ آثار تاریخی دماوند، تهران، سازمان میراث فرهنگی کشور، چاپ اول ۱۳۸۱.

■ حدود پانصد متر بعد از ورودی هزاردشت، به یک دژبانی می‌رسید که وظیفه‌ی کنترل ورود و خروج به منطقه را دارد. عبور به صورت پیاده از کنار دژبانی نیازی به هماهنگی ندارد ولی اگر قصد عبور با خودرو را دارید، باید با نگهبانی هماهنگ نمایید: ۰۹۱۹-۱۰۶۷۰۶۱

ورودی هزاردشت و دژبانی

■ با توجه به پیاده‌روی کم این برنامه، اجرای آن در فصل زمستان نیز پیشنهاد می‌گردد. بعد از اتمام دیواره‌های رستوران نمونه‌ی آبعلی، پس از رودخانه در سمت چپ، فضای مناسبی برای توقف و برف‌بازی وجود دارد.

■ با توجه به محوطه‌سازی که اطراف ساختمان امامزاده انجام شده است، فقط به اندازه‌ی برپایی چند چادر فضا وجود دارد. داخل امامزاده فضای بسیار کوچکی است که برای اقامت چند نفر مناسب است، اما امکانات گرمایشی ندارد. ضمن اینکه به دلیل نداشتن درِ ورودی، برای اقامت شبانه در ماه‌های سرد مناسب نیست. در فاصله‌ی دومتری از ورودی امامزاده، یک چاه حفر شده که روباز است و بازدیدکنندگان به ویژه در شب و هوای ابری و مه‌آلود، باید به آن توجه کنند و مراقب باشند.

۱۰ امامزاده حمزه، آبشار و تنگه‌ی سیاه‌چال

■ فاصله‌ی امامزاده حمزه تا آمـل: ۱۱۷ کیلومتر

■ فاصله‌ی امامزاده حمزه تا تهران: ۳۸ کیلومتر

■ ســطح برنامــه: گل‌گشت، پیمایش رودخانه

مختصات جغرافیایی نقاط مهم

۱ مختصات: ۳۵°۴۷′ ۰۵″N – ۵۱°۵۷′ ۱۴″E

۲ مختصات: ۳۵°۴۷′ ۵۴″N – ۵۱°۵۷′ ۲۲″E

۳ مختصات: ۳۵°۴۸′ ۰۳″N – ۵۱°۵۷′ ۲۰″E

۴ مختصات: ۳۵°۴۸′ ۰۰″N – ۵۱°۵۷′ ۰۰″E

۵ مختصات: ۳۵°۴۸′ ۴۹″N – ۵۱°۵۶′ ۳۸″E

مبارک‌آباد نام آخرین محله از محله‌های آبعلی است که جنب جاده‌ی هراز واقع است. ورودی شهر و کارخانه‌ی دوغ آبعلی را که رد کنید، سه کیلومتر بعد، در سمت راست خود خانه‌های مبارک‌آباد و در سمت چپ سر پیچ جاده، امامزاده را می‌بینید. البته آنچه که در نگاه اول دیده می‌شود، صندوق جمع‌آوری نذورات است که به شکل گنبدی طلایی‌رنگ نبش جاده واقع شده است. امامزاده در پشت صندوق نذورات با سقفی مخروطی‌شکل نمایان است. ۱ در صورت نداشتن وسیله‌ی شخصی، توضیحات بخش چگونه برویم در معرفی آبعلی راهگشای شماست، با این تفاوت که باید برای کرایه‌ی مسیر اضافی با راننده به توافق برسید.

امامزاده در حیاطی واقع شده است که دو درخت چنار کهن‌سال و بسیار قطور و مرتفع بنای کوچک امامزاده را زیباتر کرده‌اند. حیاط و قسمت پشت امامزاده مکان مناسبی برای صرف صبحانه است. البته چلوکبابی گلستان هم صبحانه سرو می‌کند و هم اینکه تخت‌های بیرون از رستوران را اجاره می‌دهد. نقشه‌ی بنای امامزاده به صورت هشت‌ضلعی است که روی طاق‌نماهایی قرار دارد. در بالای اضلاع هشت‌گانه و جایی که هشت به ۱۶ تبدیل می‌شود، یزدی‌بندی‌های زیبایی دیده می‌شود. طبق شجره‌نامه‌ای که داخل امامزاده وجود دارد، نسب این امامزاده با هفت نسل به امام سجاد (ع) می‌رسد.

اگر می‌خواهید در یک فاصله‌ی نیم‌روزه از تهران به یکی از تنگه‌های زیبا سری بزنید، بازدید از آبشار و تنگه‌ی زیبای سیاه‌چال را به شما پیشنهاد می‌کنیم. هوای خنک، نزدیکی به تهران، مسیری هیجانی، فرصت آب‌بازی، پیاده‌روی کوتاه، صدای شرشر آب و صخره‌های بلند از مزیت‌های این برنامه هستند.

مسیر این تنگه از انتهای ساختمان امامزاده حمزه یعنی جهت شمال آن شروع می‌شود. اگر درِ حیاط امامزاده باز بود، می‌توانید وارد حیاط شوید و مسیر خود را از کنار قبرستانِ آغاز نمایید. در غیر این صورت از شرق امامزاده خود را به حاشیه‌ی رودخانه برسانید. مسیر، موازی رودخانه و خلاف جهت حرکت آب ادامه پیدا می‌کند و این حالت تا انتهای تنگه به طول تقریبی دو کیلومتر ادامه دارد. در طول این مسیر، بسته به اینکه مسیر عبور از رودخانه را به یاد داشته باشید یا خیر، چندین بار باید از رودخانه عبور کنید تا در مسیر اصلی قرار بگیرید. در بعضی از قسمت‌ها پاکوب مشخصی وجود دارد، ولی بیشتر نقاط به دلیل قرارگرفتن در بستر رودخانه، پاکوب مشخصی ندارد. در دو طرف این دره، دیواره‌ای از سنگ به طور طبیعی قرار دارد که ارتفاع این دیواره در بعضی نقاط از ۱۵۰ متر هم بیشتر می‌شود. پهنای کف دره از

دوتا ده متر متغیر است و آبی سرد در آن جاری است. در بین مسیر، آبشار زیبایی به ارتفاع تقریبی پنج متر قرار دارد که امکان عبور از کنار آن وجود ندارد. ۲ ناچار باید خود را از دره‌ی سمت چپ، به قسمت بالای آبشار برسانید و مسیر خود را ادامه دهید. در انتهای تنگه، ۳ فضایی نمایان می‌شود که در جهت شمال شرق آن، خط‌الرأس گُلِ زرد خودنمایی می‌کند. کمی که در جهت شمال غرب بالا بروید، بر روی یال سیاه‌چال ۴ قرار می‌گیرید که این یال تا قله‌ی سیاه‌چال به ارتفاع سه هزار متر ۵ ادامه دارد. پشت کوه سیاه‌چال به طرف غرب، دره‌ای به طول هشت کیلومتر وجود دارد که تا روستای جَوَرد ادامه می‌یابد. از روستای جَوَرد تا رودهن ده کیلومتر فاصله دارید و از روستاهای آردینه و وسکاره عبور خواهید کرد.

دامنه‌ی سیاه‌چال

اگر قصد شب‌مانی برای این برنامه را دارید، حیاط امامزاده از نظر وجود امنیت بیشتر و امکانات مناسب و انتهای تنگه به لحاظ طبیعت زیباتر و البته چشمه‌ی آب، پیشنهادهای برپایی چادر هستند. یادتان باشد که درون تنگه چادر نزنید، زیرا هم خطر طغیان آب وجود دارد و هم خطر ریزش سنگ.

- آب این تنگه در ماه‌های اول سال بسیار زیاد است، ولی به مرور کم‌تر می‌شود. توجه داشته باشید که در ماده‌های فروردین و اردیبهشت، حجم شدت جریان آب در بعد از ظهرها بیشتر و رنگ آن گل‌آلودتر می‌شود. در انتهای تنگه چشمه‌ای جاری است که آب آن آشامیدنی است.
- برای عبور از رودخانه، اگر خوب دقت کنید می‌توانید مسیرهایی را که عرض کم‌تری دارند و یا دیگران با سنگ‌های بزرگ معبری ایجاد کرده‌اند، برای عبور انتخاب نمایید. شاید در برخی مناطق مجبور باشید به آب بزنید.
- کنار امام‌زاده چلوکبابی گلستان قرار دارد که سه وعده‌ی غذایی در آن سرو می‌شود و سرویس‌های بهداشتی مناسبی دارد. کنار چلوکبابی نیز یک خواروبار فروشی است که می‌توانید مایحتاج خود را از آنجا تهیه نمایید. ۰۹۱۲-۶۰۸۱۴۷۳

امام‌زاده حمزه

وجه تسمیه

برخی وجه تسمیه‌ی این تنگه را نرسیدن نور خورشید در بیشتر ساعت روز به درون دره می‌دانند و برخی دیگر آن را با عملیات تهیه‌ی زغال‌سنگ که در گذشته انجام می‌شده، بی‌ارتباط نمی‌دانند.

۱۱ تنگه‌ی سیاه‌چال به آبشار قلعه‌دختر

- فاصله‌ی امامزاده تا آمل: ۱۱۷ کیلومتر
- فاصله‌ی امامزاده تا تهران: ۳۸ کیلومتر
- سطح برنامه: کوه پیمایی متوسط، پیمایش رودخانه

مختصات جغرافیایی نقاط مهم

- ۱ مختصات: ۳۵°۴۸′ ۰۷″N – ۵۱°۵۷′ ۲۶″E
- ۲ مختصات: ۳۵°۴۸′ ۳۵″N – ۵۱°۵۷′ ۱۸″E
- ۳ مختصات: ۳۵°۴۹′ ۰۵″N – ۵۱°۵۶′ ۲۶″E
- ۴ مختصات: ۳۵°۴۹′ ۰۰″N – ۵۱°۵۸′ ۳۰″E
- ۵ مختصات: ۳۵°۴۹′ ۰۰″N – ۵۱°۵۹′ ۰۶″E
- ۶ مختصات: ۳۵°۴۸′ ۴۴″N – ۵۱°۰۰′ ۳۶″E
- ۷ مختصات: ۳۵°۴۸′ ۵۵″N – ۵۲°۰۱′ ۵۳″E
- ۸ مختصات: ۳۵°۴۸′ ۰۱″N – ۵۱°۵۷′ ۱۹″E

مسیر دسترسی به ابتدای تنگه، دقیقاً همان مسیری است که در قسمت معرفی امامزاده حمزه و تنگه‌ی سیاه‌چال (جاذبه‌ی شماره‌ی ۱۰) گفته شد.

مسیر را از امامزاده حمزه شروع کنید و همان‌طور که در قسمت معرفی تنگه‌ی سیاه‌چال گفتیم، تا انتهای تنگه جلو بروید. بعد از اتمام تنگه، سمت راست خود جویباری را می‌بینید که اگر در جهت شرق خود حدود دویست متر جلوتر بروید، دو جویبار کوچک‌تر از سمت چپ و راست وارد این جویبار می‌شود. ۱ دره‌ی سمت راست به سمت ارتفاعات امامزاده هاشم می‌رود و کمی که ارتفاع بگیرید، می‌توانید دکل‌هایی را که بالای کُتل امامزاده هاشم وجود دارد، مشاهده کنید. در ابتدای این دره در سمت چپ خود و در جهت شرق چند درخت در کنار هم می‌بینید که سایه‌ی خوبی برای استراحت دارند؛ اما مسیر ما این دره‌ی شرقی نیست. مسیر سمت چپ خود را در بستر رودخانه به سمت شمال ادامه دهید. در فصل کم‌آبی، از بستر رودخانه و در فصل پرآبی، مسیر خود را از کوهپایه‌ی سمت راست رودخانه ادامه دهید تا بعد از حدود یک کیلومتر از مختصات شماره‌ی ۱ به یک دوراهی دیگر برسید که در هر یک جویباری جاریست. ۲ راه مستقیم در جهت شمال، شما را به آغوش گُلِ زرد می‌رساند و در نهایت با گردش به سمت غرب و پیش رفتن تا ارتفاع ۲۸۰۰ متری در شمال قله‌ی سیاه‌چال از طریق گردنه ۳ به دره‌ای به نام وَستان منتهی می‌شود که بعد از هشت کیلومتر از ابتدای گردنه، به روستای جَوَرد می‌رسد. اما راه ما این نیست. راه سمت راست را انتخاب کنید و مسیر آب را ادامه دهید. ابتدا به سمت شمال شرقی و بعد به سمت شرق تغییر مسیر خواهید داد.

تصویری از مختصات شماره‌ی ۲

در بین راه چند آبشار بزرگ و کوچک دیده می‌شود که بلندترین آن حدود بیست متر ارتفاع دارد. کم و بیش عبور از این مسیر را تا این آبشار به همه توصیه می‌کنیم، اما بعد از آن، راه کمی صعب‌العبور می‌شود و بدون آشنایی با دست به سنگ و قدرت بدنی مناسب، دچار مشکل می‌شوید. تا انتهای دره، چشمه‌های آب از اطراف جاری است که البته هر چه به سمت پاییز می‌رویم، تعداد و مقدار آن‌ها کم‌تر می‌شود. به همین خاطر، به اندازه‌ی کافی آب همراه خود داشته باشید. پس از طی کم‌تر از دو و نیم کیلومتر از مختصات شماره‌ی ۲، به گردنه‌ای می‌رسید که ابتدای دره‌ی گمبوج است. ۴ از اینجا به بعد، کم‌تر از هفت کیلومتر تا پایان برنامه مسیر دارید. سمت راست شما ارتفاعی است که قله‌ی ۳۱۵۰ متری سراستخر بالای آن قرار دارد که راه اصلی صعود آن قبل از ورود به این دره است. در ادامه‌ی راه، از گردنه که به سمت شرق سرازیر شوید، در سمت چپ جویبار راه پاکوبی را می‌بینید که به یک گوسفندسرا منتهی می‌شود. ۵ از گوسفندسرا به بعد، از جویبار فاصله گرفته و موازی با خط‌الرأس گلِ زرد، راه پاکوب را ادامه دهید. بعد از گذشتن از چند تپه ماهور، به منطقه‌ای می‌رسید که چند ساختمان و چشمه‌ی آب و یک سرویس بهداشتی دارد و ابتدای جاده‌ی خاکی است که تا جاده‌ی هراز ادامه می‌یابد. این مجموعه متعلق به گله‌داران است. ۶ از اینجا به بعد، جاده‌ی خاکی را که ادامه دهید، بعد از عبور از ییلاق عشایر سنگسری، به جاده‌ی جدید تونل امامزاده هاشم در جاده‌ی هراز می‌رسید. دیگر به انتهای برنامه چیزی نمانده است و با طی هشتصد متر در سمت چپ به آبشار قلعه‌دختر می‌رسید. ۷ در اینجا می‌توانید با دوغ‌های محلی که دکه‌ی روبه‌روی آبشار می‌فروشد، خستگی این راه ۱۳ کیلومتری را از تن به در کنید.

تصویری از مختصات شماره‌ی ۶

حیــاط امام‌زاده حمزه از نظر وجود امنیت بیشــتر و امکانات مناسب و انتهای تنگه‌ی سیاه‌چال به لحاظ طبیعت زیباتر و البته چشمه‌ی آب، ◄۸ پیشنهادهای برپایی چادر هستند. یادتان باشد که درون تنگه چادر نزنید، زیرا هم خطر طغیان آب وجود دارد و هم خطر ریزش سنگ. مختصات شماره‌ی ۴ و ۶ نیز برای شب‌مانی مناسب هستند. نزدیک بودن مجموعه‌ی امام‌زاده هاشــم به انتهای مسیر، آن را به بهترین پیشنهاد برای اقامت شبانه تبدیل کرده است.

- این مســیر بسیار کم‌تردد است. شــاید در طول مسیر جز گله‌داران منطقه، شخص دیگری را نبینید. به همین خاطر حتماً این مســیر را به صــورت گروهی طی کنید. پیمایش یک‌روزه‌ی مسیر در روزهای بلند سال و البته به خاطر دیدن زیبایی‌های بیشتر، نهایتاً تا اواسط تیرماه توصیه می‌شود.
- هر چه به مختصات شماره‌ی ۴ نزدیک‌تر شوید، از منابع آب دورتر می‌شوید تا به دره‌ی گمبوج و مختصات شماره‌ی ۶ برسید. به همین خاطر همیشه ظرف‌های آب خود را از آخرین محلی که به آب دسترسی دارید، پر کنید.

۱۲ پیست اسکی آبعلی

- فاصله تا آمـــل: ۱۱۱ کیلومتر
- فاصله تا تهران: ۴۴ کیلومتر
- ســـــطح برنامـــه: برف‌گشت، اسکی، کوه‌پیمایی

مختصات جغرافیایی نقاط مهم

۱ مختصات: ۳۵°۴۶′ ۱۰″N – ۵۱°۵۹′ ۱۷″E

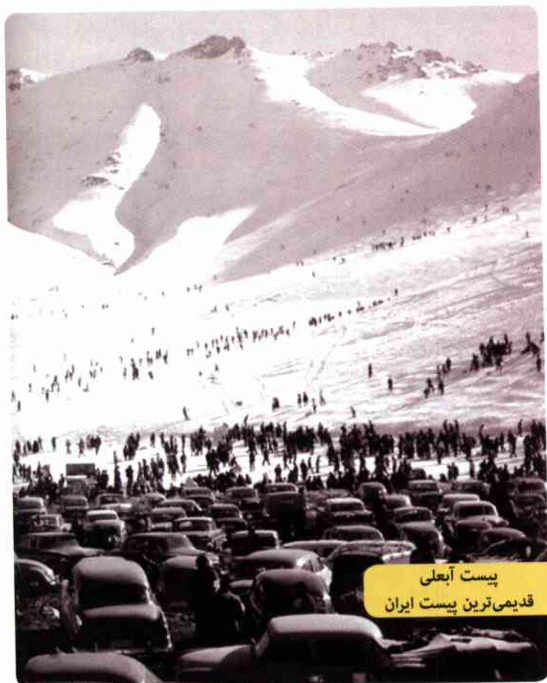
آمـل
تهـران
مـشا
۷۷
۱
مجتمع خدماتی رفاهی پیست
پیست اسکی
300m

پیست آبعلی در جاده‌ی هراز بعد از شهرهای بومهن، رودهن و هشت کیلومتر بعد از شهر آبعلی، نرسیده به تونل امامزاده‌هاشم در سمت راست جاده قرار دارد. ۱ بهترین راه برای کسانی که وسیله‌ی شخصی ندارند، استفاده از خودروهای گذری و یا اتوبوس‌های تهران - آمل است.

آموزش و تمرین اسکی در یک هوای آفتابی در زمستان، یکی از پیشنهادهای جذاب برای علاقه‌مندان به طبیعت است. در این پیست، که قدیمی‌ترین پیست ایران است، امکاناتی وجود دارد که البته کافی به نظر نمی‌رسد و به توجه بیشتری نیاز دارد، اما هر چه باشد، به نیاز یک‌روزه‌ی شما پاسخ می‌دهد. ضمن اینکه می‌توانید از امکانات اطراف این پیست مانند امکانات شهر آبعلی و یا امکانات اقامتی امامزاده هاشم که فاصله‌ی بسیار کوتاهی با پیست دارند، استفاده کنید. امکانات موجود در این پیست عبارتند از: زمین‌های تنیس، سوارکاری، پرش و کایت، هتل، رستوران، نمازخانه، سرویس بهداشتی و کمک‌های اولیه.

پیست آبعلی
قدیمی‌ترین پیست ایران

پیست فدراسیون اسکی با دو تله‌اسکی بشقابی، پیست خصوصی افشار، با دو تله‌اسکی بشقابی، پیست خصوصی خلیل عباسی با یک تله‌اسکی بشقابی و یک بالابر کلنگی، پیست خصوصی شرکت نفت با یک تله‌کابین و دو تله‌اسکی بشقابی، چهار بخش عمده‌ی این پیست اسکی هستند.
این پیست یک سورتمه‌ی بزرگ دارد که حدود ۱۵ نفر ظرفیت داشته و شما را تا بالای پیست می‌برد.

سورتمه

علاقه‌مندان به یادگیری اسکی می‌توانند از طریق مربیان مدرسه‌ی اسکی واقع در پیست آموزش ببینند. این پیست از نظر دسترسی آسان و نیز شیب ملایم آن یکی از بهترین پیشنهادها برای یادگیری اسکی است. اگر وسایل اسکی ندارید، می‌توانید با پرداخت مبلغی، این وسایل را برای یکی دو ساعت اجاره نمایید. اگر مبتدی هستید، مکانی نیز برای تمرین در نظر گرفته شده که می‌توانید در آنجا تمرین کنید و تا دلتان خواست زمین بخورید!

پیست آبعلی

به غیر از امکانات اختصاصی پیست آبعلی، امکانات عمومی این پیست برای اقامت شبانه چندان مناسب نیست. البته فضای کافی برای برپایی چادر وجود دارد، ولی به دلیل هوای سرد منطقه در فصول سرد و برف‌گیر، به امکانات بسیار فنی و حرفه‌ای نیاز است. اما اقامتگاه‌های موجود در امامزاده هاشم که در شش کیلومتری این پیست واقع شده‌اند، شَب گرمی را برای اسکی‌بازان فراهم می‌آورند. ناگفته نماند هم‌وطنان تهرانی، غالباً ترجیح می‌دهند صبح زود از تهران حرکت کنند و شامگاه هم به منزل بازگردند.

زائرسرای امامزاده هاشم ۰۹۱۰-۴۵۴۱۵۵۸ | ۰۹۱۲-۱۳۰۱۶۳۸
۰۲۱-۷۶۳۰۳۴۳۴

- استفاده از تیوب در این پیست رسماً ممنوع است، با این حال به شدت توصیه می‌شود که اگر نظارتی هم بر این امر نبود، از تیوب استفاده نکنید. فضای محدود، نبودن سرعت‌گیر مناسب در انتهای پیست، نبودن فضای مخصوص این کار و شیب آن به سمت جاده، باعث بروز مشکلات زیادی در این خصوص گردیده است. اگر هم به عنوان عابر یا تماشاگر در محوطه قدم می‌زنید، مراقب کسانی که این توصیه را جدی نمی‌گیرند، باشید تا با شما برخورد نکنند.
- با توجه به برف‌گیر بودن این گردنه در فصل زمستان، حتماً لباس گرم و دیگر مایحتاج یک سفر زمستانی را به همراه داشته باشید. تجهیزات ایمنی وسیله‌ی نقلیه مانند زنجیر چرخ، در این شرایط از نان شب هم واجب‌تر است.
- برای کسب اطلاعات بیشتر در خصوص باز بودن پیست و امکاناتی که هر ساله احتمال تغییر آن وجود دارد، می‌توانید با شماره‌های زیر تماس بگیرید:

فدراسیون اسکی ۰۲۱-۴۴۰۱۶۳۷۴-۶
هیأت اسکی استان تهران ۰۲۱-۷۷۸۴۷۶۶۶

۱۳ دشت مُشا و چشـــمه اعلا

■ فاصله تا آمــل: ۱۱۹ کیلومتر

■ فاصله تا تهران: ۵۰ کیلومتر

■ ســطح برنامــه: گل‌گشت، کوه‌پیمایی

مختصات جغرافیایی نقاط مهم

۱ مختصات: ۳۵°۴۶′ ۱۵″N – ۵۱°۵۹′ ۳۳″E

۲ مختصات: ۳۵°۴۴′ ۴۷″N – ۵۲°۰۳′ ۳۲″E

در جاده‌ی هراز بعد از آبعلی بلافاصله بعد از پیست اسکی و قبل از تونل امامزاده هاشم، سمت راست یک جاده‌ی آسفالت جدا می‌شود که شما را به سمت دشت مشا راهنمایی می‌کند. ۱ دشت مشا و چشمه اعلا از جاذبه‌های گردشگری شهرستان دماوند محسوب شده و علاوه بر این مسیر از جاده‌ی فیروزکوه هم راه دارد. به این ترتیب که در جاده‌ی فیروزکوه وقتی به شهر گیلاوند رسیدید، وارد شهر شده و راه را تا شهر دماوند ادامه دهید. از ابتدای شهر، تابلوهای دشت مشا و چشمه اعلا رهنمای شما خواهند بود.

مناظر زیبا، انبوه برف در زمستان، گیاهان دارویی در بهار، چشمه‌های آب‌معدنی و هوای با طراوت از مزایای دشت مشا به شمار می‌رود.

پوشش گیاهی ارتفاعات این روستا مشابه برخی از نقاط کوهستانی دماوند شامل: گل گاوزبان، گل بنفشه و برخی دیگر گیاهان صنعتی و دارویی می‌باشد. فضای باز این دشت بسیار وسیع بوده و نمای جالبی که از ارتفاعات امامزاده هاشم دارد، این دشت را به سایتی مناسب جهت انجام ورزش‌های هوایی مانند کایت‌سواری و پاراگلایدر تبدیل نموده است.

دشت مشا در زمستان

منطقه‌ی گردشــگری چشــمه اعلا در داخل محدوده‌ی دشــت مشــا قرار دارد و از تفرجگاه‌های این دشت است که با آب‌وهوای دلپذیر و خنک در ایام فراغت و تابستان پذیرای هزاران گردشــگر اســت. ۲ آب این چشــمه حاوی املاح معدنی و بسیار گواراست. قابلیت‌های اکوتوریستی و طبیعت مناسب منطقه، نزدیکی به شهر تهران، هوای ســالم، آرامش و ســکوت و چشــم‌اندازهای زیبای دیداری از جمله قابلیت‌ها، امکانات و فرصت‌ها در منطقه‌ی نمونه گردشگری است. ارتفاعات اطراف چشمه نیز با توجه به ارتفاع و شیب کم برای کوه‌پیمایی‌های سبک مناسب است.

دشت مشـا از ارتفاعات چشمه‌اعلا

▪ در فصول گرم سال می‌توانید اطراف چشمه اعلا چادر بزنید. محیط چشمه و پارک اطراف آن با توجه به اینکه تقریباً در محیط مُشــا قرار گرفته است، امنیت خوبی دارد. استفاده از امکانــات جاذبه‌های اطراف و همچنین مراکز اقامتی شــهر دماوند گزینه‌ی دیگر شما خواهد بود.

▪ تونل جدید امامزاده هاشم، از سمت تهران به آمل یک طرفه اســت که ورودی آن قبل از گردنه‌ی امامزاده هاشم و بعد از آبشار قلعه‌دختر و خروجی آن در دوراهی مشا می‌باشد و از این قسمت به بعد در جاده‌ی اصلی قرار می‌گیرد.

▪ بنای امامزاده دوبرار (هادی و حارث) در منطقه‌ی مشا، در فهرست آثار ملی کشور به ثبت رسیده است.

۱۴ امـــامزاده هاشم، تنگـه‌ی تیـزاب

■ فاصله‌ی امامزاده تا آمـــل: ۱۰۵ کیلومتر

■ فاصله‌ی امامزاده تا تهران: ۵۰ کیلومتر

■ ســـطح برنامـــه: گل‌گشت، کوه‌پیمایی سبک

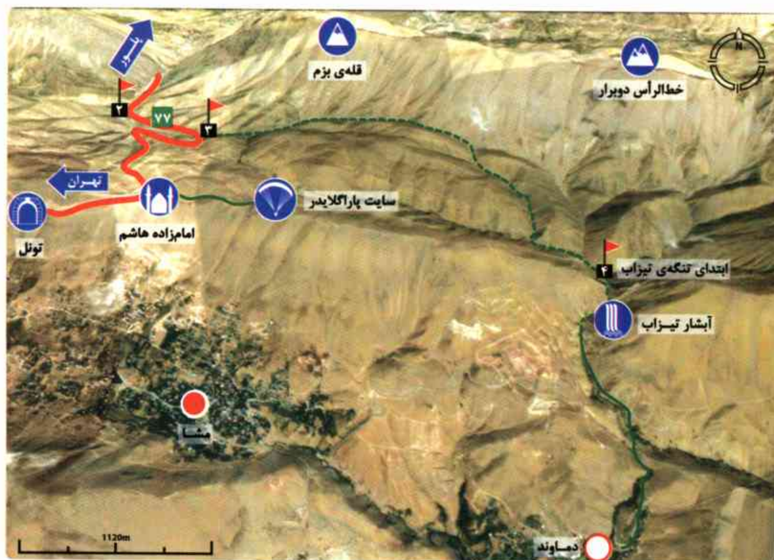
مختصات جغرافیایی نقاط مهم

۱ مختصات: ۳۵°۴۶′۴۶″N – ۵۲°۰۲′۱۹″E

۲ مختصات: ۳۵°۴۸′۱۴″N – ۵۲°۰۱′۴۵″E

۳ مختصات: ۳۵°۴۷′۳۵″N – ۵۲°۰۲′۳۴″E

۴ مختصات: ۳۵°۴۶′۰۲″N – ۵۲°۰۵′۱۱″E

در کیلومتر پنجاه جاده‌ی تهران - آمل، حدود پانزده کیلومتر بعد از آبعلی، به تونل امامزاده هاشم می‌رسید. بلافاصله بعد از تونل هم مجتمع امامزاده ظاهر می‌شود. ◀۱ اگر قصد توقف طولانی‌مدت ندارید و فقط می‌خواهید از سرویس بهداشتی استفاده کنید، نیازی به عبور از عرض خیابان ندارید. در سمت راست جاده، هم سرویس بهداشتی تمیز و مناسب وجود دارد و هم مغازه برای خرید مایحتاج. ولی به هر دلیل اگر تصمیم گرفتید به طرف امامزاده بروید، حتماً با خودرو تا محدوده‌ی پارکینگ بروید و مراقب ماشین‌هایی که با سرعت از دو طرف می‌آیند، باشید.

سایت پاراگلایدر به فاصله‌ی کمی در جهت شرق زائرسرا قرار دارد. مسیر ماشین‌رو از جلوی سرویس بهداشتی سمت راست جاده به سمت نقطه‌ی پرواز جدا می‌شود. در اوقات سرد و برف‌گیر سال می‌توانید با پای پیاده از داخل حیاط زائرسرا خود را به محدوده‌ی سایت برسانید.

اگر از خروجی پارکینگ سمت راست امامزاده هاشم حدود پنج کیلومتر در مسیر آسفالت شده به طرف پلور برانید، سمت چپ شما به فاصله‌ی صد متری از جاده، تا چندی پیش، بقایای یک کاروان‌سرای قدیمی که زمانی مامن و پناه مسافران زیادی بوده است، دیده می‌شد. ◀۲

قله‌ی گُلِ زرد از گردنه‌ی امامزاده هاشم

از آنجایی که در بیشتر اوقات گردنه‌ی امامزاده هاشم سرد است و باد شدیدی می‌وزد، خوردن یک کاسه آش رشته یا آش دوغ می‌چسبد.

در مجموعه‌ی تفریحی زیارتی امامزاده هاشم آبعلی، به دلیل ارتفاع گردنه‌ی امامزاده هاشم و اشراف آن به دشت‌های جنوبی مانند دشت مُشا، سایت پروازی پاراگلایدر مناسبی تاسیس شده است، به طوری که اغلب خلبانان زبده و باتجربه این سایت را برای پرواز انتخاب می‌کنند. این سایت برای خلبانانی که خواهان تمرین در پروازهایی با مسافت طولانی هستند، بسیار مناسب است.

پرواز ترمال در این سایت به وفور انجام می‌شود، ولی در بعد از ظهرهای تابستان، پرواز ترمو دیواره که گاه ساعت‌ها به طول می‌انجامد، بسیار دلپذیر است. پروازهای فرامنطقه‌ای نیز در این سایت به راحتی انجام می‌شود. به امامزاده هاشم که رسیدید از سمت راست جاده‌ی هراز، مسیری خاکی از کنار سرویس‌های بهداشتی به طرف سایت جدا می‌شود. این مسیر را با هر وسیله‌ی نقلیه‌ای می‌توان پیمود. در زمستان به علت بارش برف، این راه خاکی مسدود می‌شود و با ۱۵ دقیقه پیاده‌روی می‌توان به بالای سایت رسید.

امامزاده هاشم

قله‌ی بَزم که در برخی کتب قدیمی از آن به بَزم موشا یاد کرده‌اند، در فاصله‌ی کمی از امامزاده هاشم قرار دارد. از امامزاده هاشم به طرف پلور که حرکت کنید، تقریباً بعد از سه کیلومتر، دره‌ای در سمت راست خود می‌بینید که جاده‌ای خاکی در ابتدای آن مشاهده می‌شود، ولی ادامه ندارد. ۳ در این قسمت یکی از راهدارخانه‌های زمستانی جاده‌ی هراز قرار دارد. این دره ابتدای مسیر صعود به قله‌ی بزم است که از فضای ابتدای آن می‌توانید برای برنامه‌ی برف‌گشت و طبیعت‌گردی استفاده کنید.

گزینه‌ی پیشنهادی دیگر برای اجرای برنامه‌ی پیمایش در این منطقه، کوه‌پیمایی تا تنگه‌ی تیزاب شهر دماوند است. از کنار ساختمان راهداری زمستانه، یعنی خروجی کوهپایه‌ی بزم ۳، حرکت خود را آغاز نموده و به موازات خط‌الرأس دوبرار که در جهت شمال شما قرار دارد، در کف دره به جهت شرق ادامه‌ی مسیر می‌دهید. تقریباً نیمی از مسیر با شیب ملایم به طرف بالا و نیمی دیگر با شیبی ملایم به سمت پایین در انتظار شماست. از ابتدای مسیر بعد از طی شش کیلومتر به اول تنگه‌ی تیزاب ۴ می‌رسید. در فصل بهار چشمه‌های فصلی را در مسیر مشاهده می‌کنید و به تدریج از تعداد این چشمه‌ها کاسته می‌شود. تا ابتدای تنگه، هیچ درخت و سایه‌بانی در مسیر مشاهده نمی‌شود. از ابتدای تنگه‌ی تیزاب به طول کم‌تر از یک کیلومتر، مسیر کمی دشوارتر می‌شود که نیازمند توجه و اهتمام بیشتر به مسیر است. در انتهای تنگه می‌توانید آبشار تیزاب را مشاهده نمایید. از تنگه تا ابتدای نواحی شمالی شهر دماوند، سه کیلومتر راه در پیش دارید. با توجه به متفاوت بودن مبدأ و مقصد در این برنامه، هنگام سوارشدن از مقصد یعنی شهر دماوند، باید توضیحات لازم را به راننده بدهید. اگر وسیله‌ی نقلیه در اختیار ندارید، از دماوند خود را به گیلاوند برسانید و در آنجا از تاکسی و خودروهای عمومی برای رسیدن به تهران استفاده نمایید.

مجموعه‌ی امامزاده، یک زائرسرا و هتل با اتاق‌های متعدد دارد که دقیقاً روبه‌روی امامزاده در سمت راست جاده واقع است. امامزاده هاشم یک حسینیه‌ی بزرگ هم دارد که در تمام فصول سال باز است و می‌توان آنجا اطراق نمود. اما در فصل زمستان برای اینکه در این حسینیه شب گرمی را سپری کنید، توصیه می‌شود حتماً چادر به همراه داشته باشید.

شماره‌ی تماس تولیت آستان مقدس امامزاده هاشم برای هماهنگی اقامت:

۰۲۱-۷۶۳۰۳۴۳۴ | ۰۹۱۲-۱۳۰۱۶۳۸ | ۰۹۱۰-۴۵۴۱۵۵۸

- برخی سال‌ها در مسیر آبعلی به امامزاده هاشم، در فصل بهار هزاران ملخ سر تا سر جاده را پر می‌کنند. نام این نوع ملخ که بومی ایران است، ملخ شاخک‌بلند «پلی سارکوس» می‌باشد. این ملخ به طور معمول با جمعیت کم در ارتفاعات زندگی می‌کند، ولی در برخی سال‌ها جمعیت آن رو به افزایش می‌گذارد، به طوری که با حرکت دسته‌جمعی، مزارع روستاهای مجاور محل زندگی خود را مورد تهدید قرار می‌دهند. باید توجه داشت که این گونه بر خلاف ظاهر ترسناک، خطری برای انسان ندارد و تنها به محصولات کشاورزی آسیب وارد می‌کند.

■ در کنار بقعه‌ی امامزاده در زمان شاه عباس صفوی، کاروان‌سرایی ساخته شد که بعدها تغییراتی در آن به وجود آمد تا اینکه در حلال حاضر اثری از کاروان‌سرا به چشم نمی‌خورد.[۱] بقعه‌ی امامزاده با شماره‌ی ۶۱۷ درفهرست آثار ملی به ثبت رسیده است.

■ هر فردی که یک بار مسیرش به امامزاده هاشم در مسیر جاده‌ی هراز افتاده باشد، حتی در ماه‌های گرم سال، سرمای هوای آن را حس کرده است. یکی از کاروان‌سراهای قدیمی ایران که بعضاً به کاروان‌سرای سنگی هم مشهور بوده، کاروان‌سرای گمبوج است که برای پناه مسافران از سرمای شدید گردنه‌ی امامزاده هاشم در این مسیر ساخته شده بود. این کاروان‌سرا قبل از تخریب، بنای مرتفع و عظیمی نبود، چون اولاً به مرور زمان دست تخریب مقداری از این کاروان‌سرا را نوازش کرده بود و ثانیاً به این دلیل که حفاظ خوبی در مقابل سرما باشد، مقدار عمده‌ی آن را در زیر زمین ساخته بودند. بنایی که تا قبل از احداث فاز یک تونل امامزاده هاشم قابل رویت بود، یک بنای مدور گنبدی‌شکل با ارتفاع کمی از سطح زمین بود، که وسط گنبد آن سوراخ بوده و از چهار طرف نزدیک به زمین، ورودی داشت. متاسفانه بعد از احداث تونل، هیچ اثری از این کاروان‌سرای قدیمی به چشم نمی‌خورد.

■ ویژگی‌های معماری این کاروان‌سرا بر اساس نوشته‌ی دکتر منوچهر ستوده در کتاب البرزکوه[۲] بدین شرح است:

«دِرازای ضلع شرقی این کاروان‌سرا ۲۲/۵ متر و دِرازای ضلع غربی آن ۱۶ متر است. کمربند گنبد میانی از نیم‌متری طاق، ۲۳/۵ متر و ابعاد فضای مربع داخلی که محل نشستن مسافران است، ۶۳۰ سانتی‌متر است. در ورودی، در ضلع ورودی این قسمت بوده است که طاق جناغی بر درگاه آن زده‌اند. بلندای این در، از وسط جناغ طاق، ۲۰۰ سانتی‌متر است. در اضلاع غربی و شمالی فضای مرکزی نیز سه مدخل با طاق‌های هلالی است که بلندای آن‌ها از میان هلال طاق یک متر و پهنای آن ۱۲۰ سانتی‌متر است. طاق‌های گنبد فضای سبز مرکزی بر گوشواره‌ها و دیوارهای چهار طرف متکی است. بلندی گوشواره‌ها از سطح اصلی بنا، ۲۶۰ سانتی‌متر و بلندی طاق تا سطح بنا در حدود هشت سانتی‌متر است. قطر چهار دیوار فضای مرکزی و قطر دیوارهای باربندها یک متر تمام است. پهنای باربند غربی، ۲۳۰ سانتی‌متر و درازای آن یازده متر تمام است. طاق باربندها هلالی و بلندای آن‌ها از سطح بنا، ۲۲۰ سانتی‌متر است. در ورودی اصلی بنا در ضلع جنوب شرقی است و پهنای آن ۲۳۰ سانتی‌متر است. این درگاه به باربند جنوبی راه دارد. در سمت راست، پس از ورود از

---

۱. برای کسب اطلاعات بیشتر از نحوه‌ی معماری کاروان‌سرای کُتل امامزاده هاشم رجوع کنید به: ستوده، منوچهر؛ از آستارا تا استارباد، جلد سوم، ص ۳۹۶.

۲. ستوده، منوچهر؛ البرزکوه، همان، ص ۱۴۴.

این درگاه، درگاه کوچک‌تری به پهنای یک متر وجود دارد و بلندی آن از وسط طاق جناغی دو متر تمام است. مصالح بنا سنگ رودخانه و گچ غربالی است.»[1]
ظاهراً در این کاروان‌سرا مکانی را برای نگهداری چهارپایان در نظر نگرفته بودند.[2]

- مجموعه‌ی امامزاده هاشم علاوه بر چند آش‌فروشی، چند بقالی و یک نانوایی هم دارد.
- اگر می‌خواهید وضعیت این منطقه را در سال‌های قبل ببینید، به عکس سیاه و سفیدی که در داخل صحن حرم مطهر امامزاده قرار دارد، نگاه کنید.

آبشار تیزآب

۱. برای کسب اطلاعات بیشتر رجوع کنید به: ستوده، منوچهر؛ از آستارا تا استاراباد، جلد سوم، ص ۳۹۹.
۲. ستوده، منوچهر؛ از آستارا تا استاراباد، جلد چهارم، بخش اول، ص ۴.

۱۵ قلعه و آبشار قلعه‌دختر

- فاصله تا آمـل: ۱۰۳ کیلومتر
- فاصله تا تهران: ۵۲ کیلومتر
- سـطح برنامـه: گل‌گشت، کوه‌پیمایی

مختصات جغرافیایی نقاط مهم

۱ مختصات: ۳۵°۴۸′۴۸″N – ۵۲°۰۱′۵۱″E

از گردنه‌ی امامزاده هاشم که به سمت پلور سرازیر می‌شوید، قبل از بهمن‌گیر، در محدوده‌ی عملیات عمرانی ساخت تونل امامزاده هاشم، سمت چپ جاده، آبشاری مشاهده می‌شود که از کوه‌های قسمت شرقی خطالرأس کوه گُلِ زرد سرچشمه می‌گیرد. ۱ در کنار این آبشار، فضای زیادی برای توقف وجود ندارد و همین امر باعث می‌شود معمولاً حرکت اتومبیل در این قسمت با کندی مواجه شود. به همین خاطر، گاهی در بعد از ظهرها حرکت در این قسمت کمی کند می‌شود. گفته‌اند آب این چشمه از انواع آب‌های معدنی بوده که برای بیماری‌های دستگاه گوارش، کبد و لوزالمعده، بیماری‌های مفصلی، نقرس، اوره‌ی بالا و دفع سنگ‌های ادراری مفید است. این آبشار به دلیل نزدیکی با پلور، آبشار پلور نیز خوانده می‌شود. روبه‌روی آبشار در سمت راست جاده، دکه‌ای وجود دارد که می‌توانید از آنجا دوغ محلی تهیه نمایید. دوغ شیشه‌ای آبعلی که برای خیلی از افراد یادآور خاطرات قدیمی است، در این دکه یافت می‌شود، با این تفاوت که کارخانه‌ی دوغ آبعلی آن را تولید نمی‌کند و به صورت کاملاً محلی تهیه می‌شود.

آبشار قلعه‌دختر

قلعه‌ی قلعه‌دختر[1] اکنون دقیقاً در بالای تونل، بعد از آبشار و قبل از بهمن‌گیر واقع شده است، به گونه‌ای که کاملاً از کنار جاده دیده می‌شود. به دلیل صعب‌العبور بودن مسیر، دسترسی به بقایای قلعه توصیه نمی‌شود. البته اگر کسی اصرار به بالا رفتن داشته و به فنون سنگ‌نوردی نیز آشنا باشد، حتماً راهی خواهد یافت. مسیر پیشنهادی برای این دسته از عزیزان آن است که با رعایت کلیه‌ی اصول ایمنی از کنار جاده به طرف بهمن‌گیر حرکت کنید و قبل از بهمن‌گیر، در سمت چپ خود از عرض جاده عبور نمایید و از جبهه‌ی شمالی قلعه در مدت زمان کمی بر روی آن قرار گیرید. امکان رفتن به سرچشمه‌ی آبشار نیز وجود دارد، اما به لحاظ شیب زیاد و ریزشی بودن برخی مناطق، توصیه نمی‌شود.
در زمستان، مسیر یخزده‌ی آبشار، منظره‌ی زیبایی را در دامنه‌ی کوه ایجاد می‌کند.

قلعه‌ی قلعه‌دختر

این آبشار به دلیل آنکه دقیقاً کنار جاده‌ی اصلی و در شیب تند قسمت شرقی یال کوه گُلِ زرد واقع شده است، جایی برای برپایی چادر ندارد. اگر قصد شب‌مانی دارید، از امکانات اقامتی امامزاده هاشم در فاصله‌ی دوکیلومتری این آبشار استفاده نمایید. اقامت در قرارگاه کوه‌نوردی پلور پیشنهاد دیگر ماست که البته حتماً جهت هماهنگی با این شماره تماس بگیرید: ۰۱۱-۴۳۳۴۲۸۰۱

۱. برای اطلاع از نحوه‌ی معماری این قلعه رجوع کنید به: ستوده، منوچهر؛ از آستارا تا استارباد، جلد سوم، ص ۴۰۱.

وجه تسمیه

وجه تسمیه‌ی این آبشار به دلیل وجود قلعه‌ای قدیمی است که بر بازوی شرقی - غربی بالای آبشار - که به نحوی ابتدای یال صعب‌العبور گُلِ زرد می‌باشد- قرار دارد.[1] در نزدیکی این آبشار و قبل از شروع تونل فاز یک امامزاده هاشم نیز روستایی به همین نام واقع شده است.

امروزه در سرزمین کهن و پهناور ایران، ده‌ها قلعه به نام قلعه‌دختر یا قیزقلعه‌سی، ده‌ها روستا و هم‌چنین ده‌ها پل قدیمی با همین نام وجود دارد. استفاده از نام آذری قیز یا دختر در قلعه‌ها، اشاره‌ای ضمنی به غیر قابل تسخیر و بکر بودن آن قلعه‌ها است. این نام‌گذاری در واقع تفعُّل یا تلقینی بوده است به این موضوع که این قلعه‌ها، دور از دسترس دشمنان قرار خواهند گرفت. در تاریخ بیهقی، در قسمت شرح سفر سلطان مسعود به هندوستان، از قلعه ای به نام «قلعه العذراء» به معنای «قلعه‌ی دوشیزه» نام برده شده است. هم‌چنین در تاریخ سیستان از منطقه‌ی سیستان به «مدینه العذراء» به معنای شهری که از حمله‌ی دشمنان دور مانده، تعبیر شده و آن را غیر قابل تسخیر وصف کرده است. قدمت بیشتر این بناها، که عموماً در نقاط مرتفع و کوهستانی بنا شده‌اند، به قبل از اسلام و مخصوصاً دوران ساسانیان بر می‌گردد. از این رو، برخی از مورخین، علاوه بر کاربرد دفاعی این قلعه‌ها، استفاده از نام دختر را با نیایش مهر و ناهید و خدایان زرتشتی بی‌ارتباط نمی‌دانند. پرستش ناهید بیشتر در معابدی صورت می‌گرفته که بر بلندی‌ها ساخته می‌شده است.[2]

---

۱. ستوده، منوچهر؛ البرزکوه، همان، ص ۱۴۶.

۲. برای مطالعه‌ی بیشتر در مورد مباحث مختلف مربوط به قلعه‌دخترهای ایران رجوع کنید به: باستانی پاریزی، محمد ابراهیم؛ خاتون هفت‌قلعه، تهران، نشر علم، چاپ هفتم (اول نشر علم) ۱۳۹۱. صص ۲۵۴ تا ۳۶۴.

۱۶ غار گل زرد و درهٔ منظَریه

■ فاصلهٔ دوراهی گُلِ زرد تا آمل: ۹۸ کیلومتر

■ فاصلهٔ دوراهی گُلِ زرد تا تهران: ۵۷ کیلومتر

■ سطح برنامه: کوه‌پیمایی سبک، کوه‌پیمایی سنگین، غارنوردی، دوچرخه‌سواری

مختصات جغرافیایی نقاط مهم

- ۱ مختصات: ۳۵°۴۹′۳۸″N – ۵۲°۰۱′۵۵″E
- ۲ مختصات: ۳۵°۵۰′۳۲″N – ۵۲°۰۰′۲۸″E
- ۳ مختصات: ۳۵°۵۰′۳۷″N – ۵۲°۰۰′۱۲″E
- ۴ مختصات: ۳۵°۵۰′۳۳″N – ۵۲°۰۰′۰۹″E
- ۵ مختصات: ۳۵°۵۰′۰۶″N – ۵۲°۰۱′۴۰″E
- ۶ مختصات: ۳۵°۵۰′۲۸″N – ۵۲°۰۰′۵۲″E

از گردنه‌ی امامزاده هاشم که سرازیر می‌شویم و آبشار قلعه‌دختر را رد می‌کنیم، به چند بهمن‌گیر می‌رسیم. راه فرعی رسیدن به این غار، حدود صد متر بعد از آخرین بهمن‌گیر و قبل از پلور، به سمت چپ و جهت غرب جدا می‌شود. این دوراهی خاکی در فاصله‌ی ۵۷ کیلومتری از تهران، قبل از پمپ بنزین پلور، روبه‌روی ساختمان راهداری با سقف شیروانی قرمزرنگ دیده می‌شود. ۱

غارگُلِ زرد یکی از غارهای زیبایی است که در منطقه‌ی گُلِ زرد پلور و دامنه‌ی کوه گُلِ زرد قرار دارد. به محض اینکه وارد جاده‌ی فرعی گُلِ زرد می‌شوید، سمت چپ شما یک دوراهی جدا می‌شود که به سمت کارخانه‌ی آب‌معدنی با سقف آبی‌رنگ می‌رسد، ولی ما مسیر مستقیم را ادامه می‌دهیم. این منطقه منظریه نام دارد. معمولاً در فصل بهار هنگام عصر مه، منظریه را فرا می‌گیرد و بسیار زیبا و دیدنی می‌شود. اگر حدود نیم‌ساعت با خودرو در این جاده پیش بروید، به انتهای جاده می‌رسید که یک ویلای نسبتاً بزرگ نشانه‌ی انتهای مسیر است. ۲ در راه یکی دو تا دوراهی وجود دارد که شما بدون توجه به آن‌ها هم‌چنان به سمت غرب ادامه می‌دهید. مراقب باشید که مسیر حرکت ما موازی رودخانه و خلاف جریان حرکت آب است و نیازی نیست که با خودرو از رودخانه عبور کنید. مسیر برای خودروهای شخصی مشکلی ایجاد نمی‌کند ولی بردن مینی‌بوس کمی دردسر دارد. لازم به ذکر است اگر نخواهید یا نتوانید این جاده‌ی خاکی را با اتومبیل طی کنید، خودروی خود را در دوراهی منظریه در جاده‌ی هراز پارک نموده و برای اینکه مسیر را گم نکنید، پیاده‌روی را از داخل جاده شروع نمایید تا بعد از حدود یک ساعت و نیم به انتهای جاده‌ی خاکی برسید. البته در زمستان به دلیل برف زیاد در منطقه حتماً باید این مسیر را به صورت پیاده طی کنید و زمان بیشتری نیز برای آن در نظر بگیرید. در انتهای جاده از خودرو پیاده می‌شوید و از طریق پاکوب به سمت غرب حرکت می‌کنید. هم می‌توانید از منطقه‌ی بالای ویلا یعنی جنوب آن و هم از پایین ویلا یعنی شمال آن، از مسیر پاکوب حرکت کنید. بعد از اتمام فنس‌های اطراف ویلا، پس از اولین دره‌ی سمت چپ که کمی پهن است، دره‌ی دوم که دره‌ی تنگ‌تری است، مسیر شماست. ۳ این تنگه دو نشانه دارد. اول اینکه روبه‌روی دره در سمت راست، آن طرف رودخانه یک گرده‌ی سنگی وجود دارد. دوم اینکه همان ابتدای دره‌ی سمت چپ، تخته‌سنگی می‌بینید که به اندازه‌ی چند متر تورفتگی دارد و یک غار بسیار کوچک یا اشکفت را ایجاد نموده است؛ به طوری که در مواقع لزوم در درون آن از باران و تگرگ در امان

خواهید بود. وارد دره که شدید، پس از حدود ده دقیقه که با شیبی ملایم به بالا و جهت جنوب حرکت کنید، به منطقه‌ای با سنگ‌ریزه‌های رودخانه‌ای برمی‌خورید. در این هنگام باید سمت راست خود روی صخره‌ها دنبال نوشته و فلشی که سمت پایین را نشان می‌دهد، بگردید. دهانه‌ی غار کمی تنگ است و در گودی قرار دارد، به همین خاطر از پایین مشخص نیست. ۴ این دهانه در زمستان با برف و گاهی اوقات در بهار هم با رسوبات و گل و لای مسدود می‌شود و پیدا کردن آن مشکل است.

دهانه‌ی غار گُلِ زرد

از همان دهانه‌ی غار باید از مسیری تنگ به صورت کاملاً سینه‌خیز عبور کنید تا به دهلیزی برسید که می‌توانید در آن بایستید و از دهلیزهای زیبا و باریک غار عبور کنید. در چند قسمت نیز باید به صورت پامرغی حرکت کنید. کم‌کم صدای آب به گوش می‌رسد و با کمی پیشروی به جوی آبی می‌رسید. با ادامه‌ی مسیر و عبور از طول و عرض جوی جاری در غار، به حوضچه‌های زیبا می‌رسید. یکی دو تا حوضچه را که پشت سر نهادید، به یک حوضچه‌ی بزرگ می‌رسید که باید به صورت تراورس و با احتیاط کامل از سمت چپ آن رد شوید و در انتها از طریق نردبانی که با طناب و چوب کار گذاشته شده است، پایین بیایید. این مسیر که حدود هشت متر طول دارد، برای کسانی که تجربه‌ی عبور از این گونه مسیرها را ندارد، خطرناک است چون در صورت سُر خوردن، راهی به جز افتادن درون حوضچه‌ی آب سرد ندارند. پس بهتر است برای اطمینان خاطر، با ایجاد کارگاه و حمایت از این مسیر عبور کنید. البته گذر از درون حوضچه هم امکان‌پذیر است، ولی باید عمق آب را در نظر بگیرید و بدانید که حداقل تا بالای کمر خیس می‌شوید، علاوه براین باید حساب سرمای آب را هم بکنید. شایان ذکر است که مقدار آب حوضچه، بسته به میزان بارش سالانه تغییر می‌کند.

کارگاه عبور از دریاچه

در ادامه‌ی مسیر، مکان دیگری هم وجود دارد که باید احتیاط کنید و از طریق دو پله‌ای که با طناب درست شده است، پایین بروید. چند متر مانده به انتهای غار، سمت راست خود، مسیری را می‌بینید که ابتدای آن رل‌کوبی شده است. این مسیر کاملاً فنی است و گذر از آن به تبحر کافی نیاز دارد. در انتهای غار تالار بزرگی وجود دارد که مکان مناسبی است تا با خاموش کردن تمامی چراغ‌ها و سکوت کامل، برای چند لحظه از تاریکی محض و سکوت غار لذت ببرید.

دره‌ی منظریه نیز یکی از مناطق ییلاقی پلور است. این دره در شمال قله‌ی گُلِ زرد و جنوب قله‌ی تیزکوه پلور قرار دارد. دره را که به سمت غرب ادامه دهید، به دشتی به نام امام‌پهنک در جنوب سد لار و قسمت شرقیِ دشت لار می‌رسید. مسیر این دره تا مختصات شماره‌ی ۳ یعنی دوراهی دره‌ی غار گُلِ زرد مشترک است. با این توضیح که در این دوراهی، شــما راه خود را به صورت مستقیم ادامه می‌دهید و در مجاورت رودخانــه و خلاف جهت جریان آب پیش می‌روید. برخی جاها مجبور می‌شــوید از رودخانه فاصله بگیرید. اگر می‌خواهید مقدار بیشتری از مسیر را با خودرو طی کنید، بعد از آنکه از جاده‌ی هراز وارد جاده‌ی خاکی منظریه شــدید، دوراهی آخر ۵ که به ســمت رودخانه می‌رود، بعد از عبور از رودخانه شما را تا قسمت‌های انتهایی دره راهنمایی می‌کند. جهت این مســیر به ســمت غرب و به موازات تیزکوه پلور اســت. البته ناگفته نماند این مسیر برای اتومبیل‌های معمولی مناسب نیست، ولی گزینه‌ی خوبی برای اجرای برنامه‌های دوچرخه‌سواری است. به هر حال طی مسیر تا سد لار و مخصوصاً دشــت لار، نیازمند توانایی بدنی مناسب و آشنایی با منطقه و روش‌های مسیریابی می‌باشد. بیشتر مسیر پاکوب است و اگر کمی دقت و مهارت داشته باشید، می‌توانید این مســیر را تا دشــت لار ادامه دهید. حدود سه ساعت زمان نیاز دارید تا ســد لار را ببینید و بعد از آن هم دو ســاعت دیگر از طریق گردنه‌ی امام‌پهنک وارد دشت لار شوید. قاضی‌مزرعه یا قاضی‌مَزرا نام محله‌ای در غرب پلور است که از طریق آن می‌توانید برای صعود به قله‌ی تیزکوه پلور اقدام کنید.

انتهای دره‌ی منظریه و سد لار

این برنامه را می‌توان هم از شـــهر تهران و هم از شهر آمل به صورت یـک‌روزه برگزار نمـود. ولی به هر دلیـل اگر قصد شـب‌مانی داریـد، در نزدیکی باغ و ویـلای انتهای جاده‌ی خاکی و نیز حدود پانصد متر قبل از ویلا، درست قبل از یک سربالایی، در مجاورت رودخانه فضای مناسبی برای اردو زدن وجود دارد. ◄۶ بعد از ویلا تا دهانه‌ی غار، یا در بستر رودخانه قرار دارید و یا اینکه شیب منطقه اجازه‌ی این کار را به شما نمی‌دهد.

حوضچه‌ی آب داخل غار

- درست است که این غار را در زمره‌ی جاذبه‌های گردشگری آوردیم، ولی توجه داشته باشید که رفتن داخل غار نیازمند آموزش‌های اولیه‌ی غارپیمایی می‌باشـد. از این رو توصیه می‌شـود اگر آموزش‌های لازم را در این خصوص ندیده‌اید، حتماً به همراه اهل فن از این غار بازدید نمایید.
- ورودی غار به اندازه‌ای کوچک است که باید از همان اول سینه‌خیز وارد شوید. به همین دلیل با توجه به امکان خیس و گِلی بودن داخل غار، از لباس ضد آب استفاده کنید و یا لباس اضافی به همراه داشـته باشـید. این لباس اضافی را هم یا در خودرو نگه دارید و یا همان ابتدای غار در کوله‌پشـتی خود قرار دهید تا در صورت افتادن احتمالی در آب، لباس خشک داشته باشید.
- کولـه‌ای که داخل غار می‌برید باید تا حد امکان کوچک و سـبک باشـد و حتماً روکش به همراه داشته باشید، چون با عبور از دهانه‌ی غار گِلی می‌شود.
- از آنجایی که احتمال بسـته شـدن ورودی غار در هنگام برف و بارندگی در فصل بهار، بسیار زیاد است در کوله‌ی کوچک خود یک بیلچه همراه داشته باشید.

- داشـــتن کلاه ایمنی به علت تنگی مســـیر و زائده‌های تیز در ســـقف و چکیده و چکنده‌های موجود در راه، امنیت را دوچندان می‌کند.
- اگر در این رشـــته حرفه‌ای نیســـتید، از سرک کشیدن به حفره‌ها و چاه‌های فرعی خودداری نمایید و از مسیر اصلی جدا نشوید.
- می‌توانید وسایل اضافی خود را داخل غار بیاورید و بعد از عبور از دهانه‌ی غار، در کنار دیواره‌ها قرار دهید.
- نکته‌ی قابل توجه اینکه در فصل زمستان و زمانی که بارش برف منطقه زیاد است، ورودی غار با انباشـــتی از برف به ارتفاع بیش از چهار متر پوشیده می‌شود. به همین خاطر باید زمان بازدید از این غار را از اواسط بهار تا آخر پاییز انتخاب نمایید.
- می‌توانیـــد با یک برنامه‌ریزی دوروزه، بازدید از این غار و صعود به قله‌ی گُلِ زرد را با هم انجام دهید یا با استفاده‌ی بهینه از زمان در یک برنامه‌ی یک‌روزه، مقداری در دامنه‌های کوه گُلِ زرد و در لابه‌لای گل‌های زرد در فصل خرداد کوه‌پیمایی کنید تا سلول‌های بدنتان وجه تسمیه‌ی این قله و غار را به خوبی حس کنند.

قله‌ی دماوند از دامنه‌ی گُلِ زرد

قله‌ی گُلِ زرد

دریاچه‌ی داخل غار

رودخانه‌ی داخل غار

وجه تسمیه

اگر به گونه‌ای برنامه‌ریزی نمایید که در خردادماه به این منطقه بیایید، با انبوهی از گل‌های زرد در منطقه مواجه می‌شوید. به همین خاطر غار، قله و دشت این منطقه را گُلِ زرد می‌نامند.

دره‌ی منظریه، دشت گلِ زرد

۱۷ دشت شقایق‌های وحشی دماوند

■ فاصله‌ی پلور تا آمـل: ۹۵ کیلومتر

■ فاصله‌ی پلور تا تهران: ۶۰ کیلومتر

■ سـطح برنامـه: گل‌گشت، دوچرخه‌سواری، کوه‌پیمایی سبک

مختصات جغرافیایی نقاط مهم

۱ مختصات: ۳۵°۵۰′ ۵۰″N – ۵۲°۰۳′ ۰۴″E

۲ مختصات: ۳۵°۵۳′ ۱۶″N – ۵۲°۱۱′ ۴۹″E

۳ مختصات: ۳۵°۵۳′ ۵۹″N – ۵۲°۱۲′ ۵۵″E

برای رسیدن به منطقه‌ی رویش شقایق‌های وحشی، سه‌راه پیش رو داریم.

مسیر اول وارد جاده‌ی هراز که می‌شوید، بعد از گردنه‌ی امامزاده هاشم در شصت کیلومتری تهران، به منطقه‌ی پلور می‌رسید. در میانه‌ی پلور، سمت چپ یک جاده‌ی آسفالته است که در ابتدای آن پلی قرار دارد و از روی رودخانه عبور می‌کند. ۱ نشانه‌ی آشکار این دوراهی، یک مجسمه‌ی کوه‌نورد می‌باشد که با دست خود به سمت دماوند اشاره می‌کند. در ابتدای این خروجی، تابلوی آبی‌رنگی هم وجود دارد که تاسیسات سد لار را نشان می‌دهد. وارد این مسیر که شدید، بعد از عبور از پل شاهی[1] و طی چهار کیلومتر به یک دوراهی می‌رسید که هر دو آسفالت هستند. دوراهی سمت چپ (یعنی مسیر مستقیم) به طرف تاسیسات سد لار می‌رود که تابلوی کوچکی نیز جهت را به ما نشان می‌دهد. (معرفی سد لار در جاذبه‌ی شماره‌ی ۱۸ این کتاب آمده است.) دوراهی سمت راست هم به طرف شهر رینه و گوسفندسرا (محل صعود یال جنوبی دماوند) می‌رود. تابلوی هتل آپارتمان دماوند که در روستای آب‌گرم قرار دارد و تابلوی رینه ۱۷ کیلومتر، نشانه‌های دیگر این دوراهی هستند. اگر مسیر سمت راست را ادامه دهید، تا نزدیکی رِینه در سمت چپ و راست جاده می‌توانید از این شقایق‌ها لذت ببرید. مسیر مستقیم به طرف سد لار نیز رویشگاه شقایق است.

دشت لار

۱. این پل منتسب به شاه عباس صفوی است. برای اطلاعات بیشتر رجوع کنید به: ستوده، منوچهر؛ از آستارا تا استارباد، جلد سوم، ص ۴۰۴.

مسیر دوم در جاده‌ی هراز بعد از پلور و روستای آب‌اسک، به منطقه‌ای به نام پلِ مون در ۷۸ کیلومتری تهران می‌رسید. ۲ نشانه‌ی این منطقه، رستوران سالاری است که در سمت چپ جاده قرار دارد. کنار این رستوران، یک مسیر آسفالت وجود دارد که به صورت شیب‌دار بالا می‌رود. ابتدای این مسیر تابلوی رینه‌ی لاریجان و تابلوی میراث فرهنگی نمایان است. این مسیر بعد از گذر از روستاهای مون و اِنهه به شهر رِینه می‌رسد. در ابتدای مسیر آسفالت می‌توانید دخمه‌های سنگی کافرکلی را در سمت راست خود مشاهده کنید.

به خیابان اصلی رینه که رسیدید، به سمت چپ یعنی جهت جنوب و به سمت مسیر پلور بروید. اکنون شما در دامنه‌ی دماوند و خلاف جهت راه اول در حرکت هستید و می‌توانید شقایق‌ها را ببینید.

مسیر سوم جاده‌ی هراز را به سمت آمل ادامه دهید. در منطقه‌ی گزنک، قبل از روستای شنگلده، سمت چپ شما یک تابلو نصب شده است که روستای گزانه را با فاصله‌ی یک کیلومتر نشان می‌دهد. ۳ توجه داشته باشید چون باید به سمت چپ جاده تغییر مسیر بدهید، به آرامی سرعت خود را کم کنید. اگر هم تابلو را دیر دیدید، مقداری که جلوتر بروید، محل دور زدن را پیدا می‌کنید. این مسیر آسفالت را که هفت کیلومتر ادامه بدهید، بعد از روستای گزانه به روستای آب‌گرم می‌رسید. از میان روستای آب‌گرم عبور می‌کنید و مسیر را به سمت رِینه ادامه می‌دهید. بعد از رسیدن به رِینه، مسیر آسفالت شده‌ی رینه را که به سمت جنوب بروید به همان منطقه‌ی شقایق‌خیز می‌رسید.

راه دوم و سوم برای گردش‌گرانی که از طرف شهر آمل می‌آیند، بهتر است و راه اول برای گردش‌گران تهرانی، مسیر مناسب‌تری است.

■ اگر وسیله‌ی شخصی ندارید، در پایانه‌ی شرق تهران، اتوبوس‌های شهرهای شمالی مانند آمل را که از جاده‌ی هراز عبور می‌کنند، سوار شوید و با پرداخت کرایه‌ی توافقی (معمولاً نصف کرایه‌ی آمل)، کنار مجسمه‌ی کوه‌نورد پلور پیاده شوید و از آنجا با تاکسی‌های خطی که معمولاً در دوراهی رینه منتظر مسافر هستند، یا با راننده‌ی نیسان، لندرور و جیپ‌هایی که معمولاً کوه‌نوردان را به مقاصدشان می‌برند و یا با تاکسی سرویس‌های پلور توافق نمایید که شما را به آنجا ببرند و در ساعت مشخصی هم برای بازگرداندنتان بیایند. این شماره‌ی آژانس چهارفصل پلور است: ۰۱۱-۴۳۳۴۲۰۷۰
گزینه‌ی دیگر استفاده از تاکسی سرویس‌های روستای آب‌گرم یا شهر رینه است.
اگر به هر علت نتوانستید از راه‌های گفته شده به مقصد برسید، در هر منطقه از مختصات ۱ تا ۳ که بودید، با این شماره‌ها تماس بگیرید و موقعیت خود را اعلام کنید: روستای آب‌گرم: تاکسی سواری کوثر ۰۱۱-۴۳۳۵۷۱۹۳، تاکسی سرویس ۰۱۱-۴۳۳۵۷۴۳۴ ، شهر رینه: تاکسی سرویس ۰۹۳۶-۹۵۶۳۱۰۶، ۰۱۱-۴۳۳۵۵۶۰۶ آقای روح‌اله مرادی.

مسئول کافه‌ی کوهستان پلور، آقای محمد عبدالخانی ضمن پذیرایی از شما در محیطی آرام، هم در هماهنگی راهنما و هم در تهیه‌ی وسیله‌ی نقلیه به شما کمک می‌کند.

۰۹۱۲-۳۲۵۱۹۴۴ | ۰۱۱-۴۳۳۴۲۳۸۰ | ۰۹۳۶-۳۰۵۱۹۴۴

آقـای مصطفی لاریجانی راهنمای مجرب و قدیمی منطقه، نیز شـما را به هریک از جاذبه‌های اطراف می‌رساند:

۰۱۱-۴۳۳۵۵۴۱۷ | ۰۹۱۲-۳۰۶۸۰۱۱

شقایق‌های وحشی دماوند

رویش شقایق‌های وحشی معمولاً از اوایل خرداد آغاز می‌شود و تا اواسـط تیر ادامـه دارد. البته هر چه به تیر نزدیک می‌شـویم گل‌های ارتفاع پایین‌تر یعنی کنار جاده، کم می‌شود و غنچه‌های ارتفاعات بالاتر می‌شکفد. برای مثال در مردادماه، کنار جاده‌ی پلور به رینه که از دامنه‌ی دماوند می‌گذرد، شقایقی نخواهید دید و برای دیدن آن‌ها باید از راه خاکی به طرف گوسفندسرای احسانی (محل صعود از یال جنوبی به قله‌ی دماوند) بروید.

شقایق‌های وحشی دماوند

روستای آب‌گرم جای بسیار مناسبی برای اقامت شبانه است. توضیحات این مورد در جاذبه‌ی شماره‌ی ۳۴ به طور مفصل بیان شده است. در شهر رینه هم می‌توانید از امکانات اقامتی خانه‌ی محلی، مسافرخانه و متل استفاده نمایید. برای هماهنگی با شماره‌های زیر تماس بگیرید:

آقای حسن فرامرزپور ۰۹۱۱-۳۲۵۷۰۲۱

آقای مصطفی لاریجانی ۰۹۱۲-۳۰۶۸۰۱۱ | ۰۱۱-۴۳۳۵۵۴۱۷

متل دماوند شهر رینه، آقای سالاری ۰۱۱-۴۳۳۵۳۰۰۵ | ۰۹۱۱-۳۲۵۵۵۰۵

به غیر از مواردی که گفته شد، برپایی چادر در طول مسیر نیز برای کسانی که وسایل مناسبی دارند، امکان‌پذیر است، چون شب‌های این منطقه سرد و در برخی مواقع بارانی است. امامزاده اسماعیل لار نیز با در نظر گرفتن توضیحات مربوط به معرفی امامزاده اسماعیل، مکان مناسبی برای شب‌مانی است. قرارگاه کوه‌نوردی پلور نیز که زیر نظر فدراسیون کوه‌نوردی و صعودهای ورزشی فعالیت می‌کند، با هماهنگی قبلی، برای اقامت مناسب است: قرارگاه کوه‌نوردی پلور ۰۱۱-۴۳۳۴۲۸۰۱-۴

- در سمت چپ شما یعنی جهت غرب که به دامنه‌ی دماوند نزدیک‌تر است، مناطقی را می‌بینید که پوشش گُل آن‌ها بیشتر است، از این رو سعی کنید سمت چپ را برای اطراق انتخاب نمایید.
- در انتخاب مکان اقامت عجله نکنید. ابتدا چند کیلومتر جلو بروید و بهترین جا را در نظر گرفته و در بهترین مکانی که از قبل انتخاب کرده‌اید، توقف کنید.
- جایی توقف نمایید که شانه‌ی خاکی جاده بیشتر باشد، حتی اگر مجبور شدید مقداری پیاده‌روی کنید. هم‌چنین بلافاصله بعد از پیچ‌ها پارک نکنید، چون این مسیر باریک است و در روزهای تعطیل شلوغ می‌شود و امکان برخورد با خودروهای دیگر افزایش می‌یابد.
- به هیچ عنوان با خودرو وارد محدوده‌ی گُل‌ها نشوید. متاسفانه به دلیل بی‌توجهی برخی افراد، در بعضی از قسمت‌ها شاهد از بین رفتن پوشش گیاهی و تخریب زیستگاه این گل هستیم که عنایت بیشتر گردش‌گران را می‌طلبد. زیبا بودن این شقایق‌ها به بودن آن‌ها در کنار هم است. چیدن آن‌ها علاوه بر اینکه هیچ جذابیتی ندارد، بلافاصله باعث خشک شدن آن‌ها می‌گردد و به تدریج این پوشش طبیعی زیبا را از بین می‌برد.
- اگر قصد دارید تمام روز را آنجا بمانید، حتماً به فکر سایه‌بان باشید، چون در آنجا هیچ درختی پیدا نمی‌کنید.

- حتماً آب آشامیدنی با خودتان ببرید. البته در آن حوالی چشمه‌ی آب وجود دارد ولی پیدا کردن آن برای شما مشکل است و با توجه میزان بارش سالانه ممکن است برخی چشمه‌ها خشک شده باشند.
- لازم به ذکر است شقایق دماوند بسیار بزرگ و زیباست، ولی بوی مطبوعی ندارد و ممکن است در صورت بوییدن مشمئزکننده باشد.
- با توجه به نزدیکی این جاذبه با چند جاذبه‌ی گردشگری دیگر، می‌توانید به گونه‌ای برنامه‌ریزی کنید که در یک روز چند جاذبه را با هم ببینید.
- از رِینه که به طرف شقایق‌ها حرکت می‌کنید، در قسمت‌هایی که به جاده‌ی هراز اشـراف دارید، در جهت شرق می‌توانید روستای آب‌اسـک و تونل تکاور را مشاهده نمایید. با کمی دقت در محل بالای تونل می‌توانید دهانه‌ی غار اسک را از این فاصله ببینید.
- علاوه بر مناطق بیان شـده، ارتفاعات روستاهای واقع در کمربند کوهپایه‌ای قله‌ی دماوند و نیز رویشگاه شقایق وحشی است. در مناطق مختلف چند نوع شقایق دیگر نیز میرویند که هر کدام مشخصات ظاهری متفاوتی دارند. شقایق گل درشت، شقایق لب‌تیز و خشخاش کبیر از مهم‌ترین آن‌ها هستند.

۱۸ سد لار، امامزاده اسماعیل و دشت وَرارو

■ فاصله‌ی سد لار تا آمـــل: ۱۰۸ کیلومتر

■ فاصله‌ی سد لار تا تهران: ۷۳ کیلومتر

■ ســـطح برنامـــه: گل‌گشت، پیاده‌روی، پیمایش رودخانه، دوچرخه‌سواری

مختصات جغرافیایی نقاط مهم

- مختصات ۱: ۳۵°۵۲′ ۰۸″N – ۵۲°۰۳′ ۰۳″E
- مختصات ۲: ۳۵°۵۲′ ۱۲″N – ۵۲°۰۲′ ۳۱″E
- مختصات ۳: ۳۵°۵۲′ ۴۵″N – ۵۲°۰۲′ ۳۹″E
- مختصات ۴: ۳۵°۵۶′ ۵۳″N – ۵۲°۰۲′ ۰۵″E
- مختصات ۵: ۳۵°۵۷′ ۳۱″N – ۵۲°۰۳′ ۰۳″E
- مختصات ۶: ۳۵°۵۷′ ۴۵″N – ۵۲°۰۰′ ۲۲″E
- مختصات ۷: ۳۵°۵۱′ ۱۸″N – ۵۲°۰۳′ ۲۳″E
- مختصات ۸: ۳۵°۵۳′ ۰۵″N – ۵۲°۰۱′ ۳۳″E
- مختصات ۹: ۳۵°۵۳′ ۴۹″N – ۵۲°۰۰′ ۲۶″E

برای رسیدن به سد لار، همان‌طور که در معرفی دشت شقایق‌های وحشی اشاره شد، از پلور به سمت چپ، از جاده‌ی اصلی جدا شده و مسیر آسفالت را ادامه می‌دهیم تا بعد از حدود یازده کیلومتر به ساختمان تاسیسات سد لار برسیم. از دوراهی پلور که وارد جاده‌ی سد شدید، تا ابتدای جاده‌ی خاکی امامزاده اسماعیل، هفت کیلومتر راه آسفالت دارید.

۱ این دوراهی که سمت چپ شما قرار دارد، با یک تابلوی سفیدِ رنگ‌ورورفته که آستانه‌ی مقدس امامزاده اسماعیل را نشان می‌دهد، مشخص شده است. طول مسیر خاکی حدود دو کیلومتر است که با یک پیاده‌روی نیم‌ساعته به امامزاده می‌رسید. ۲

کم‌تر از دو کیلومتر بعد از دوراهی امامزاده اسماعیل، سمت راست شما دوراهی خاکی دیگری وجود دارد که به سمت یال غربی صعود به دماوند و پناهگاه سیمرغ می‌رود. یک تابلوی متعلق به وزارت جهاد و تابلوی مبهم دیگری که روی آن نوشته «به سمت پناهگاه سیمرغ» سر این دوراهی وجود دارد. ۳ وارد جاده‌ی خاکی که شوید و ۱۳ کیلومتر در مسیری نامناسب برانید، به دوراهی دیگری می‌رسید ۴ که سمت راست آن به طرف پارکینگ پناهگاه سیمرغ ۵ می‌رود و سمت چپ بعد از سه کیلومتر به دشت ورارو می‌رسد. ۶

در صورت استفاده از وسایل عمومی، در پایانه‌ی شرق تهران، اتوبوس‌های شهرهای شمالی مانند آمل را که از جاده‌ی هراز عبور می‌کنند، سوار شوید و با پرداخت کرایه‌ی توافقی (معمولاً نصف کرایه‌ی آمل)، در پلور کنار مجسمه‌ی کوه‌نورد پیاده شوید و طبق توضیحات ارائه شده در بخش چگونه برویم جاذبه‌ی شماره‌ی ۱۷ در همین کتاب، وسیله‌ی نقلیه را هماهنگ کنید. یادتان باشد برای دشت ورارو حتماً باید از نیسان و یا خودروهای شاسی‌بلند استفاده نمایید.

اگر اهل کوه‌پیمایی هستید، از پلور نیز می‌توانید از مسیر رودخانه‌ی لار به سمت امامزاده اسماعیل پیاده‌روی کنید. از کنار مجسمه‌ی کوه‌نورد پلور که حدود یک کیلومتر در کنار جاده‌ی آسفالت راه بروید، به پل شاهی می‌رسید ۷ که رودخانه‌ی لار از زیر آن عبور می‌کند. در این قسمت، خود را به کنار رودخانه می‌رسانید و در جهت شمال - شمال غربی در مجاورت رودخانه و خلاف جریان آب به راه خود ادامه می‌دهید. از کنار پل شاهی تا امامزاده اسماعیل ۲/۵ کیلومتر راه پیش رو دارید. توجه داشته باشید این مسیر برای افراد مبتدی مناسب نیست و در مناطقی شاید مجبور شوید از عرض رودخانه عبور کنید.

از کنار دِر ورودی تاسیسات سد، ۸ مسیری خاکی جدا می‌شود که از تاریخ ۱۵ خرداد تا اواخر شهریور قابل تردد است. با این توضیح که هر سال بسته به میزان بارش، تاریخ باز شدن مسیر و اجازه‌ی تردد متغیر است. اگر اوایل خرداد یا اواخر شهریور قصد سفر دارید، حتماً از قبل با اداره‌ی کل محیط زیست استان تهران ۰۲۱-۷۷۳۵۵۷۸۱ الی ۵ تماس بگیرید و از باز بودن مسیر مطمئن شوید. از اینجا تا پاسگاه محیط‌بانی سد لار ۹ ۲/۵ کیلومتر راه دارید که بعد از هماهنگی می‌توانید تا کناره‌ی سد بروید. در ادامه‌ی همین جاده، با خودروهای دودیفرانسیل، در صورتی که تجربه‌ی رانندگی در مسیرهای رودخانه‌ای را داشته باشید، می‌توانید تا قسمت اصلی دشت لار برانید.

اگر قصد ماهی‌گیری در سد لار را دارید، می‌توانید با اطمینان از شروع فصل صید از طریق شماره‌ای که گفتیم، اقدام نمایید. البته لازم به ذکر است که مجوز صید ماهی در سد لار، علاوه بر پاسگاه محیط‌بانی دلیچای، در پاسگاه کمردشت مستقر در ورودی غربی دریاچه‌ی لار، پاسگاه محیط‌بانی پلور واقع در پلور ۰۱۱-۴۳۳۴۲۴۴۱، اداره‌ی محیط زیست تهران واقع در تهران‌پارس، ابتدای جاده‌ی آبعلی، پارک سرخه‌حصار و سازمان محیط زیست استان تهران واقع در ضلع شمالی اتوبان حکیم، بین بزرگراه شیخ فضل‌اله و یادگار امام و پارک پردیسان صادر می‌شود و شما باید مبلغی را در ازای مجوز صید تعداد محدودی ماهی بپردازید. صید ماهی فقط با قلاب ماهی‌گیری مجاز بوده و شنا و قایق‌سواری در این سد ممنوع است.

سد لار

امام‌زاده اسماعیل لار، غیر از فصل سرما، مخصوصاً در فصل رویش شقایق‌های دماوند در کنار بستر رودخانه، محل مناسبی برای بازدید است. زائرسرا، فضای وسیع مناسب، وفور نسـبی آب در رودخانه‌ی زیبای لار، سرویس بهداشتی و آب آشامیدنی از دیگر امکانات این مکان تفریحی- زیارتی است.

امام‌زاده اسماعیل لار

عبــور از رودخانه‌ی لار که تقریباً جهت شــرقی - غربی دارد، از جهت غرب امامزاده اسماعیل تا نزدیکی سد لار و از جهت شرق امامزاده که تا پلور ادامه دارد، در گرمای تابستان پیشــنهاد مناسبی اســت. البته چون راه پاکوبی در این مسیر وجود ندارد، داشتن تجربه‌ی کافی ضروری است.
کتیبه‌ی ســنگی کوچکی در جنوب غربی امامزاده و نزدیکی رودخانه وجود دارد که نشانه‌ی قدمت این منطقه و وجود شکارگاه در گذشته می‌باشد. آبشار لار که از درون سنگی شبیه گوشواره جریان می‌یابد، از دیدنی‌های دیگر این منطقه‌ی زیباست.

آبشار سنگی لار

دشت ورارو، دشتی زیبا با جویبار دائمی است که از جویبارهای ارتفاعات دیوآسیاب (از جهت غرب) و ورارو (از جهت شــمال) ســیرآب می‌گردد و یک جویبار بزرگ‌تر را تشــکیل می‌دهند که به ســمت جنوب می‌رود و در نهایت به سد لار می‌ریزد. راه خاکی، بعد از این جویبار نیز ادامه دارد که تا انتهای دره‌ی روبه‌رویی که ترشک‌چال نام دارد، کشــیده شده اســت. با توجه به نزدیکی راه، مکان مناسبی برای برنامه‌های یک‌روزه به شمار می‌آید که البته با توجه به امکانات جای وسیع و آب فراوان، انجام برنامه‌های شــب‌مانی نیز توصیه می‌گردد. این دشت، شــروعی مناسب برای اجرای برنامه‌ی پیاده‌روی دشت ورارو به سمت روستای یالرود و دشت ورارو به چشمه‌ی آب معدنی ترشک‌چال یا دیوآسیاب است که توضیح آن در صفحات بعدی آمده است.

امامزاده اسـماعیل لار، سه اتاق به عنوان زائرسرا دارد و البته اطراف امامزاده فضای وسیعی وجود دارد که برای چادر زدن بسیار مناسـب اسـت. برای رزرو اتاق و احتمالاً هماهنگی وسیله‌ی نقلیه از پلور به امامزاده اسماعیل می‌توانید با خادم امـامزاده، آقـای میرزایـی ۰۹۱۱-۹۱۹۰۶۵۶ هماهنگ نمایید. سـرویس بهداشتی، آب آشامیدنی و فضای مناسب از دیگر امکانات این امامزاده اسـت. اطراف سـد لار و در محدوده‌ی دشـت ورارو هم می‌توانیـد چادر برپا کنید. اگر قصد ماندن در منطقه را ندارید، می‌توانید از امکانات اقامتی شـهر رینه اسـتفاده کنید. برای این منظور بخش کجا بمانیم معرفی دشت شقایق‌های وحشی را مطالعه کنید.

- در فصول سـرد سال درهای امامزاده اسماعیل باز هستند و در صورتـی که راه آسـفالت تـا دوراهی امامزاده باز باشـد، می‌توانید بقیه‌ی راه را پیاده بیایید و در هوای آفتابی حسابی برف‌بازی کنید. درسـت است که سطح این برنامه گل‌گشت است، اما چهره‌ی طبیعت در زمستان بسیار خشمگین است. حتماً وسـایل یک برنامه‌ی زمسـتانه مانند کفش مناسـب، گِتر، دسـتکش، کلاه، جوراب اضافه، لباس ضد باد، لباس پلار و شـلوار ضد آب به همراه داشته باشید. حتماً هنگام خروج از امامزاده، از بسته شدن درها مطمئن شوید. با توجه به باد، برف و باران شـدید منطقه، در صورت رعایت نکردن این نکته ممکن است به فرش‌ها و حتی ساختمان امامزاده و اتاق‌های آن آسیب وارد شود.
- برای بازدید از تاج سد می‌توانید از قبل با شرکت آب منطقه‌ای تهران واقع در بلوار کشاورز، خیابان حجاب هماهنگ نمایید. هماهنگی و گرفتن مجوز، از طریق تارنمای این شرکت نیز امکان‌پذیر است.

www.thrw.ir ۰۲۱-۸۸۹۶۱۷۲۲

۱۹ دشت وَرارو به روستای یالرود

■ فاصله‌ی دشت ورارو تا آمـــل: ۱۲۰ کیلومتر

■ فاصله‌ی دشت ورارو تا تهران: ۸۵ کیلومتر

■ ســـطح برنامـــه: کوه‌نوردی سنگین، پیمایش رودخانه

مختصات جغرافیایی نقاط مهم

۵ مختصات: ۳۶°۰۱′۴۷″N – ۵۱°۵۳′۱۸″E	۱ مختصات: ۳۵°۵۸′۰۱″N – ۵۲°۰۰′۲۰″E
۶ مختصات: ۳۶°۰۲′۱۱″N – ۵۱°۵۲′۴۸″E	۲ مختصات: ۳۵°۵۹′۱۲″N – ۵۲°۰۰′۴۴″E
۷ مختصات: ۳۶°۰۳′۴۸″N – ۵۱°۵۰′۱۴″E	۳ مختصات: ۳۶°۰۰′۲۰″N – ۵۱°۵۸′۰۳″E
۸ مختصات: ۳۶°۰۸′۲۲″N – ۵۱°۵۰′۳۰″E	۴ مختصات: ۳۶°۰۰′۵۴″N – ۵۱°۵۴′۴۲″E

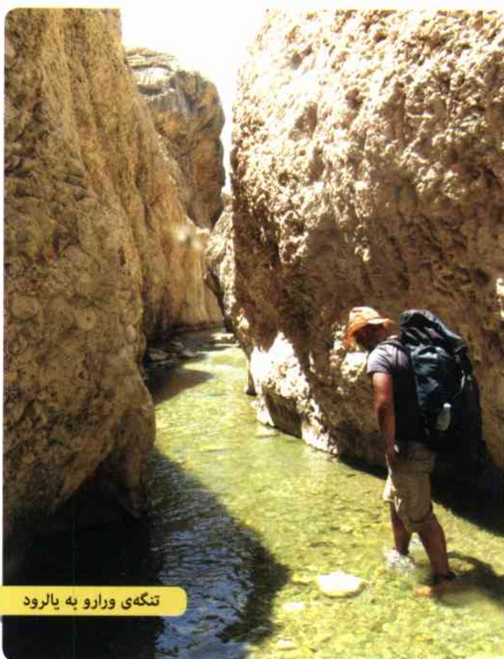
مسیر دسترسی به دشت ورارو که یکی از بهترین دشت‌های محدوده‌ی لار است، در قسمت معرفی دشت ورارو بیان شده است.

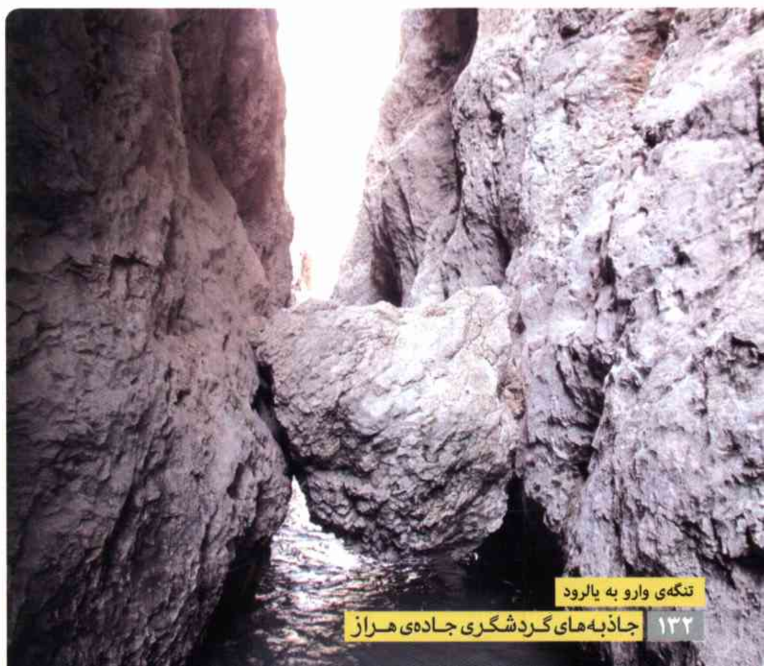
در ابتدای دشت سیصد متر قبل از رسیدن به رودخانه، در سمت راست و به جهت شمال، یک دوراهی خاکی دیده می‌شود. ششصد متر که در این جاده بپیمایید، در انتهای آن در نزدیکی جویباری که از سمت شمال می‌آید، جاده تمام می‌شود. ۱ این جویبار، بهترین نشانه‌ی ما برای شروع مسیر و بهترین راهنمای ما برای ادامه‌ی مقدار زیادی از برنامه است. در مجاورت این رودخانه‌ی کوچک به سمت شمال و خلاف جریان حرکت آب در راه پاکوب، مسیر پیاده‌روی را آغاز کنید تا بعد از طی حدود ۲/۵ کیلومتر به دوراهی برسید. اکنون روبه‌روی خود یک گوسفندسرای کوچک مشاهده می‌کنید. ۲ دره‌ی سمت چپ را که جهت غربی دارد پیش بگیرید و راه خود را از کنار رودخانه ادامه دهید. بیشتر مسیر به سمت غرب است و گاهی نیز برای مدت کمی به سمت شمال تغییر مسیر می‌دهید که البته این تغییر مسیر، در صورتی که جویبار را دنبال کنید خود به خود انجام می‌گیرد و نگرانی در این مورد نخواهید داشت. از مختصات شماره‌ی ۲، پنج کیلومتر دیگر که در مسیر حرکت کنید، بعد از عبور از برف‌چال‌های بزرگ و دائمی، به یک برکه‌ی کوچک آب می‌رسید که مکان مناسبی برای شب‌مانی، در حد چند چادر وجود دارد. ۳ بعد از ۵/۵ کیلومتر دیگر، به یکی از هیجان‌انگیزترین قسمت‌های برنامه می‌رسید. تنگه‌ای زیبا که رودخانه‌ای زلال در آن جریان دارد و مجبورید از داخل آب عبور کنید. طول این تنگه حدود دویست متر است و بعد از تنگه، دشت وسیعی به نام چپکرو نمایان می‌شود که یکی از پیشنهادها برای برپایی چادرهای شب‌مانی است. ۴ البته قبل از این تنگه‌ی طولانی، تنگه‌ی کوچک‌تری هم در مسیر دیده می‌شود.

زمانی که وارد دشت چپکرو شدید، در سمت چپ خود و جهت جنوب، یک راه جیپ‌رو را مشاهده می‌کنید که محل تردد وسایل نقلیه‌ی عشایر محترم منطقه است. این مسیر به سمت دیوآسیاب می‌رود.

تنگه‌ی ورارو به یالرود

از انتهای تنگه، مسیر کنار رودخانه‌ی اصلی را ادامه دهید و سه کیلومتر دیگر بپیمایید تا جایی که مسیر رودخانه به جهت جنوب غربی تغییر می‌کند. ۵ اینجا با ارتفاع ۳۴۳۷ متری، جایی است که باید با این جویبار، که از ابتدای مسیر همراه شما بوده است، خداحافظی کنید و ارتفاع روبه‌روی خود را که در جهت غربی واقع شده است، تا رسیدن به گردنه در ارتفاع ۳۵۹۰ متری بالا روید. ۶ (از این گردنه که بعضی آن را «گردنه‌ی خاص» نام نهادند، به سمت راست خود که بنگرید قله‌ی زیبای چپکرو را مشاهده کنَید. ظاهراً مسیر صعود به این قله از جبهه‌ی غربی، از گرمابدر شروع می‌شود و بعد از گذر از دره‌ی آب‌سفید و منطقه‌ی سرخک به این گردنه رسیده و به سوی قله ختم می‌شود. برای رسیدن به قله از این نقطه، به طور تقریبی در شرایط معمولی سه ساعت زمان لازم است.) سمت دیگر گردنه، ابتدای دره‌ی یالرود است که با شیب تندی به سمت پایین همراه است. این شیب تند را که تقریباً راه پاکوبی ندارد، ادامه دهید تا به کف دره برسید و مسیر رودخانه را در جهت موافق جریان آب پیش بگیرید. پس از طی شش کیلومتر از ابتدای گردنه‌ی یالرود (گردنه‌ی خاص)، به جایی به نام پاکبود می‌رسید که در آنجا یک گوسفندسرا و کلبه مشاهده می‌کنید. ۷ یکی از مکان‌های مناسب برای شب‌مانی همین منطقه‌ی پاکبود است. از پاکبود تا روستای یالرود، ده کیلومتر مسافت دارید و انتهای راه با قرار گرفتن در جاده‌ی در حال ساخت، به یالرود می‌رسید. ۸ در روستای یالرود استراحت کنید و از طریق خودروهای خطی یالرود - بلده و یا اجاره‌ی نیسان به شهر بلده بروید و طبق توضیحات ارائه شده در معرفی شهر بلده خود را به تهران برسانید.

هر کدام از مختصات‌های ارائه شـــده از شماره‌ی ۱ تا شماره‌ی ۵ و هم‌چنین مختصات شـــماره‌ی ۷، برای شب‌مانی و چادر زدن مناســـب هستند. بسته به زمانی که برای این برنامه در نظر گفته‌اید، می‌توانید هر کدام از این موارد را انتخاب کنید. در شهر بلده می‌توانید ســـویت‌های اقامتی بیابید. اگر بعد از این برنامه‌ی سنگین، حس و حالی برای گشت و گذار داشتید، می‌توانید از روستای یوش، زادگاه شاعر معاصر، نیما یوشیج بازدید کنید. ضمن اینکه برای اقامت در این روســـتا و شهر بلده می‌توانید خانه‌ی محلی اجاره کنید. اطلاعات بیشتر را در معرفی شهر بلده و روستای یوش مطالعه نمایید.

تنگه‌ی چپکرو

- در انتخاب وسیله‌ی نقلیه دقت کنید، به این دلیل که فقط خودروهـــای پرقدرت و کمـــک‌دار قادر به حرکـــت در این مسیرها می‌باشند.
- بعد از رســـیدن به بلده و استراحتی کوتاه، از دیدنی‌های شـــهر بازدید کنید. برای بازگشـــت به تهران می‌توانید از قبل بلیط اتوبوس رزرو کنید. اگر موفق به این کار نشدید، تا جاده‌ی هراز و یا چالوس دربست بگیرید و از آنجا با خودروهای راهی به تهران بازگردید. برای اطلاع از ســـاعت حرکت اتوبوس بلده به تهران و برعکس، به قسمت معرفی بلده (جاذبه‌ی شماره‌ی ۵۳) مراجعه نمایید.

■ در بیشـــتر مسیر، شـــما در دره‌ی جنوبی خط‌الرأس دوخواهرون قرار دارید که به ترتیب از شـــرق به غرب قلل ورارو، سه‌ســـنگ شرقی، سه‌سنگ غربی، تخته‌ی برفی، مخروطه‌ســـر (ناقوس) دوخواهـــرون و چپکرو قرار دارند. علاقه‌منـــدان به برنامه‌های کوه‌نوردی ســـنگین، می‌توانند این برنامه را هم از روســـتای وارنگرود آغاز کنند و با صعود به اولین قله‌ی غربی این خط‌الرأس تا انتهای آن بروند و در دشـــت وراور و یا دشت دریوک، برنامه‌ی خود را پایان دهند. یا اینکه برنامه‌ی خود را از دشت دریوک یا ورارو آغاز کرده و با فتح آخرین قله، به سمت دشت لار و روستای وارنگرود بروند.

قله‌ی چپکرو از گردنه‌ی خاتون‌بارگاه

۲۰ چشمه‌ی آب‌معدنی دیوآسیاب (ترشک‌چال)

■ فاصله‌ی دشت ورارو تا آمل: ۱۲۰ کیلومتر

■ فاصله‌ی دشت ورارو تا تهران: ۸۵ کیلومتر

■ سطح برنامه: گل‌گشت، کوه‌پیمایی سبک، دوچرخه‌سواری

مختصات جغرافیایی نقاط مهم

۱ مختصات: ۳۵°۵۷′۴۵″N – ۵۲°۰۰′۲۲″E

۲ مختصات: ۳۵°۵۷′۴۴″N – ۵۲°۰۰′۰۹″E

۳ مختصات: ۳۵°۵۸′۵۵″N – ۵۱°۵۵′۲۳″E

۴ مختصات: ۳۵°۵۹′۰۱″N – ۵۱°۵۵′۰۸″E

۵ مختصات: ۳۵°۵۶′۰۶″N – ۵۱°۵۶′۵۰″E

۶ مختصات: ۳۵°۵۸′۳۶″N – ۵۱°۵۶′۲۵″E

یکی از راه‌های دسترسی به چشمه‌ی آب‌معدنی دیوآسیاب، مسیر دشت ورارو است. همان‌گونه که در معرفی دشت ورارو گفته شد، خود را به این دشت برسانید ۱ و با توجه به توضیحات شرح سفر، مسیر را تا چشمه‌ی دیوآسیاب ادامه دهید.

مسیر دوم دسترسی به این چشمه به این‌گونه است که مطابق با آنچه در معرفی سد لار گفته شد، خود را به جاده‌ی دشت لار برسانید و بعد از عبور از پاسگاه محیط‌بانی دلیچای، مسیر را حدود ۱۳ کیلومتر به طرف دشت لار ادامه دهید. ۵ قبل از عبور از رودخانه، مسیر سمت شمال را ادامه دهید تا به چشمه‌ها برسید. با توجه به اینکه هر دوی این مسیرها برای خودروهای دودیفرانسیل مناسب است، برای اجاره‌ی خودرو مناسب، مطابق توضیحات ارائه شده در بخش چگونه برویم معرفی دشت شقایق‌های وحشی دماوند عمل نمایید. برای رسیدن به دیوآسیاب، بیشتر از مسیر دوم استفاده می‌شود.

دره‌ی دیوآسیاب

دشت ورارو محل تلاقی دو رود کوچک است. یکی از رودها از دره‌ی شمال و دیگری از دره‌ی غربی سرچشمه می‌گیرد. راه ما پس از عبور از رودخانه، ۲ دره‌ی غربی است که ابتدای آن در سمت چپ خود چادرهای عشایری را مشاهده می‌کنیم. نکته‌ی جالب توجه اینکه این عشایر از انرژی خورشیدی استفاده می‌کنند. راه ماشین‌رو در این مسیر ادامه دارد و البته عبور از رودخانه، کار ماشین‌های دودیفرانسیل و پرقدرت است. مسیر را در جاده‌ی خاکی یا از مجاورت رودخانه و خلاف جهت جریان آب ادامه می‌دهیم. طول

جاده‌ی خاکی تا کنار چشمه‌ی آب‌معدنی، ده کیلومتر است که با شیبی ملایم شروع می‌شود و قبل از گردنه کمی تندتر شده و بعد از گردنه به آن سمت سرازیر می‌شود و در نزدیکی چشمه‌ی اول دوباره کمی شیب می‌گیرد. پانصد متر بالاتر از چشمه‌ی اول، ۳ استخر آب‌معدنی وجود دارد که می‌توانید در آنجا تنی به آب بزنید. ۴ این جاده بعد از چشمه هم تا محل بعدی اسکان عشایر ادامه دارد. ۱/۵ کیلومتر قبل از چشمه، در سمت چپ، دوراهی خاکی است که تا سد لار ادامه دارد. کم‌تر از دو کیلومتر قبل از دوراهی سد لار ۶، راهی جیپ‌رو به سمت راست شما و جهت شمال جدا می‌شود که بعد از عبور از گردنه، به دشت چَپکرو و مسیر وارو به یالرود می‌رسد.

چشمه‌ی دیوآسیاب

کجا بمانیم؟

ابتدای دشت ورارو، اطراف مختصات شماره‌ی ۲ و اطراف چشمه‌ی دیوآسیاب، برای چادر زدن پیشنهاد می‌شود.

نکات کلیدی

- آب این چشمه به هیچ عنوان آشامیدنی نیست، ضمن اینکه بوی خوشایندی هم ندارد. استشمام مداوم این بو باعث سوزش گلو و چشم، سردرد، تهوع و حتی خفگی می‌گردد. البته با توجه به معدنی بودن برای برخی بیماری‌های پوستی و مفصلی مناسب است.
- از دره‌ای که چشمه‌ی دیوآسیاب در آن قرار گرفته است، راهی وجود دارد که جهت تقریبی جنوب را پیش گرفته و تا نزدیک سد لار و مناطق شمال شرقی دشت لار پیش می‌رود.

■ اگر خواستید با عشایر محترم منطقه خوش و بشی کنید و یا اینکه نشانی مسیر را بپرسید و مطمئن شوید، ابتدا باید اعتماد سگ‌های نگهبان سیاه‌چادرها را جلب کنید. البته فکر نکنید که با نشان دادن مقداری نان خشک یا یک تکه استخوان، می‌توانید اعتماد آن‌ها را به دست آورید. کلید اعتماد آن‌ها یا نزدیک نشدن به محدوده‌ی تعریف شـــده در ذهن سگ‌هاست یا گرفتن دستور از اهالی ســـیاه‌چادر. به همین خاطر اگر بیرون از چادرها کسی نیست که شما را ببیند و مراقبتان باشد، از دور صاحب بُنه را صدا بزنید. البته زودتر از آنکه صدای شـــما به جایی برســـد، صدای پارس سگ‌ها این اعلام خطر را به صاحب خود می‌رساند، ولی شما این احتیاط موکد را انجام دهید. با همه‌ی این‌ها، حتماً مطلب بیان شده در قسمت بیشتر بدانیم جاذبه‌ی شماره‌ی ۸ را در مورد نحوه‌ی رویارویی با سگ مطالعه کنید.

مسیر چشمه‌ی دیوآسیاب

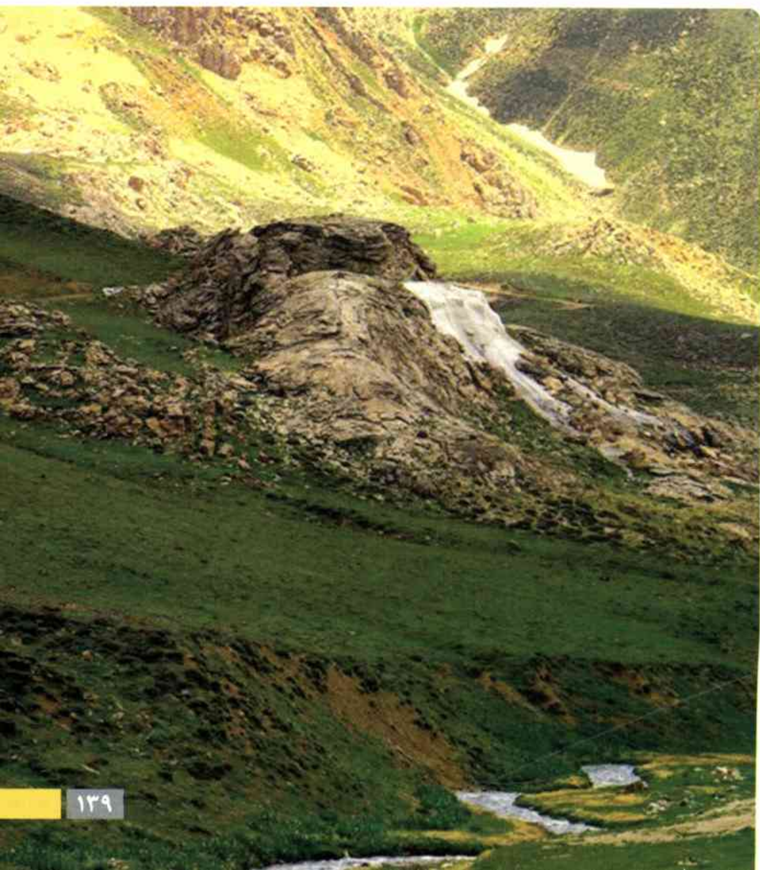
■ آب این چشمه به رنگ آبی فیروزه‌ای و بسیار سرد است. احیاناً اگر قصد دارید تنی به آب بزنید بســـیار مراقب باشـــید که به خاطر سردی آب عضلاتتان نگیرد، هرچند این کار توصیه نمی‌شـــود. به گفته‌ی عشایر بومی منطقه، عمق این حوضچه بیش از بیست متر است.

■ این چشمه را به نوعی می‌توان همزاد چشمه‌های پلکانی باداب‌سورت دانست. این چشـــمه‌ی تراورتَن‌ســـاز، ترکیبات رســـوبی زیبایی از خود به جا گذاشته است که به عنوان یک پدیده‌ی زمین‌شناســـی و ژئوتوریســـتی مطرح است. بر همگان لازم است مراقب ترکیبات رســـوبی این چشمه و چشـــمه‌های کوچک‌تر اطراف باشند تا مانند چشمه‌ی باداب‌ســـورت شاهد تخریب روزبه‌روز آن‌ها نباشـــیم. شکل دایره‌ای بسیار

زیبای این چشمه نیز قابل تأمل است. در راه رسیدن به این چشمه نیز به چند چشمه‌ی کوچک‌تر برمی‌خوریم که به علت نزدیکی به قله‌ی دماوند همگی آن‌ها متأثر از این قله‌ی آتش‌فشانی هستند.
در مدخل حوضچه حفره‌هایی به چشم می‌خورد که مانند غار ادامه دارند و آب از درون آن‌ها بیرون می‌آید. نزدیک شدن به این حفره‌ها بسیار خطرناک است. پرنده‌هایی که برای نوشیدن آب به این حفره‌ها نزدیک می‌شوند، بر اثر شدت گاز گوگرد از بین می‌روند.

وجه تسمیه

به گفته‌ی عشایر بومی منطقه، علت انتخاب نام آسیاب برای آن چشمه این است که در یکی از حفره‌های مَدخل حوضچه، دو سنگ بزرگ روی هم قرار دارند که صدای به هم خوردن این سنگ‌ها دائماً به گوش می‌رسد. تشبیه این دو سنگ به سنگ زیرین و سنگ فوقانی آسیاب، علت انتخاب این نام بوده است. کلمه‌ی دیو هم که جنبه‌ی افسانه‌ای دارد به این خاطر انتخاب شده که ورود به این حفره‌ها بسیار خطرناک است و کسی تا به حال نتوانسته داخل آن شود و این کلمه حکایت از ترسناک بودن این حفره‌ها دارد.

مسیر دیوآسیاب

۲۱ آبشار یخی دماوند

- فاصله‌ی گوسفندسرا تا آمـل: ۱۱۵ کیلومتر
- فاصله‌ی گوسفندسرا تا تهران: ۸۰ کیلومتر
- سـطح برنامـه: کوه‌نوردی سنگین

مختصات جغرافیایی نقاط مهم

۱ مختصات: ۳۵°۵۴′۰۵″N – ۵۲°۰۶′۳۴″E

۲ مختصات: ۳۵°۵۵′۵۰″N – ۵۲°۰۶′۳۲″E

این آبشـــار تمام‌یخ که تنها آبشار در ایران است که تمام سال یخ‌بســـته اســـت، در ارتفاع ۵۱۰۰ متری مســـیر یال جنوبی دماوند (مســـیر بارگاه سوم) که کوتاه‌ترین و آسان‌ترین یال صعود به قله‌ی دماوند می‌باشـــد، قـــرار دارد. دلیل به وجود آمدن این آبشـــار که حدود هفت متر ارتفاع و ســـه متر قطر دارد، ذوب شـــدن برف‌های گودال بالای آن است که به هنگام گرمای ظهرِ تابســـتان، راه آبی باریکی را به وجود می‌آورد و از کنار آبشار یخی عبور می‌کند. این آب، مدت کوتاهی دوام می‌آورد و بلافاصله منجمد می‌شود. برای دیدن این آبشار باید مهارت کوه‌پیمایی در ارتفاعات را داشته باشید. تمامی کوه‌نوردانی که دماوند را از این مســـیر صعود می‌نمایند، از فاصله‌ی چند ده متری این آبشـــار عبور می‌کنند. توضیح دسترسی دقیق به این آبشار را به همراه توضیحات ضروری دیگر در کتاب‌ها و گزارشات تخصصی کوه‌نوردی بخوانید.

قرارگاه کوه‌نوردی پلور، گوسفندســـرای احسانی ۱ و بارگاه ســـوم، ۲ مکان‌هایی هســـتند که معمولاً کوه‌نوردان برای شب‌مانی در نظر می‌گیرند. بارگاه سوم یک جان‌پناه قدیمی کوچـــک و یک پناهگاه بزرگ و مجهـــز دارد که البته چون امکان رزرو میســـر نیست، ناچارید که چادر به همراه داشته باشید.

شماره‌ی تماس قرارگاه کوه‌نوردی پلور، برای هماهنگی احتمالی: ۰۱۱-۴۳۳۴۲۸۰۱
امکانات اقامتی شـــهر رینه که نزدیک‌ترین شـــهر به قله‌ی دماوند است قبل یا بعد از اجرای این برنامه گزینه‌ی دیگری برای شـــب‌مانی اســـت. بـــرای اقامت در رینه و اســـتفاده از راهنما جهت بازدید از آبشـــار یخی می‌توانید با این شـــماره‌ها تماس بگیریـــد: کافه کوهســـتان پلـــور ۰۹۱۲-۳۲۵۱۹۴۴ ، آقای حســـن فرامرزپور ۰۹۱۱-۳۲۵۷۰۲۱ ، مصطفی لاریجانی ۰۹۱۲-۳۰۶۸۰۱۱

۲۲ روستای لاسِم، آبشار آب‌مراد

- فاصله تا آمل: ۱۰۷ کیلومتر
- فاصله تا تهران: ۷۸ کیلومتر
- سطح برنامه: گل‌گشت، کوه‌پیمایی، کوه‌پیمایی سبک، پیمایش رودخانه، فرود از آبشار، دوچرخه‌سواری، غارنوردی

مختصات جغرافیایی نقاط مهم

۱ مختصات: ۳۵°۵۰′ ۱۵″N – ۵۲°۰۴′ ۳۳″E

۲ مختصات: ۳۵°۴۸′ ۲۶″N – ۵۲°۱۰′ ۴۰″E

۳ مختصات: ۳۵°۴۸′ ۱۶″N – ۵۲°۱۰′ ۳۰″E

۴ مختصات: ۳۵°۴۸′ ۲۹″N – ۵۲°۱۱′ ۵۳″E

۵ مختصات: ۳۵°۴۸′ ۲۳″N – ۵۲°۱۱′ ۵۷″E

۶ مختصات: ۳۵°۴۸′ ۰۳″N – ۵۲°۱۰′ ۲۲″E

۷ مختصات: ۳۵°۴۹′ ۳۹″N – ۵۲°۰۸′ ۳۵″E

برای رسیدن به این منطقه، حدود ۳ کیلومتر بعد از پلور، سمت راست جاده بر سر یک دوراهی، تابلوی سبزرنگی نصب شده که روی آن عبارت لاسِم - فیروزکوه دیده می‌شود و جهت آن سمت راست را نشان می‌دهد. ۱ تابلوی خوش‌منظره‌ای نیز ورود شما را به روستای توریستی و ییلاقی لاسِم گرامی می‌دارد. این مسیر که توسط پلی از روی رودخانه‌ی هراز رد می‌شود، بعد از گذر از روستاهای زیار، لاسِم، زرمان، وزنا، نجفدر، بهان، آسور، اندریه، وشتان، ارجمند و سله‌بن به جاده‌ی فیروزکوه، در محدوده‌ی دَه کیلومتری شهر فیروزکوه می‌رسد. پس از طی پانزده کیلومتر در این مسیر، به روستای زیبای لاسِم می‌رسیم. برای رسیدن به آبشار آب‌مراد، که به آن آبشار آرزوها نیز می‌گویند، سه‌راه وجود دارد.

مسیر اول وقتی به کیلومتر دوازده جاده‌ی لاسِم رسیدید ۲ در سمت راست خود و در جهت جنوب، دره‌ای را مشاهده می‌کنید که آبشار درون صخره‌های آن قرار دارد. می‌توانید در جایی از جاده که شانه‌ی خاکی بیشتری دارد توقف نمایید و مسیری را که شیب کم‌تری به سمت رودخانه دارد، انتخاب کنید. به بستر رودخانه که رسیدید، با عبور از رودخانه در ابتدای دره‌ی آب‌مراد قرار می‌گیرید که بستر رودخانه‌ای با سنگ‌ریزه و ماسه، این دره را کاملاً متمایز کرده است. ۳ برای عبور از رودخانه دنبال پلی باشید که به صورت موقتی ساخته شده است و اگر پل خراب شده باشد، باید به آب بزنید.

مسیر دوم یک کیلومتر مانده به روستا، در سمت راست یک مسیر خاکی می‌بینید که به سمت غرب روستا و تاسیسات پرورش ماهی می‌رود. ۴ سر این دوراهی یک بنای بتنی کوچک وجود دارد که ظاهراً تاکسی سرویس لاسِم است (البته گاهی اوقات به ویژه در فصول سرد سال، این راه به وسیله‌ی زنجیری مسدود است.) گرچه از تاسیسات پرورش ماهی به بعد، این راه حدود ۱/۵ کیلومتر به موازات رودخانه و در جهت حرکت آب ادامه دارد، اما پیشنهاد می‌کنیم که خودروی خود را اطراف روستا و کنار کارگاه پرورش ماهی، پارک کنید و مسیر پاکوب را ادامه دهید. مطمئن باشید از عمل کردن به این پیشنهاد ضرر نمی‌کنید. در این صورت با کم‌تر از دو کیلومتر پیاده‌روی کنار رودخانه در محوطه‌ای پر درخت، سمت چپ خود و در جهت جنوب ۳ دره‌ی آب‌مراد را مشاهده می‌کنید.

مسیر سوم وارد روستا شوید و بعد از گشت و گذار مختصری در کوچه پس کوچه‌های لاسِم، خود را به تاسیسات پرورش ماهی برسانید ۵ و مطابق راه دوم ادامه دهید.

بهترین راه رسیدن به روستای لاسِم برای کسانی که وسیله‌ی شخصی ندارند این است که در پایانه‌ی شرق تهران، اتوبوس‌های شهرهای شمالی مانند آمل را که از جاده‌ی هراز عبور می‌کنند، سوار شوند و با پرداخت کرایه‌ی توافقی (معمولاً نصف کرایه‌ی آمل) در دوراهی لاسِم پیاده شوند. از آنجا نیز به امید خودروهای عبوری بایستند و یا با شماره‌ی

آژانسی که روی تابلویی زردرنگ نوشته شده است، هماهنگ نمایند. آقای نبی آبرود ۰۱۱-۴۳۳۴۵۵۴۵ | ۰۱۱-۴۳۳۴۵۴۳۴ | ۰۹۱۱-۳۲۱۳۶۸۷ . ایـن روش برای تمامی برنامه‌هایی که از لاسِم شروع می‌شود و در صفحات آتی آمده، مناسب است.

روستای لاسم و قله‌ی دماوند

داخل روستای لاسم گزینه‌های زیادی برای بازدید پیش روی شماست. امامزاده فضیل شهید که در برخی کتب از ایشان با عنوان احمدرضا نام برده شده است، یکی از زیارتگاه‌های لاسم است. در شرق امامزاده، مسجد صفویه واقع شده است که در سال‌های اخیر، با شماره‌ی ۲۹۶۱۳ به فهرست آثار ملی ایران پیوست و سپس مرمت و بازسازی شد. این روستای کوچک علاوه بر مسجد صفویه، دو مسجد بزرگ به نام‌های مسجد اعظم و مسجد جامع و سه مسجد کوچک دیگر به نام‌های گلستان، امام حسین (ع) و قراچی نیز دارد. برخی از مراسم و اعیاد مذهبی هم در پنج تکیه و حسینیه‌ی لاسم برگزار می‌گردد.

چشمه‌ی سِلکا[1] دارای آب آشامیدنی گوارا در پشت حمام در بالامحله قرار دارد که با عبور از لوله‌ای به درون حوضچه‌ی سیمانی کوچکی می‌ریزد.

لاسِم یکی از مناطق ییلاقی است که در گذشته شکارگاه حکام محلی و کشوری بوده است. در جنوب این روستای ییلاقی، به فاصله‌ی کمی از روستا، خط‌الرأس دوبرار قرار دارد که از چندین قله تشـکیل شده است. مشهورترین این قله‌ها عبارتند از: بَزم‌چال، چنگیزچال، گندم‌چال، لاسِم، انگمار و دوبرار غربی و شرقی. در شمال لاسِم هم ارتفاعات عبرت و قله‌ی پاشوره قرار دارد که مسیر مناسبی برای صعود به این ارتفاعات است.

۱. سلک به معنای آبراهه و ناودان است. معین، محمد؛ فرهنگ فارسی، موسسه‌ی انتشارات امیرکبیر، تهران ۱۳۷۱، جلد دوم، ص ۱۹۱۳، واژه‌ی «سلک».

در طول مسیر لاسِم از دوراهی هراز، خروجی‌هایی وجود دارد که به سمت رودخانه می‌رود. بسته به زمانی که در نظر گرفته‌اید، می‌توانید وارد فرعی شده و به همان اکتفا کنید. به محض ورود به فرعی لاسِم از جاده‌ی هراز، پانصد متر که برانید، در سمت راست خود یک جاده‌ی خاکی می‌بینید که در کنار دو سازه‌ی متعلق به کارگاه تولید ماسه قرار دارد. در این مسیر می‌توانید حدود یک کیلومتر به موازات رودخانه جلو بروید. برای کسانی که صبح زود از تهران حرکت می‌کنند، اینجا مکان مناسبی برای صرف صبحانه است. در فصل گرم سال می‌توانید به آب بزنید و وارد جزیره‌ای شوید که از دو شاخه شدن رودخانه به وجود آمده است و اگر مایل بودید یک آب‌بازی حسابی راه بیندازید. با وجود اینکه عمق و شدت جریان آب زیاد نیست، اما باید نکات ایمنی را در نظر بگیرید، مخصوصاً مراقب کودکان خود باشید. شایان ذکر است در این محل، چندی پیش دریاچه‌ی کوچکی در اثر رانش زمین، تشکیل شده بود. دهانه‌ی این دریاچه به مرور زمان باز شده و آب آن به سفره‌های زیرزمینی نفوذ کرده و به شکل کنونی در آمده است.[1] کیلومتر ۵، ۶ و ۷ جاده‌ی لاسِم هم هر کدام از طریق یک جاده‌ی خاکی جدا شده و به بستر رودخانه نزدیک می‌شود و در هر کدام از آن‌ها در زیر درختان فضایی برای استراحت وجود دارد. غرب روستا زمین‌های کشاورزی زیادی دیده می‌شود و داخل روستا هم درختان بلند و خانه‌های ویلایی خودنمایی می‌کنند. جنوب روستا هم رودخانه‌ای در جریان است که در اطراف آن زمین‌های کشاورزی و کندوهای زنبور عسل دیده می‌شود.

ابتدای خروجی لاسم

۱. حسن‌نژاد، فروغ؛ زارع، نبی‌اله؛ آباد، مجید؛ آمون، یوسف؛ از لاسم به لاسم؛ انتشارات شلفین، ساری، چاپ نخست ۱۳۹۲، ص ۲۸.

آبشار زیار (شیخ علی‌خان[۱]) نیز در اطراف روستای زیار با حدود چهل متر ارتفاع، یکی دیگر از جاذبه‌های گردشگری این منطقه است. چمن‌زارهای زیبای اطراف این آبشار و پر آبی آن در فصل بهار واقعاً زیباست. برای رفتن به آبشار شیخ علی‌خان، از کنار کارگاه شن و ماسه‌ی ابتدای ورودی لاسم، به موازات رودخانه از طریق جاده‌ی خاکی پیش روید. بعد از حدود یک کیلومتر، رودخانه به دو شاخه تقسیم می‌شود. شاخه‌ی سمت راست که در جهت جنوب امتداد دارد و از درون دره‌ی شیخ علی‌خان و ارتفاعات قله‌ی بَزم، سرچشمه می‌گیرد. وارد این دره که شدید، مسیر کنار رودخانه را در پیش گرفته و به جهت جنوب - جنوب غربی بر خلاف جهت حرکت آب، ادامه‌ی مسیر دهید. از ابتدای دره‌ی شیخ علی‌خان تا آبشار حدود سه کیلومتر مسافت دارید که نیمی از آن در مسیری ساده اما نیم دیگر آن در مسیری سخت قرار دارد که در برخی نقاط ناچار به دست به سنگ شدن هستید. برف‌چال‌های فصلی و دائمی نیز در مسیر وجود دارد که لازم است هنگام عبور از آن بسیار احتیاط کنید. برای بازدید از این آبشار می‌توانید از اعضای گروه کوه‌نوردی دوبرار لاسم راهنمایی بجویید.

منطقه‌ی سنگِ بن لاسم

دره‌ی آب‌مراد راه پاکوبی دارد که انتهای آن مشخص است، ولی به دلیل وجود زائده‌های صخره‌ای، آبشار مشخص نیست. هر قدر به آبشار نزدیک‌تر شوید، دمای هوا خنک‌تر می‌شود. اگر بخواهید کاملاً به آبشار نزدیک شوید، حتماً خیس خواهید شد. به همین خاطر دمپایی و لباس اضافه به همراه داشته باشید و یا کمی زیر آفتاب صبر کنید تا به طور کامل خشک شوید. آبشار آب‌مراد در واقع از چندین آبشار تشکیل شده است. مشاهده‌ی اولین آبشار، ◀۶ که بزرگ‌ترین آن هم هست

۱. آبشار دیگری به همین نام در شهرستان کوهرنگ استان چهارمحال و بختیاری وجود دارد که بهتر است برای جلوگیری از این تشابه اسمی، این آبشار را آبشار زیار بنامیم. نام شیخ علی‌خان برگرفته از کتاب از آستارا تا استاریاد، جلد سوم، ص ۴۰۷.

و قســمتی از آبشار دوم آسان است، اما برای مشاهده‌ی آبشارهای بعدی باید وسیله و تجربه‌ی کافی داشــته باشــید. بهترین راه برای دیدن کل دره و آبشــارهای درون آن، که حدود ده آبشــار می‌باشــد، این اســت که قبل از رسیدن به محوطه‌ی اصلی از ســمت غرب آبشــار یعنی از سمت راست خود ارتفاع گرفته و تا انتهای دره بروید. وقتی به انتها رســیدید، وارد دره شوید و با استفاده از طناب، تجهیزات و تبحر لازم، طول دره را برگردید. برای بازگشت از این راه مجبورید که در برخی از آبشارها فرود بیایید. تاکید می‌کنیم که برای این کار، داشتن تجربه‌ی فرود از آبشار ضروری است و کســانی که تبحر کافی ندارند، به بازدید از همان آبشــار اول اکتفا کنند. گروه‌های کوه‌نوردی می‌توانند جهت دریافت راهنمای محلی برای بازدید و فرود از آبشــارها با این شــماره تماس بگیرند: آقای زمان شکری ۰۹۱۱-۱۲۵۸۳۶۹. در بالای آبشار دو دره وجود دارد؛ دره‌ی سمت راست به سمت دامنه‌ی پنکوه می‌رود و دره‌ی سمت چپ به ســمت آبشارها و برف‌چال‌های آب‌مراد ادامه دارد. دسترسی به این آبشار در زمستان با توجه به مسافت کمی که دارد امکان‌پذیر است، البته به شرطی که قبلاً از باز بودن و قابل تردد بودن جاده مطمئن شوید. اگر برای رسیدن به آبشار به ویژه در مسافت صد متری آن، احتیاط‌های لازم را انجام دهید، قندیل‌های زیبای یخی را در اطراف آبشار مشاهده خواهید کرد.

آبشار آب‌مراد

یکی دیگر از جاذبه‌های طبیعی روستای لاسم، دشت انگمار است. بعد از خروج از شرق روستای لاسم، راه را از کنار رودخانه بر خلاف جریان حرکت آب، ادامه می‌دهید تا بعد از حدود سه کیلومتر به ابتدای دره‌ی انگمار در سمت راست خود و جهت جنوب برسید. تا این قسمت را می‌توانید از طریق جاده‌ی آسفالته که به طرف روستاهای بعدی می‌رود ادامه دهید. به ابتدای دره که رسیدید از خودرو پیاده شده و با عبور از رودخانه در جهت جنوب، راه خود را در داخل دره ادامه دهید. راه پاکوب مشخصی شما را به دشت انگمار می‌رساند و بعد از آن به دره‌ی انگمار هدایت می‌کند. دشت و دره‌ی انگمار یکی از شکارگاه‌های شاهان قجری بوده که هنوز آثار آن پابرجاست. از جمله‌ی این نشانه‌ها، سنگ معروفی است که با طول حدود چهار متر و ارتفاع یک متر، کنار رودخانه‌ی انگمار، قرار دارد و طبق گفته‌ها سنگی است که ناصرالدین شاه قاجار بر روی آن استراحت می‌کرده و خوش می‌گذرانده است. این سنگ به تخت ناصرالدین شاه یا شاه‌تخت‌پیش معروف است. ضمناً آبشار انگمار نیز در این منطقه قرار دارد که بسیار پر آب و دیدنی است.

آبشار انگمار

شاه‌تخت

برنامه‌ی پیاده‌روی لاسِم به روستای ایرا و از لاسِم به روستای نوا از جذاب‌ترین برنامه‌های طبیعت‌گردی و کوه‌پیمایی این منطقه است.

یکی دیگر از جاذبه‌های این منطقه، آبشارهای فصلی سِگوَن است که مدت کمی از سال آب دارد. این منطقه متشکل از چندین آبشار است که بلندترین آن ۲۵ متر می‌باشد. این آبشارها توسط اعضای گروه کوه‌نوردی دوبرار لاسِم، رل‌کوبی شده و تمرین مناسبی برای فرود از آبشار به شمار می‌آید. فرود از آبشار یکی از برنامه‌های بسیار جذاب در طبیعت است که پس از دیدن آموزش‌های لازم و داشتن ابزار مناسب، به راحتی می‌توان آن را انجام داد. آب این آبشارها در اواخر فروردین و اوایل اردیبهشت

به بیشـــترین مقدار خود می‌رسد و بعد از آن به سرعت خشک می‌شوند. علاوه بر آن مســـیر کارگاهی تیرول در این منطقه طراحی و رل‌کوبی شده است. برای رسیدن به آن آبشارها، از ابتدای دوراهی لاسِم در جاده‌ی هراز، پس از طی ۷/۵ کیلومتر به سمت لاسِـــم، کنار گاردریلی که در دو طرف وجود دارد، سمت چپ خود، تابلویی مشاهده می‌کنید که نزدیک شدن به آبشار را نشان می‌دهد. ۷ همان‌جا که از خودرو پیاده شده و از کنارِ تابلو وارد دره شوید و کم‌تر از پنجاه متر که به سمت شمال ادامه دهید، اولین آبشار از مجموع چند آبشار را مشاهده خواهید کرد. برای فرود از این آبشارها، باید به آخرین آبشار بروید که اولین آبشار شما برای برنامه‌ی فرود است. برای رسیدن به ابتدای مســـیر فرود، نمی‌توان از این قســـمت اقدام نمود و بالارفتن از آن مشکل و زمان‌بَر است. از کنار همان تابلوی آبی‌رنگ، حدود ششصد متر جلوتر در مسیر آسفالت بروید تا بتوانید بر یال سمت چپ سوار شوید و تا انتهای یال بالا بروید. حالا اگر اطراف خود را جســـتجو کنید، دره‌ای را می‌بینید که به ســـمت جنوب – جنوب غربی ادامه دارد. ابتدای دره، اولین آبشـــار برای فرود شماست. در ضمن جهت هماهنگی راهنما برای این برنامه نیز می‌توانید با شماره‌ی پیش‌گفته تماس بگیرید.

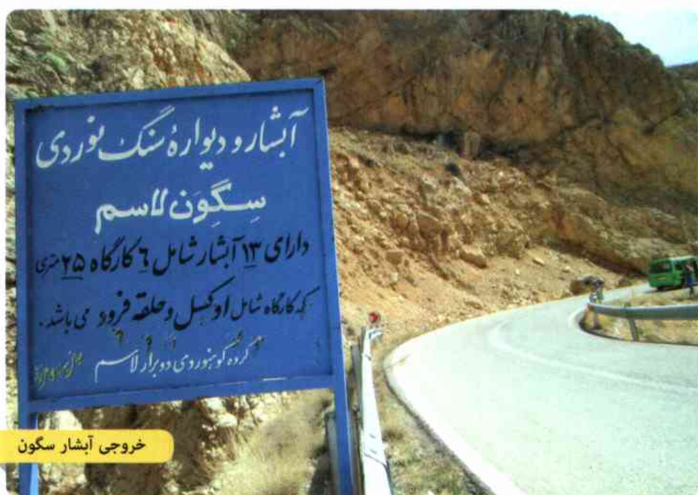
این آبشار درون دره‌ای به همین نام واقع شده است. این دره که برخی آن را سِگه‌بند نیز می‌نامند، راه ارتباطی منطقه‌ی هماســـون به زیار و منطقه‌ی پِنکوه بوده است. به گفته‌ی اهالی قدیمی این منطقه، وجود آثار باقی‌مانده‌ی کمی از سَنگ‌فرش این دره، گواه این ادعاست.

داخل روستای لاسم گزینه‌های زیادی برای بازدید پیش روی شما قراردارد. امامزاده فضیل شـــهید که در برخی کتب از ایشـــان با عنوان احمدرضا نام برده شده، یکی از زیارتگاه‌های لاســـم اســـت. در شرق امامزاده، مســـجد صفویه واقع شده است که در

غار چِفِرلی

سال‌های اخیر، با شماره‌ی ۲۹۶۱۳ به فهرست آثار ملی ایران پیوست و سپس مرمت و بازسازی شد. این روستای کوچک علاوه بر مسجد صفویه، دو مسجد بزرگ به نام‌های مسجد اعظم و مسجد جامع و سه مسجد کوچک دیگر به نام‌های گلستان، امام حسین (ع) و قراچی نیز دارد. برخی از مراسم و اعیاد مذهبی هم در پنج تکیه و حسینیه‌ی لاسم برگزار می‌گردد.

خروجی آبشار سگون

مناطق گردشگری تاریخی و طبیعی بسیاری در این منطقه وجود دارد که پرداختن به همه‌ی آن‌ها در این مجال نمی‌گنجد. زهرو یا زهره‌چشمه، کورچشمه، باغ میرزا آقا سنگسری، چشمه‌ی مازیار، منطقه‌ی تاریخی اَملا، کهو خاک گردن، ورگ‌چال، دروازه‌دم، مرجی‌دشت، کولی‌خیل، منطقه‌ی پروانه، پلنگ‌دره، زرین‌چشمه یا هفت چشمه، جن‌دره، گاوبندان‌دره، خِره‌کش گردن یا اسپه‌خاک ایرا، قبرستان قدیمی کسری، شاه‌لج، نیوِرد، گِردتپه، مِجیله‌دوش، چشمه‌ی آب‌معدنی گَندیو، کیان‌دره، رَش، سنگ بِن، سه‌بنه، قلعه‌ی دروازه یا قلعه‌ی انگمار، کِرمِ‌جِن، غار آب‌مراد، غار جعفرلی، غار علی‌مردان کاوه و چندین مورد دیگر باعث شده تا این روستَا در سال ۱۳۸۷، به عنوان یکی از مناطق نمونه‌ی گردشگری استان مازندران انتخاب شود.[۱]

---

۱. برای آشنایی بیشتر با این مناطق رجوع کنید به: حسن‌نژاد، فروغ؛ زارع، نبی‌اله؛ آباد، مجید؛ آمون، یوسف؛ از لاسِم به لاسِم، همان، صفحات مختلف.

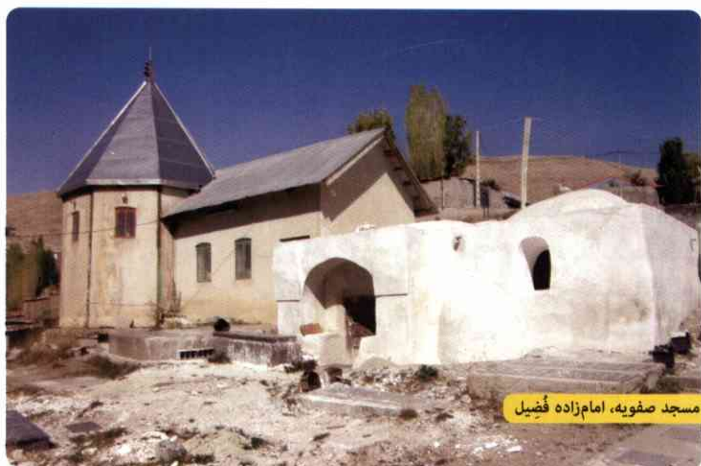
برای اطراق در این روستا می‌توانید در صورت هماهنگی با دهیار روستا یا مسئولان گروه کوه‌نوردی دوبرار لاسِم، در مدرسه و یا یکی از مساجد یا تکیه‌های روستا بمانید. اگر قصد اقامت در فضای باز دارید، می‌توانید کنار رودخانه یا هر جای مناسب دیگری چادر خود را برپا کنید. مراقب باشید در فصل بهار در مسیر رودخانه اطراق نکنید و با فاصله‌ای معقول از کف رودخانه چادر بزنید. معمولاً مساجد روستا در روز باز است و می‌توانید از آن‌ها استفاده کنید.

در سال ۱۳۹۰ با همکاری اعضای گروه کوه‌نوردی دوبرار لاسم، دهیاری و پایگاه بسیج روستا، خانه‌ی کوه‌نورد در این روستا ساخته شد. برای اقامت در خانه‌ی کوه‌نورد لاسم، با دهیار یا مسئولان گروه کوه‌نوردی دوبرار لاسم تماس بگیرید.

دهیار لاسم، آقای نبی‌اله زارع ۰۹۱۱-۸۶۱۲۶۷۶

سرپرست گروه دوبرار لاسم، آقای زمان شکری ۰۹۱۱-۱۲۵۸۳۸۹

مجموعه‌ی گردشگری لاسِم با هماهنگی قبلی برای اقامت شبانه و تهیه‌ی غذا، آماده‌ی پذیرایی از گردشگران است. آقای نبی آبرود ۰۱۱-۴۳۳۴۵۵۴۵ | ۰۹۱۱-۳۲۱۳۶۸۷

مسجد صفویه، امامزاده فُضیل

- در قسمت‌های زیادی از روستای لاسِم و دره‌ی آب‌مراد تلفن همراه آنتن می‌دهد، مخصوصاً اگر کمی از دره‌ها ارتفاع بگیرید و بالا بروید.
- تهیه‌ی ماهی قزل‌آلای تازه از کارگاه پرورش ماهی و کباب کردن آن در طبیعت، البته با رعایت قواعد و اصول حفظ محیط زیست، پیشنهاد خوبی برای تهیه‌ی یک ناهار به یادماندنی است. از این رو،

سعی کنید وسایل مورد نیاز از قبیل زغال، سیخ، ادویه و نان به همراه داشته باشید. البته که همیشه به همراه داشتن غذای جایگزین و سبک و قابل حمل در برنامه‌های درون طبیعت، شرط عقل است.

- برای رفتن به آبشار آب‌مراد حتماً باید از رودخانه عبور کنید. معمولاً ابتدای دره‌ی آب‌مراد پلی دست‌ساز وجود دارد که می‌توانید از آن استفاده کنید، ولی این پل هر ساله در زمستان تخریب و توسط باغ‌داران ترمیم می‌شود.

- با شروع فصل سرما و بارش برف، ورود به روستا باید با هماهنگی نگهبان روستا

انجام شود. برای اینکه کسی از روی بی‌توجهی و نداشتن اطلاع کافی به علت یخ‌بندان در جاده‌ی لاسِم - که انتهای آن به فیروزکوه می‌رسد - نماند، اهالی در ابتدای روستا، نگهبانی را گماشته‌اند که هشدارهای لازم در این زمینه را به مسافران می‌دهد و در صورت لزوم از تردد آن‌ها جلوگیری می‌کند. البته دلیل دیگر این اقدام آن است که با توجه به ییلاقی بودن روستا و خلوت شدن آن در زمستان، با این کار از ورود افراد مشکوک به روستا جلوگیری می‌شود. از این رو هم‌نوردانی که قصد صعود به قله‌های انگمار و دوبرار یا پاشوره و عبرت از مسیر لاسِم را دارند، حتماً با هیات کوه‌نوردی شهرستان آمل هماهنگ نمایند. اگر قصد بازدید از آبشار یخی آب‌مراد را دارید، یا از راه اول به سمت آبشار بروید یا اینکه توضیحات لازم را به نگهبان محترم روستا ارائه دهید. قطعاً با شما همکاری خواهد کرد.

مسیر قله‌ی دوبرار

روستای لاسم

■ هر چه به فصل پاییز نزدیک می‌شـویم، آبشـار آب‌مراد نیز مانند آبشارهای دیگر کم‌آب‌تر می‌شـود. از اواسط مردادماه این کم‌آبی کم‌کم مشاهده می‌شود، تا اینکه از این آبشار باعظمت چیزی جز سر خوردن مقدار کمی آب بر دیواره‌های اطراف باقی نمی‌ماند. به همین خاطر در انتخاب زمان بازدید دقت کنید.

■ در نزدیکی آبشار آب‌مراد، به عادت مرسوم پادشاهان قاجاری، وقتی رو به آبشار ایسـتاده‌اید، در سمت راست خود کتیبه‌ای سنگی روی دیواره حک شده است که صحنه‌ی شکار را نشان می‌دهـد. در ایـن تصویر، یک شـکارچی با تفنـگ و کلاه ظل‌السلطانی و نیم‌تنه‌ی یک اسب، یک سرباز که افسار اسبی را در دسـت دارد، دو شـکار و دو بیت شعر مشاهده می‌شود. ابیات بر اثر فرسـایش کمی ناخواناسـت ولی تا بخشـی که قابل خواندن می‌باشد از این قرار است:

«بخ بخ این ماء سلسبیل است می‌کند اینجا گذار　　یا که زمـزم گشـت جاری قدرت پروردگار
خـوش بـود اینـجا سماور با کباب و یار و می　　گه بنوشد، گه ببوسد، گَه خورد گوشت شکار»

بالای تصویر هم نام کاتب آن (سیدغلامعلی لاریجانی) و ماده تاریخ آن (سال ۱۲۲۸ ه.ق.) ذکر شده است[۱].

■ به گفته‌ی برخی مورخان، در کنار چشمه‌ی انگِمار تخته‌سنگی است که این بیت بر آن حک شده است:

«انگمار است سلسبیل و جنت‌المأوا لِزوز　　حیف از اینجا نیست غلمان حیف از آنجا نیست حور[۲]»

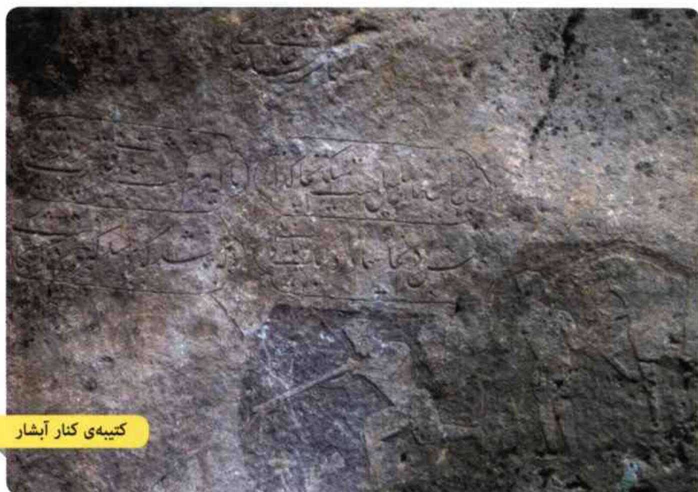
---

۱. منوچهرستوده در کتاب از آستارا تا اِستارباد، جلد سوم، ص ۴۰۸ این دو بیت را به این صورت آورده است:

«بخ بخ این ماء سبیل است می‌کند اینـجا گذار　　یا که زین‌هـا گشـت پیدا قـدرت پروردگار
خوش بود اینجا سمـاور با کبـاب و یـار و مـی　　گـه ببویی، گَه بنوشـی، گَه خوری گوشـت شـکار»

۲. ستوده، منوچهر؛ از آستارا تا اِستارباد، جلد سوم، ص ۴۱۱.

البته نگارنده در تحقیقات میدانی در منطقه، کتیبه‌ی کنار چشمه‌ی انگمار را نیافت. چشمه‌های فصلی و دائمی معدودی در منطقه و دامنه‌ی انگِمار وجود دارد که در کنار آن‌ها آثاری از این کتیبه دیده نشد، ولی کتیبه‌ی اول به راحتی قابل مشاهده است.

کتیبه‌ی کنار آبشار

رودخانه‌ی انگمار

آبشار آب‌مراد در زمستان

وجه تسمیه

به نظر برخی «لاسـم» از دو کلمه‌ی طبری «لا» به معنای فرش و رو‌انداز و «زَم» یا «سَـم» به معنای سرما و یخ تشکیل شده است. بنابراین نظر، «لاسِم» یا «لازِم» به معنای گستره‌ای از سرمای شدید است. موارد دیگری نیز به عنوان علت نام‌گذاری این روستا بیان شده است که برخی از آن‌ها دور از ذهن و برخی دیگر نزدیک به واقعیت هستند.[1]

کلمه‌ی «انگمار» از دو کلمه «انگ» و «مار» تشکیل شده است. با توجه به این ترکیب چند نظریه در مورد علت نام‌گذاری این کلمه آمده است که تمامی آن‌ها می‌تواند صحیح باشد:

زمانی که از قله‌های انگمار و دوبرار به درون دره‌های شمالی نگاه کنید، به علت پیچ و خم‌های پشت سر هم، مار بزرگی در ذهن شما انگار می‌شود.[2]

برخی دیگر وجود فسـیل‌ها و سـنگواره های مختلف از مارهای کوچک در این منطقه را که به خوبی قابل مشاهده است، علت این نام‌گذاری می‌دانند. با این توضیح که «انگ» را به معنای نشان و علامت در نظر می‌گیرند و معتقدند به علت نشان و علامت مار بر روی سنگ‌ها، این منطقه را انگمار نامیده‌اند.[3]

۱. برای مطالعه‌ی بیشـتر رجوع کنید به: حسـن‌نژاد، فروغ؛ زارع، نبی‌اله؛ آباد، مجید؛ آمون، یوسف؛ از لاسِم تا لاسِم، همان، صص ۲۲-۲۳ - راعی اسکی، مصطفی؛ محلات لاریجان آمل، همان، ص ۱۸۸.

۲. حسن‌نژاد، فروغ؛ زارع، نبی‌اله؛ آبادف مجید؛ آمون، یوسف؛ از لاسِم تا لاسِم، همان، ص۱۰۷.

۳. معین، محمد؛ فرهنگ فارسی، موسسه‌ی انتشارات امیرکبیر، تهران ۱۳۷۱، جلد اول، ص ۳۸۸، واژه‌ی «انگ»: نشان و علامتی که بر روی عدل‌های تجاری نویسند.

۲۳ رودخانه‌نوردی لاسِم تا جاده‌ی هراز

- فاصله تا آمل: ۱۰۷ کیلومتر
- فاصله تا تهران: ۷۸ کیلومتر
- سطح برنامه: پیمایش رودخانه، کوه‌پیمایی سبک

مختصات جغرافیایی نقاط مهم

۱ مختصات: ۳۵°۴۸′ ۱۶″N – ۵۲°۱۰′۳۰″E

۲ مختصات: ۳۵°۵۰′ ۰۹″N – ۵۲° ۰۴′۵۰″E

برای رسیدن به روستای لاسم، توضیحات ارائه شده در بخش چگونه برویم معرفی روستای لاسم (جاذبه‌ی شماره‌ی ۲۲) را مطالعه نمایید. از هر یک از سه مسیر عنوان شده می‌توانید به رودخانه‌ی لاسم رسیده و برنامه‌ی خود را شروع کنید.

رودخانه‌ی لاسم

یکی از مسیرهای بسیار جذاب این منطقه، پیاده‌روی در کنار رودخانه‌ی لاسِم است. اگر بخواهید طول این مسیر را تا جاده‌ی هراز بپیمایید، بیش از ده کیلومتر پیاده‌روی در انتظار شماست. بیشتر مسیر آن مناسب است و در برخی مواقع پستی و بلندی دارد. در یکی دو جا هم باید از رودخانه عبور کنید. شروع مسیر می‌تواند از خود روستا یا از دره‌ی آب‌مراد ۱ باشد که نحوه‌ی دسترسی به آن در جاذبه‌ی شماره‌ی ۲۲ توضیح داده شد. راه پاکوب در برخی قسمت‌ها قطع می‌شود که دوباره می‌توانید آن را بیابید، فقط توجه داشته باشید راهنمای اصلی شما رودخانه است، پس زیاد از آن فاصله نگیرید. انتهای مسیر به کارگاه تولید ماسه ۲ و بعد از آن دوراهی لاسِم در جاده‌ی هراز منتهی می‌شود.

باغ میرزاآقا سنگ‌سری

اگر پیمایش این مسیر برای یک روز شما کافی نیست، می‌توانید با خودرو، روستای لاسم را به طرف روستاهای بعدی ادامه دهید و در هر نقطه که مناسب دیدید، خود را به کنار رودخانه رسانده و جریان آب را همراهی کنید. به این ترتیب می‌توانید مسیر بیشتری را پیموده و از مناظر بیشتری لذت ببرید.

هم‌چنین می‌توانید هر کدام از رودخانه‌های فرعی را که به رودخانه‌ی لاسم می‌ریزد ادامه دهید. یکی از این مسیرها که در درون دره‌ای جاری است، رودخانه‌ی انگمار است که از حوضه‌ی آبریز کوه انگمار و دوبرار تشکیل می‌شود و در جهت جنوب شرقی روستای لاسم قرار دارد.

رودخانه‌ی دوبرار

علاوه بر امکانات اقامتی که در معرفی روستای لاسِم گفته شد، از شروع مسیر، در بیشتر مناطق کنار رودخانه می‌توان چادر برپا کرد. اما با توجه به نوع برنامه، اجرای این برنامه در یک روز پیشنهاد می‌گردد.

رودخانه‌ی لاسم

- در طول مسیر به جز چند جا که می‌توانید در زیر سایه‌ی درختان و پناه صخره‌ها اطراق کنید، هیچ سایه‌بانی وجود ندارد. به همین خاطر خودتان را خوب بپوشانید تا آفتاب شما را اذیت نکند.
- حتماً به صورت گروهی حرکت کنید و مراقب سگ‌های گله و سگ‌های نگهبان که دو سه جا در مسیر وجود دارند، باشید.
- مراقب باشید وارد ملک شخصی افراد - که به راحتی قابل تشخیص است - نشوید.
- اگر دقت شما هم به اندازه‌ی اقبالتان خوب باشد، شاید بتوانید چند عدد ماهی از رودخانه صید کنید، ضمن اینکه حتماً به فصل تخم‌ریزی آن‌ها دقت کافی خواهید داشت.

۲۴ لاسِم به ایرا - لاسِم به نوا

■ فاصله‌ی روستای لاسِم تا آمـــل: ۱۰۷ کیلومتر

■ فاصله‌ی روستای لاسِم تا تهران: ۷۸ کیلومتر

■ ســـطح برنامـــه: کوه‌پیمایی سبک، گل‌گشت

مختصات جغرافیایی نقاط مهم

۱ مختصات: ۳۵°۴۸′۰۰″N – ۵۲°۲۲′۰۸″E	۵ مختصات: ۳۵°۵۰′۲۰″N – ۵۲°۱۱′۰۰″E
۲ مختصات: ۳۵°۴۸′۵۸″N – ۵۲°۱۲′۰۶″E	۶ مختصات: ۳۵°۵۱′۱۰″N – ۵۲°۱۰′۲۸″E
۳ مختصات: ۳۵°۴۹′۱۱″N – ۵۲°۱۱′۳۵″E	۷ مختصات: ۳۵°۵۰′۳۰″N – ۵۲°۱۱′۵۶″E
۴ مختصات: ۳۵°۵۰′۰۰″N – ۵۲°۱۱′۱۹″E	۸ مختصات: ۳۵°۵۱′۰۰″N – ۵۲°۱۲′۲۸″E

برای اطلاع از نحوه‌ی دسترسی به روستای لاسِم، به قسمت چگونه برویم جاذبه‌ی شماره‌ی ۲۲ مراجعه نمایید.

دقیقاً ابتدای روستای لاسِم، درست بعد از اولین پلی که خودرو از روی آن عبور می‌کند، ۱ از خودرو پیاده شده و مسیر خود را در جهت شمال غربی آغاز نمایید. بعد از گذر از کنار آخرین بنای روستا و عبور از یک جوی آب، به منطقه‌ی فنس‌داری می‌رسید. ۲ از جوی آب عبور کرده و از زیر فنس‌ها مسیر را که در بیشتر جاها پاکوب مشخصی دارد، ادامه می‌دهید. فنس‌ها که به پایان رسید، وارد پاکوب بارزتری می‌شوید که شما را به سمت گردنه‌ی ایرا ۳ هدایت می‌کند. طول کل این مسیر از روستای لاسِم تا روستای ایرا، تقریباً شش کیلومتر می‌باشد. حدود یک ساعت و نیم که کوه‌پیمایی کنید، منظره‌ی زیبایی از دماوند را خواهید دید و می‌توانید تصاویر زیبایی را ثبت و ضبط نمایید.

گردنه‌ی ایرا

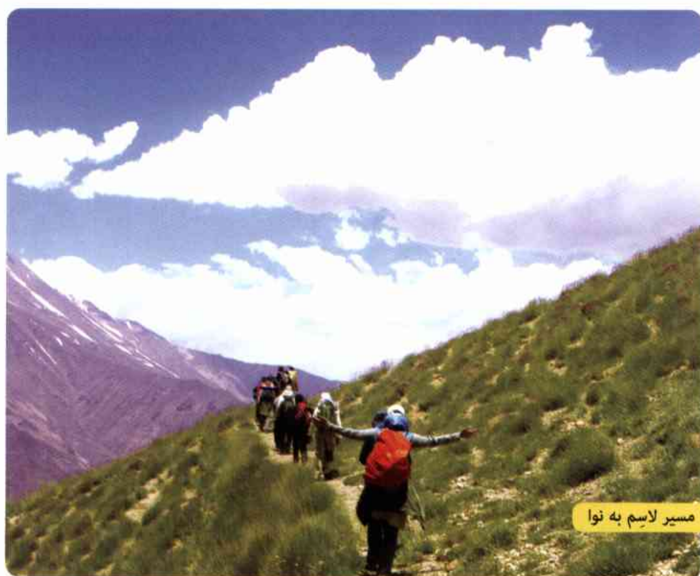
به محض رسیدن به گردنه‌ی ایرا از مسیر پاکوب، کمی پایین‌تر یک صخره با ارتفاع حدود شش متر می‌بینید. حدود صد متر پایین‌تر از آن صخره، چشمه‌ی آبی وجود دارد که با یک محفظه‌ی سیمانی محصور شده است و دریچه‌ای آهنی روی آن قرار دارد. آب این چشمه بسیار خنک و گوارا بوده و به چشمه‌ی سنگ نو معروف است. ۴ از اینجا به

بعد به سمت شمال (اگر یک دوراهی را در نظر بگیریم، پاکوب سمت راست)، مسیر پاکوبی است که شما را به سمت روستای نوا راهنمایی می‌کند. ولی مسیر ما روستای ایرا است، پس کاملاً به سمت غرب (در مسیری سرازیری) تغییر مسیر می‌دهیم و با اینکه اول مسیر پاکوب مشخصی وجود ندارد، کمی‌پایین‌تر به مسیر پاکوبی می‌رسید که تا گوسفندسرا (منطقه‌ی یخچال) ادامه خواهد داشت. ۵ گوسفندسرا متعلق به یکی از عشایر باصفای منطقه، آقای علیرضا ابراهیمی است که با روی باز از طبیعت‌دوستان پذیرایی می‌کند. عشایر این محل، فصل بهار، تابستان و نیمه‌ی اول پاییز را در این مکان و در مراتع سرسبز آن به سر می‌برند و آبان‌ماه به روستای ایرا نقل مکان می‌کنند.

گوسفندسرای یخچال

در سمت جنوب منطقه‌ی یخچال، یک مسیر صخره‌نوردی وجود دارد که توسط گروه کوه‌نوردی دوبرار لاسِم رول‌کوبی شده است. علاقه‌مندان به صخره‌نوردی می‌توانند برای تمرین از این دیواره، که گُل‌اندام (گُل‌اندان) نام دارد، استفاده کنند. بعد از یخچال، مسیر پاکوب مشخصی ما را به دره‌ی انتهایی و سرسبز ایرا می‌رساند. برای رسیدن به روستا نیازی نیست وارد دره شوید و همان پاکوب را که ادامه دهید به روستا می‌رسید. ۶ روستای ایرا، ییلاق تابستانی عارف وارسته، علامه حسن‌زاده‌ی آملی است و مردم خون‌گرم و مهمان‌نوازی دارد. یادمان باشد با رعایت اصول اکوتوریسم و احترام به جامعه‌ی محلی، این روحیه‌ی مهمان‌نوازی را تقویت کنیم.
مسیر روستای نوا هم تا چشمه‌ی سنگ نو با مسیر روستای ایرا مشترک است. بعد از آن، پاکوب شمالی را که ادامه دهید، پس از حدود سه کیلومتر و عبور از روی

گردنه‌ی نوا ◄۷ به روستای نوا می‌رسید. ◄۸ مسیر روستا، پاکوب باریکی است که در برخی مناطق فرسایش یافته و دقت بیشتری را می‌طلبد. حدود یک کیلومتر آخر مسیر قبل از روستا نیز راه پاکوب کم‌رنگ شده و در جاهایی هم ناپدید می‌شود، ولی نگران یافتن مسیر نباشید چون خانه‌ها و درختان را می‌بینید و می‌توانید مسیر را پیدا کنید. بعد از چشمه‌ی سنگ نو تا روستا، بسته به فصل، چند چشمه مشاهده می‌کنید. به روستای نوا که برسید، دشت آزو منتظرتان است تا با طبیعت کم‌نظیر خود از شما پذیرایی نماید. در مورد روستای نوا و دشت آزو در جاذبه‌ی شماره‌ی ۳۰ توضیحاتی آمده است.

مسیر لاسِم به نوا

اگرچه پیمایش این مسیر به راحتی در یک روز امکان‌پذیر است اما اگر مجبور به اقامت در این برنامه شدید، بهترین مکان برای برپایی چادر، گوسفندسرای آقای ابراهیمی، اطراف روستای نوا، چشمه‌ی سنگ‌نو و یا دره‌ی نزدیک به روستای ایرا است. علاوه بر آن می‌توانید مطابق با توضیحات بخش کجا بمانیم جاذبه‌ی شماره‌ی ۲۲ این کتاب، از امکانات اقامتی روستای لاسِم استفاده کنید.

■ اگــر می‌خواهید تا ایرا با خــودرو بروید و از آنجا به دره‌های شرقی روستا سری بزنید، در جاده‌ی هراز به سمت روستای آب‌اسک بروید. دقیقاً روبه‌روی این روستا یک جاده‌ی بسیار باریک وجود دارد که در ورودی آن تابلوی کوچکی روستای ایرا را نشان می‌دهد. توجه کنید که اگر از سمت تهران بیایید، به خاطر زاویه‌ی تندی که با جاده‌ی اصلی دارد، کمی پیچیدن داخل آن مشکل است، ولی اگر از سمت آمل بیایید، به راحتی می‌توانید وارد آن شوید. این جاده‌ی ســه کیلومتــری باریک که اتوبوس نمی‌تواند از آن عبــور کند، در نهایت به روستای ایرا می‌رسد. با وارد شدن در روستا، خود را به پاکوب انتهایی شرقی برسانید و دره‌ی ایرا را تا جایی که می‌توانید بپیمایید.

■ توجــه کنید که در ابتدای این روســتا ســاختمان نگهبانی وجــود دارد، به همین دلیل شــاید برای ورود وســیله‌ی نقلیه‌ی خود به روســتا با مشــکل مواجه شــوید. بــه همیــن دلیل می‌توانیــد خودروی خــود را همان‌جا پــارک کنید. اگــر با ورود خود شــما هم به روســتا مخالفت شــد، می‌توانید با مراجعه به دهیاری روســتا، که همــان ابتدا قرار دارد، به اهالی روســتا اطمینان بدهید کــه می‌خواهید لحظاتی از طبیعــت روســتای آنان بهره ببریــد و بدین ترتیب اعتماد آنــان را جلب نمایید. در نظر داشــته باشید که متاســفانه اخیراً به دلیل رفتار نامناســب و غیر اصولی برخی گردش‌گران نابِســامان که مخالف قواعد و قوانین گردشــگری است، اهالی بعضی از روســتاها از ورود گردش‌گــران جلوگیری می‌کنند. از این رو بــا رعایت عرف حاکم

بر روســـتا و به ویژه رعایت پوشـــش مناســـب و پرهیز از رفتارهای نابهنجار، اعتماد اهالی شـــریف منطقه را جلب نموده و اصول گردش‌گری مســـئولانه را رعایت کنیم.

■ برای اجرای این دو برنامه نمی‌توانید از وســـیله‌ی نقلیه‌ی شـــخصی خود استفاده کنید، زیرا مســـیر رفت و برگشـــت شما متفاوت اســـت. مگر اینکه بعد از رسیدن به روستای ایرا یا نوا، باز هم به روستای لاسم برگردید. اگر وسیله‌ی نقلیه همراه با راننده در اختیار شماست، لازم است از قبل راننده را توجیه کنید که بعد از پیاده کردن شما در روستای لاسِم به روستای هدف شما (ایرا یا نوا) برود و منتظر رسیدن شما بماند. معرفی روستای ایرا یا نوا در همین کتاب، اطلاعات خوبی را برای این کار در اختیار شما قرار می‌دهد. این نکته را هم توجه داشته باشید که زمان تقریبی برای رسیدن به میانه‌ی مسیر را نظر بگیرید و به راننده بگویید تا آن زمان در روستای مبدأ بماند و بعد از آن به سمت مقصد حرکت نماید. این کار به این دلیل است که اگر تا قبل از میانه‌ی راه اتفاق غیرقابل پیش‌بینی برای کسی افتاد و شما به مبدأ نزدیک‌تر بودید، بتوانید خود را به وسیله‌ی نقلیه برسانید.

دره‌ی ایرا و گوسفندسرای یخچال

۲۵ روستاهای زَرمان، وَزنا، نجفدر

■ فاصله‌ی زرمان تا آمـــل: ۱۱۸ کیلومتر

■ فاصله‌ی زرمان تا تهران: ۸۳ کیلومتر

■ ســـطح برنامـــه: گل‌گشت، کوه‌پیمایی سبک، دوچرخه‌سواری

مختصات جغرافیایی نقاط مهم

۱ مختصات: ۳۵°۴۷′۵۴″N – ۵۲°۱۸′۳۲″E

۲ مختصات: ۳۵°۴۷′۱۷″N – ۵۲°۲۲′۴۴″E

۳ مختصات: ۳۵°۴۸′۰۰″N – ۵۲°۲۲′۰۸″E

۴ مختصات: ۳۵°۴۹′۲۵″N – ۵۲°۲۱′۲۴″E

۵ مختصات: ۳۵°۵۰′۱۵″N – ۵۲°۲۱′۲۴″E

ابتدا با مطالعه‌ی بخش چگونه برویم معرفی روستای لاسِم، خود را به این روستا برسانید. حدود یازده کیلومتر بعد از روستای لاسِم، دو روستای کوچک و نزدیک به هم با نام‌های زَرمان[1] ۱ و وَزنا وجود دارند که تپه‌ای کوچک، بین آن‌ها فاصله انداخته است. هفت کیلومتر بعد از وَزان، روستای نجفدر ۲ نمایان می‌شود. کل این مسیر آسفالت است. این سه روستا جزء دهستان قزقانچای و از توابع فیروزکوه محسوب می‌شوند.

روستای زرمان

اطراف دو روستای زَرمان و وَزنا، می‌توان فضاهای مناسبی برای گشت و گذار در کوه‌پایه و دامنه‌ی کوه یافت. در دامنه‌ی جنوبی که رشته‌کوه دوبرار واقع است، به علت شیب زیاد، نمی‌توان زیاد ارتفاع گرفت. اما در قسمت شمال و شمال شرقی این دو روستا با توجه به شیب ملایمی که به سمت قله‌ی پاشوره می‌رود، می‌توانید مقدار بیشتری بالا بروید.

روستای نجفدر نیز از نظر گشت و گذار مانند دو روستای زَرمان و وَزنا است. علاوه بر

۱. در کتاب از آستارا تا اِستارباد جلد سوم ص ۴۰۶ نام این روستا به این صورت آمده است: زَزمون

این در قسمت شمال غربی نجفدر، به شرط آشنایی به منطقه و مهارت در جهت‌یابی، می‌توان با طی شش کیلومتر کوه‌پیمایی در دره‌ای با شیب رو به بالا به مرداب ساهون رسـید، با این توضیح که در شـمال غربی روسـتا نزدیک ۱/۵ کیلومتر که بروید به ابتدای یک دره می‌رسید. ۳ در شمال روستا همین یک دره وجود دارد و به راحتی می‌توانید آن را بیابید. در داخل این دره حرکت کنید و جهت شمال را پیش بگیرید تا به یک دوراهی برسید. ۴ مسیر سمت چپ را که جهت غربی می‌گیرد، رها کرده و مسیر سمت راست را با جهت تقریبی شمال ادامه دهید تا کم‌تر از دو کیلومتر دیگر، منظره‌ی زیبای مرداب ساهون را مشاهده نمایید. ۵

از روستای زرمان که به سمت غرب یعنی به سوی روستای لاسِم حرکت کنید، ابتدا به گردنه‌ی کیاکُتل می‌رسـید. در سمت راسـت گردنه، دره‌ای است که کِرم‌جِن نام دارد. چشمه‌ی باخونی یا خونین‌چشمه و چشمه‌ی حوض‌شاه در این دره قرار دارند. انتهای این دره از سـویی به دریاچه‌ی سـاهون و از سوی دیگر به ارتفاعات عبرت و پاشوره متصل می‌شود.

پیاده‌روی روستای وَزنا به لاسم نیز مسیر مناسبی برای طبیعت‌گردی محسوب می‌شود.

بقعـه‌ی درویـش ابراهیم یقین و امامزاده جعفر در روسـتای نجفدر و هم‌چنین بنای امامزاده سـلطان محمدرضا و حمام قدیمی در روسـتای زرمان در فهرسـت آثار ملی کشور به ثبت رسیده‌اند.

کِرم‌جن

هر یک از روستاهای نام‌برده و اطراف مرداب ساهون برای برپایی چادر مناسب هستند. به علت نزدیکی روستای لاسِم با این روستاها می‌توانید از امکانات اقامتی روستای لاسِم در بخش کجا بمانیم معرفی روستای لاسِم این کتاب بهره‌مند شوید.

- اطراف مرداب ساهون مکان خلوتی است، به همین خاطر حتماً به صورت گروهی به این منطقه سفر کنید. اگر قصد آبتنی در مرداب را دارید، توجه داشته باشید که ساهون دریاچه نیست و گل و لای و گیاهان زیادی در لایه‌ی زیرین آب وجود دارد. به همین خاطر از کنار مرداب، آبی به سر و صورت خود بزنید و داخل مرداب نشوید. نحوه‌ی دیگر دسترسی به این مرداب از راه اصلی در بخش معرفی مرداب ساهون بیان شده است. از قسمت جنوبی این مرداب دره‌ای سرازیر می‌شود که در یک مسیر ماجراجویانه و طولانی و برخی قسمت‌ها صعب‌العبور به دره‌ی امیری و روستاهای آن منطقه می‌رسد. این مسیر را حتماً با افراد باتجربه طی کنید و زمان کافی را برای آن در نظر بگیرید.

۲۶ غار اَسك، دریاچه‌ی آب‌اَسك، ارتفاعات هُماسون

■ فاصله‌ی تونل تکاور ۱ تا آمـل: ۸۵ کیلومتر

■ فاصله‌ی تونل تکاور ۱ تا تهران: ۷۰ کیلومتر

■ سـطح برنامـه: گل‌گشت، غارنوردی، کوه‌پیمایی سبک، کوه‌پیمایی سنگین

مختصات جغرافیایی نقاط مهم

۱ مختصات: ۳۵°۵۱′۵۵″N – ۵۲°۰۸′۲۰″E

۲ مختصات: ۳۵°۵۱′۴۶″N – ۵۲°۰۸′۱۶″E

۳ مختصات: ۳۵°۵۱′۳۵″N – ۵۲°۰۷′۴۱″E

۴ مختصات: ۳۵°۵۰′۲۹″N – ۵۲°۰۷′۲۷″E

در جاده‌ی هراز بعد از پلور و قبل و بعد از روستای آب‌اسک، کیلومتر ۷۰ تهران - آمل، به تونل‌های شماره‌ی ۱ و ۲ تکاور می‌رسید. غار آب‌اسک درست بالای تونل شماره‌ی ۱ تکاور قرار گرفته است.

دریاچه‌ی آب‌اسک (دریاچه‌ی امامزاده علی) نیز بعد از تونل و قبل از روستای آب‌اسک در سمت چپ جاده قرار دارد، به طوری که از داخل جاده کاملاً نمایان است. ۱

۱۲۰۰ متر بعد از تونل، در سمت راست خود، روبه‌روی دریاچه‌ی سد آب‌اسک، دره‌ای را می‌بینید که شیب آن به سمت بالاست. اینجا ابتدای مسیر هماسون است. ۲ با توجه به اینکه ابتدای مسیر هر سه مورد معرفی‌شده، کنار جاده‌ی هراز است، به راحتی می‌توانید با خودروهای گذری یا اتوبوس‌های آمل به این منطقه بیایید.

دریاچه‌ی آب‌اسک که به آن دریاچه‌ی امامزاده علی و هراز نیز گفته می‌شود، در اثر یک عارضه به وجود آمده است. در بهار ۱۳۷۷، در جاده‌ی هراز و در منطقه‌ای قبل از روستای آب‌اسک، در حاشیه‌ی رودخانه‌ی هراز لرزشی پدید آمد که این لرزش سبب ایجاد دریاچه‌ای بر روی رودخانه هراز گردید. طول تقریبی این دریاچه هشتصد متر و عرض آن در بیشترین قسمت به ۱۲۰ متر می‌رسد. قسمت‌های ابتدایی آن در اثر رسوب‌گذاری به تدریج پر شده و این رسوب‌گذاری در طول زمان بیشتر هم می‌شود. این عارضه باعث شده است که محلی برای تجمع ماهی قزل‌آلای خال قرمز و قزل‌آلای رنگین‌کمان به وجود آید. این دریاچه هم مانند تمام مکان‌های رسمی ماهی‌گیری، به مجوز نیاز دارد که این مجوز از پاسگاه اداره‌ی محیط زیست پلور، جنب پمپ بنزین این شهر تهیه می‌شود. البته می‌توان پروانه‌ی صید را از اداره‌ی محیط زیست تهران واقع در ابتدای جاده‌ی دماوند، جنب پارک ملی سرخه‌حصار نیز تهیه کرد. زمان مجاز ماهی‌گیری در این منطقه به طور معمول از ۱۵ خرداد لغایت ۱۵ شهریور است. بنای امامزاه علی نیز بر اثر این رانش تخریب شده است که اکنون بنای یادبود آن جنب جاده‌ی هراز و کنار این دریاچه قرار دارد.

قله‌ی دماوند از دهانه‌ی غار اسک

برای رسیدن به غار اسک- که برخی آن را غار کبوتر نیز می‌نامند- باید بعد از تونل تکاور ۱، روبه‌روی یک باغ از خودرو پیاده شوید. (باغ در سمت راست جاده قرار دارد و منطقه‌ی نظامی محسوب می‌شود.) روبه‌روی این باغ در سمت چپ یک مغازه‌ی فروش ماهی قزل‌آلا و فضایی برای پارک خودرو وجود دارد. ۳ از این قسمت باید حدود پنجاه متر به طرف تونل برگردید و از کنار پاکوب کنار باغ، مسیر خود را آغاز نمایید. با حدود یک ساعت کوه‌نوردی می‌توان به این غار رسید. توجه کنید که برای بازدید از این غار باید تجربه‌ی دست به سنگ شدن را داشته باشید.

یادتان باشد حتماً از داخل غار یعنی از دهانه‌ی غار به سمت بیرون عکس بگیرید، زیرا قله‌ی دماوند به راحتی در قاب دوربین قرار می‌گیرد و اگر هم عکاس ماهری نباشید، عکستان زیبا خواهد شد.

داخل غار حدود دویست متر طول دارد و هیچ فرعی در آن مشاهده نمی‌شود. با این که درون غار نیازی به کار فنی ندارد ولی در کل، این برنامه برای دوستان مبتدی و کم‌تجربه توصیه نمی‌شود. به منظور هماهنگی برای بازدید از غار اسک (کبوتر) با این شماره تماس بگیرید. آقای اسفندیار کرمی ۰۹۱۱-۱۲۵۰۳۴۱

دریاچه‌ی اسک

ابتدای مسیر هُماسون، یک راه خاکی وجود دارد که به سمت معدن می‌رود. این دره که در جهت شرق ادامه پیدا می‌کند، شما را به دامنه‌ی کوه هماسون راهنمایی می‌کند. قبل از رسیدن به شیب منتهی به خط‌الرأس، چشمه‌ای وجود دارد که می‌توانید از آب گوارای آن بنوشید. وارد دره که شدید، روبه‌روی شما قله‌ای سنگی دیده می‌شود که برخی آن را قله‌ی هماسون می‌دانند. اگر بخواهیم ارتفاع بیشتر را ملاک قرار دهیم، قله‌ی هماسون در جنوب این قله وجود دارد که غربی‌ترین قله‌ی خط‌الرأس هماسون پاشوره به حساب می‌آید. ۴ برای صعود به این قله‌ی سنگی، زمانی که در کنار چشمه قرار گرفته و رو به غرب ایستاده‌اید، هم از سمت راست و هم از سمت چپ خود می‌توانید صعود کنید. البته مسیر سمت راست کوتاه‌تر است؛ ولی برای صعود زمستانه مناسب نیست. این مسیر از کنار چند اصله درخت می‌گذرد. روی خط‌الرأس که قرار گرفتید، در جهت جنوب، خط‌الرأس دوبرار را مشاهده می‌کنید. از روی یال، هم می‌توانید مسیر سمت راست خود را ادامه دهید تا به ابتدای خط‌الرأس و قله‌ی هماسون برسید، هم اینکه مسیر سمت چپ خود را ادامه دهید تا بعد از گردنه‌ی ایرا و عبور از ارتفاعات عبرت، بر روی یال پاشوره قرار بگیرید. قله‌ی هماسون اولین قله‌ی خط‌الرأس هماسون - پاشوره به حساب می‌آید که ارتفاع تقریبی آن ۳۰۰۰ متر است. لازم به ذکر است پیمایش خط‌الرأس پاشوره جزء برنامه‌های سنگین کوه‌پیمایی به شمار می‌آید و به هیچ عنوان به دوستان طبیعت‌گرد توصیه نمی‌شود. با توجه به نزدیکی به جاده و مسیر کوتاه قبل از یال، برنامه‌ی خوبی برای فصل زمستان به حساب می‌آید. ویژگی دیگر این مسیر این است که تقریباً در کل طول مسیر، «دیو سپید پای در بند» از پشت سر نظاره‌گر شماست.

ابتدای مسیر هماسون

در مسیر هُماســون بعد از دوراهی معدن و قبل از رسیدن به شیب منتهی به خط‌الرأس، کنار چشمه می‌توانید چادر برپا کنید. اگر قصد چادر زدن ندارید برای شب‌مانی در منطقه، بخـــش کجــا بمانیم معرفی روســتای آب‌اســک (جاذبه‌ی شماره‌ی ۲۷) را مطالعه نمایید.

ارتفاعات هماسون

■ ایـن غار خفاش‌های زیـادی دارد. برای رفتـن داخل غار و پیش‌گیـری از تماس فضـولات خفاش با بـدن و از طریق دست‌ها به چشمانتان، حتماً دستکش به همراه داشته باشید. تماس آلودگی‌های خفاش با چشم ممکن است کوری موقت به همراه داشـته باشد. بهترین نوع دستکش برای این برنامه، دستکش‌های کارگاهی است که با قیمت ارزان در فروشگاه‌های لوازم ایمنی یافت می‌شود. در این حالت دستان شما درون دستکش تمیز می‌ماند.

■ اگر بار اول است که به این غار می‌روید، حتماً باید از راهنمای مجرب استفاده کنید و یا اینکه تبحر کافی برای پیمودن مسـیرهای سـنگی در شـیب‌های تند را داشته باشید. مخصوصاً اینکه پیدا کردن دهانه‌ی غار - با اینکه فاصله‌ی زیادی ندارد - کار آسانی نیست. دهانه‌ی غار به گونه‌ای قرار گرفته است که از درون جاده به هیچ عنوان مشخص نیست. حتی از میانه‌ی راه هم نمی‌توانید دهانه‌ی غار را ببینید.

مسیر غار کبوتر

■ فراموش نکنید به محض خروج از تونل، سرعت خود را تنظیم نمایید تا در هنگام توقف در ابتدای مسیر، با توجه به سرعت نسبتاً بالای خودروها، دچار مشکل نشوید. اگـر دیر متوجه ابتدای هر سـه جاذبه شـدید، کمی جلوتر در سـمت چپ، فضای مناسـبی برای دور زدن وجود دارد. اگر هم با خودروهای گذری یا اتوبوس‌های آمل سفر کردید، حتماً از قبل محل دقیق پیاده شدن خود را به راننده یادآوری کنید.

۲۷ روستای آب‌اَسک

■ فاصله تا آمـل: ۸۲ کیلومتر

■ فاصله تا تهران: ۷۳ کیلومتر

■ سـطح برنامـه: گل‌گشت، کوه‌پیمایی سبک

مختصات جغرافیایی نقاط مهم

۱ مختصات: ۳۵°۵۲′ ۰۷″N – ۵۲°۰۹′ ۲۱″E

۲ مختصات: ۳۵°۵۲′ ۱۳″N – ۵۲°۰۶′ ۴۲″E

در جاده‌ی هراز بعد از پلور و قبل از روستای آب‌اسک، کیلومتر ۷۰ تهران – آمل، پس از چند تونل و بهمن‌گیر کوچک، تونل بزرگی واقع است که تونل شماره‌ی ۱ تکاور نام دارد. سه کیلومتر بعد از این تونل، سمت چپ خود روستای آب‌اسک را می‌بینید. ۱ با توجه به اینکه این روستا کنار جاده‌ی هراز واقع شده است، به راحتی می‌توانید با خودروهای گذری یا اتوبوس‌های آمل به این منطقه بیایید.

روستای آب‌اسک

■ از داخل جاده که به این روستا نگاه کنید، در غربی‌ترین نقطه، حفره‌هایی را در دل کوه می‌بینید که در حال حاضر به عنوان انبار وسایل اضافی و یا محل ذخیره‌ی علوفه و هیزم برای فصل زمستان استفاده می‌شوند و دخمه‌های کافرکلی آب‌اسک نام دارند (توضیحات بیشتر در مورد این دخمه‌ها، در جاذبه‌های ۳۳ و ۴۹ آمده است.) در ورودی روستا، تابلوی میراث فرهنگی استان مازندران، توضیحاتی را در مورد این روستا ارائه داده است.

■ این روستا اماکن زیارتی و مذهبی زیادی دارد که عبارتند از: امامزادگان یحیی، قاسم، فاضل و محمود، محمد، علی اصغر، جعفر، شیرین و مساجد مستوفی، حاج کاظم، آقا عباس اسکی، آقا سید حسن ولی، فاطمیه، شمس، صاحب‌الزمان، و تکیه اسک. از دیگر دیدنی‌های این روستا می‌توان به چشمه‌ی آب‌گرم آب‌آهن، آب‌فرنگی یا زردآور ،اسکو، چشمه قنات و چشمه‌های نادعلی، قل‌قل، هشتی‌کِنا، هرمز، درزی، فانوس، اوکر و مفلجان اشاره کرد. وارد روستای آب‌اسک که شدید به میدان زاغ‌چشمه در محله‌ی درویش‌باغ بروید و از آب این چشمه که به گفته‌ی اهالی خاصیت فراوانی دارد، استفاده کنید.

■ به فاصله‌ی بسیار کمی از روستای آب‌اسک بعد از دوراهی ایرا، در سمت راست یک منطقه‌ی مسکونی وجود دارد که به روستای اسک معروف است و عملاً به روستای آب‌اسک چسبیده است، با این توضیح که روستای آب‌اسک در سمت چپ جاده و روستای اسک در سمت راست جاده واقع است. البته برخی اولی را آب‌اسک جنوبی و دومی را آب‌اسک شمالی می‌نامند. در قسمت شمالی نیز یک چشمه‌ی آب‌معدنی وجود دارد. این چشمه که به چشمه‌طلا معروف است، در میان محل و به صورت روباز بوده و یک استخر سیمانی کوچک نیز دارد.

در این روستا امکانات اقامتی وجود ندارد و به مسافران اتاق اجاره داده نمی‌شود. به دلیل کوچک بودن و نوع بافت روستا، چادر زدن در روستا هم امکان‌پذیر نیست. اگر اصرار به برپایی چادر دارید، شاید در غرب روستا و اطراف رودخانه بتوانید مکان مناسبی پیدا کنید. با این وجود توصیه می‌شود از امکانات اقامتی روستای آب‌گرم لاریجان استفاده نمایید.
تاکسی تلفنی اسک در ابتدای روستا قرار دارد و شما را در فاصله‌ی کوتاهی به آب‌گرم می‌رساند. شماره‌های تماس تاکسی تلفنی اسک ۴۳۳۸۴۳۳۱ | ۴۳۳۸۴۳۹۶ | ۰۱۱-۴۳۳۸۴۱۴۶

اگر قصد تهیه‌ی غذا از رستوران را دارید، پنجاه متر بعد از ورودی روستای آب‌اسک، چند رستوران وجود دارد. برای ارتباط با این رستوران‌ها به ضمیمه‌ی انتهای کتاب مراجعه کنید.

در این روستا هر ساله جشن باشکوهی برگزار می‌شود که به مراسم برف‌چال معروف است. مردم این روستا و روستاهای اطراف، طی تشریفات خاصی در این روز به جمع‌آوری و ریختن برف در یخچالی با قدمت حدود شش قرن می‌پردازند. هر ساله مردان روستاهای اسک، نیاک و سایر روستاهای هم‌جوار، طبق رسمی که سیدحسن ولی، از اجداد آنان بنیاد نهاده است، در روزی معین از فصل بهار (که این روز در هر سال با توجه به شرایط آب‌وهوایی و تعطیلات متغیر است، ولی اخیراً به دلیل ازدحام جمعیت و رعایت نکردن برخی قواعد از سوی مسافران، اواسط هفته و بدون اطلاع قبلی برگزار می‌شود.) آخرین بقایای برف‌های زمستانی را از کوهستان به داخل یخچال طبیعی حمل می‌کنند. این یخچال در مرتعی موسوم به اسک‌وش، قبل از خروجی مسیر گوسفندسرا (یال جنوب شرقی صعود به قله‌ی دماوند) در جاده‌ی پلور - رینه واقع شده است. ◄۲ مسیر پیاده‌روی به این منطقه از غرب و جنوب غربی روستا شروع می‌شود. با عبور از میان درختان روستا، از طریق راه پاکوبی ارتفاع گرفته و مطابق

نقشه‌ی ارائه شده خود را به اسک‌وش برسانید. تاکسی تلفنی اسک نیز شما را از طریق راه ماشین‌رو به این منطقه می‌رساند.

یک روز قبل از برگزاری این مراسم، زنان روستایی با استفاده از آرد نذری و آب چشمه‌های معدنی اسک، خمیری آماده می‌کنند و در محوطه‌ی آرامگاه سیدحسن ولی (که در روستای نیاک واقع شده و معرفی آن در صفحات مربوط به معرفی روستای نیاک آمده است)، نان می‌پزند و در همین حال نوعروسان روستا شیرینی، رشته و تخم مرغ رنگی آماده می‌کنند و شب‌هنگام آن‌ها را به عنوان غذا بین مردان که در مراسم شرکت دارند، تقسیم می‌کنند.

یخچال اسک‌وش

در روز اجرای مراسم، همه‌ی مردان به جز سالخوردگان و بیمارانی که قادر به حرکت نیستند، از روستا خارج می‌شوند و زن‌ها در غیاب مردان، امور روستا را برعهده می‌گیرند و برای آنکه مطمئن باشند مردی وارد روستا نمی‌شود، از بین خود نگهبانانی انتخاب می‌کنند و در گذرگاه و کنار پل می‌گمارند. چون هیچ مردی در روستا حضور ندارد، زنان با آزادی کامل و سر و وضعی آراسته، در محوطه‌ای گرد می‌آیند و به شادمانی و انجام بازی‌های مختلف می‌پردازند. هم‌زمان با این مراسم که در روستا جریان دارد، مردانی که به کوهستان رفته‌اند، هر کدام با توجه به توان و نیروی بدنی خود و استفاده از امکانات موجود می‌کوشند تا قبل از رسیدن ظهر، یخچال را پر از برف کنند. آن‌گاه در لطافت هوای بهاری، بر گستره‌ی دشت سفره‌ای گسترده می‌شود و مردان خسته از کار، فارغ از هر گونه دغدغه و نفاقی بر سر یک سفره می‌نشینند و پس از رفع خستگی، عازم خانه‌های خود می‌شوند.

مراسم سنتی برف‌چال

انجام کلیه‌ی مراسم برف‌چال در «اسک» ضمن آنکه نشانه‌ای از تعاون و هم‌یاری روستاییان ناحیه است، به کینه‌ها و کدورت‌هایی هم که در طول سال بین مردم ایجاد شده است، پایان می‌بخشد و با تأمین آب مورد نیاز دامداران در تابستان، به رونق دامداری در منطقه نیز کمک می‌کند. البته امروزه این جشن بیشتر جنبه‌ی نمادین به خود گرفته است.[۱]

غارهای دستکند روستای آب‌اسک

۱. برای مطالعه‌ی بیشتر رجوع کنید به: راعی، مصطفی؛ اسک در گذر تاریخ، همان، صص ۱۶۴-۱۷۱ - ایاز آملی، حشمت‌اله؛ ورف چال، آمل، نشر اشک قلم، چاپ اول ۱۳۸۶.

چشمه‌ی معدنی آب آهن

وجه تسمیه

علت نام‌گذاری برف‌چال بر این جشن سنتی، این است که مردم، برف‌های باقی‌مانده‌ی زمستان در دره‌ها را درون چاله‌هایی که از قبل، درون زمین کَنده بودند، می‌ریختند تا از این ذخیره در تابستان برای خود و گوسفندانشان استفاده کنند. برخی نام «اسک» را برگرفته از کلمه «اشک» می‌دانند که یا برگرفته از نام اشک اول پادشاه اشکانیان بوده و یا به خاطر وجود آب‌های گرم و رسوبیِ اشک مانند بوده که قطره قطره بر زمین می‌چکیده است.[1]

مرتع آب‌اسک

۱. راعی، مصطفی؛ اسک در گذر تاریخ، تهران، نشر انتخاب، چاپ اول ۱۳۸۷، ص ۲۰.

۲۸ ایــــرا

■ فاصله تا آمــل: ۸۵ کیلومتر

■ فاصله تا تهران: ۷۶ کیلومتر

■ ســـطح برنامـــه: گل‌گشت، کوه‌پیمایی

مختصات جغرافیایی نقاط مهم

۱ مختصات: ۳۵˚۵۲΄ ۰۸˝N – ۵۲˚۰۹΄ ۲۷˝E

۲ مختصات: ۳۵˚۵۱΄ ۱۰˝N – ۵۲˚۱۰΄ ۰۶˝E

۳ مختصات: ۳۵˚۵۱΄ ۰۶˝N – ۵۲˚۱۰΄ ۳۲˝E

۴ مختصات: ۳۵˚۵۰΄ ۲۰˝N – ۵۲˚۱۱΄ ۰۰˝E

۵ مختصات: ۳۵˚۵۰΄ ۰۰˝N – ۵۲˚۱۱΄ ۱۹˝E

همان‌گونه که در قسمت قبلی گفته شد، خود را به روستای آب‌اسک برسانید. روبه‌روی روستای آب‌اسک سمت راست، یک جاده‌ی آسفالت جدا می‌شود ۱ که بعد از چند پیچ سخت و طی سه کیلومتر به روستای ایرا می‌رسد. ۲ در ورودی این جاده، تابلوی کوچکی روستای ایرا را نشان می‌دهد. این مسیرَ را به وسیله‌ی مینی‌بوس هم می‌توان پیمود، ولی توصیه می‌شود به دلیل وجود پیچ‌های نامناسب و عرض کم جاده به هیچ عنوان با اتوبوس نروید. اگر وسیله‌ی شخصی ندارید تا آب اسک با خودروهای عبوری یا عمومی بیایید. در ورودی آب‌اسک، تاکسی تلفنی آب‌اسک قرار دارد. با استفاده از خودروهای این تاکسی تلفنی به راحتی می‌توانید تا ایرا بروید و بازگردید.

شماره‌ی تماس ۴۳۳۸۴۳۳۱ | ۴۳۳۸۴۳۹۶ | ۴۳۳۸۴۱۴ - ۰۱۱

در انتهای روستا یعنی شرقی‌ترین منطقه‌ی روستا، دره‌ای وجود دارد که با رفتن داخل آن می‌توانید دو ساعتی کوه‌پیمایی کنید. ۳ اگر هم نمی‌خواهید وارد دره شوید، قبل از پاکوبی که به سمت دره می‌رود، یک راه پاکوب هم از بالا یعنی سمت راست شما و جهت جنوب دره وجود دارد که به سمت شرق ادامه پیدا می‌کند. وارد این راه که شدید می‌توانید مسیر خود را به سمت یک منطقه‌ی ییلاقی به نام یخچال ادامه دهید. تا انتهای دره آب آشامیدنی وجود دارد، ولی یادتان باشد وقتی دره‌ی سمت چپ شما به پایان رسید و شیب مسیر زیاد شد، آب بردارید. راه پاکوب را ادامه دهید تا به یک گوسفندسرا برسید. ۴ یکی از خانواده‌های عشایر به سرپرستی آقای علی‌رضا ابراهیمی، از اوایل بهار تا آخر مهر در این مکان زندگی می‌کنند. فراموش نکنید که در روشنایی روز به گوسفندسرا نزدیک شوید و مراقب سگ‌های گله باشید. بعد از یخچال و طی حدود بیست دقیقه پیاده‌روی در یک شیب معمولی، قبل از گردنه به چشمه‌ی سنگ نو با آب بسیار خنک و گوارا می‌رسید. ۵ این چشمه به صورت یک منبع آب در زمین حفر شده و روی آن هم سیمان شده و با یک دریچه‌ی آهنی پوشانده شده است و معمولاً قفل ندارد. آب از طریق لوله‌ای از چشمه‌های اطراف داخل آن ریخته می‌شود و از آنجا هم به آبشخورهای اطراف می‌رود تا گوسفندان از آن استفاده کنند. هنگام برداشتن آب مراقب باشید که زیاد به دهانه‌ی منبع نزدیک نشوید. بهتر است یک نفر برای همه‌ی گروه آب بردارد. از ایستادن روی منبع هم خودداری کنید، چون ممکن است آسیب ببینید.

ابتدای دره‌ی ایرا

از آنجا به بعد دو راه پیش رو دارید. یکی راه سمت راست یا جهت جنوب که با یک پاکوب مشخص و فاصله‌ی تقریبی یک‌ساعته شما را به روستای لاسِم می‌رساند. راه سمت چپ یعنی جهت شمال هم یک پاکوب باریک است که به سمت روستای نوا می‌رود. این پاکوب تا روی گردنه مشخص است، ولی از آن به بعد باید با احتیاط بیشتر مسیر مناسبی را برای رفتن به روستای نوا پیدا کنید. در روستای ایرا و منطقه‌ی یخچال و سنگ نو، هر چه ارتفاع می‌گیرید، تلفن همراه شما آنتن دارد، ولی در دره‌ها و روستای لاسِم، از آنتن خبری نیست. در طول این مسیر شما همیشه می‌توانید دماوند را پشت سر خود مشاهده کنید.

از سمت جنوب گوسفندسرا می‌توانید به سمت قله و دیواره‌ی صخره‌نوردی گُل‌اندام[1] بروید. مسیر روستای ایرا به گل‌اندام برای یک برنامه‌ی یک‌روزه مناسب است.

از روستا که فاصله بگیرید، در مسیر ذکر شده در شرح سفر، هر جا که مکان مناسبی یافتید می‌توانید چادر بزنید. به احتمال زیاد در روستا نمی‌توانید خانه‌ای برای اجاره بیابید.

۱. گرچه این قله به گل‌اندام معروف است، اما به نظر می‌رسد اسم اصلی آن «گِلَندان» است. آقای دکتر منوچهر ستوده در صفحه‌ی ۴۱۱ جلد سوم از کتاب از آستارا تا اِستارباد از قلعه‌ای به همین نام سخن گفته که بر سر راه قدیمی لاسم به نوا در اراضی معروف به اَملا وجود داشته که آثار آن تا زمان نگارش کتاب (سال ۱۳۵۵ هـ‌ش) به چشم می‌خورده است.

دیواره‌ی گل‌اندام

■ توجه کنید که در ابتدای این روستا ساختمان نگهبانی وجود دارد و ممکن است برای ورود وسیله‌ی نقلیه‌ی خود به روستا با مشکل مواجه شوید. به همین دلیل می‌توانید خودروی خود را همان‌جا پارک کنید. اگر با ورود خود شما هم به روستا مخالفت شد، می‌توانید با مراجعه به دهیاری روستا، که همان ابتدا قرار دارد، به اهالی روستا اطمینان بدهید که می‌خواهید لحظاتی را از طبیعت روستای آنان بهره ببرید و بدین ترتیب اعتماد آنان را جلب نمایید. در نظر داشته باشید که متاسفانه اخیراً به دلیل رفتار نامناسب و غیر اصولی برخی گردش‌گرنماها که مخالف قواعد و قوانین گردشگری است، اهالی برخی روستاها از ورود گردش‌گران جلوگیری می‌کنند. از این رو با رعایت عرف حاکم بر روستا و به ویژه رعایت پوشش مناسب و پرهیز از رفتارهای نابهنجار، اعتماد اهالی شریف مناطق را جلب نموده و اصول اکوتوریسم را رعایت کنیم.

وجه تسمیه

در ارتفاعات گل‌اندام، برف‌چال‌های طبیعی وجود داشته که در فصل تابستان ذخیره‌ی آبی مناسبی به حساب می‌آمده است. به همین علت نام «یخچال» را بر این منطقه برگزیده‌اند.
برخی کلمه‌ی «ایرا» را برگرفته از کلمه‌ی «آریایی» می‌دانند که در گذشته‌های دور در این منطقه ساکن بوده‌اند.[1]

۱. قاسمی، فاطمه؛ لاریجان، گنجینه‌ی اکوتوریسم، همان، ص ۱۵۲- راعی اسکی، مصطفی؛ محلات لاریجان آمل، همان، ص ۱۹۹.

۲۹ روستای نیاک

- فاصله‌ی روستای نیاک تا آمـــل: ۷۹ کیلومتر
- فاصله‌ی روستای نیاک تا تهران: ۷۶ کیلومتر
- ســـطح برنامـــه: گل‌گشت، کوه‌پیمایی سبک

مختصات جغرافیایی نقاط مهم

۱ مختصات: ۳۵°۵۲′۴۴″N – ۵۲°۱۱′۰۰″E

۲ مختصات: ۳۵°۵۲′۰۸″N – ۵۲°۱۱′۴۹″E

۳ مختصات: ۳۵°۵۱′۲۰″N – ۵۲°۱۲′۴۵″E

۴ مختصات: ۳۵°۵۲′۱۷″N – ۵۲°۱۱′۲۳″E

حدود سه کیلومتر بعد از روستای آب‌اسک و نرسیده به پلِ مون، سمت راست خود را که نگاه کنید، روستایی را می‌بینید که در منتهای شرقی آن گنبدی نقره‌ای‌رنگ به چشم می‌خورد. این روستا نیاک نام دارد و آن گنبد و بارگاه متعلق به سیدحسن ولی (درویش تاج‌الدین حسن ولی)، بنیانگذار جشنِ برف‌چال روستای آب‌اسک است. راه روستا که از جاده‌ی اصلی جدا می‌شود، کاملاً مشخص است و تابلو هم دارد. ◄۱ وارد این جاده که شدید، ناچارید از طریق پلی آهنی و باریک از رودخانه‌ی هراز عبور کنید. (عبور از این پل با اتوبوس، نیازمند مهارت و انگیزه‌ی کافی راننده‌ی آن است.) دقیقاً بعد از پل، سمت چپ شما یکی از محله‌های روستا به نام تخته‌پل واقع شده است. حدود پانصد متر که جاده را ادامه دهید، قسمت اصلی روستا دیده می‌شود.

روستای نیاک

بعد از گذشتن از پل نیاک و عبور از منطقه‌ی تخته‌پل، به سمت روستا که می‌روید، سمت راست خود بر بالای قله‌ای از سنگ منفرد و کوتاه، قلعه‌ای قدیمی به نام قلادوش وجود دارد که دارای سه زاغه بوده است. از نیاک تا روستای کِنارانجام ◄۲ را، که کم‌تر از یک کیلومتر راه است،

می‌توانید پیاده طی کنید و از آنجا به طرف روستای نوا ۳ بروید. روستای کنارانجام در یک دره‌ی زیبا و در محاصره‌ی درختان بلند، بسیار دلنواز است. امامزاده عبداله‌بن علی‌ابن موسی‌بن جعفر (ع) و بقعه‌ی سیدمصطفی و سیدمرتضی در این روستا قرار دارند.

مسیر نیاک تا نوا نیز یک کوه‌پیمایی دوساعته است که در فصل اردیبهشت و خرداد، لذت زیادی در پی دارد. نگران مسیر نباشید. جهت شرق را که ادامه بدهید، خودبه‌خود مسیر پاکوب را پیدا می‌کنید که به روستای کنارانجام می‌رود. همین مسیر را که ادامه دهید، بعد از عبور از میان دره و درخت و کنار رودخانه به نوا می‌رسید. بیشتر ساکنان این سه روستا از سادات هستند.

برای اقامت در این روستا می‌توانید از زائرسرای امامزاده سیدحسن ولی ۴ استفاده کنید. این زائرسرا دارای یک حسینیه‌ی بزرگ است که برای برنامه‌های گروهی مناسب است. علاوه بر آن چند اتاق کوچک‌تر همراه با برخی امکانات وجود دارد که برای گروه‌های کوچک‌تر مناسب است. اگر قصد اقامت در این زائرسرا را دارید، حتماً از قبل با متولی امامزاده جناب آقای عقیلی‌نیا هماهنگ نمایید:

۰۱۱-۴۳۳۸۳۳۱۸ | ۰۹۱۲-۸۱۳۲۰۵۲

مراسم تعزیه در امامزاده

- در روستای کِنارانجام می‌توانید با راهنمایی اهالی از آستانه‌ی مقدس امامزاده عبداله و امامزاده سیدمصطفی و سیدمرتضی، غارهای دستکند در ابتدای روستا، آبشار و زراعتگاه سل‌بن، چشمه‌ی آب‌معدنی هفت‌تنور، زراعتگاه چالکه، سرخ‌کمر و زراعتگاه بیل‌خوار دیدن نمایید.
- در جاده‌ی قدیم هراز بر سر راه نیاک پلی از سنگ بر روی رودخانه‌ی هراز ساخته بودند که برای رفتن به تمامی روستاهای آن طرف رودخانه از این پل استفاده می‌کردند[1]. این پل به «پلِ مون» شهرت یافت و نام سه‌راهی پلِ مون هنوز نام مشهوری در این منطقه است.

وجه تسمیه

به گفته‌ی اهالی روستا، کِنارانجام از کلمه‌ی پهلوی «کنارنگ» گرفته شده که به معنی مرزبان، سپهبد و حاکم می‌باشد و کنارانگان به معنی دارالحکومه و محل استقرار سپاهیان و پادگان است. این واژه بعدها به کنارانجان و کنارانجام تغییر شکل داده است.

اگر معنای لغوی نیاک را در نظر بگیریم، از کلمه‌ی «نیا» به معنای جَد و پسوند «ک» تشکیل شده است. بر این اساس، برخی عقیده دارند جد کوچک آن‌ها در این روستا دفن شده است. برخی دیگر با استفاده از معنای باستانی کلمه‌ی نیاک، قرار گرفتن این روستا را در محلی گودتر از روستاهای اطراف، علت نام‌گذاری این روستا می‌دانند.

نیاک، کنارانجام و نوا

۳۰ روستای نَوا، دشت آزو

- فاصله‌ی روستا تا آمــل: ۸۷ کیلومتر
- فاصله‌ی روستا تا تهران: ۸۸ کیلومتر
- ســـطح برنامـــه: گل‌گشت، کوه‌پیمایی

مختصات جغرافیایی نقاط مهم

۱ مختصات: ۳۵°۵۳′ ۱۶″N – ۵۲°۱۱′ ۴۹″E

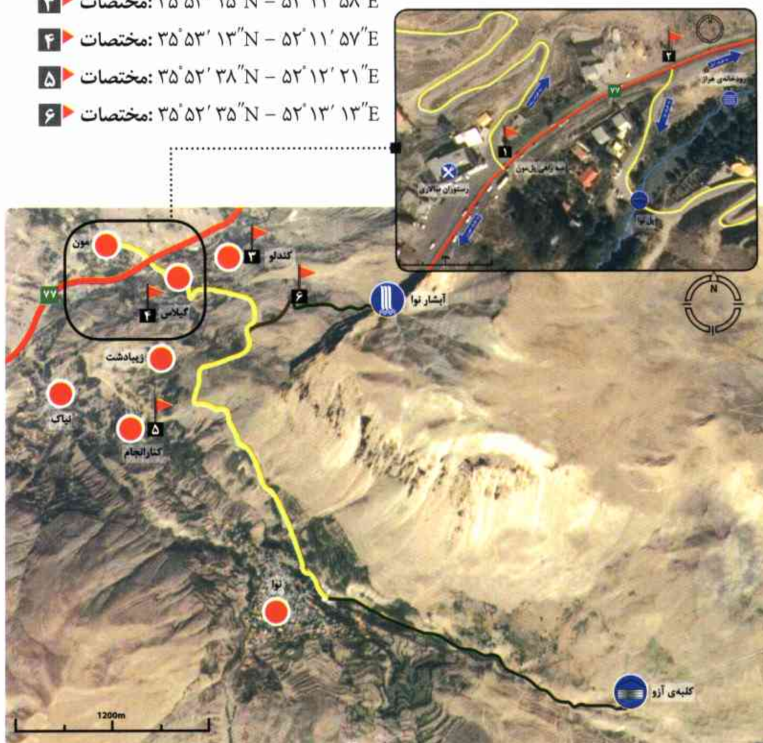
۲ مختصات: ۳۵°۵۳′ ۲۰″N – ۵۲°۱۱′ ۵۶″E

۳ مختصات: ۳۵°۵۳′ ۱۵″N – ۵۲°۱۱′ ۵۸″E

۴ مختصات: ۳۵°۵۳′ ۱۳″N – ۵۲°۱۱′ ۵۷″E

۵ مختصات: ۳۵°۵۲′ ۳۸″N – ۵۲°۱۲′ ۲۱″E

۶ مختصات: ۳۵°۵۲′ ۳۵″N – ۵۲°۱۳′ ۱۳″E

برای رفتن به این روستا، جاده‌ی هراز را در پیش بگیرید تا به منطقه‌ی پلِ مون ۱ در فاصله‌ی ۷۸ کیلومتری تهران برسید. رستوارن سالاری در این منطقه نشانه‌ی خوبی است. تقریباً پنجاه متر جلوتر از این رستوران، وارد فرعی آسفالت‌شده‌ی سمت راست خود شوید که تا روستا ادامه دارد. ورودی جاده‌ی نوا ۲ به سمت پایین شیب دارد که بعد از عبور از پل، به تدریج به سمت بالا شیب می‌گیرد. این مسیر که تا ابتدای روستا یعنی کارخانه‌ی آب‌معدنی کم‌تر از نه کیلومتر طول دارد، مناسب و تمامی مسیر آن آسفالت است. وارد این مسیر که می‌شوید، بلافاصله بعد از عبور از پل آهنی رودخانه‌ی هراز، در سمت چپ یک دوراهی وجود دارد که به مرکز روستای کندلو ۳ می‌رود و تابلویی کوچک نمایانگر آن است. کمی جلوتر، دوراهی دیگری در سمت راست وجود دارد که به روستای گیلاس ۴ می‌رود. حدوداً پنج کیلومتری جاده‌ی نوا، جاده‌ی فرعی دیگری از طرف راست به سمت زیبادشت و روستای کِنارانجام ۵ جدا می‌شود. ۵/۵ کیلومتر که در مسیر روستای نوا حرکت کنید، سمت چپ خود به یک دوراهی می‌رسید که شما را در کم‌تر از پانصد متر فاصله به مزرعه‌ای می‌رساند که درست در زیر آبشار نوا ۶ قرار دارد. می‌توانید خودروی خود را در کنار مزرعه پارک نموده و مسیر را شروع کنید. از این قسمت تا زیر آبشار، یک کیلومتر پیاده‌روی در پیش دارید. اگر وسیله‌ی در اختیار ندارید، با خودروهای عمومی یا عبوری تا دوراهی نوا بیایید و با این شماره تماس بگیرید تا شما را به مقصد برساند: آقای یاسر هاشم‌زاده ۰۹۱۱-۳۲۰۳۳۰۶

روستای نوا

دامنه‌ی کوه‌ها در روستای نوا در فصل بهار پوشیده از آویشن، شنگ و گیاهان دارویی دیگر است. از روستا که به طرف دشت آزو حرکت کنید، چشم‌اندازی زیبا از تیغه‌ی شرقی دماوند پشت سر شما نمایان است که بسیار دل‌انگیز و زیباست و به ویژه در ماه اردیبهشت صحنه‌ی بی‌بدیلی را می‌توان مشاهده و عکس‌برداری نمود. البته نباید تصورمان از دشت، یک دشت بسیار وسیع باشد.

وارد روستا که شدید، از سمت چپِ کارخانه‌ی آب‌معدنی نوا، مسیر پاکوب کنار رودخانه را طی می‌کنید و با عبور از مناطق پردرخت به کلبه‌ای که به کلبه‌ی آزو معروف است، می‌رسید. مسیر پاکوب است و در صورتی که به دوراهی رسیدید، راهی را که به رودخانه نزدیک‌تر است، انتخاب کنید تا از طراوت هوا بیشتر لذت ببرید. این مسیر را که حدود یک ساعت بپیمایید، سمت چپ خود چند درخت کنار هم و یک کلبه مشاهده می‌کنید. از نزدیکی کلبه‌ی آزو، جوی آبی می‌گذرد که از کوه سرچشمه می‌گیرد، ولی ترجیحاً اگر قصد آشامیدن دارید آن را بجوشانید، چون در مناطق بالادست آن گوسفندسرایی وجود دارد و دام‌ها در حال چریدن هستند. این کلبه دو اتاق حدوداً دوازده متری دارد و پنجره‌هایش هم پوشیده نیست و باد به داخل آن نفوذ می‌کند. زیر کلبه طویله‌ای قرار دارد که معمولاً قفل است. ادامه‌ی این مسیر به سمت ارتفاعات عبرت و قله‌ی پاشوره می‌رود که گزارشات مربوط به آن را می‌توانید از منابع موثق کوه‌نوردی تهیه نمایید. نمای این منطقه از انتهای دشت آزو به سمت تیغه‌ی شرقی دماوند بسیار زیباست. در این دشت می‌توان در فصل خرداد اردوی بهشت را به نظاره نشست.

کلبه‌ی آزو

شـــهرت آبشـــار نوا، که در فاصله‌ی پیاده‌روی یک ســـاعتی از روستای نوا و در جهت غربی کوه خرتاب قرار دارد، به فصل زمستان آن است که به یک ستون عظیم یخی تبدیل می‌شود و مکان بسیار مناسبی برای تمرین‌های یخ‌نوردی به شمار می‌آید. این آبشـــار در آذرماه هر ســـال یخ می‌زند و تا فروردین‌ماه ادامه دارد، ولی در اوج ســـرما یعنی بهمن‌ماه کاملاً با یک آبشـــار یخزده یا به عبارتی یخشار مواجه می‌شویم. طول این آبشارِ یخی بسته به مقدار برف و سرما بین ۹۰ تا ۱۳۰ متر می‌باشد. شایان ذکر است پیمودن آبشـــار یخی، نیازمند داشتن ابزار مناسب و مهم‌تر از آن مهارت کافی اســـت و نزدیک شـــدن به آن به افراد مبتدی توصیه نمی‌شود. این آبشار در بهار نیز مکان خوبی برای ســـپری کردن یک روز به یاد ماندنی است. از درون جاده‌ی هراز و هم‌چنین زمانی که وارد جاده‌ی نوا شـــدید، بعد از چند دقیقه می‌توانید این آبشار را در سمت چپ و راست خود ببینید.

آبشار یخی نوا

بـــه دلیل وجـــود منابع تامیـــن آب در اطراف کلبـــه‌ی آزو و هم‌چنین در مســـیر صعود به قله‌ی پاشـــوره در جهت شرق کلبه، این منطقـــه بهترین مکان برای برپایی چادر اســـت. متاســـفانه به دلیل عدم رعایت بهداشـــت توســـط برخی از دوســـتان، داخـــل کلبه کمی نازیبا و کثیف اســـت. اگر قصد اقامـــت در کلبه را دارید، زیرانداز و چادر با خود ببرید و حتماً هنگام بازگشت کلبه را تمیز کنید تا امکان استفاده برای دیگران نیز فراهم گردد.

■ در ورودی روستای نوا از جاده‌ی هراز، یک پل آهنی وجود دارد که اتوبوس از آن عبور نمی‌کند. در طول مسیر هم پیچ‌هایی وجود دارد که مشکل‌آفرین است، ولی برای مینی‌بوس و میدل‌باس مناسب است.

■ در برخی از قسمت‌های مسیر ماشین‌رو، می‌توانید آبشار نوا را در سمت چپ یا راست خود مشاهده کنید.

■ آیین سنتی نورگون، تیرماه هر سال در روستای ییلاقی نوا برگزار می‌شود. در این مراسم، جوانان پس از غروب آفتاب گون‌هایی را که از کوه جمع کردند، آتش می‌زنند و مانند علامت پیروزی دور سر خود می‌چرخانند. آن‌ها شادی و شادمانی خود را این‌گونه بروز می‌دهند و شیرینی پخش می‌کنند.

این سنت ریشه در داستان پیروزی فریدون بر ضحاک دارد که پس از دربند کردن ضحاک توسط فریدون در محل تخت فریدون در دامنه‌های شرقی کوه دماوند، به نشانه‌ی شادی و علامت پیروزی نور بر ظلمت، آتش روشن کردند.

■ نوا محل تولد سه تن از شاهزادگان بزرگ قاجار یعنی عباس میرزا، محمدعلی میرزا و محمدقلی میرزاست. در این روستا چند امامزاده، به نام‌های یحیی، زکریا، اهل‌علی، عبداله، دو قلعه‌ی قدیمی و یک تکیه‌ی بزرگ قدیمی وجود دارد. قلعه‌ی قلاپیش و قلعه‌ی قلامیرک از قلعه‌های قدیمی این روستا بوده‌اند که امروزه خبری از آن‌ها نیست.

■ مراسم نخل‌گردانی نوا در منطقه از شهرت خاصی برخوردار است. طایفه‌های مختلف روستا در روز تاسوعا و روز ۲۸ صفر، این نخل چوبی ذوزنقه‌ای شکل را که با پارچه‌ها و کتیبه‌های سبز و سیاه آزین شده است، بر روی دوش قرار داده و به سمت امامزاده یحیی در منطقه‌ی سی‌سر حرکت می‌کنند. در روز هشتم محرم و روز عاشورا نیز به سوی قبرستان بسیار قدیمی و محل دفن سازنده نخل در منطقه‌ی اورا رهسپار می‌شوند و نخل سنگین را در حالی که بر دوش مردان قرار دارد با استفاده از طناب، از شیب تند آن منطقه بالا می‌کشند.

■ انتهای آزو، زیر قله‌ی پاشوره، سنگ‌های بزرگی در کنار هم قرار گرفته‌اند که خطوط و نقوش زیادی روی آن‌ها نقش بسته است. این موضوع، بیانگر وجود آبادی در روزگاران پیشین بوده است.

روستای کندلو، گیلاس و
آبشار نوا از جاده‌ی هراز

قله‌ی دماوند از قله‌ی پاشوره

۳۱ روستای نوا به شاهاندشت

- فاصله‌ی روستای نوا تا آمل: ۸۷ کیلومتر
- فاصله‌ی روستای نوا تا تهران: ۸۸ کیلومتر
- سطح برنامه: کوه‌نوردی سنگین، پیمایش رودخانه

مختصات جغرافیایی نقاط مهم

۱ مختصات: ۳۵°۵۱′۱۳″N – ۵۲°۱۲′۵۲″E
۲ مختصات: ۳۵°۵۱′۱۳″N – ۵۲°۱۳′۰۷″E
۳ مختصات: ۳۵°۵۱′۳۰″N – ۵۲°۱۴′۱۵″E
۴ مختصات: ۳۵°۵۲′۰۵″N – ۵۲°۱۵′۲۹″E
۵ مختصات: ۳۵°۵۲′۲۸″N – ۵۲°۱۶′۲۳″E
۶ مختصات: ۳۵°۵۳′۲۲″N – ۵۲°۱۵′۵۸″E
۷ مختصات: ۳۵°۵۳′۵۳″N – ۵۲°۱۵′۳۳″E
۸ مختصات: ۳۵°۵۰′۴۰″N – ۵۲°۱۴′۰۸″E

چگونگی دسترسی به روستای نوا در معرفی این روستا (جاذبه‌ی ۳۰) به طور کامل بیان شده است. با توجه به متفاوت بودن مبدأ و مقصد این برنامه، قسمت نکات کلیدی را ملاحظه فرمایید.

برای اجرای این برنامه از مسیری که در قسمت معرفی روستای نوا اشاره شد، به روستای نوا بروید. از کنار کارخانه‌ی آب‌معدنی ۱ ابتدا باید در مسیر دشت آزو و جهت شرق حدود دویست متر حرکت کنید و مسیر را به سمت چپ تغییر داده و خود را به دامنه‌ی ارتفاعاتی که در جهت شمال خود می‌بینید و ابتدای راه پاکوب به مختصات شماره‌ی ۲ برسانید. ۲ از آنجا به بعد پاکوبی را که به صورت مورب و مارپیچ به سمت بالا می‌رود، بگیرید و بالا بروید تا به روی یال برسید. ۳ در این منطقه دشت مسطحی می‌بینید و یک جاده‌ی خاکی که جهت شرق آن به طرف مرداب ساهون و جهت شمال آن به سمت انتهای دره‌ی شاهاندشت می‌رود. برای رسیدن به این جاده‌ی خاکی از کنار کلبه‌ی آزو هم می‌توانید در جهت شمال حرکت کنید، ولی این مسیر، پاکوب مشخصی نداشته و شیب نسبتاً تندی دارد. از ابتدای این دشت مسطح به سمت شمال ادامه‌ی مسیر دهید.

ابتدای مسیر روستای نوا

انتهای این دشت وسیع، گوسفندسرایی وجود دارد که چند چشمه‌ی آب آشامیدنی در قسمت شمالی آن واقع است. این منطقه را انجیری می‌نامند. ۴ جهت شمالی جاده‌ی خاکی شرق گوسفندسرا را که به سمت شمال ادامه دهید، وارد یک سرازیری می‌شوید که کم‌کم رنگ خاک به سبز متمایل می‌شود. این مسیر را تا رسیدن به کفی جاده و جایی که جاده به سمت بالا شیب می‌گیرد و رودی از میان آن می‌گذرد، ادامه دهید. در اینجا به موازات رودخانه و در جهت جریان آب حرکت کنید، تا جایی که این رود با رود دیگری مخلوط شده و وارد دره شوند. ۵ این دره که یکی از دره‌های زیبای این منطقه است، دره‌ی شاهاندشت نام دارد. در همان اوایل دره، در سمت چپ خود آبشار کوچک و زیبایی می‌بینید. شاید در این منطقه بتوانید مصادیقی از طبیعت بکر و حیات وحش را مشاهده کنید. دسته‌های مختلف کل و بز، عقاب و شاهین از این موارد هستند.

مسیر کلبه‌ی آزو

مسیر فوق‌العاده زیبای کنار رودخانه را که شیبی ملایم به سمت پایین دارد، با آرامش طی کنید تا به تنگه‌ای برسید که می‌توان حدس زد به آبشار دوم شاهاندشت نزدیک شده‌اید. تنگه‌ای که رودخانه وارد آن می‌شود و اطراف آن صخره‌های بلندی قرار دارد. اما برای دیدن آبشار از این تنگه مسیر خود را ادامه ندهید، زیرا گذر از این آبشار جز با ابزار فنی و مهارت ویژه امکان‌پذیر نمی‌باشد. پس ناچارید قبل از نزدیک

شـــدن به محدوده‌ی آبشار، از سمت چپ خود کمی ارتفاع بگیرید و از مسیری پر از سنگ‌ریزه‌های سفیدرنگ بالا بروید تا به روی یالی که از پایین می‌بینید، برسید. یک تک‌درخت کوچک که بر روی یال قرار دارد، شما را راهنمایی می‌کند.

دره‌ی شاهاندشت

بعد از یال، مسیر را به دنبال راه‌های مال‌رو که کم و بیش مشخص هستند، با شیب رو به پایین ادامه دهید تا در سمت راست خود آبشار را ببینید. این قسمت شیب تندی دارد که با توجه به نبود راه پاکوب و ریزشـــی بودن مســـیر، به کمی دقت و حوصله نیاز دارد. هنگامی که منطقه‌ی آبشار را به سلامت پشت سر گذاشتید، به سمت کف دره و کنار رودخانه سرازیر شوید تا به تنگه‌ی سنگی نسبتاً عریضی برسید. ۶ بعد از تنگه، مســـیر را به ســـمت چپ رودخانه تغییر دهید و مابقی مسیر را تا رسیدن به امامزاده الیاس ۷ در مجاورت رودخانه طی نمایید. توضیحات در مورد امکانات این امامزاده و غار الیاس که در نزدیکی آن وجود دارد و نحوه‌ی دسترســـی به آبشار دوم شاهاندشـــت در جاذبه‌ی ۳۸ ارائه شده اســـت. از آنجا نیز مسیر رودخانه را در جهت حرکت جریان آب ادامه دهید. البته مســـیر از طریق پاکوب مشـــخص شـــده است. وقتی به مســـیری پردرخت رسیدید، از رودخانه فاصله بگیرید چون به پرتگاه آبشار اول شاهاندشت نزدیک می‌شوید که بسیار خطرناک است. از لابه‌لای برگ درختان،

دیواره‌های قلعه‌ی مخروبه‌ی ملک‌بهمن را مشاهده کنید و از طریق راه پاکوب خود را به کنار آن برسانید. البته اگر از ابتدا در مسیر پاکوب حرکت کرده باشید، دغدغه‌ای برای پیدا کردن راه ندارید. از ضلع جنوبی قلعه عبور کنید و از طریق پاکوبی که شیب آن زیاد می‌شود، به سمت پایین و مجاورت آبشار شاهاندشت ارتفاع خود را کم کنید. حالا دیگر تقریباً وارد روستای شاهاندشت شده‌اید و می‌توانید نفس راحتی بکشید. سفره‌خانه‌ی سنتی و چند مغازه‌ای که در روستا وجود دارد، بعد از یک برنامه‌ی خوب پذیرای شما خواهند بود.

روستای شاهاندشت

هر چند اجرای این برنامه در یک روز پیشنهاد می‌گردد، اما کلبه‌ی آزو، ۸ گوسفندسرای انجیری، ابتدای دره‌ی شاهاندشت، ۵ امامزاده الیاس و ضلع جنوبی قلعه‌ی ملک‌بهمن، به عنوان مکان‌های مناسب برای برپایی چادر پیشنهاد می‌گردد. از بین این موارد، امامزاده الیاس به علت اینکه نیازی به چادر زدن ندارد و ظروف ضروری و از همه مهم‌تر وجود سرویس بهداشتی، اولویت بالاتری برای اقامت دارد. در مورد امکانات اقامتی امامزاده الیاس و قلعه‌ی ملک‌بهمن در بخش‌های بعدی کتاب (جاذبه‌ی ۳۸) مطالبی ارائه شده است.

- شما می‌توانید این مسیر را به راحتی در یک روز طی کنید. بهتر است از خودروی شخصی استفاده نکنید چون مسیر شروع و اتمام برنامه متفاوت است. در غیر این صورت باید خود را دوباره به روستای نوا برسانید.
- چگونگی رفتن با ماشین‌های بین راهی به روستای نوا توضیح داده شد، اما برای بازگشت از روستای شاهاندشت می‌توانید با راهنمایی از اهالی محل و طی فاصله‌ی کم‌تر از نیم‌ساعت از غرب روستای شاهاندشت، خود را به جاده‌ی هراز در روستای شنگلده برسانید و با ماشین‌های بین راهی به تهران یا آمل برگردید. توجه داشته باشید راه مورد نظر با راه ماشین‌روی معمول روستا که به سمت روستای وانا می‌رود، متفاوت است. اگر به تاریکی هوا خوردید و یا اینکه راه را پیدا نکردید، همان راه اصلی روستا را بروید و بعد از کم‌تر از سه کیلومتر، در دوراهی وانا به جاده‌ی هراز بپیوندید.

دره‌ی شاهاندشت

۳۲ مرداب ساهون

■ فاصله‌ی روستای نوا تا آمـل: ۸۷ کیلومتر

■ فاصله‌ی روستای نوا تا تهران: ۸۸ کیلومتر

■ سـطح برنامـه: کوه‌پیمایی سبک، پیمایش رودخانه، دوچرخه‌سواری

مختصات جغرافیایی نقاط مهم

۱ مختصات: ۳۵°۵۱′۳۰″N – ۵۲°۱۴′۱۵″E

۲ مختصات: ۳۵°۵۲′۰۵″N – ۵۲°۱۵′۲۹″E

۳ مختصات: ۳۵°۵۰′۴۰″N – ۵۲°۲۱′۰۲″E

۴ مختصات: ۳۵°۴۸′۳۸″N – ۵۲°۳۰′۳۵″E

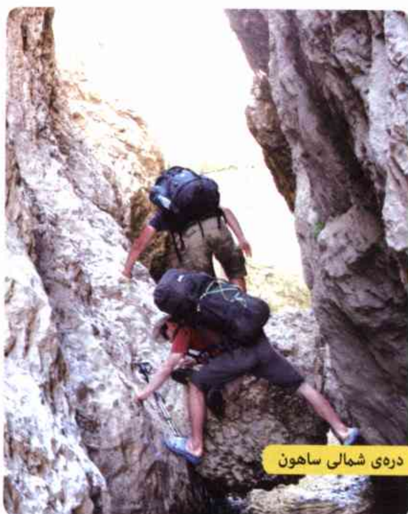
برای آشنایی با نحوه‌ی دسترسی به روستای نوا که ابتدای مسیر مرداب ساهون واقع شده است، قسمت چگونه برویم در معرفی روستای نوا (جاذبه‌ی شماره‌ی ۳۰) را مطالعه نمایید.

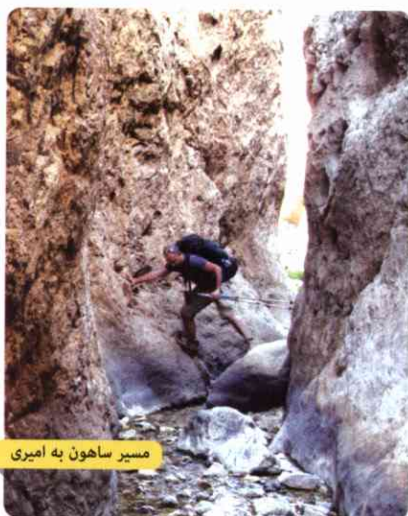

این برکه‌ی کم‌آب در ارتفاع بیش از سه هزار متری در دامنه‌ی کوه ساهون در شمال شرقی قله‌ی پاشوره قرار دارد. یکی از راه‌های دسترسی به این دریاچه که البته امروزه به خاطر دخالت‌های انسانی و مرور زمان کم‌آب شده است، از روستای نوا می‌باشد. همان‌طور که در معرفی روستای نوا به شاهاندشت توضیح داده شد، خود را بالای سربالایی ۱ روستای نوا به سمت منطقه‌ی انجیری ۲ می‌رسانید. در ابتدای مسیر، اگر سمت راست خود نگاه کنید، یک جاده‌ی خاکی می‌بینید. حدود ده کیلومتر که مسیر خود را در این جاده‌ی خاکی به سمت شرق ادامه دهید، به ساهون می‌رسید. ۳ (مراقب باشید به جهت شمالی جاده نروید. این جاده ابتدا در جهت جنوب و سپس در جهت شرق امتداد دارد.) از کنار کلبه‌ی آزو نیز می‌توانید به سمت شمال حرکت نموده و خود را به این جاده‌ی خاکی برسانید. این دریاچه‌ی قدیمی اکنون به صورت مردابی درآمده که اطراف آن مرغزار و چراگاه ییلاقی احشام و پرندگان شده است. چشمه‌های آب آشامیدنی، محیط مناسبی را برای اطراق شبانه فراهم آورده است. این راه خاکی بعد از عبور از وسط مرداب، به سمت شهر ارجمند ادامه می‌یابد.

مرداب ساهون

اگر دنبال یک سفر ماجرجویانه هستید، از شمال دریاچه راه خروج آب را پیش بگیرید و آن را دنبال کنید. بعد از گذر از مناطقی بکر و تا حدی صعب‌العبور و رعایت نکات جهت‌یابی، به روستای هاره در منطقه‌ی امیری می‌رسید. توجه داشته باشید این قسمت هم به قدرت بدنی کافی و هم تبحر زیاد و انگیزه‌ی کافی برای سفر ماجراجویانه نیاز دارد. طول این مسیر حدود ده کیلومتر است. برای استفاده از راهنما در این برنامه با این شماره تماس بگیرید: آقای حمزه آدوسی ۰۹۱۱۱۹۱۷۴۸۱۶

دره‌ی شمالی ساهون

مسیر ساهون به امیری

اطراف مرداب ساهون بهترین مکان برای شب‌مانی در این برنامه است. هر چند با یک برنامه‌ریزی خوب می‌توانید این برنامه را به صورت یک‌روزه هم اجرا کنید.

اطراف ساهون

- اگر می‌خواهید با خودروی شاسی‌بلند به این منطقه بروید، باید تا شهر ارجمند در جاده‌ی فیروزکوه برانید و قبل از ورودی شهر، ۴ از طریق یک راه خاکی در سمت چپ و طی مسافت حدود بیست کیلومتر در محیط کوهستانی و پر شیب، خود را به ساهون برسانید.
- برای آگاهی از راه‌های دیگر دستیابی به مرداب ساهون، جاذبه‌ی ۲۵ کتاب را مطالعه نمایید.

۳۳ دخمه‌های کافرکلی پُلِ مون

■ فاصله تا آمـــل: ۷۸ کیلومتر

■ فاصله تا تهران: ۷۹ کیلومتر

■ ســـطح برنامـــه: گل‌گشت، کوه‌پیمایی سبک

مختصات جغرافیایی نقاط مهم

۱ مختصات: ۳۵°۵۳′ ۱۶″N – ۵۲°۱۱′ ۴۹″E

۲ مختصات: ۳۵°۵۳′ ۲۶″N – ۵۲°۱۱′ ۵۲″E

حـــدود پنج کیلومتر بعد از روســـتای آب‌اســـک، به منطقه‌ی پلِ مون ▶۱ در فاصله‌ی ۷۸ کیلومتری تهران می‌رسید. در این منطقه، ســـمت چپ جاده رستوران سالاری را مشاهده می‌کنید. کنار رســـتوران سالاری، مســـیر آسفالت شده‌ای وجود دارد که شما را تا نزدیک این دخمه‌ها ▶۲ می‌برد. این راه یکی از سه راه دسترسی به شهر رینه است. از کنار رستوران که به جهت شـــمال و سمت چپ جاده‌ی هراز نگاه کنید، دخمه‌ها را می‌بینید. وارد جاده‌ی آسفالت که شدید، سر همان پیچ اول یا پیچ بعدی، فضای کافی برای پارک چند خودرو در حاشیه‌ی جاده وجود دارد. بقیه‌ی راه را باید از طریق پاکوبی مشخص تا کنار دخمه‌ها پیاده بروید که حدود ۲۰ دقیقه طول می‌کشد.

دخمه‌های کافرکلی

در جـــاده‌ی هـــراز، در روســـتاهای مختلفی مانند آب‌اســـک، پلِ مـــون، پنجـــاب، نیاک و کهـــرود می‌توانیـــد دخمه‌های کافرکلی (غار کافر) را ببینید. این اطاق‌ها از کوه کاروان در شمال دهکده‌ی اسک شروع می‌شوند و به زیر برج میامه‌سی در اراضـــی امیرآباد آب‌گرم لاریجـــان ختم می‌گردد[۱]. یکی از زیباترین و بزرگ‌ترین دخمه‌های کافرکلی، در پلِ مون مشاهده می‌شـــود. با توجه به شیوه‌ی معماری و نظر مشهور محققان، قدمت این دخمه‌ها به قبل از اســـلام برمی‌گردد و کاربرد نظامی داشـــته اســـت. هر چند اسکان موقت در

۱. ستوده، منوچهر؛ از آستارا تا اِستارباد، جلد سوم، ص ۴۱۵.

مواردی مانند سرمای شدید هم دور از ذهن نیست. این دخمه‌ها به وسیله‌ی پله‌هایی که به صورت دوتایی و برخی موارد سه‌تایی در دل سنگ تراشیده شده‌اند، از طریق دالانی به مساحت یک متر مربع در سقف، به هم راه دارند. ظاهراً مردم این منطقه هنگامی که احساس خطر می‌کردند، داخل این دخمه‌ها می‌رفتند و با استفاده از سنگ و چوب و تیر که از قبل در آنجا ذخیره کرده بودند، با دشمنان مبارزه می‌کردند. به نظر برخی، در گذشته که اهالی این منطقه مذهب زرتشتی داشته‌اند، از این مکان‌ها به عنوان دخمه‌ی اموات استفاده می‌کردند[1]. تعداد این دخمه‌ها حدود ۳۵ عدد و مساحت تقریبی آن‌ها ۴، ۹، ۱۶ و ۲۵ متر مربع و ارتفاع تقریبی آن‌ها ۲ متر می‌باشد که در سه طبقه بر روی هم قرار گرفته‌اند. جنس خاک این کوه کمی نرم است، به طوری که با کلنگ می‌توان در آن حفره ایجاد کرد. هنوز اثر کلنگ و تیشه‌ی گذشتگان بر پیکره‌ی این دخمه‌ها نمایان است.[2]

- به احتمال زیاد با دیدن این دخمه‌ها وسوسه می‌شوید که ببینید داخل آن‌ها چه خبر است. همان‌طور که گفتیم یکی دو مورد آن را می‌توانید به راحتی ببینید و اگر کمی دست به سنگتان خوب باشد، می‌توانید از آنجا به طبقه‌ی بالاتر یا پایین‌تر هم بروید، ولی برای داخل شدن به دخمه‌هایی که مسیر آن‌ها دشوار است، تلاش نکنید چون با توجه به ریزشی بودن دیواره و نداشتن مهارت کافی، ممکن است دچار حادثه شوید.

۱. ستوده، منوچهر؛ از آستارا تا استارباد، جلد سوم، ص ۴۱۵، به نقل از سفرنامه‌ی اعتمادالسلطنه.

۲. برای مطالعه‌ی بیشتر به بخش بیشتر بدانیم جاذبه‌ی ۴۹ همین کتاب مراجعه کنید.

■ داخــل دخمه‌ها خاکی اســت، به همین دلیل با توجه بــه فضای محدود، آرام گام بردارید تا گرد و خاک شما را اذیت نکند. اگر حوصله و زمان کافی دارید، همان دره‌ی غربی دخمه‌ها را کمی بالا بروید تا هم دید بهتری به منطقه‌ی پلِ مون داشته باشید و هم کمی بیشتر ورزش کنید.

■ اگر کل فضایی را که تمامی دخمه‌ها در آن قرار دارند در ذهن خود به دو قسمت تقســیم کنید، تقریباً در وسط آن بقایای آبشــاری را در میان سنگ‌ها می‌بینید که ســال‌ها پیش خشک شده است. این موضوع نشــانه‌ی وجود احتمالی آب در زمانی اســت که این دخمه‌ها مورد استفاده قرار می‌گرفته‌اند. نمی‌توانید تصور کنید دیدن چنین آبشاری از پنجره‌ی منزل یا حتی پناهگاه چه لذتی دارد.

منطقه‌ی پلِ مون از کنار دخمه‌ها

■ تمامی غارهای دست‌کند پُلِ مون، به خاطر فاصله‌ای که با نزدیک‌ترین روستاهای خود دارند، خالی هســتند. این در حالی اســت که دخمه‌های دیگری که نزدیک به اماکن مسکونی هستند، توسط اهالی به عنوان انبار علوفه یا وسایل، استفاده می‌شوند. بنابراین برای بازدید از آن‌ها، مراقب حریم شــخصی ساکنان آن محل باشید و بدون اطلاع و هماهنگی به آن‌ها نزدیک نشوید.

۳۴ روستای آب‌گرم، گَرنا

- فاصله‌ی آب‌گرم تا آمل: ۸۱ کیلومتر
- فاصله‌ی آب‌گرم تا تهران: ۸۷ کیلومتر
- سطح برنامه: گل‌گشت

مختصات جغرافیایی نقاط مهم

۱ مختصات: ۳۵°۵۳′۵۸″N – ۵۲°۱۲′۵۵″E
۲ مختصات: ۳۵°۵۳′۱۶″N – ۵۲°۱۱′۴۹″E
۳ مختصات: ۳۵°۵۰′۵۰″N – ۵۲°۰۳′۴۰″E
۴ مختصات: ۳۵°۵۱′۰۳″N – ۵۲°۰۴′۱۳″E
۵ مختصات: ۳۵°۵۴′۲۵″N – ۵۲°۱۱′۴۰″E

برای رسیدن به این روستا از سه مسیر می‌توانید استفاده کنید: **مسیر اول** جاده‌ی هراز را به سمت آمل ادامه دهید. در منطقه‌ی گزنک، قبل از روستای شنگلده و دو کیلومتر بعد از پلِ مون، در فاصله‌ی هشتاد کیلومتری تهران، تابلویی نصب شده است که روستای گزانه را با فاصله‌ی یک کیلومتر نشان می‌دهد. در اینجا یک راه آسفالت به سمت چپ جدا می‌شود. ۱ توجه داشته باشید چون باید به سمت چپ جاده تغییر مسیر بدهید، سرعت خود را کم کنید. اگر هم دیر متوجه تابلو شدید، کمی جلوتر، محل دور زدن را پیدا می‌کنید. این مسیر آسفالت را که هفت کیلومتر ادامه دهید، بعد از روستای گزانه به روستای آب‌گرم می‌رسید.

مسیر دوم در ۷۸ کیلومتری تهران بعد از پلور و روستای آب‌اسک، به منطقه‌ای به نام پلِ مون می‌رسید. ۲ نشانه‌ی این منطقه رستوران سالاری است که در سمت چپ جاده قرار دارد. کنار این رستوران یک مسیر آسفالت وجود دارد که به صورت شیب‌دار بالا می‌رود. ابتدای این مسیر، تابلوی رینه‌ی لاریجان و تابلوی میراث فرهنگی دخمه‌های کافرکلی نمایان است. این مسیر بعد از گذر از روستای مون و طی حدود پنج کیلومتر به شهر رِینه می‌رسد. پس از رسیدن به رینه، مسیر سمت راست را در جهت شرق ادامه دهید تا بعد از پنج کیلومتر دیگر و عبور از روستای گَرنا، به روستای آب‌گرم برسید.

مسیر سوم وارد جاده‌ی هراز که می‌شوید، بعد از گردنه‌ی امامزاده هاشم در شصت کیلومتری تهران، به پلور می‌رسید. در میانه‌ی پلور، سمت چپ یک جاده‌ی آسفالته است که ابتدای آن پلی قرار دارد که از روی رودخانه عبور می‌کند. ۳ نشانه‌ی بسیار واضح این دوراهی یک مجسمه‌ی کوه‌نورد می‌باشد که با دست خود به سمت دماوند اشاره کند. تابلوی آبی‌رنگی هم وجود دارد که تاسیسات سد لار را نشان می‌دهد. وارد این مسیر که شدید، بعد از طی چهارکیلومتر به یک دوراهی می‌رسید که هر دو آسفالت هستند. ۴ دوراهی سمت چپ (یعنی مسیر مستقیم) به طرف تاسیسات سد لار می‌رود که تابلوی کوچکی نیز جهت را به ما نشان می‌دهد. دوراهی سمت راست به طرف شهر رینه می‌رود. تابلوی تبلیغاتی هتل آپارتمان دماوند و تابلوی «رینه ۱۷ کیلومتر» نشانه‌های دیگر این دوراهی هستند. مسیر را به سمت رینه ادامه داده و بعد از رسیدن به رینه به صورت مستقیم ادامه‌ی مسیر دهید تا به روستای آب‌گرم برسید. ۵ فاصله‌ی بین پلور تا آب‌گرم از این مسیر، حدود ۲۵ کیلومتر است. نداشتن وسیله‌ی شخصی، اگر چه کمی برای شما مشکل است، ولی اگر قرار است آن را بهانه‌ای برای نرفتن به این روستا قرار دهید، تنبلی نکنید و با خودروهای عبوری یا اتوبوس‌های آمل که از سه‌راه تهران‌پارس و ترمینال شرق حرکت می‌کنند، خود را به ابتدای خروجی راه دوم یا راه سوم برسانید. سر این دوراهی‌ها معمولاً تاکسی

سرویس برای رینه وجود دارد که می‌توانید از آن‌ها بخواهید شما را به آب‌گرم ببرند و برای بازگشت هم با آن‌ها هماهنگ کنید.
پیشنهاد دیگر، تماس با تاکسی سرویس‌های روستای آب‌گرم، پلور و شهر رینه است. در صورت نبودن تاکسی‌های خطی در خروجی هریک از سه مسیر ارائه شده، با این شماره‌ها تماس بگیرید:

تاکسی سرویس کوثر (روستای آب‌گرم) ۴۳۳۵۷۱۹۳-۰۱۱

تاکسی سرویس چهارفصل پلور ۴۳۳۴۲۰۷۰-۰۱۱

تاکسی سرویس رینه ۴۳۳۵۵۶۰۶-۰۱۱

آب‌گرم نام یکی از روستاهای منطقه‌ی لاریجان است و از دو قسمت بالا و پایین تشکیل شده است. حوضچه‌های آب‌معدنی این روستا در آب‌گرم پایین وجود دارد که از دامنه‌های دماوند سِتبر سرچشمه می‌گیرد. امکانات این روستا نسبتاً مناسب است. برای استفاده از آب‌گرم چند گزینه پیش رو دارید. گزینه‌ی اول هتل است که طبیعتاً چه برای استفاده از آب‌گرم و چه برای اسکان، گران‌تر است، ولی امکانات بیشتر و تمیزتری دارد. با هتل آپارتمان هم می‌توانید هماهنگ کنید که از هتل ارزان‌تر در می‌آید. مورد بعدی سوئیت‌های خانگی است که با یک اتاق بزرگ با امکانات پخت‌وپز و یک حوضچه یا وان، از هتل آپارتمان هم ارزان‌تر است. افرادی که قدری بیشتر به تمیزی و خصوصی بودن آب‌گرم اهمیت می‌دهند، حتماً باید از این دو مورد استفاده کنند، چون موارد بعدی احتمالاً مورد پسند آن‌ها نیست. ارزان‌ترین مورد برای استفاده، گرفتن اتاق و حوضچه است که معمولاً در یک ساختمان، چند اتاق در طبقه‌ی بالا و حوضچه‌ی آب گرم در طبقه‌ی پایین قرار دارد و هر حوضچه متعلق به یک اتاق یا چند اتاق است که در حالت اخیر باید به نوبت مورد استفاده قرار گیرد. به تازگی در این روستا اقدام به ساخت استخرهای همگانی نیز نموده‌اند که کمبود آن کاملاً احساس می‌شد. در ورودی روستا در منطقه امیرآباد و محل دفن شهدای گمنام، باقیمانده‌ای از آثار تاریخی به چشم می‌خورد. این بنا منتسب به زمان حکومت امیرمکرم میرزا محمدخان لاریجانی است.[۱]
روستای گرنا نیز یکی از روستاهای تاریخی منطقه است. امامزاده قاسم، آستانه‌ی درویش حسین و مسجد جامع گرنا، اماکن مذهبی این روستا به حساب می‌آیند. قسمت بالادست گرنا معروف به هنه‌سار است که در زمان‌های قدیم تفرجگاه اهالی بوده است. در منطقه‌ی باغ کربن روستای گرنا در دل صخره‌ای بزرگ، غار کوچکی وجود دارد که دیدن آن خالی از لطف نیست.

---

۱. راعی اسکی، مصطفی؛ محلات لاریجان آمل، همان، ص ۳۳۹.

در این روستا هتل آپارتمان، سوئیت، منزل و حتی اتاق برای اجاره به وفور یافت می‌شود. اگر از قبل مکانی را در نظر نگرفته‌اید، پیشنهاد می‌شود نیم‌ساعتی وقت بگذارید تا جایی خوب با قیمتی مناسب پیدا کنید. برای برپایی چادر نیز بهتر است از محیط روستا فاصله بگیرید. هر چند با توجه به موارد گفته شده در شرح سفر و ارزان بودن نسبی اقامت، توصیه می‌شود از امکانات اقامتی روستا استفاده کنید. البته در ماه‌های سرد سال ناچارید برای ماندن، اتاق اجاره نمایید. اگر از مسیر اول وارد روستا شوید، در فضای اطراف آستانه‌ی شهدای گمنام روستا، مکان‌هایی برای برپایی چادر یافت می‌شود.

خانه‌ی محلی آب‌گرم

- رنگ زیورآلات نقره در چشمه‌های آب‌گرم تغییر می‌کند و سیاه می‌شود. البته اگر فراموش کردید، ناراحت نباشید چون بعد از مدتی به حالت اول برمی‌گردد.
- این روستا یک مسجد دارد و چند بقالی که مانند فروشگاه‌های شهرهای بزرگ تقریباً همه چیز دارند.

گردش‌گرانی که به شکم‌گردی علاقه دارند هم بدانند که در این روستا می‌توانند دیزی و کباب و انواع غذاها را با کیفیت متوسط تهیه کنند. اگر خواستید از قبل برای غذا هماهنگ نمایید می‌توانید با شماره‌های زیر تماس بگیرید:

کبابی و قصابی کوهستان: آقای گرمابی ☎ ۲-۰۹۱۱-۹۱۷۵۵۴۱

چلوکبابی کیومرثی (اسلامی) ☎ ۰۱۱-۴۳۳۵۷۱۹۲ | ۰۹۱۱-۷۱۸۵۱۱۶.

■ بیشتر حوضچه‌های آب گرم، دوش ندارند، دلیلش را هم این می‌دانند که باعث بدبینی مسافران می‌شود و افراد با دیدن دوش، در معدنی بودن آب حوضچه شک می‌کنند و در نتیجه تعداد مشتری‌ها کم می‌شود. البته خوشبختانه به تازگی در ساخت و سازها این مورد را هم در نظر می‌گیرند و در بسیاری از خانه‌ها دوش آب سرد هم کار گذاشته‌اند.

■ وسط آبادی آب‌گرمی وجود دارد که ساختمان آن منتسب به شاه عباس صفوی است[۱]. از هر کسی بپرسید این بنا را به شما نشان می‌دهد. این آب گرم از دو قسمت زنانه و مردانه تشکیل شده است. هزینه‌ی آن، شاید از سایر مکان‌ها کم‌تر باشد، اما مانند جاهای دیگر، اتاقی برای اقامت و گذاشتن وسایل ندارد. این بنا که در فهرست آثار ملی کشور ثبت شده است نیز به تازگی بازسازی شده و به نسبت تمیز است.

■ برای جای پارک خودروی شما هم فکری شده است. چند پارکینگ وسط روستا وجود دارد که هزینه‌ی کمی می‌گیرند و اجازه می‌دهند خودروی خود را پارک کنید. اگرهم نخواستید آنجا پارک کنید، در انتهای روستا به سمت رِینه، در دو طرف جاده فضای کافی برای پارک خودرو وجود دارد. اگر هم هتل یا ویلا اجاره کنید که خودشان مکانی را برای خودروهای شما در نظر می‌گیرند.

■ اگر در فصل زمستان، بعد از بارش‌های آسمانی قصد سفر به این روستا را دارید، بهترین راه مسیر اول است، ولی با این حال از طریق شماره‌تماس‌های اهالی روستا، که در متن ارائه شده، از باز بودن مسیر روستا تا جاده‌ی اصلی مطمئن شوید.

آب‌گرم شاه‌عباسی

---

۱. ستوده، منوچهر؛ از آستارا تا اِستارباد، جلد سوم، ص ۴۳۲.

غار باغ‌کربن در گرنا

آب‌گرم، گرنا و رینه

۳۵ گَزَنك، گَزانه

- فاصله‌ی گزانه تا آمل: ۷۴ کیلومتر
- فاصله‌ی گزانه تا تهران: ۸۲ کیلومتر
- سطح برنامه: گل‌گشت، کوه‌پیمایی سبک و سنگین

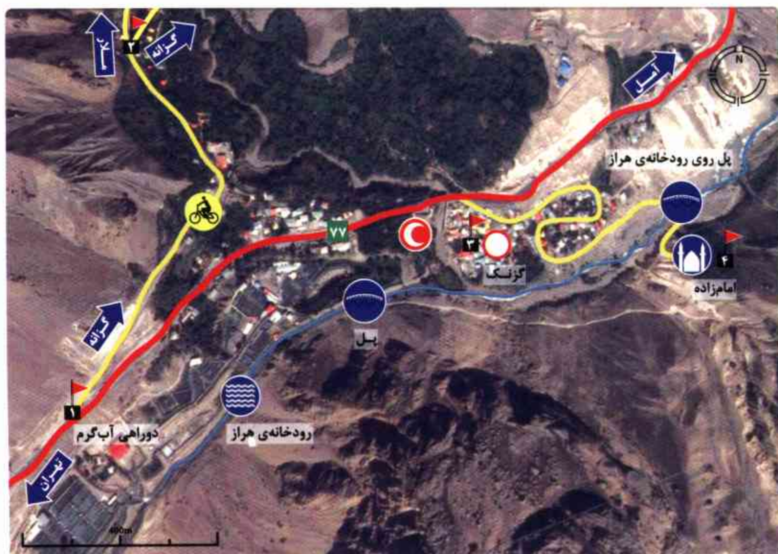
مختصات جغرافیایی نقاط مهم

۱ مختصات: ۳۵°۵۳′۵۸″N – ۵۲°۱۲′۵۵″E

۲ مختصات: ۳۵°۵۴′۳۹″N – ۵۲°۱۲′۵۱″E

۳ مختصات: ۳۵°۵۴′۱۵″N – ۵۲°۱۳′۲۶″E

۴ مختصات: ۳۵°۵۴′۱۲″N – ۵۲°۱۳′۴۷″E

شـــهر گزنک در ۸۱ کیلومتری جاده‌ی هراز، سه کیلومتر بعد از پلِ مون و سه کیلومتر قبل از شهر شنگلده قرار دارد. این روســـتای کوچک چسبیده به جاده‌ی هراز است. ۳ اگر با وســـیله‌ی نقلیه‌ی عمومی یـــا خودروهای بین راهی ســـفر می‌کنید، می‌توانید در شهر گزنک پیاده شوید و اگر قصد رفتن به گزانه را دارید، از تاکسی سرویس‌های گزنک استفاده نمایید. هر چند پیاده رفتن از دوراهی گزانه هم زمان‌بر نیست.

جاده‌ی هراز را به سمت آمل ادامه دهید. در منطقه‌ی گزنک، قبل از روستای شنگلده و دو کیلومتر بعد از پلِ مون، در فاصله‌ی هشتاد کیلومتری تهران، تابلویی نصب شده اســـت که روســـتای گزانه را با فاصله‌ی یک کیلومتر نشان می‌دهد. در اینجا یک راه آسفالت به سمت چپ جدا می‌شود. ۱ توجه داشته باشید چون باید به سمت چپ جاده تغییر مســـیر بدهید، ســـرعت خود را کم کنید. اگر هم دیر متوجه تابلو شدید، مشـــکلی وجود ندارد. مقداری که جلوتر بروید، محل دور زدن را پیدا می‌کنید. این مسیر آســـفالت را که ۱/۵ کیلومتر ادامه دهید، به یک دوراهی می‌رسید ۲ مسیر سمت راست را ادامه دهید تا به روستای گزانه برسید.

هم‌چنین می‌توانید با افراد زیر تماس بگیرید تا از هر کجای جاده‌ی هراز که هستید شما را به گزانه برسانند:

آقای علی قلی‌زاده (راننده‌ی سواری) ۰۹۱۹-۴۲۶۰۴۲۹

آقای محمود یزدان‌بخش (راننده‌ی نیسان) ۰۹۱۱-۸۶۱۰۰۴۱

آقای رضا اسفندیاری (راننده‌ی نیسان) ۰۹۱۲-۴۱۰۷۸۷۶

شـــهر گزنک یک امامزاده دارد که نزدیک رودخانه واقع است. هنگامی که وارد خیابان ســـلطان محمد قریشی شوید، این رود شـــما را به انتهای روســـتا و مجـــاورت رودخانه‌ی هراز راهنمایـــی می‌کند. ۴ وارد حیاط امامزاده که می‌شـــوید، درخت کهنسالی توجه شما را جلب می‌کند که تقریباً به بنای امامزاده چسبیده است. بر روی سقف امامزاده نقاشی‌های زیبایی از فرشـــتگان و تمثیل بهشت به چشم می‌خورد که بســـیار زیباست. قدمت این بنا به دوره‌ی قاجار بر می‌گردد و با شـــماره‌ی ثبت ۸۸۱۰ به عنوان یکی از آثار ملی ایران ثبت شده، اما متاسفانه گَرد تخریب بر چهره‌ی این امامزاده نمایان است.

روستای گزانه یکی از مسیرهای صعود به قله‌ی دماوند از مسیر شمال شرقی است. امـــا به دلیل فاصله‌ی زیادی که با پناهگاه تخت فریدون دارد، کم‌تر مورد اســـتقبال کوه‌نوردان قرار می‌گیرد. تابلوی راهنما در نقاط مختلف روستا وجود دارد که شما را به سوی قله‌ی دماوند هدایت می‌کند.

دره‌ی انتهایی روستا که در نهایت به یخچال یخار منتهی می‌شود، یکی از مسیرهای گردشگری این روستا است. در جهت شمال غربی روستا گام بردارید تا از میان انبوه درختان به ابتدای دره برسید. رودخانه‌ای زیبا به نام تلخه‌رود در میان این دره جاری است. مسیرهای پاکوبی در سمت راست و چپ رودخانه‌ی تلخه‌رود دیده می‌شود که شما را تا جایی که توان و وقتتان اجازه می‌دهد به دامان دماوند می‌کشاند. قله‌ی پامنار، چشمه‌ی پهن‌کوه، چشمه‌ی استله‌سر و چشمه‌ی اسپه از دیدنی‌های دیگر این دره محسوب می‌شوند.

کوه‌پیمایی دو کیلومتری گزانه به روستای مَلار پیشنهاد دیگر ما در این منطقه است. راه ماشین‌روی روستای مَلار از قبل از روستای آب‌گرم به سمت راست جدا می‌شود و سه کیلومتر با این دوراهی فاصله دارد. ارتفاعات روستای مَلار در جهت غرب به عنوان مسیرهای کوتاه گردشگری در نظر گرفته می‌شوند. ضمن اینکه با وسیله‌ی نقلیه‌ی خاکی‌رو می‌توانید تا حدودی در این جهت پیش روید.

پیاده‌روی به طرف روستای فیره از طریق جاده‌ی معدن در شرق گزانه به طول تقریبی هشت کیلومتر، یکی دیگر از مسیرهای پیشنهادی برای کوه‌پیمایی است. در فصل رویش شقایق‌های وحشی دماوند، ارتفاعات شمالی روستای گزانه و ملار، یکی از مناطق رویش این گل‌های زیباست.

برای راهنمایی بیشتر در خصوص مناطق گردشگری و کوه‌پیمایی اطراف گزانه می‌توانید با شماره‌های زیر تماس بگیرید:

آقای علی قلی‌زاده ۰۹۱۹-۴۲۶۰۴۲۹ آقای حسن یزدان‌بخش ۰۹۱۹-۷۰۴۱۹۵۹

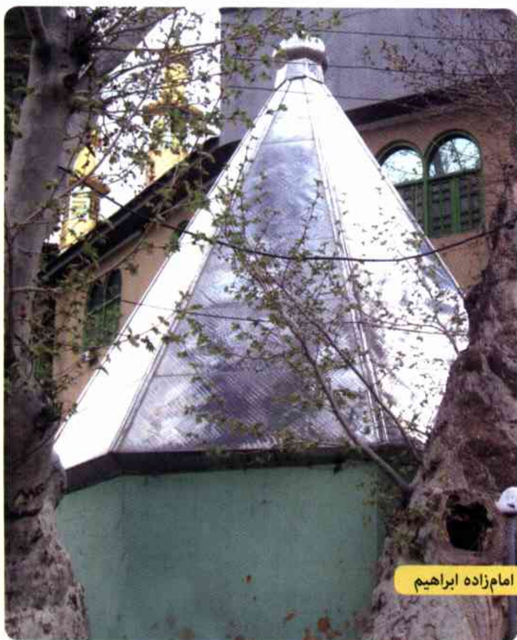
رودخانه‌ی تلخه‌رود

روستای گزانه یک امامزاده‌ی کوچک به نام امامزاده ابراهیم دارد. شاید بتوانید با هماهنگی متولی آن در آنجا بمانید. در این روستا خانه‌ی محلی برای اجاره نیز وجود دارد. برای هماهنگی می‌توانید با آقای امیر اقدسی هماهنگ نمایید.

۰۹۱۲-۷۷۰۳۶۸۶

با توجه به نزدیکی روستای آب‌گرم، می‌توانید از امکانات رفاهی و اقامتی این روستا نیز استفاده نمایید.

امامزاده ابراهیم

- حفظ محیط زیست یکی از ارکان اصلی گردشگری پایدار در همه‌ی مناطق محسوب می‌شود. نریختن زباله و حتی جمع‌آوری پسماندهای رها شده در مسیر، راه رفتن از مسیرهای پاکوب، آسیب نزدن به گل‌ها و گیاهان و احترام به جامعه‌ی محلی، اگرچه در همه جا تاکید می‌شود، اما رعایت این اصول در دامان دماوند عزیز بیشتر مورد تاکید است.
- اگر هوس کرده‌اید در دل طبیعت، ضمن محافظت از محیط، بساط کباب راه بیندازید، آقای محمود یزدان‌بخش- که هم قصاب است و هم نیسان دارد- می‌تواند برای شما گوشت تازه تهیه کند و به شما برساند: ۰۹۱۱-۸۶۱۰۰۴۱

۳۶ آبشار شاهاندشت (وانا)

- فاصله‌ی شاهاندشت تا آمـــل: ۷۱ کیلومتر
- فاصله‌ی شاهاندشت تا تهران: ۸۸ کیلومتر
- ســـطح برنامـــه: گل‌گشت، کوه‌پیمایی، فرود از آبشار

مختصات جغرافیایی نقاط مهم

۱ مختصات: ۳۵°۵۵′۲۵″N – ۵۲°۱۵′۵۸″E

۲ مختصات: ۳۵°۵۴′۴۴″N – ۵۲°۱۵′۴۷″E

۳ مختصات: ۳۵°۵۴′۳۲″N – ۵۲°۱۵′۲۶″E

۴ مختصات: ۳۵°۵۵′۰۰″N – ۵۲°۱۵′۲۴″E

۵ مختصات: ۳۵°۵۴′۵۷″N – ۵۲°۱۵′۰۰″E

برای رسیدن به این آبشار شش‌طبقه، بعد از گزنک در منطقه‌ی لاریجان و عبور از روستای شنگلده در ۸۶ کیلومتری تهران، به پل معروف وانا می‌رسید. ۱ این پل فلزی روی رودخانه‌ی هراز ساخته شده است و گذرگاه منطقه‌ی امیری می‌باشد. از روی پل که عبور کردید، بلافاصله بعد از پل، سمت راست شما مسیر آسفالت شده‌ای وجود دارد که به موازات رودخانه‌ی هراز و خلاف جهت آب پیش می‌رود. آلاچیق‌هایی نیز در این قسمت وجود دارند که می‌توانید برای استراحت آن‌ها را اجاره نمایید. انتهای این مسیر بعد از حدود دو کیلومتر به روستای شاهاندشت می‌رسد که تمامی مسیر آن آسفالت شده است. خودروی خود را در میدان روستا ۲ پارک نمایید و با ورود به روستا به سمت آبشار حرکت کنید.

پل وانا

آبشار شاهاندشت یکی از زیباترین جاذبه‌های طبیعی جاده‌ی هراز است. وارد روستای شاهاندشت که شدید، مسیر آبشار مشخص است، ولی هرازگاهی از اهالی روستا بپرسید تا از درستی مسیر مطمئن شوید. ابتدا باید خود را به قبرستان قدیمی میانه‌ی روستا برسانید. از قبرستان به بعد دو راه وجود دارد. یکی راهی که از چپ (شرق) و بالای قبرستان می‌رود که مستقیم به بالای آبشار می‌رسد و مسیر صعب‌العبوری دارد. در این مسیر جایی برای نشستن پیدا نمی‌کنید، ولی برای عکس‌برداری منظره‌ی بهتری دارد. راه دیگر، راه سمت راست (غرب) و پایین قبرستان است که به پایین آبشار می‌رود و به دلیل وجود مکان توقف و سرویس‌های بهداشتی نیمه‌کاره و دسترسی راحت‌تر برای

رسیدن به آبشار، همین راه توصیه می‌شود. نیم‌ساعت طول می‌کشد که از ابتدای روستا به آبشار برسید. طول این آبشار حدود پنجاه متر است که به علت شدت ریزش آن تا شعاع چند متری خود را کاملاً خیس می‌کند. ۳

آبشار شاهاندشت

■ برای حمایت از جامعه‌ی محلی و با توجه به وجود چند مغازه در روستا سعی کنید مایحتاج خود را از آنجا تهیه نمایید. سفره‌خانه‌ی سنتی شاهاندشت نیز در فاصله‌ی کمی از آبشار، پذیرای شما خواهد بود.

■ هنگام عبور از روستا با رعایت سکوت، آرامش اهالی روستا را به هم نزنید.

■ با توجه به خیل عظیم بازدیدکنندگان از آبشار و متاسفانه رعایت نکردن بهداشت و جمع‌آوری زباله‌ها، حتماً از قبل فکری برای جمع‌آوری زباله‌های خود بکنید و به افرادی هم که به این کار اهمیت نمی‌دهند، تذکر دهید.

■ بهتر است قبل از ورود به روستا در مسیر جاده‌ی هراز نرسیده به پل وانا در روستای شنگلده توقف کنید و از سرویس‌های بهداشتی مسجد صاحب‌الزمان استفاده نمایید. اگر می‌خواهید دفعات بعدی نیز از سرویسی پاکیزه استفاده کنید، در حیاط مسجد صندوق کمک به آبادانی مسجد وجود دارد که توصیه می‌شود بی‌تفاوت از کنار آن نگذرید. در صورت نیاز می‌توانید از سرویس‌های سفره‌خانه‌ی سنتی شاهاندشت نیز استفاده نمایید.
۰۹۱۱-۹۲۲۳۴۵۴.

■ بسته به اینکه از کدام زاویه به آبشار نگاه کنید تعداد طبقاتی که از آبشار می‌بینید، متفاوت است. اگر از جاده‌ی هراز از روی پلی که کمی قبل از روستای شنگلده وجود دارد، به آبشار نگاه کنید (ترجیحاً با دوربین)، می‌توانید هر شش طبقه‌ی آن را ببینید. در این حالت توصیه‌ی اکید می‌شود مواظب خودروهایی که با سرعت در حال تردد هستند، باشید.

■ از روستای شنگلده ◀۴ هم برای رسیدن به آبشار راهی وجود دارد که بعد از عبور از رودخانه به طرف آبشار می‌رود. اگر می‌خواهید از این مسیر بروید، ششصد متر قبل از شنگلده، سمت راست جاده، یک مسیر خاکی وجود دارد که به سمت رودخانه می‌رود. ◀۵ خودروی خود را قبل از رودخانه پارک کنید و با عبور از پل نصب شده بر روی رودخانه، خود را به روستا برسانید. دسترسی به آبشار از این مسیر مشکل‌تر است و پیاده‌روی بیشتری دارد. البته این مسیر برای کسانی که وسیله‌ی شخصی ندارند، بهتر است. با ماشین‌های راهی تا دوراهی گفته شده می‌آیند و از آنجا به بعد پیاده ادامه‌ی مسیر می‌دهند.

■ جاده‌ی روستای شاهاندشت به دلیل پیچ‌های تندی که دارد، برای عبور اتوبوس مناسب نیست. البته اگر راننده‌ی ماهری داشته باشید، مشکلی پیش نمی‌آید. در هر صورت اگر قصد دارید که با اتوبوس از این آبشار دیدن کنید، مسیری که در نکته‌ی قبلی اشاره شد، پیشنهاد مناسبی است.

■ اگر خودروی شخصی ندارید تا دوراهی وانا بیایید و از آنجا با تاکسی‌های دفتر مسافری امیری که دقیقاً جنب جاده‌ی اصلی قرار دارد، خود را به شاهاندشت برسانید.

۰۱۱-۴۳۳۵۸۵۰۳

■ این روستا یک اثر ملی ثبت شده به نام تکیه‌ی واعظ جلالی دارد که متعلق به دوره‌ی قاجار است.

۳۷ قلعه‌ی مَلِك‌بهمن، دیواره‌ی نمازیار

■ فاصله تا آمـل: ۷۱ کیلومتر

■ فاصله تا تهران: ۸۹ کیلومتر

■ سـطح برنامـه: کوه‌پیمایی

مختصات جغرافیایی نقاط مهم

۱ مختصات: ۳۵°۵۴′۳۲″N – ۵۲°۱۵′۲۶″E

۲ مختصات: ۳۵°۵۴′۲۵″N – ۵۲°۱۵′۲۵″E

۳ مختصات: ۳۵°۵۴′۲۹″N – ۵۲°۱۵′۲۲″E

۳ مختصات: ۳۵°۵۴′۲۹″N – ۵۲°۱۵′۲۲″E

۴ مختصات: ۳۵°۵۴′۲۸″N – ۵۲°۱۵′۱۰″E

۵ مختصات: ۳۵°۵۴′۵۵″N – ۵۲°۱۶′۱۵″E

برای رســیدن به این قلعه‌ی تاریخی، باید تا نزدیکی آبشــار شاهاندشــت در روســتای شاهاندشــت بروید. ۱ روش رسیدن به این روستا در بخش چگونه برویم در معرفی آبشار شاهاندشــت به تفصیل بیان شده اســت. برای بازدید از این قلعه باید از ســمت جنوب آبشار خود را به مسیر پاکوبی که تا قلعه ادامه دارد، برســانید. توجه کنید که یک مســیر دقیقاً از ســمت راست (جهت جنوبی) محل آبشــار جدا می‌شــود و از همان ابتدا شــیب تندی می‌گیرد که مسیر مناسبی نیست و توصیه نمی‌شود. اگر از جوی سیمانی منتهی به آبشار کمی عقب‌تر بیایید، به یک ساختمان کوچک سیمانی و محدوده‌ی باغ‌های روستا می‌رسید. ۲ جنوب غربی این ساختمان راه پاکوب مارپیچ مشخصی است که شما را به سمت قلعه می‌برد. به طور متوسط حدود ۴۵ دقیقه زمان نیاز دارید تا به قلعه برسید. ۳
برای رســیدن به پای دیواره‌ی نمازیار، از کنار قلعه، وارد باغ شــوید و در جهت غرب ادامه مسیر دهید تا از باغ خارج شوید. اکنون در جهت جنوب خود دیواره را مشاهده می‌کنید. بدون در نظر گرفتن شــیب، کم‌تر از دویست متر با دیواره فاصله دارید. پای دیواره دو تکه صخره بزرگ قرار دارد که مسیر از کنار آن شروع می‌شود.

بعــد از بازدیــد و احیاناً آب‌بازی در زیر آبشــار شاهاندشــت، می‌توانیــد از یکــی از آثار تاریخی لاریجــان بازدید نمایید. قلعــه‌ی ملک‌بهمــن که گاهــی به آن قلعــه‌ی ملک‌قلا نیز می‌گویند، از نوع قلعه‌های کوهســتانی است و مانند تمامی قلعه‌هــای کوهســتانی ایران بر روی یک کــوه منفرد و مرتفع، درست بالای این آبشار شش‌طبقه ساخته شده است. علت این کار با توجه به کاربری قلعــه و محل ســاخت آن، محافظــت از حاکم و اطرافیان اوســت. از طرفی این قلعه کوچک‌تر از آن اســت که بتوانیم آن را قلعه- شــهر قلمداد کنیم. اســتفاده از موانع طبیعی در ساخت این نوع قلعه‌ها در جای جای ایران به وفور یافت می‌شود.
البتــه این قلعه را باید از بیرون تماشــا کنیم؛ زیرا علاوه بر اینکه راه دســتیابی به درون قلعه مشــکل اســت و به توانایی و مهارت نیــاز دارد، بازدید آن از درون هم لطفی ندارد؛ به این دلیل که بیشتر ساختمان‌های داخلی آن بر اثر فرسایش خراب شــده و البته قسمت‌هایی از آن بسیار خطرناک است و به این علت که دیواره‌های شــمالی و شــمال غربی آن به کلی ویران شده اســت، امکان سُر خوردن و افتادن در دره وجود دارد. به کنار قلعه که رســیدید مسیر پاکوب را که کمی ادامه دهید، می‌توانید دیواره‌های عظیم قلعه را ببینید. با اندکی دقت درمی‌یابیم که این قلعه‌ی

دفاعی از سه سمت محصور شده و دسترسی به آن غیر ممکن بوده است. این قلعه از سمت شمال مشرف به پرتگاهی با ارتفاع بیش از پنجاه متر است که دیواره‌های سنگی دورتادور آن را فرا گرفته است. (البته این نمای قلعه را باید از پایین آبشار مشاهده کنید. بهترین نقطه برای دیدن این نما، کمی قبل از رسیدن به میدان روستا می‌باشد.) در قسمت شرقی تنگه‌ای قرار دارد که آب آبشار شاهاندشت را به طرف پایین هدایت می‌کند و به واسطه‌ی عوامل طبیعی، غیر قابل دسترسی است. قسمت شمال قلعه نیز با دیوارهای عریض و طویل مسدود شده است. فقط قسمت غربی قلعه که راه رفت‌وآمد درون قلعه بوده، راه نفوذ به قلعه محسوب می‌شده که مقداری از آن نیز به دلیل وجود عوامل طبیعی و مصنوعی مانند دیوار، غیر قابل دسترسی بوده است. دیواره‌ی نمازیار ۴ مسیر مناسبی برای سنگ‌نوردی می‌باشد. مسیر عقاب‌های این دیواره تقریبا ۳۰۰ متر طول دارد که بیشتر آن رل‌کوبی شده است. برای اطلاعات بیشتر در مورد مسائل فنی این دیواره با این شماره تماس بگیرید: آقای داوود لشکری ۰۹۱۱-۹۵۶۶۸۹۳

قلعه‌ی ملک‌بهمن

این برنامه را می‌توانید به راحتی در یک روز اجرا نمایید. با این وجود بهتر است بدانید که در اطراف قلعه مابین درختان در جهت جنوب، جنوب غربی و بخشی از دره‌ی جنوب شرقی قلعه (البته با رعایت قواعد ایمنی برپایی چادر در دره)، قسمت‌های مختلفی وجود دارد که می‌توانید در آنجا چادر بزنید. هم‌چنین امامزاده الیاس که در فاصله‌ی کمی از قلعه قرار دارد نیز مکان مناسبی برای شب‌مانی است. در مورد امکانات اقامتی امامزاده الیاس در بخش کجا بمانیم معرفی غار الیاس‌تنگه، اطلاعاتی را آورده‌ایم.

■ تا جایی که امکان دارد از رفتن به درون قلعه خودداری کنید. علاوه بر خطرناک بودن ورود به قلعه به دلیل شیب زیاد، با توجه به وضعیت کنونی قلعه، داخل شدن نتیجه‌ای جز تخریب بیشتر این اثر ملی ثبت شده ندارد.

■ انتهای مسیر رودخانه که در حقیقت اول آبشار می‌باشد، بسیار لیز و خطرناک است. تماشای این صحنه‌ی زیبا را از دور تجربه کنید تا خدای ناکرده دچار حادثه نشوید.

■ در زمان حکومت شاه طهماسب (۹۸۴-۹۳۰هـ.ق) سه طبقه از سلاطین استندار که بنی اعمام (پسر عمو) بودند، در این منطقه حکومت داشتند. ملک عزیز والی نور، ملک‌السلطان محمد والی کجور و مَلِک‌بهمن والی لاریجان بود.

«فرهاد خان قرامانلو - سپه‌سالار شاه‌عباسی، پس از فتح قلعه‌ی آمل که از قلاع ملک‌بهمن بوده به او پیغام فرستاد و او را به اطاعت از شاه عباس دعوت کرد. ملک‌بهمن با اینکه دو سه بار به خدمت شاه عباس رفته بود، ولی باطناً خیال تسلیم نداشت. فرهاد خان به ملک‌قلا آمد و قلعه را به توپ بست و مشغول تهیه‌ی سایر لوازم برای تسخیر قلعه گردید. جماعت امیری (امیری نام منطقه‌ای است که از روستای شنگلده و شاهاندشت شروع می‌شود و با روستای هاره خاتمه می‌یابد. توضیح بیشتر در این زمینه در جاذبه‌ی شماره‌ی ۳۹ کتاب آمده است)، که از سپاهیان ملک‌بهمن بودند با فرهاد خان موافقتی نمودند. ملک‌بهمن دستور داد تا وردان امیر را که رئیس آن‌ها بود، کشتند. جماعتی امیری از او برمیدند و راه پنهانی قلعه را به فرهاد خان نمودند. ملک‌بهمن به خانه‌ی فرهاد خان آمد و او را به قلعه دعوت کرد تا حیله و تزویری در کار او کند و او را همراه خود او کند. فرهاد خان قبول نکرد و به خود او نیز اجازه‌ی مراجعت نداد و او را همراه خود به خدمت شاه عباس فرستاد. شاه عباس ملک‌بهمن را به فرهاد خان سپرد و فرهاد خان او را به بازماندگان ملک حسین لواسانی داد تا او را به قصاص خون پدر کشتند. ملک حسین لواسانی قبلاً به علت طرفداری از شاه عباس به دستور ملک‌بهمن کشته شده بود[۱].»

■ مصالح یا آژند به کار رفته در این بنا بیشتر سنگ، ساروج، گچ و چوب بوده است. در قسمت تنگه‌ی آبشار بناهایی از خشت قالب بزرگ دیده شده که ظاهراً بعدها ساخته شده‌اند. هر جایی که توانسته‌اند قطعه زمینی مسطح به وجود بیاورند، اتاقی و پناهگاهی ساخته‌اند. برای ساختن بنیاد دیوارها و برج‌های قلعه بی‌شک استادان بنّا و مصالح را در زنبیل گذاشته و آویخته‌اند. این قلعه در بین قلاع کوهستانی البرز از

۱. ستوده، منوچهر؛ از آستارا تا استارباد، همان، جلد سوم، ص ۴۴۱.

اهمیت خاصی برخوردار است[۱]. برخی عقیده دارند با توجه به نوع قرار گرفتن مصالح، این بنا متعلق به دوره‌ی قبل از اسلام است، ولی برخی دیگر معتقدند با توجه به تکه‌های به دست آمده از قلعه، متعلق به دوره‌های قبل‌تر می‌باشد.
مردم نواحی واقع در دامنه‌های شمالی البرز، به سبب برخورداری از راه‌های صعب‌العبور و کوهستانی و جنگل پردرخت، معمولاً از در نافرمانی در می‌آمدند و از همین رو، این نواحی در تمامی دوره‌های هخامنشی و ساسانی و نیز غزنویان و سلجوقیان در اختیار حکومتی نیمه‌مستقل بود. این وضع تا دوره‌ی صفوی ادامه یافت[۲].
این قلعه با مغلوب شدن ملک‌بهمن پسر ملک‌کیومرث، آخرین حاکم سلسله‌ی استندار لاریجان، در جنگ با فرهادخان، فرستاده‌ی شاه عباس صفوی ویران گردید.

نمای شمال شرق قلعه

به دلیل تخریب‌های متعددی که در این اثر تاریخی صورت گرفته، نقشه و پلان معماری مشخصی را نمی‌توان در آن مشاهده کرد. اما در برخی کتب، نمای کلی از نقشه و چگونگی ترتیب سازه‌های مختلف به صورت اجمالی بیان شده است[۳].

■ این قلعه ظاهراً از چند طریق نگهبانی می‌شده است. یکی از طریق برج نگهبانی قلعه که در جنوب غربی قلعه در اراضی سنگ دروازه بر دامن رشته‌ی مِازیارِکر بنا شده، به گونه‌ای که بر راه قدیم آمل مسلط بوده است. البته نگارنده در تحقیق میدانی اثری از این برج نگهبانی ندید. دیگر آنکه در ارتفاعات اطراف روستای آخا در نزدیکی روستای وانا مکانی به نام سه‌طاق وجود دارد که طبق گفته‌ی برخی از افراد

---

۱. ستوده، منوچهر؛ از آستارا تا استارباد، همان، جلد سوم، ص ۴۴۲.
۲. ستوده، منوچهر؛ البرزکوه، همان، ص ۲۱۱، به نقل از طاهری، ابوالقاسم، جغرافیای تاریخی گیلان، مازندران و آذربایجان از نظر جهانگردان، تهران، ۱۳۴۷ هـ.ش، ص ۲و۳.
۳. ستوده، منوچهر؛ از آستارا تا استارباد، همان، جلد سوم، ص ۴۴۲.

محلی، یکی از مناطق دیده‌بانی برای حفظ امنیت این قلعه بوده است، با این توضیح کـه با وجود فاصله‌ی زیاد این منطقه با قلعه، اشـراف کاملـی وجود دارد. در صورت تمایل برای بازدید از سه‌طاق، طبق آنچه در صفحه‌های بعدی کتاب بیان شده خود را به روستای آخا رسانده و با راهنمایی افراد محلی از این جایگاه دیده‌بانی که مسیر سختی هم دارد، بازدید نمایید.

برج گنبدسـی مهمترین برج دیده‌بانی قلعه به حساب می‌آید. این برج در فاصله‌ی یک کیلومتری پارکینگ ورودی روسـتای شاهاندشت و در جهت شمال غربی آن قرار دارد ۵ و جاده‌ای خاکی به سمت آن کشده شده است. بقایای این بنا که در فهرست آثار ملی کشور به ثبت رسیده است، هنوز پارجاست.[1]

وجه تسمیه

این قلعه با نام‌های مَلِک‌بهمن، ملک‌قلا و ملک‌قلعه خوانده می‌شـود. هر سـه‌ی این اسامی به معنای قلعه‌ی مَلِک اسـت که یادآور نام ملک‌بهمن پسـر ملک‌کیومرث پسـر ملک‌کاووس است که آخرین سلطان سلسله‌ی استندار لاریجان بوده و در سال ۱۰۰۵ هـ ق به امر شاه‌عباس اول به قتل می‌رسد.[2]

قلعه‌ی ملک‌بهمن و آبشار شاهاندشت از جاده‌ی هراز

۱. برای مطالعه‌ی بیشـتر رجوع کنید به : سـتوده، منوچهر؛ از آسـتارا تا اسـتارباد، همان، جلد سوم، ص۴۴۴. - قاسـمی، فاطمه؛ لاریجان، گنجینه اکوتوریسـم، همان، ص ۳۶۰. - سعیدی شاهاندشـتی، ناصر، جامعه شناسی تاریخی امل، همان، صص ۱۶۰-۱۶۲.

۲. ستوده، منوچهر؛ از آستارا تا استارباد، همان، جلد سوم، ص ۴۴۰، به نقل از عالم آرای‌عباسی، ص ۵۲۲.

۳۸ غار الیاس‌تنگه و آبشار شاهاندشت ۲

■ فاصله تا آمـــل: ۷۱ کیلومتر

■ فاصله تا تهران: ۸۸ کیلومتر

■ ســـطح برنامـــه: کوه‌پیمایی سبک و سنگین، غارنوردی، پیمایش رودخانه

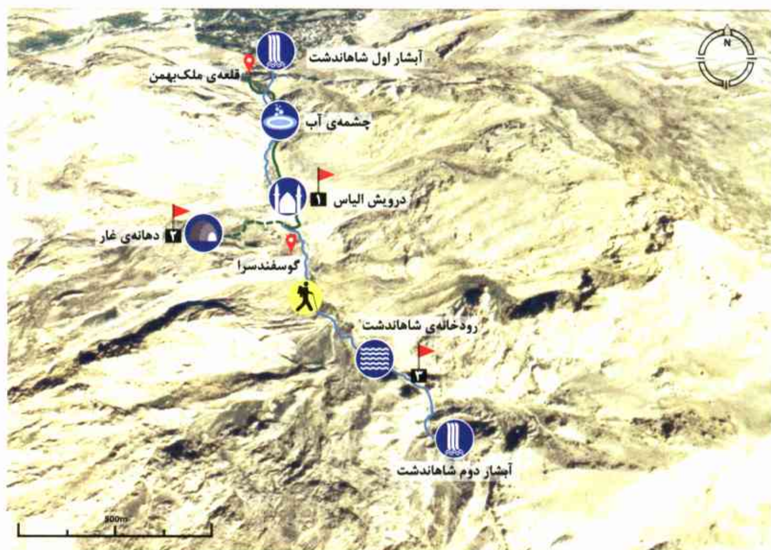

مختصات جغرافیایی نقاط مهم

۱ مختصات: ۳۵°۵۳′ ۵۳″N – ۵۲°۱۵′ ۳۳″E

۲ مختصات: ۳۵°۵۳′ ۴۸″N – ۵۲°۱۵′ ۲۳″E

۳ مختصات: ۳۵°۵۳′ ۱۶″N – ۵۲°۱۵′ ۵۹″E

غار الیاس‌تنگه در امتداد دره‌ی شاهاندشت قرار دارد. با توجه به مسیری که برای رسیدن به قلعه‌ی ملک‌بهمن توضیح دادیم، خودتان را به قلعه برسانید و مابقی راه را با توجه به توضیحات ارائه شده در شرح سفر ادامه دهید.

راه آبشار دوم شاهاندشت یا آبشار خوزَک نیز تا قسمت زیادی با راه غار یکسان است، با این تفاوت که از کنار درویش الیاس، ۱ راه غار و آبشار از هم جدا می‌شود. جزییات بیشتر را در شرح سفر بخوانید.

بعد از رسیدن به قلعه‌ی ملک‌بهمن، که در قسمت قبل راه رسیدن به آن را توضیح دادیم، مسیر پاکوبی وجود دارد که شما را به سمت جنوب – جنوب شرقی هدایت می‌کند. این مسیر پاکوب در منطقه‌ای به دو بخش تقسیم می‌شود. سمت چپ به طرف رودخانه می‌رود و از طریق یک پل کوچک به طرف دیگر رودخانه متصل می‌شود و راه با یک مسیر تراورس ادامه پیدا می‌کند. راه سمت راست از بالا و سمت راست رودخانه ادامه پیدا می‌کند و در جایی که تنگه باریک می‌شود، به راه سمت چپ می‌رسد. اینجا تنگه‌ی الیاس نام دارد. توجه داشته باشید که از هر مسیر که بیایید، تا این تنگه حدود یک ربع زمان می‌برد. مسیر کمی باریک و ریزشی است و باید مراقب باشید و سعی کنید در روشنایی هوا این مسیر را طی کنید. چشمه‌ی گوارایی در این منطقه وجود دارد که می‌توانید ظرف‌های آب خود را پر کنید. در جایی که جریان آب کم‌تر است، از روخانه عبور کنید و در نهایت به سمت چپ رودخانه برسید. در این قسمت راه پاکوبی شما را به موازات رودخانه و خلاف جهت حرکت آب جلو می‌برد. بعد از حدود یک ربع، سمت راست شما آن طرف رودخانه، یک ساختمان با سقف آبی‌رنگ

آبشار دوم شاهاندشت

می‌بینید. این ساختمان که به امامزاده الیاس معروف است، به اندازه‌ای بزرگ است که از دید شما پنهان نمی‌ماند. الیاس ظاهراً نام درویشی مشهور در زمان سربداران بوده که بعد از فوت در این منطقه دفن می‌شود، ولی از آن به امامزاده یاد می‌شود.

دورنمای درویش الیاس و ورودی غار

یکی از قله‌های قابل صعود در این منطقه، قله‌ی نمازیار است که با ارتفاع تقریبی ۲۳۰۰ متر و با شیبی نسبتا تند در جهت غربی امامزاده قرار دارد. از روی قله چشم‌انداز زیبایی از جاده‌ی هراز و روستاهای اطراف مشاهده می‌کنید. رُخ شمالی این قله، دیواره‌ای دارد که برای سنگ‌نوردی مناسب است و توضیح آن در جاذبه‌ی شماره‌ی ۳۷ آمده است. می‌توانید اطلاعات دقیق‌تر در این مورد را از طریق گروه‌های کوه‌نوردی عنوان‌شده در ضمیمه‌ی کتاب، به دست آورید.

برای دیدن آبشار دوم شاهاندشت باید از کنار درویش الیاس، به سمت جنوب و جنوب شرق یعنی موازات رودخانه و خلاف جهت حرکت آب ادامه‌ی مسیر دهید. مسیر این قسمت مال‌رو است و چند بار باید از عرض رودخانه عبور کنید. در جایی که دیگر به علت ریزشی بودن مسیر و سیلاب‌های متعدد، نمی‌توانید از سمت چپ عبور کنید، از سمت راست رودخانه کمی ارتفاع بگیرید و کمی جلوتر به تنگه‌ای با دیواره‌های صخره‌ای با ارتفاع بیش از پنجاه متر وارد شوید. طول این تنگه زیاد نیست. پس از آن، مسیر ریزشی سمت راست را بروید تا آبشار را به طور کامل ببینید.◀۳ آبشار از چند قسمت تشکیل شده و در دره‌ای صعب‌العبور قرار دارد. زمان تقریبی برای رسیدن به آبشار از امامزاده الیاس، یک ساعت است. مراقب باشید مسیری را که انتخاب می‌کنید مسیر مناسبی باشد وگرنه دچار مشکل خواهید شد.

دهانه‌ی غار

برای رفتن به غار الیاس‌تنگه بعد از استراحت کنار این امامزاده، در مسیر جنوب غربی، دقیقاً جلوی تک‌درخت روبه‌روی امامزاده، دنبال یک پاکوب بگردید که با شیب همراه است. کمی که به سمت جنوب غربی نگاه کنید، چند بوته‌ی بزرگ می‌بینید که از دور شبیه درختچه‌های کوچک هستند. شما باید به آن درختچه‌ها نزدیک شوید. اگر دقت کنید راه پاکوب را در بعضی جاها می‌بینید، ولی به دلیل شیب تند و فرسایشی بودن مسیر، پاکوب واحد و کاملاً مشخصی وجود ندارد. از کنار امامزاده زمان بگیرید و طبق توضیحاتی که ارائه شد، خودتان را به آن درختچه‌ها برسانید. اگر عبور از این مسیر در بدترین حالت بیشتر از ۴۵ دقیقه طول کشید و به دهانه‌ی غار نرسیدید، جلوتر نروید و در همان منطقه بمانید. دهانه‌ی غار به اندازه‌ای بزرگ است که با گشتن بتوانید آن را پیدا کنید. ۲

این غار همان‌طور که از نامش پیداست در بیشتر گذرگاه‌ها بسیار باریک است. از ابتدای غار، نخ شیرینی شما را راهنمایی می‌کند. اگر هم در جایی نخ را نیافتید، برای خود نشانه‌گذاری کنید. کل غار را می‌توان حدود یک ساعت پیمود. معبرهای داخل این غار خیلی باریک است و عبور از آن طول می‌کشد. عبور از این غار به کار فنی نیاز ندارد و با رعایت اصول غارنوردی مقدماتی، در پیمایش آن با مشکلی مواجه نخواهید شد.

غار چاهی دَمیجار کمی بالاتر از غار آس‌تنگه، در منطقه‌ای به نام دَمیجار قرار دارد.[۱] برای رسیدن به دهانه‌ی غار چاهی، قبل از رسیدن به غار آس‌تنگه باید مسیر را از سمت راست آن ادامه دهید و با تغییر مسیر به سمت چپ، خود را به بالای غار آس‌تنگه برسانید. با اینکه دهانه بیرونی غار تقریبا گرد و با قطر تقریبی ۸ متر است، ولی به گونه‌ای پنهان شده که تا کاملا به آن نزدیک نشوید، قابل مشاهده نیست. این غار در حقیقت از دو قسمت تشکل شده است. قسمت اول از دهانه تا تالار اصلی که حدود ۲۰ متر است و به صورت استوانه‌ای با شیبی بسیار تند پایین می‌رود و ایجاد کارگاه برای فرود اجتناب ناپذیر است. به تالار اصلی که رسیدید جا برای استقرار و استراحت به اندازه کافی وجود دارد. قسمت دوم، چاه اصلی است که از تالار شروع می‌شود. ورود به این چاه نیازمند تبحر در تکنیک‌های اس آر تی و فرود و صعود معلق می‌باشد. قسمت دهانه‌ی چاه در تالار اصلی برای فرود رلکوبی شده است. چکیده‌ها و چکنده‌های زیبایی در دیواره و سقف غار خودنمایی می‌کنند. برای نزدیک شدن به این غار چاهی و پیمایش آن حتما از راهنمایی گروه‌های کوهنوردی آمل که در ضمیمه‌ی کتاب آمده است استفاده کنید. همچنین می‌توانید با این شماره تماس بگیرید: آقای داود لشکری ۰۹۱۱-۹۵۶۶۸۹۳

امامزاده یک بنای مسقف است که درون آن برای ده نفر جای خواب وجود دارد. مقداری هم وسیله و ظرف هست که خیلی می‌تواند مفید باشد. در بیرون امامزاده سرویس بهداشتی مناسبی هم وجود دارد.
جلوی امامزاده نیز فضای زیادی برای برپایی چادر وجود دارد. با توجه به این موارد و همچنین جاری بودن جوی آب و رودخانه در نزدیکی این مکان، می‌توانید شب خوبی را در زیر آسمان پر ستاره‌ی آن سپری کنید.

- معمولاً جنوب امامزاده کنار رودخانه با فاصله‌ی صد متر، محل استراحت گله‌داران محترم منطقه و نیز آغُل گوسفندان است. برای اطلاع دقیق از دهانه‌ی غار و اطلاعات کلی در مورد منطقه می‌توانید از آن‌ها کمک بگیرید، به شرطی که مراقب سگ‌های نگهبان گله باشید.
- به جز وسایل ضروری که باید داخل غار ببرید، بقیه‌ی وسایل خود را در دهانه‌ی غار یا داخل امامزاده بگذارید و حتماً یک یا دو نفر بیرون غار منتظر شما باشند تا در صورت بروز اتفاق بتوانند به شما کمک کنند.
- می‌گویند قبرستان معروف منتسب به زرتشتی‌ها نیز اطراف آبشار دوم شاهاندشت قرار دارد اما در تحقیقات میدانی، اثری از این قبرستان یافت نشد.

---

۱. قاسمی، فاطمه؛ لاریجان، گنجینه‌ی اکوتوریسم، همان، ص ۳۳۲.

■ آب آشـامیدنی خود را از چشمه‌ی بین راهی قبل از امامزاده تهیه نمایید، در غیر این صورت مجبورید آب رودخانه را بجوشانید. به علت وجود گوسفندسرای بالادست رودخانه، توصیه می‌شود از بالای گوسفندسرا آب بردارید.

ورودی غار دمیجار

وجه تسمیه

گفته شـده که امامزاده به یکی از مبارزان گروه سـربداران به نام درویش الیاس منتسـب بوده که نام‌های این محدوده را به خود اختصاص داده اسـت. تنگه‌ای که قبل از امامزاده قرار دارد، تنگه‌ی الیاس (الیاس‌تنگه/ آس‌تنگه) نام دارد و غار نیز به همین نام معروف است. تنگی بیش از حد برخی ورودی‌هـای ابتدایـی این غار کوچک نیز در نام‌گذاری نام غار موثر بوده اسـت. نام آبشـار هم که برگرفته از نام نزدیک‌ترین روستا یعنی شاهاندشت است.

بقعه‌ی درویش الیاس

۳۹ روستاهای منطقه‌ی امیری

■ فاصله‌ی پل وانا تا آمـــل: ۶۹ کیلومتر

■ فاصله‌ی پل وانا تا تهران: ۸۶ کیلومتر

■ ســـطح برنامـــه: گل‌گشت، کوه‌پیمایی، دوچرخه‌سواری

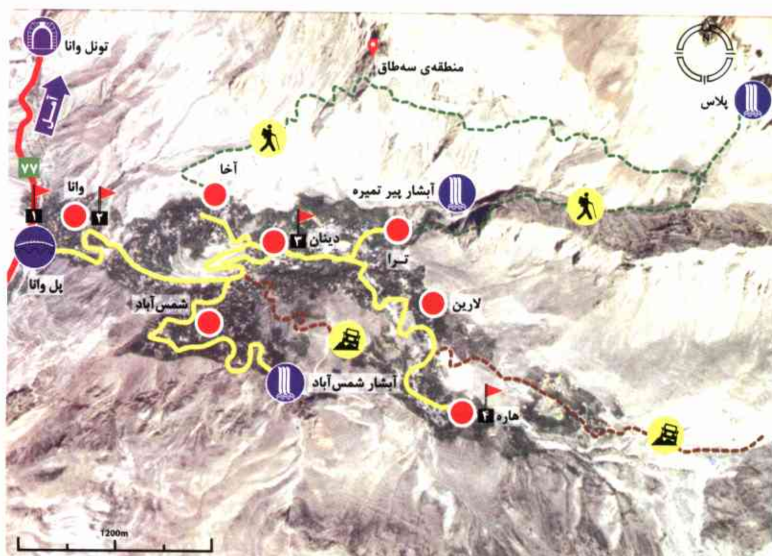
مختصات جغرافیایی نقاط مهم

۱ مختصات: ۳۵°۵۵′۲۵″N – ۵۲°۱۵′۵۸″E

۲ مختصات: ۳۵°۵۵′۲۶″N – ۵۲°۱۶′۰۴″E

۳ مختصات: ۳۵°۵۵′۲۰″N – ۵۲°۱۷′۳۲″E

۴ مختصات: ۳۵°۵۴′۳۶″N – ۵۲°۱۸′۲۴″E

جـاده‌ی هراز را که به سـمت آمل ادامـه دهید و منطقه‌ی لاریجان را پشـت سـر بگذارید، بعد از طی ۸۶ کیلومتر از تهران، به پل معروف وانا می‌رسـید. این پل فلزی، از روی رودخانه‌ی هراز عبور می‌کند و به سمت روستاهای منطقه می‌رود. ۱

اگر وسیله‌ی شخصی ندارید می‌توانید با وسایل گذری تا پل وانا بروید و از آنجا به بعد، با توجه به فاصله‌ی کم روسـتاها از یکدیگر، یا پیاده مسـیر را طی کنید و یا از دفتر خدمات مسافری امیری واقع در جنب پل وانا استفاده نمایید. این دفتر به تمامی مناطق گردشگری در روستاهای اطراف، سرویس‌رسانی می‌کند. شماره‌ی تماس این دفتر برای هماهنگی‌های قبلی به دردتان می‌خورد:

۰۱۱-۴۳۳۵۸۵۰۳ | ۰۹۱۱-۹۲۲۱۹۸۳ | ۰۹۱۹-۷۰۵۲۴۰۷

- از پل وانا که وارد منطقه‌ی امیری می‌شویم، چندین آبادی تا انتهای مسـیر وجود دارد. اولین آن‌ها روستای وانا یا وانه است. ۲ از پل که بگذرید، خانه‌های وانا را در سمت چپ و راسـت خود می‌بینید که در کنار جاده امتداد دارد. از وانا کـه عبور کنیـد به روسـتاهای گُل‌پاشـای سـفلی و علیا، شـمس‌آباد، دینان، آخازیر، آخا، کلان، نَهَر، تَرا، لارین، زرد دیمه و نهایتاً در مرتفع‌ترین نقطه‌ی منطقه به روستای هارِه می‌رسید. رودخانه با فاصله‌ی متغیری از جاده تا انتهای مسیر ادامه دارد و قسمت‌های خیلی کمی به جاده نزدیک می‌شـود و به زحمت می‌توان مکان مسـطحی را در کنار رودخانه و زیر سایه‌سـار درختان برای توقف یافت. امامزاده عبداله وانا یکی از آثار ملی ثبت شده کشور است. هشت ضلعی بودن بنا و معماری زیبا همراه با نقاشی رنگ روغن در گنبد و دیوارها، زیبایی این اثر تاریخی را دوچندان کرده است.
- زیارت امامزاده روح‌اله و ابراهیم و سیده خاتون که در یک فضای ساده و دلنشین قرار دارند و نیز بازدید از چنار بسـیار قدیمی و قطور جلوی امامزاده در روسـتای دینان ۳ را از دسـت ندهید. قطر یقه‌ی این درخت چنار به اندازه‌ی دو دست باز شش نفر انسان بلندقد می‌باشد. چشمه‌ی سروآر (سر رودبار) با محیطی دلنشین در روستای تَرا، جهت یک استراحت کامل در سکوت طبیعت در انتظار شماست. آبشار تمیره در ارتفاعات این روستا واقع شده که در بخش مربوط به آن توضیح داده شده است. اطراف این روستاها مخصوصاً شمال روستای آخا در فصل بهار، مملو از گیاهان دارویی و قارچ و مانند آن اسـت و این مناطق منتظر تمامی علاقه‌مندان کوه‌نوردی است که می‌خواهند گیاهان دارویی و سبزیجات کوهی را در کنار قارچ‌های طبیعی بسیار خوشمزه تجربه کنند.

رودخانه‌ی امیری

در ارتفاعات روستای آخا می‌توانید از سه‌طاق که در دل صخره‌های شمال روستا قرار دارد و به نحوی برج دیده‌بانی قلعه‌ی ملک‌بهمن محسوب می‌شده است، دیدن کنید. در طول تمامی مسیر روستاهای امیری، درختان میوه‌ی زیادی مانند زردآلو، سیب، گلابی، گوجه‌سبز، آلبالو و به ویژه گیلاس دیده می‌شود که به علت سردسیر بودن منطقه، دیرتر می‌رسند. اگر هنوز این میوه‌های بهاری را نوبر نکرده‌اید، می‌توانید در کنار مسیر با قیمت مناسب و کیفیت مطلوب آن‌ها را تهیه کنید و دست خالی برنگردید. نکته‌ی قابل توجه این است که بیشتر این روستاها مرز قابل توجهی ندارند و هنوز از یک روستا خارج نشده وارد روستای دیگری می‌شوید. برخی روستاها حتی تابلو ندارند. فقط با پرس و جو از اهالی می‌توانید موقعیت دقیق خود را بیابید. این مسیر تا انتهای هاره ۴ آسفالت است. انتهای مسیر هاره به دره‌ای منتهی می‌شود که مسیر صعود به قله‌ی امیری است. همان‌طور که در جاذبه‌ی شماره‌ی ۳۲ گفته شد، با ادامه‌ی این مسیر در تلاشی سخت و ماجراجویانه با طی حدود ده کیلومتر می‌توانید به مرداب ساهون برسید.

■ آبشار شمس‌آباد، آبشار تمیره (تَرا)، بافت درونی و کوچه‌باغ‌های روستا، دره‌ی پشت، منطقه‌ی سه‌طاق، زرده، منطقه و آبشار پلاِس از جمله دیدنی‌های این روستاها هستند که مهم‌ترین آن‌ها در قسمت‌های بعدی آمده است.

■ منطقه‌ی هاره محل صعود به قله‌های امیری، کهونو و زیره‌ور می‌باشد که برای صعود به این مناطق لازم است برنامه‌ی دقیق و یا راهنمای مجرب به همراه داشته باشید. مبدأ صعود به امیری از جهت شرق هاره و مبدأ صعود به زیره‌ور از غرب هاره است، به طوری‌که با قرار گرفتن در بالای آبشار شمس‌آباد در مسیری نیمه‌پاکوب با شیب تند بر روی یال قرار می‌گیرد و تا قله ادامه دارد.

شاید بتوانید از طریق هماهنگی با دهیاری روستا، در امام‌زاده‌ها و تکیه‌های هر روستا اقامت نمایید و یا در فضای حیاط این مکان‌ها چادر بزنید. امام‌زاده عبداله وانا، امام‌زاده روح‌اله دینان و مسجدجامع نهر امکانات سرویس بهداشتی مناسب و آب آشامیدنی دارند. اجاره‌ی خانه‌ی محلی برای یک یا دو شب، در روستاهای این منطقه مرسوم نیست.

چنار کهنسال امام‌زاده دینان

۴۰ آبشار شمس‌آباد (امیری)

- فاصله تا آمـــل: ۷۴ کیلومتر
- فاصله تا تهران: ۹۱ کیلومتر
- ســـطح برنامـــه: گل‌گشت، کوه‌پیمایی سبک و سنگین

مختصات جغرافیایی نقاط مهم

- ۱ مختصات: ۳۵°۵۵′۲۵″N – ۵۲°۱۵′۵۸″E
- ۲ مختصات: ۳۵°۵۵′۱۵″N – ۵۲°۱۷′۱۷″E
- ۳ مختصات: ۳۵°۵۴′۴۱″N – ۵۲°۱۷′۴۳″E
- ۴ مختصات: ۳۵°۵۴′۱۵″N – ۵۲°۱۷′۴۴″E
- ۵ مختصات: ۳۵°۵۴′۴۴″N – ۵۲°۱۸′۱۹″E
- ۶ مختصات: ۳۵°۵۴′۵۴″N – ۵۲°۱۷′۵۵″E
- ۷ مختصات: ۳۵°۵۴′۳۴″N – ۵۲°۱۷′۴۳″E
- ۸ مختصات: ۳۵°۵۲′۵۰″N – ۵۲°۱۹′۲۲″E

جاده‌ی هراز را که به سمت آمل ادامه دهید و منطقه‌ی لاریجان را پشت سر بگذارید، بعد از طی ۸۶ کیلومتر از تهران، به پل معروف وانا ۱ می‌رسید. این پل فلزی از روی رودخانه‌ی هراز عبور می‌کند و به سمت روستاهای منطقه می‌رود. از ابتدای این پل تا کنار آبشار، پنج کیلومتر راه است که به صورت پیاده حدود یک ساعت زمان می‌برد.

دفتر مسافری امیری با سرویس‌های سواری برای حمل و نقل شما در مسیر روستاهای اطراف از جمله روستا و آبشار شمس‌آباد، در ابتدای راه ورودی وانا جنب پل قرار دارد. شماره‌ی تماس این دفتر برای هماهنگی‌های قبلی به دردتان می‌خورد:

۰۱۱-۴۳۳۵۸۵۰۳ | ۰۹۱۱-۹۲۲۱۹۸۳ | ۰۹۱۹-۷۰۵۲۴۰۷

روستای شمس‌آباد

همان‌طور که در معرفی آبشار شاهاندشت گفتیم، بعد از عبور از پل وانا مسیر سمت راست به روستای شاهاندشت می‌رود. اگر وارد مسیر شاهاندشت نشوید و مسیر را به سمت شرق ادامه دهید، وارد جاده‌ی آسفالت می‌شوید که به سمت منطقه‌ی امیری می‌رود. این منطقه از آبادی‌های زیادی تشکیل شده است. اولین روستا در سمت چپ و راست، روستای واناست. حدود ۲/۵ کیلومتر که از دوراهی وانا دور شوید، مسیر روستای شمس‌آباد در سمت راست به وسیله‌ی یک پل از جاده‌ی اصلی امیری جدا می‌شود. تابلوی روستای ییلاقی شمس‌آباد در این دوراهی نمایان است و شما وارد خیابان ولیعصر (عج) در این روستا می‌شوید. ۲ به محض عبور از پل سمت چپ، مسجدی را

می‌بینید که کنار آن شورای اسلامی روستا قرار دارد و معمولاً کلید مسجد در دست آنان اســت. این مســجد ایوان کوچکی هم دارد که بسیار دل‌انگیز است. شیر آب در قسمت جنوبی مسجد و سرویس بهداشتی در غرب مسجد قرار دارد. وارد روستا که شدید، باید خود را به جنوب شرقی‌ترین بخش‌های روستا برسانید. مراقب باشید اگر پیاده یا ســواره هســتید، در کوچه‌های باریک و بدون دید روســتا، با مشکلی مواجه نشوید. این نکته را تابلویی در ورودی روستا نیز به شما یادآوری می‌کند. وارد روستا که شــدید، باید حدود دو کیلومتر از مســیر را در کوچه‌باغ‌ها طی کنید. مســیر را تا پارکینگ بروید و از آنجا به بعد از همان ابتدا با دقت مســیر پاکوب را بیابید و بدون دردســر تا آبشار ۳ ادامه دهید. بعد از بازدید از آبشار می‌توانید از طریق راه پاکوب ســمت راست، که با شیب بســیار تندی همراه است، سری به بالای آبشار بزنید و از آبشــار دوم که در فاصله‌ی ششصد متری آبشــار اول قرار دارد، دیدن کنید ۴ و از طبیعت زیبای آن استفاده نمایید. البته راه ماشین‌رو هم تا انتهای روستا وجود دارد که در این صورت از لذت کوچه‌باغ‌های روستا محروم می‌شوید.

راه دیگر دسترسی به این آبشار روستای هاره است. جاده‌ی آسفالته امیری را ادامه دهید تا بعد از اتاقک نگهبانی مستقر در ورودی هاره، در سمت راست خود جاده‌ای خاکی را مشاهده کنید. ۵ این راه خاکی تا دوکوهک ۶ ادامه دارد و بعد از آن راه پاکوب به سمت آبشار مشخص است. از هاره تا آبشار کمتر از ۱/۵ کیلومتر فاصله وجود دارد.

در بالای آبشار اول ۷، راه پاکوبی به سمت راست و جهت جنوب به سوی بالا شیب می‌گیرد که بعد از رسیدن به ارتفاعات شرقی دره‌ی شاهاندشت، در نهایت به ابتدای دره‌ی شاهاندشت متصل می‌شود. این مسیر با رسیدن به ارتفاع بالاتر، احتیاط بیشتری را می‌طلبد.

از بالای آبشار دوم نیز مسیر پاکوبی شما را به سمت قله‌ی زیره‌ور هدایت می‌کند. با این توضیح که در مسیری پر شیب به روی یال می‌رسد و با ادامه‌ی مسیر به جهت شرق بر روی قله قرار می‌گیرد. ۸

برای صعود به ارتفاعات بالاتر و اجرای برنامه‌های پیمایشی در این منطقه با این شماره تماس بگیرید: آقای حمزه آدوسی ۰۹۱۱-۹۱۷۴۸۱۶

آبشار این روستا در برخی منابع به نام‌های پردمه، دوکوهک و دمدره نیز نامیده شده است.[1]

به دلیل نزدیکی و راحتی دسترسی به روستای شمس‌آباد به راحتی می‌توانید یک‌روزه از تهران یا آمل از این آبشار دیدن نمایید. اگر اصرار بر ماندن کنار این آبشار دارید، استفاده از چادر در مکان‌های مسطح اطراف روستا یا در پارکینگ امکان‌پذیر است.

آبشار شمس‌آباد

۱. قاسمی، فاطمه؛ لاریجان، گنجینه اکوتوریسم، همان، ص ۱۹۰.

۴۱ آبِشار تَمیره (تَرا)

- فاصله‌ی روستای تَرا تا آمـــل: ۷۴ کیلومتر
- فاصله‌ی روستای تَرا تا تهران: ۹۱ کیلومتر
- ســـطح برنامـــه: کوه‌پیمایی سنگین، گل‌گشت، فرود از آبشار

مختصات جغرافیایی نقاط مهم

۱ مختصات: ۳۵°۵۵′ ۱۹″N – ۵۲°۱۷′ ۵۵″E
۲ مختصات: ۳۵°۵۵′ ۲۲″N – ۵۲°۱۸′ ۰۲″E
۳ مختصات: ۳۵°۵۵′ ۲۵″N – ۵۲°۱۸′ ۲۸″E
۴ مختصات: ۳۵°۵۵′ ۲۸″N – ۵۲°۱۸′ ۳۱″E

برای رسیدن به این آبشار، از طریق پل وانا وارد منطقه‌ی امیری شوید. (راه دستیابی به پل وانا در معرفی آبشار شمس‌آباد آمده است.) اگر قصد پیاده‌روی تا آبشار را دارید، از همان پل وانا مسیر خود را آغاز کنید و راهتان را در جاده‌ی آسفالت ادامه دهید تا بعد از حدود چهار کیلومتر در سمت چپ یک دوراهی آسفالت ببینید که تابلوی گرامی‌داشت شهدای روستای تَرا در ابتدای آن نصب شده است. ۱ از اینجا تا انتهای روستا، کم‌تر از هزار متر راه دارید. قبل از روستا از کنار کارخانه‌ی آب‌معدنی ترا ۲ عبور خواهید کرد. فراموش نکنید تا قبل از دوراهی ترا، وارد دوراهی‌های خاکی و آسفالت شده‌ی اطراف جاده‌ی اصلی نشوید. این دوراهی‌ها عبارتند از: دوراهی آخازیر، شمس‌آباد، آخا و دوراهی دینان که تابلوی امامزاده ابراهیم و روح‌اله بر سر آن است. چنانچه فرصت یا حس و حال پیاده‌روی ندارید، دفتر مسافری امیری که در ابتدای راه ورودی وانا جنب پل قرار دارد، شما را به روستای ترا می‌رساند. شماره‌ی تماس این دفتر برای هماهنگی‌های قبلی به دردتان می‌خورد: ۰۱۱-۴۳۳۵۸۵۰۳ | ۰۹۱۹-۷۰۵۲۴۰۷ جزئیات آبشار را در بخش شرح سفر مطالعه نمایید.

وجود آبشار بزرگ شاهاندشت در این منطقه، دو آبشار زیبای دیگر را تحت‌الشعاع خود قرار داده و کم‌تر کسی از وجود آن‌ها مطلع است. یکی از آن‌ها آبشار شمس‌آباد است که در قسمت قبل معرفی شد و دیگری آبشار تمیره یا تَرا که در این قسمت به آن خواهیم پرداخت. نکته‌ی مهم در مورد این آبشار این است که مسیر بازدید از این آبشار از نزدیک برای همه امکان‌پذیر نیست، زیرا با وجود فاصله‌ی کمی که با روستای تَرا دارد، مقدار زیادی از مسیر فنی است و به راحتی نمی‌توان به کناره‌ی آبشار اصلی دست یافت. البته این آبشار به اندازه‌ای زیباست که دیدن آن با فاصله نیز لذت‌بخش است. قبل از آبشار اصلی، آبشارهای کوچک‌تری وجود دارند که رسیدن به آن‌ها تلاش کم‌تری نیاز دارد. از کوچه پس کوچه‌های روستا خود را به امتداد دره برسانید و سعی کنید مسیر پاکوبی را که به سمت دره می‌رود، پیدا کنید. به محض خروج از روستا، در کنار رودخانه‌ی تمیره، می‌توانید مناطقی را برای استراحت و اطراق انتخاب کنید و اگر کمی بیشتر همت کنید آبشارهای دو سه متری نیز در مسیر خواهید دید. بعد از مدتی به دامنه‌های غربی کوه سنگی نزدیک شده و دیگر خودتان احساس می‌کنید که مسیر مشکل می‌شود. ادامه‌ی این مسیر به مبتدیان توصیه نمی‌شود. کسانی که مهارت و ابزار کافی دارند (حداقل کفش مناسب، طناب انفرادی و کارابین پیچ)، می‌توانند مسیر را ادامه دهند و تا آبشار پیش روند. بهترین مسیر عبور از رودخانه‌ی

کوچک، قرار گرفتن در زیر کوه سنگی و ارتفاع گرفتن از مسیر سنگلاخی است. ۳ اکنون که سمت چپ خود را نگاه کنید، آبشار اصلی ۴ کاملاً مشخص است و آبشارهای بعد از آن نیز دیده می‌شوند. از این مسیر سنگلاخی و البته تا حدودی ریزشی که با احتیاط به سمت بالا حرکت کنید، می‌توانید راهی را برای رسیدن به زیر آبشار اصلی بیابید. زمان تقریبی برای رسیدن به آبشار از روستای تَرا، با توجه به ریزشی بودن مسیر و لزوم احتیاط بیشتر، یک ساعت و نیم است.

این آبشار برای کسانی که علاقه‌مند به کار فنی هستند نیز مناسب است. آبشار ترا از طرف گروه‌های کوهنوردی آمل، رل‌کوبی شده است و برای فرود از آبشار گزینه‌ی مناسبی است. برای استفاده از راهنما در این منطقه با این شماره تماس بگیرید: آقای حمزه آدوسی ۰۹۱۱-۹۱۷۴۸۱۶

دورنمای آبشار تَمیره

همان‌طور که گفتیم در طول راه رسیدن به آبشار، به سختی می‌توان مکان مناسبی برای برپایی چادر یافت. خانه‌ی محلی برای اجاره نیز در روستاهای این منطقه به ندرت یافت می‌شود. با این حال برای هماهنگی خانه‌ی محلی در منطقه با این شماره تماس بگیرید: آقای ابراهیم محمدپور ۰۹۱۱-۹۱۵۴۱۶۶. استفاده از فضای امامزاده روح‌اله روستای دینان- که در فاصله‌ی کمی از روستای ترا قرار دارد- با هماهنگی متولی یا دهیار، پیشنهاد دیگری برای اقامت است.

- در طول مسیر رسیدن به روستای تَرا، به سمت شمال شرقی خود که نگاه کنید، کوه سنگی را مشاهده خواهید کرد که در غرب آن، دره‌ی سنگلاخی مورد نظر - که رنگ آن با محیط اطراف متفاوت است- و نیز آبشار اصلی را به راحتی می‌بینید. این منظره حتی از قسمتی از جاده‌ی هراز نیز به راحتی قابل مشاهده است.
- به علت زیاد بودن روستاهای مسیر، نکات زیست‌محیطی و هم‌چنین عرف جامعه‌ی محلی را رعایت نمایید.

آبشار ترا

۴۲ آبشار پُلالِس (فلالس، بُرزا)

■ فاصله‌ی روستای تَرا تا آمـل: ۷۴ کیلومتر

■ فاصله‌ی روستای تَرا تا تهران: ۹۱ کیلومتر

■ سـطح برنامـه: کوه‌پیمایی سنگین

مختصات جغرافیایی نقاط مهم

۱ مختصات: ۳۵°۵۵′۳۰″N – ۵۲°۱۸′۵۴″E

۲ مختصات: ۳۵°۵۵′۴۴″N – ۵۲°۱۹′۵۹″E

۳ مختصات: ۳۵°۵۵′۳۹″N – ۵۲°۱۷′۱۱″E

۴ مختصات: ۳۵°۵۸′۰۰″N – ۵۲°۱۸′۲۷″E

۵ مختصات: ۳۵°۵۶′۱۵″N – ۵۲°۱۹′۲۹″E

۶ مختصات: ۳۵°۵۷′۳۲″N – ۵۲°۱۶′۰۳″E

۷ مختصات: ۳۵°۵۷′۱۷″N – ۵۲°۱۷′۰۸″E

برای دسترسی به این آبشار سه راه وجود دارد.

مسیر اول همان‌طور که در معرفی آبشار تمیره بیان شد، خود را به روستای ترا برسانید و مسیر آبشار پیر تمیره را ادامه دهید. با این تفاوت که وقتی به منطقه‌ی سنگلاخی رسیدید و آبشار را در سمت چپ خود مشاهده کردید، به سمت آبشار نروید و راه دره را که جهت شرقی دارد به سمت بالا ادامه دهید تا به کف دره‌ی پلالس برسید. ۱ در قسمت شمالی دره، می‌توانید آبشار پلالس را ببینید. ۲

مسیر دوم وقتی به پل وانا رسیدید، به روستای آخا که قبل از روستای دینان و تَرا قرار دارد بروید و از شمال روستای آخا ۳ مسیر پاکوبی را که شیب می‌گیرد و به سمت سه‌طاق می‌رود، ادامه دهید. این مسیر بعد از قرار گرفتن در زیر صخره‌ها، جهت شرقی می‌گیرد و با کمربُر (تراورس) کردن کوه به سمت دره‌ی پلالس می‌رود، به طوری که شما سمت راست و پایین‌دست خود روستای ترا و دیگر روستاهای منطقه را به راحتی مشاهده می‌کنید.

مسیر سوم راه دیگر دسترسی به این آبشار از روستای لوت ۴ در منطقه‌ی بایجان می‌باشد. با این توضیح که از جنوب روستای لوت به سمت گردنه‌ی کوه بُرز حرکت می‌کنید و بعد از رسیدن به گردنه، ۵ به سمت جنوب شرقی وارد دره‌ی پلالس می‌شوید. هنگام ورود به دره، آبشار را در سمت چپ خود خواهید دید.

مسیر چهارم بعد از خروجی تونل وانا، روبه‌روی خروجی روستای تینه ۶، در سمت راست جاده و جهت شرق، دره‌ای را می‌بینیم که جاده‌ای جیپ‌رو در درون آن به سمت بالا شیب می‌گیرد. در وضعیت کنونی، تردد هیچ خودرویی از این جاده ممکن نیست ولی می‌توان به صورت پیاده از طریق آن به طرف دامنه‌های شمالی کوه سه‌طاق حرکت نمود. بعد از حدود چهار کیلومتر در این جاده، به یک سنگ‌چین می‌رسید که جاده از اینجا به جهت شمال تغییر جهت می‌دهد ۷ و تا روستای لوت ادامه دارد. از این نقطه به بعد از درون دره و به موازات کوه سه‌طاق، در راه‌های مالرو به جهت شرق بروید تا به ۵ برسید و مطابق با مسیر سوم ادامه دهید.

پلالس در سال‌های گذشـــته محل کشت و کار اهالی منطقه بوده و اکنون به مرتعی زیبا با انواع و اقســام گیاهان دارویی مخصوصاً قارچ، آویشن، اسفناج کوهی، بابونه، گل گاوزبان، چای کوهی، ریحان کوهی و هم‌چنین حیات وحشی جذاب تبدیل شــده اســت. آبشــار پلالس که به آن آبشــار بُرز نیز می‌گویند، در دامنه‌ی کوه برز واقع شده است و زیبایی این مرتع را دوچندان کرده اســت. نوشــیدن از آب خنک و گوارای اسپه‌چشــمه یا چشمه‌ی سفید، موجب می‌شود که بیشتر از این منطقه لذت ببرید.

صعــود به قله‌ی برز یا پلالس بــه ارتفاع تقریبی ۳۰۵۰ متر، یکی دیگر از برنامه‌های قابل اجرا برای کوه‌پیمایان است. این قله، بیشتر از سمت روستاهای هفت‌تنان یا لوت صعود می‌شــود. جبهه‌ی غربی و جنوبی این قله، صخره‌ایست و آبشار بُرز نیز در این ناحیه واقع شده است. بنابراین برای صعود به قله از جهت شمال بر روی یال شرقی قــرار می‌گیرند و تا قله ادامه می‌دهند. برای هماهنگی راهنما می‌توانید با گروه‌های کوه‌نوردی معرفی شده در انتهای کتاب، تماس بگیرید.

آبشار پلالِس

برپایی چادر در اطراف چشمه‌ی سپید (اسپه‌چشمه) در مرتع پلالس با در نظر گرفتن نکات ایمنی، بهترین پیشنهاد برای شب‌مانی است. البته می‌توانید به گونه‌ای برنامه‌ریزی کنید که این برنامه را یک‌روزه هم به اتمام برسانید.

- توجه داشته باشید هر یک از راه‌های ارائه شده برای رسیدن به آبشار، به ویژه راه اول و دوم، نیاز به راهنما دارد و در برخی جاها به دلیل شیب تند یا وجود پرتگاه، احتیاط بیشتری را می‌طلبد. این مسیرها به هیچ وجه برای کسانی که با مهارت دست به سنگ شدن آشنایی ندارند، مناسب نیست. به منظور هماهنگی راهنمای محلی برای بازدید از این آبشار و مرتع پلالس با این شماره تماس بگیرید: آقای ابراهیم محمدپور ☎ ۰۹۱۱-۹۱۵۴۱۶۶ | آقای حمزه آدوسی ☎ ۰۹۱۱-۹۱۷۴۸۱۶
- نحوه‌ی دقیق رسیدن به روستای لوت در منطقه‌ی بایجان در قسمت معرفی روستای پرده توضیح داده شده است.

ارتفاعات بُرز

۴۳ کتیبه‌ی شکل‌شاه، تنگه‌ی بند بریده

- فاصله تا آمـــل: ۶۸ کیلومتر
- فاصله تا تهران: ۸۹ کیلومتر
- ســـطح برنامـــه: گل‌گشت، پیمایش رودخانه

مختصات جغرافیایی نقاط مهم

۱ مختصات: ۳۵°۵۶′۳۴″N – ۵۲°۱۵′۴۶″E

۲ مختصات: ۳۵°۵۶′۴۰″N – ۵۲°۱۵′۴۴″E

۳ مختصات: ۳۵°۵۶′۵۵″N – ۵۲°۱۵′۵۵″E

۴ مختصات: ۳۵°۵۷′۲۶″N – ۵۲°۱۵′۵۸″E

۵ مختصات: ۳۵°۵۷′۱۴″N – ۵۲°۱۵′۵۱″E

آمل
خروجی تونل وانا
۴ کارگاه پرورش ماهی
۵
تینه
۳
مسیر سنگ‌نوردی
۲ پارکینگ
ورودی تونل وانا
فیره
۱
پمپ بنزین وانا

۲ پارکینگ
ورودی تونل وانا
کتیبه
۷۷
رودخانه‌ی هراز
تهران
۱

جاده‌ی هراز را که به سمت آمل بروید، بعد از روستای شنگلده و حدود دو کیلومتر بعد از پل معروف وانا، در ۸۸ کیلومتری تهران بـه تونل وانا (بِریه و تفنگاه نام‌هـای دیگر این تونل هستند) می‌رسـید. قبل از این تونل، یک پمپ بنزین در سـمت چپ وجود دارد که می‌تواند نشـانه‌ی خوبی باشد تا سرعتتان را کم کنید. از اینجا تا آمل حدود ۶۲ کیلومتر راه باقی مانده است. پس از رسیدن به پمپ بنزین با احتیاط به سمت چپ جاده بیایید و در شانه‌ی خاکی و فضای اطراف پمپ بنزین توقف کنید. از کنار پمپ بنزین در شانه‌ی خاکی جاده، سـیصد متر به طرف تونل برانید. اکنون شما زیر تابلوی شاخص ارتفاع تونل قرار دارید. ۱ همین جا توقف کنید و بقیه‌ی مسـیر را پیاده بروید. البته اگر خودروی شما سواری یا مینی‌بوس باشد می‌توانید با احتیاط بیشتر کمی جلوتر رفته و قبل از رسیدن به پل تفنگاه که قبل از تونل وانا یا تفنگاه قرار دارد، از طریق جاده‌ی خاکی به سمت چپ بروید. در این منطقه محوطه‌ی بزرگی برای پارک خودرو وجود دارد. ۲ البتـه گاهی اوقات به دلیل وجود سـیلاب، ورود به پارکینگ امکان‌پذیر نیسـت. هنگام توقف کنار جاده و پیاده و سـوار شـدن بسـیار احتیاط کنید، چون ماشین‌ها با سرعت از تونل خارج می‌شوند و ممکن است به دلیل عادت کردن چشم رانندگان به تاریکی و مواجه شدن با نور زیاد، شما را نبینند. اگر از طرف آمل می‌آیید، از داخل تونل راهنمای سمت راست خودرو را بزنید؛ برای اینکه بعد از اتمام تونل و عبور از پل، باید وارد جاده خاکی سمت راست شوید.

جاده‌ی هراز از ارتفاعات شکل‌شاه

برای معرفی این کتیبه، که شاید آخرین کتیبه‌ی سنگی تاریخ ایران محسوب شود، از طرف اداره کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری استان مازندران، تابلویی قبل از این خروجی و نبش جاده‌ی اصلی در سمت چپ جاده وجود دارد، به‌گونه‌ای که تقریباً در نگاه اول برای کسانی که به سمت آمل می‌روند، جلب توجه نمی‌کند. بعد از اینکه از اتومبیل پیاده شدید، به سمت رودخانه بروید. در این قسمت مسیر پاکوبی وجود دارد که شما را در جهت شمال و موافق جریان حرکت آب رودخانه راهنمایی می‌کند. مسیر این دره بسیار زیباست و از دو طرف به وسیله‌ی صخره‌ها و سنگ‌های بلند محصور شده است. نام این تنگه، تنگه‌ی بند بریده می‌باشد که می‌توان بقایای آثار راهسازی گذشته، از جمله بقایای جاده‌ی ساسانی و دوران پیش از اسلام را در پنجاه متری قبل و سیصد متری بعد از کتیبه مشاهده کرد. از داخل دره که به صخره‌های دیواره‌ی بیرونی تونل نگاه کنید، بقایای دیواره‌ی سنگی، مقداری از هلال طاق و قسمتی از پایه‌ی شکسته‌ی پل را می‌بینید که به عقیده‌ی برخی افراد، بقایای راه باستانی ساسانی است که در زمان شاه عباس و ناصرالدین‌شاه تعمیر و بازسازی شده است. به احتمال زیاد این پل، شرق رودخانه را به غرب آن می‌رسانده است.[1] حتی به عقیده‌ی برخی، راه هراز پیش از ابراهیم‌بن مرزبان ساخته شده و آمد و رفتی داشته و ظاهراً این راه پیش از ساسانیان آباد بوده است.[2] لازم به ذکر است که این راه دقیقاً راه امروزی نبوده و در قسمت‌هایی، راه از مسیر دیگری بوده است.[3] این عده عقیده دارند که در دل صخره‌های این دره، طاق‌هایی به سبک سایر بناهای ساسانی ساخته شده و راه روی آن‌ها قرار داشته است.

اگر در طول مسیر خوب توجه کنید، می‌توانید مسیرهای رل‌کوبی شده‌ی سنگ‌نوردان را ببینید که نشان می‌دهد سنگ‌های اطراف دره از استحکام بالایی برخوردارند و جاده‌کشی در قدیم چقدر مشکل بوده است. این مسیرها با مشخصات زیر در این دره بازگشایی شده است:

- مسیر ققنوس به طول بیست متر، میانی ده عدد، درجه‌ی سختی 5,11a
- مسیر باقر به طول پنجاه متر، میانی ۲۵ عدد، درجه‌ی سختی 5,11c
- مسیر تایتانیک به طول شصت متر، میانی ۳۲ عدد، درجه‌ی سختی 5,11d

---

۱. ستوده، منوچهر؛ البرزکوه، همان، ص ۸۲ و ۱۳۱ - ستوده، منوچهر؛ از آستارا تا استارباد، جلد سوم، ص۴۵۴.
۲. ستوده، منوچهر؛ البرزکوه، همان، ص ۷۶ - ستوده، منوچهر؛ از آستارا تا استارباد، جلد چهارم، بخش اول، ص ۳۰.
۳. جناب آقای دکتر منوچهر ستوده در صفحه‌ی ۸۱ کتاب البرزکوه چنین آورده است:
«راه قدیم از نقاط زیر می‌گذرد:
کاروان‌سرای کتل امامزاده هاشم، گمبوج پیرعلی، گمبوج نعل‌شکن، پلور، سگ‌چال، نَرزِن، پایین‌محله‌ی پادگان فعلی، پایین امامزاده محمدطاهر، پشت دهکده‌ی رینه یعنی بالای سر آبادی، دره‌ی استاد قربان، چالک، از وسط دهکده‌ی گَرنا زیر جاده‌ی ماشین‌رو کنونی عبور می‌کند، لَه‌بَرده، وَرس‌دار قدیم، بالای لَزیرَک، دریجه‌گلی، غول‌سنگ (غول در گیلکی به معنای کر و اصم است)، گِل‌گیرون، کشتارگاه فعلی آب‌گرم، ملک‌چشمه، حمام شاه‌عباسی، آب‌گرم امیرآباد، پشت دهکده‌ی گزونه، از اینجا راه به کنار آب هراز می‌رسیده است.»

بعد از حدود پانزده دقیقه پیاده‌روی در کنار یک تکه‌سنگ بزرگ، سمت چپ خود را که نگاه کنید، می‌توانید کتیبه‌ی سنگی را ببینید ۳. فراموش نکنید اگر شما در پی آب رودخانه حرکت کنید، موازی تونل در حال پیشروی هستید. تونل ۱۴۵۰ متری وانا، علاوه بر مکنده‌های برقی برای تهویه‌ی هوا، دو حفره‌ی بزرگ هم دارد که هم از داخل تونل مشخص است هم از کنار رودخانه. بهترین نشانه برای یافتن کتیبه، دومین حفره‌ی تونل است که دقیقاً روبه‌روی این کتیبه ایجاد شده است. فاصله‌ی این کتیبه با کف جاده‌ی فعلی حدود ۲۷۰ سانتی‌متر است. طول این کتیبه‌ی سنگی هشت متر است. این کتیبه، ناصرالدین‌شاه را در وسط، پنج تن از ملازمان او را در سمت راست و پنج تن دیگر را در سمت چپ به نمایش گذارده است. در اطراف کتیبه نیز چند بیت شعر در مدح ناصرالدین‌شاه و بیان صعب‌العبور بودن مسیر لاریجان و مساعدت شاه در خصوص تعمیر و مرمت آن، به صورت کتیبه‌هایی با پهنای ۳۴ سانتی‌متر حجاری شده است. تورفتگی کتیبه در قسمت پایین نسبت به سطح دیواره متغیر است و گاهی به ۱۵۰ سانتی‌متر هم می‌رسد. در پایین کتیبه زیر سم اسب ناصرالدین‌شاه، ماده تاریخ آن ذکر شده که نشان می‌دهد این اثر در سال ۱۲۹۵ هجری قمری به پایان رسیده است. متاسفانه صورت چند نفر از جمله خود ناصرالدین‌شاه و نفر اول و دوم تصویر از سمت چپ مخدوش شده است.

اگر قصد شب‌مانی در این برنامه را دارید، بهترین مکان برای برپایی چادر مختصات شماره‌ی ۲ می‌باشد. هرچند توصیه می‌کنیم در این برنامه شب‌مانی نداشته باشید.

■ به هیچ وجه از داخل تونل برای دیدن این اثر اقدام نکنید، زیرا علاوه بر خطری که دارد، چون تا حفره‌ی دوم باید مسافت زیادی را طی کنید، آلودگی تونل شما را اذیت می‌کند. ضمن اینکه از آنجا کتیبه هم به وضوح دیده نمی‌شود و از داخل تونل هیچ راه دسترسی به پای کتیبه وجود ندارد. عبور از رودخانه‌ی خروشان هراز نیز بدون تجهیزات و مهارت کافی، غیر ممکن و حادثه‌ساز است.

■ انتهای تنگه‌ی بندبریده به کنار جاده‌ی هراز راه دارد و با عبور از پلی که در ابتدای جاده‌ی روستای تینه قرار دارد، ۴ به کنار جاده‌ی آسفالت‌شده‌ی هراز می‌رسید. از کنار کتیبه تا این پل حدود یک کیلومتر و سیصد متر مسافت پیش‌رو دارید. از کنار کتیبه به سمت شمال، راه خود را ادامه دهید و توجه کنید که راه در برخی نقاط بریده می‌شود و باید راه مناسب را بیابید. مراقب سگ‌های نگهبان کارگاه پرورش ماهی آخر تنگه نیز باشید.

■ حدود پانصد متر بعد از کتیبه به سمت انتهای تنگه، سمت چپ خود دره‌ای باریک، پر درخت و صعب‌العبور می‌بینید که به شرط داشتن مهارت لازم و وسایل مناسب، می‌تواند تمرین مناسبی برای علاقه‌مندان به دره‌نوردی باشد. ۵ این دره که آب زلالی هم دارد، از شرق روستای تینه شروع می‌شود.

■ علاوه بر صعود دره از این قسمت، می‌توانید برنامه‌ای ترتیب دهید تا با رفتن به روستای تینه (طبق توضیحات ارائه شده در معرفی روستای تینه)، از ابتدای دره اقدام به فرود نمایید. طول تقریبی این دره شش کیلومتر است.

تنگه‌ی بند بریده

■ متن اشعار کتیبه به نقل از کتاب البرزکوه، نوشته‌ی دکتر منوچهر ستوده[1] بدین شرح است:

سطر افقیِ بالا:

در روزگار ناصردین شاه کامکار — کز عدل راه راست طلب کرد و یافت کام
امرش به هر طریق صراطی است مستقیم — امنش به هر طریق نشاطی است مستدام
منت خدای را که به تایید خود چنین — شاهنشهی گُزید موید بَرِ انام
شاهان دهر ناموَرَند از برای مال — وین پادشاه مال فشاند از برای نام
هر کار خام عاقبت‌الامر کرد — از بس که زر پخته برافشاند و سیم خام
در راه لارجان که درم بود کار جان — گاه عبور قافله از غفلت تمام

سطر عمودی سمت راست:

بیغوله‌ای که گاه گذر غول سهمگین — اول سرود بسمله آن گه نهاد گام
سهم مار گرزه نکردند زو گذر — وز هول شیر شرزه نجست اندرو کنام

سطر افقی پایین:

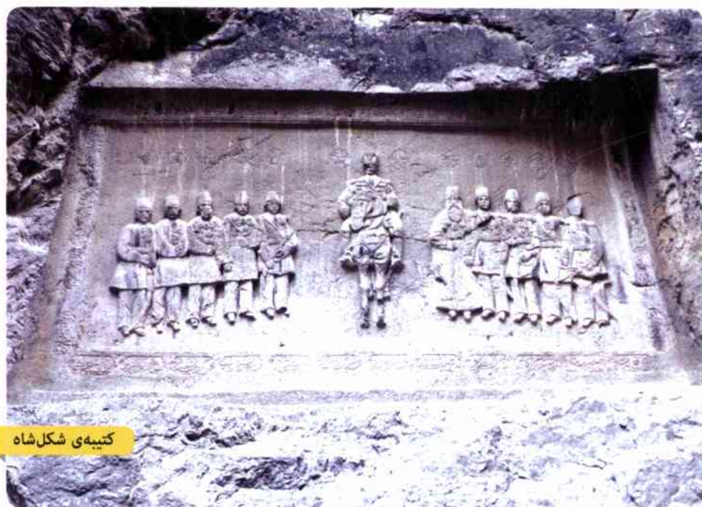
راهی که گر بریده شدن خواستی ز او — گفتی به پای خود نرود کس به سوی دام
در شاهنامه نیز زالی فسانه گوست — افسانه‌ای که عبره در او کرد پور سام
به آسایش رعیت مازندران زمین — آراست حکم ساری شاهنشه این مقام
بگشوده شد چو کف کریم ملک به ملک — راهی که بسته بود چو پیشانی لئام
حجار ز امر خسرو فرهادسان به سنگ — تمثال کرد از شه پرویز احتشام
خور بی کله ز کوه ادب را نمود رخ — چون تاج شهریار برون آمد از رخام
تاریخ آن به امر شهنشاه خواستند — چون بود خاص خدمت مداحی این غلام

محمد حسین میرزای مهندس راقمه ابوالفضل ساوجی
عام بناش خامه رضوان نوشت و خواند...

مصرع آخر این کتیبه به علت تخریب خوانا نیست. در اواسط سنگ زیر سم اسب ناصرالدین‌شاه نوشته شده است «عمل کم‌ترین علی‌اکبر فی سنه ۱۲۹۵».
بالای سر این ده نفر، القاب یا سِمَت آن‌ها را نوشته‌اند. در وسط بالای سر ناصرالدین‌شاه عبارت «تمثال بی‌مثال همایونی» نوشته شده و به ترتیب از راست به چپ این چنین آمده است: نواب وجیه‌اله میرزا، مقرب‌الخاقان آجودان مخصوص (رضاخان اقبال‌السلطنه‌ی عکاس‌باشی)، وزیر فواید (حسن‌علی‌خان امیر نظام گروسی)، جناب سپهسالار اعظم (میرزا حسین‌خان سپهسالار)، جناب آقا (میرزا

۱. ستوده، منوچهر؛ البرزکوه، همان، ص ۱۶۱ و ۱۶۲

یوسف‌خان مســتوفی‌الممالک)، آقای نایب‌الســلطنه (کامران‌میرزا)، اعتضادالسلطنه (علی‌قلی‌میرزا)، جناب عضدالملــک (علی‌رضاخان)، جناب امین‌الملک (علی‌خان) و مقرب‌الخاقان مهدی‌قلی‌خان (مجدالدوله)[۱].

کتیبه‌ی شکل‌شاه

■ سنت کتیبه‌نویسی در میان پادشاهان سراسر جهان از گذشته‌های دور رواج داشته است. ما در کشــورمان کتیبه‌های سنگی فراوانی داریم که شرح آن‌ها در این مجال نمی‌گنجد. از بین کتیبه‌های مشهور زمان قاجار، سه کتیبه در اطراف تهران قرار دارد. دو مورد از این کتیبه‌ها مربوط به فتحعلی‌شاه و یکی از آن‌ها، که مورد بحث ماست، مربوط به ناصرالدین‌شاه قاجار است. یکی از آن دو کتیبه‌ی دیگر در چشمه‌علی شهر ری قرار دارد که اگر در تهران دو ســاعت وقت آزاد داشــته باشــید، می‌توانید آن را ببینید. ایستگاه مترو جوانمرد قصاب پیاده شده و تاکسی‌های صفاییه را سوار شوید. راننده شــما را تا چشمه‌علی که محل اســتقرار این کتیبه است، راهنمایی می‌کند. کتیبه‌ی دیگر هم در تنگه‌واشــی فیروزکوه قرار دارد که به دلیل ازدحام بیش از حد جمعیت توصیه می‌شود روزهای جمعه و تعطیل از این منطقه بازدید نکنید. بسیاری از کتاب‌ها و ســایت‌های اینترنتی و بعضی از برنامه‌های تلویزیونی، کتیبه‌ی ســوم را هم مربوط به فتحعلی‌شــاه می‌دانند. اما اگر نوشــته‌ی زیر کتیبه را بخوانید، از سال اتمام کتیبه و هم‌چنین نوشته‌های اطراف آن و نیز از کلمه‌ی «ظل‌السلطان» که لقب ناصرالدین‌شــاه بود، متوجه می‌شوید که مربوط به دوره‌ی ناصرالدین‌شاه است. البته دلایل روشــن و مستدل بسیاری در انتساب این کتیبه به زمان ناصرالدین‌شاه وجود دارد که ذکر آن موجب اِطناب ممل است.

---

۱. ســتوده، منوچهر؛ از آســتارا تا اِستارباد، جلد چهارم، بخش اول ص ۷و۸ - آنچه داخل پرانتز آمده برای شرح و توضیح بیشتر افزوده شده است.

■ در مـورد این تنگه - که شـاید صعب‌العبورترین قسـمت راه تهـران به آمل بوده اسـت - توضیحاتی در اسـناد تاریخی وجود دارد. از جمله تعریض میرزا حسن خان اعتمادالسلطنه در سال ۱۲۹۲ هجری قمری که بدین شرح است:

«... بـه بندی رسـیدیم که از همه سـخت‌تر بود. انصافاً خوب سـاخته‌اند. راه قدیم لاریجان از طرف راست پیدا بود. به هیچ وجه راه نبود. کوه که یک‌پارچه سنگ بود و صاف. از وسط دامنه‌ی این کوه با آهک و سنگ سکویی بسته‌اند که پی و پایه‌ی سکو به زمین نرسیده. معلق است میان زمین و آسمان. از روی سکوها که عرض آن زیادتر از یک چهارک نبود، سـابق عبور قوافل و مترددین مازندران بود. حالا طوری ساخته شده که کالسکه عبور می‌کند.[۱] »

تنگه‌ی بندبریده و کتیبه

۱. ستوده، منوچهر؛ روزنامه‌ی خاطرات اعتمادالسلطنه، ص ۵۵، به نقل از البرزکوه، همان، ص ۱۵۰.

۴۴ مجموعه‌ی آب‌درمانی اِسترا‌باکو (قَلابن)

■ فاصله تا آمل: ۶۴ کیلومتر

■ فاصله تا تهران: ۹۲ کیلومتر

■ سطح برنامه: گل‌گشت، آب‌درمانی

مختصات جغرافیایی نقاط مهم

۱ مختصات: 35°58′30″N – 52°16′42″E

۲ مختصات: 35°58′42″N – 52°16′41″E

۳ مختصات: 35°58′34″N – 52°16′40″E

در جـادهی هـراز، ۲/۵ کیلومتر بعـد از تونل وانـا و عبور از رسـتوران‌های شـازده ماهـان و کاچیـلا و در فاصله‌ی ۹۲ کیلومتـری از تهران، در سـمت چپ جاده، شـانه‌ی خاکی عریضی مشـاهده می‌کنید که تابلوی مجتمـع آب‌درمانی اسـتراباکو (قلاُبن) در آن نصب شده است. این فضا به عنوان پارکینگ مورد استفاده قرار می‌گیرد. ۱ خودروی خود را پارک نمایید و از طریق راه مشخص شده، خود را به مجاورت رودخانه برسانید و با عبور از پل فلزی به سـمت آب‌گرم حرکت کنید. از کنار جاده‌ی اصلی ده دقیقه زمان برای رسیدن به این آب‌گرم نیاز است. ۲

بـا توجه به اینکه این آب‌گرم در حاشـیه‌ی جاده قرار دارد، بـه راحتی می‌توانید از وسایل نقلیه‌ی عمومی و بین راهی از تهران یا آمل استفاده نمایید.

این آب‌گرم روباز از دو استخر تشکیل شده که بخش مردانه‌ی آن پانزده متر در پنج متر و عمق ۱/۵ متر است که چشمه‌ی اصلی هم در گوشه‌ی استخر نمایان است. سربینه، رختکن کوچک، سـرویس بهداشـتی و فضایی بـرای امانت نهادن گوشـی تلفن همراه از دیگر امکانات مجموعه است. لازم به ذکر اسـت با وجود روباز بـودن آب‌گرم اسـتراباکو، با در نظر گرفتن موارد ایمنی، امکان اسـتفاده‌ی خانم‌ها نیز از ایـن آب‌گرم وجود دارد. برای استفاده از این آب‌گرم و برای پارک خودروی خود باید هزینه بپردازید. استفاده از این آب‌گرم در دمای پایین و فصول سرد توصیه نمی‌شود. فراموش نکنید چون خروجی آب‌گرم - که البته باید پیاده پیموده شود - درست در کنار جاده‌ی اصلی قرار دارد، هنگام توقف و پیاده و سوار شدن، مواظب خودروهایی که از دو طرف عبور می‌کنند، باشید.

این مجموعه مکانی برای اقامت ندارد. اما در اطراف رودخانه قبـل از عبور از پل، فضـای بازی وجود دارد ۳، که برای صـرف ناهار، اسـتراحت و برپایـی چادر می‌تـوان از آن استفاده نمود.

■ آب این آب‌گرم به گونه‌ای است که بوی گوگرد و دیگر ترکیبات معدنی آن شما را آزار نمی‌دهد و مدت زمان زیادی می‌توانید در آن بمانید. به همراه داشتن حوله، مایو و دمپایی فراموش نشود. برای هماهنگی و گرفتن اطلاعات بیشتر می‌توانید با آقای حجازی، مدیریت مجموعه تماس بگیرید:

۰۹۱۱-۸۶۰۳۷۳۵

آب‌گرم استراباکو

می‌گویند پایه‌های پلی قدیمی میان قهوه‌خانه‌ی بایجان و آب‌گرم استراباکو که به منطقه‌ی قلابن معروف است، در سمت چپ رودخانه‌ی هراز بر بالای دامنه‌ی خاکی تا امروز بر جای است که از مصالح پل، سنگ و ملاط و ساروج ساخته شده است. این پایه‌ها بر کمرهایی از سنگ استوارند. فاصله‌ی میان این دو پایه، هشت متر تمام است. در گذشته پلی یک‌دهانه بر روی این دوپایه زده بوده‌اند.[۱] قدمت این بنا به قبل از اسلام برمی‌گردد و پرستشگاه یا محل سکونت پیشوایان دینی بوده است[۲]. البته با تحقیقِ میدانی که در این خصوص صورت گرفت، مشاهده‌ی بقایای این پل، حداقل از کنار جاده‌ی اصلی که تنها راه کم دردسر برای دیدن رودخانه است، ممکن نمی‌باشد. این بدانِ معناست که یا دیگر خبری از این بقایا نیست و یا برای دیدن آن باید به صورت کاملا

۱. البرزکوه، همان، ص ۱۳۳ - در صفحه‌ی ۴۵۴ کتاب از آستارا تا اِستارباد تألیف منوچهر ستوده؛ فاصله‌ی میان این دو پایه هجده متر بیان شده که به احتمال زیاد سهو قلم شده است.

۲. ستوده، منوچهر؛ از آستارا تا اِستارباد، جلد سوم، ص ۴۵۹.

حرفه‌ای خود را به بستر رودخانه‌ی خروشان هراز بین آب‌گرم استراباکو و سه‌راه بایجان برسانید. شایان ذکر است یکی از زیباترین قسمت‌های رودخانه‌ی هراز، همین منطقه‌ی صعب‌العبور و خروشان رودخانه است که با رعایت کامل احتیاط، از کنار جاده‌ی اصلی هراز می‌توانید بخش‌هایی از آن را ببینید.

رودخانه‌ی هراز، منطقه‌ی قلابن

وجه تسمیه

این کلمه تغییر شکل یافته‌ی ایستارابکوه یا ایستارآب‌کوه است که به چشمه‌ی باروری معروف بوده است. در ایران باستان مجسمه‌ای به نام مِهر یا بانوی لاک‌به‌سر در این منطقه قرار داشت. ظاهراً زنان برای طلب فرزند پسر در این چشمه خود را شستشو می‌دادند.[1]

جاده‌ی هراز، منطقه‌ی قلابن

۱. سعیدی شاهاندشتی، ناصر؛ جامعه‌شناسی تاریخی آمل، همان، صص ۲۲، ۱۴۱ و ۱۵۰.

۴۵ روستاهای فیره و تینه

■ فاصله‌ی فیره تا آمـــل: ۷۰ کیلومتر
■ فاصله‌ی فیره تا تهران: ۹۲ کیلومتر
■ فاصله‌ی تینه تا آمـــل: ۷۶ کیلومتر
■ فاصله‌ی تینه تا تهران: ۱۰۲ کیلومتر
■ ســـطح برنامـــه: گل‌گشت، کوه‌پیمایی سبک، پیمایش رودخانه، دوچرخه‌سواری

مختصات جغرافیایی نقاط مهم

۱ مختصات: ۳۵°۵۶′ ۲۲″N – ۵۲°۱۵′ ۴۶″E
۲ مختصات: ۳۵°۵۷′ ۳۴″N – ۵۲°۱۶′ ۰۳″E
۳ مختصات: ۳۵°۵۶′ ۳۷″N – ۵۲°۱۵′ ۴۵″E
۴ مختصات: ۳۵°۵۶′ ۴۱″N – ۵۲°۱۵′ ۲۲″E
۵ مختصات: ۳۵°۵۶′ ۲۸″N – ۵۲°۱۴′ ۴۰″E
۶ مختصات: ۳۵°۵۷′ ۰۰″N – ۵۲°۱۴′ ۴۶″E
۷ مختصات: ۳۵°۵۷′ ۴۴″N – ۵۲°۱۳′ ۳۶″E

راه ماشین‌روی روستای فیره بعد از پل وانا و نرسیده به تونل، کنار پمپ بنزین واناست. ۱ این مسیر خاکی است و حدود چهار کیلومتر طول دارد.
مسیر ماشین‌روی خاکی روستای تینه نیز بلافاصله بعد از تونل وانا از سمت چپ منشعب می‌شود ۲ و با پیچ‌های متعدد و شیبی تند بعد از دوازده کیلومتر به روستا می‌رسد.
اگر وسیله‌ی شخصی ندارید و می‌خواهید راه این دو روستا را پیاده طی کنید، دو راه وجود دارد. اول اینکه در همان مسیر ماشین‌رو که در بالا گفته شد تا مقصد پیاده‌روی کنید. اما راه دوم که از هیجان بیشتری برخوردار است و شیب تندتری دارد به این صورت است که همان‌طور که در معرفی کتیبه‌ی شکل‌شاه گفته شد، خود را به ابتدای خروجی تونل شکل‌شاه برسانید. به محض ورود به منطقه‌ی خاکی پارکینگ، به سمت چپ بروید. کمی جلوتر یک راه پاکوب باریک که به سمت بالا و جهت غرب شیب می‌گیرد، نمایان می‌شود. ۳ این پاکوب کمی بعد، به سمت شمال تغییر جهت می‌دهد و بعد از یک شیب تند، شما را به سوی آخرین درختان روستای فیره می‌کشاند. ۴ مسیر درختان را که ادامه دهید، به روستای فیره خواهید رسید. ۵ در همین محوطه‌ی درختان انتهایی روستای فیره در جهت شمال جاده‌ای خاکی دیده می‌شود. این جاده‌ی خاکی به دره‌ای زیبا می‌رسد ۶ که این دره بعد از سه کیلومتر در جهت شمال غربی به روستای تینه ختم می‌شود. ۷ در حقیقت از ابتدای خروجی کتیبه‌ی شکل‌شاه، تا روستای تینه، ۶ کیلومتر مسافت پیش رو خواهید داشت.
برای رفتن به روستاهای فیره و تینه، می‌توانید از سرویس‌های دفتر مسافری امیری که در ابتدای راه ورودی وانا جنب پل قرار دارد به صورت دربستی استفاده نمایید. شماره‌ی تماس این دفتر از این قرار است: ۰۱۱-۴۳۳۵۸۵۰۳ | ۰۹۱۹-۷۰۵۲۴۰۷
راه دسترسی به پل وانا در قسمت معرفی روستاهای منطقه‌ی امیری آمده است.

روستای فیره، مسیر صعود به قله‌ی سه هزار متری فیره می‌باشد. درختان گیلاس این روستا اولین نشانه‌های روستا هستند که به شما خوش‌آمد می‌گویند. این درختان بعد از روستا نیز در جهت غرب و درون یک دره ادامه دارند. روستای فیره در جنوب شرقی روستای تینه قرار دارد که با یک کوه‌پیمایی دوساعته می‌توانید خود را به این روستای کوچک هم‌جوار برسانید. مسیر فیره به تینه و کُرف و بالعکس، یکی از مسیرهایی است که برای کوه‌پیمایی مناسب است.

روستای تینه

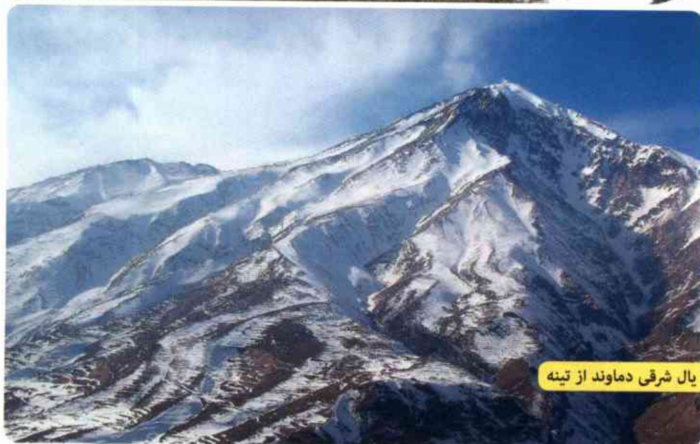

جهت شب‌مانی، پس از رایزنی با اهالی روستا می‌توانید از خانه‌های محلی در روستای تینه و فیره استفاده کنید و یا در امامزاده‌ی ضیاءالدین فیره و امامزاده یوسف تینه اقامت کنید. هر دو روستا فضای کافی برای چادر زدن دارند. اگر فاصله‌ی شما با چشمه و رودخانه زیاد است، می‌توانید از اهالی روستا آب بگیرید.

ارتفاعات فیره

■ اگر خودروی شـــما در هر قسمت از جاده‌ی هراز به ویژه در منطقه‌ی بایجان دچار نقص فنی شـــد، با شـــماره‌ی زیر تماس بگیرید تا شـــما را به تعمیرگاه دقت واقع در بایجان منتقل کند. ☎ ۰۱۱-۴۳۳۲۲۳۲۸ | ۰۹۱۱-۱۲۵۱۹۵۲

دره‌ی فیـره

یال شرقی دماوند از تینه

۴۶ پَـــردَمـــه
و روستاهای اطراف

- فاصله تا آمـــل: ۸۲ کیلومتر
- فاصله تا تهران: ۱۱۳ کیلومتر
- ســـطح برنامـــه: گل‌گشت، پیمایش رودخانه، کوه‌پیمایی، دوچرخه‌سواری

مختصات جغرافیایی نقاط مهم

- ۱ مختصات: ۳۵°۵۸′۵۴″N – ۵۲°۱۶′۴۶″E
- ۲ مختصات: ۳۵°۵۸′۴۲″N – ۵۲°۱۸′۳۷″E
- ۳ مختصات: ۳۵°۵۸′۲۹″N – ۵۲°۱۸′۱۰″E
- ۴ مختصات: ۳۵°۵۸′۰۰″N – ۵۲°۱۸′۲۷″E
- ۵ مختصات: ۳۵°۵۸′۴۸″N – ۵۲°۲۰′۵۴″E
- ۶ مختصات: ۳۵°۵۹′۵۵″N – ۵۲°۲۲′۲۵″E
- ۷ مختصات: ۳۶°۰۰′۵۷″N – ۵۲°۲۱′۵۷″E
- ۸ مختصات: ۳۵°۵۷′۴۶″N – ۵۲°۲۵′۱۷″E
- ۹ مختصات: ۳۵°۵۹′۵۵″N – ۵۲°۲۲′۱۲″E

در مسیر آمل، سه کیلومتر بعد از تونل وانا و بعد از آب‌گرم استراباکو، در فاصله‌ی ۹۳ کیلومتری تهران به منطقه‌ی بایِجان می‌رسید. برای رسیدن به روستای پردمه باید وارد فرعی آسفالت‌شده‌ی سمت راست شوید که از سه‌راهی بایجان جدا می‌شود. تابلوی روستای نِشِل، بایجان و امام‌زاده هفت‌تن ما را از رسیدن به محل ورود به فرعی آگاه می‌سازند.

۱ با توجه به توضیحات شرح سفر، فرعی را بیست کیلومتر ادامه دهید تا به روستای پردمه برسید.

اگر وسیله‌ی شخصی ندارید، با خودروهای عبوری تا سه‌راه بایجان بیایید و طبق هماهنگی قبلی با آقای فتح‌اله حسین‌زاده ۰۹۱۱-۱۲۵۷۹۶۲ ۰۱۱-۴۳۳۲۲۳۴۴، با خودروی هایس ده‌نفره‌ی ایشان به هر کدام از روستاهای این منطقه که مایلید، مخصوصاً روستای پردمه سفر کنید. هم‌چنین می‌توانید از قبل با شماره‌های زیر تماس بگیرید تا شما را از سر دوراهی به مقصد برسانند:

رضا اسفندیاری (نیسان) ۰۹۱۲-۴۱۰۷۸۷۶

محمود یزدان‌بخش (نیسان) ۰۹۱۱-۸۶۱۰۰۴۱

بوالقلم از جاده‌ی پردمه

قبل از رسیدن به روستای پردمه، که از مجموعه روستاهای دهستان بهرستاق و زادگاه مرجع تقلید بزرگوار مرحوم آیت‌اله العظمی حاج میرزا هاشم آملی است، روستاها و مسیرهای زیادی برای بازدید وجود دارد. وقتی از جاده‌ی اصلی وارد مسیر پردمه شدید، سمت چپ خود روستای بایجان را مشاهده می‌کنید. ادامه راه در مسیر آسفالت‌شده‌ای که اطراف آن را درختان پوشانده‌اند، پنج کیلومتر ادامه دهید تا به امام‌زاده هفت‌تن

۲ برسید، امامزاده‌ای مانند همه‌ی امامزاده‌های خطه‌ی شمال، با گنبدی نقره‌ای و دار و درخت‌های اطراف. کمی قبل از امامزاده در سمت راست خود- که به وسیله‌ی تابلویی مشخص است - می‌توانید به روستای بوالقلم بروید ۳ و از آنجا می‌توانید به روستای لوت ۴ سری بزنید. اگر اهل کوه‌پیمایی هستید، به ارتفاعات لوت بروید و تا دامنه‌های شمالی ارتفاعات روستای آخا و مرتع و آبشار پلالِس اوج بگیرید.
گزینه‌ی پیشنهادی دیگر برای اجرای برنامه‌ی پیمایش در این منطقه، کوه‌پیمایی از جنوب روستای لوت تا جاده‌ی هراز است. در جنوب این روستا جاده‌ی جیپ‌رویی را مشاهده می‌کنید که به سمت جنوب شروع می‌شود و در جایی به جهت غرب تغییر مسیر داده و با عبور از گردنه‌ای با ارتفاع ۲۲۰۰ متر به داخل دره‌ای در کوهپایه‌ی شمالی کوه سه طاق، سرازیر می‌شود که انتهای آن دره دقیقاً بعد از خروجی تونل وانا و روبه‌روی جاده‌ی روستای تینه، به جاده‌ی هراز منتهی می‌شود. این جاده در برخی جاها جیپ‌رو است ولی در برخی مناطق مخصوصاً کمی در اواسط مسیر و بیشتر در انتهای مسیر برای عبور هیچ خودرویی مناسب نیست. پیمایش این مسیر فقط به صورت پیاده و با دوچرخه توصیه می‌شود.
امامزاده هفت‌تن دارای سرویس بهداشتی متعدد و مناسبی است. داخل امامزاده مسجدی کوچک و قدیمی قرار دارد که سبک معماری مساجد تاریخی ایران را یادآور می‌شود. آرامگاه مادر این امامزادگان نیز در همان بنا قرار دارد. از روستای هفت‌تن که خارج شوید، کم‌تر از پنج کیلومتر که در جاده‌ی آسفالت برانید و بعد از دوراهی روستای نوسر که در سمت چپ قرار دارد، به دکل مخابراتی می‌رسید. از آنجا به بعد جاده خاکی می‌شود و شیب مسیر هم به تدریج افزایش می‌یابد. از دوراهی دکل که ۳/۵ کیلومتر در جاده‌ی خاکی برانید، به دوراهی روستای بینجستان می‌رسید. ۵ در این روستا نیز می‌توانید از امکانات مسجد و حسینیه‌ی کوچک آن استفاده نمایید. اکنون تنها چهار کیلومتر دیگر مانده تا به روستای پردمه برسید. معمولاً در ماه‌های سرد سال مسیر روستای بینجستان به پردمه در برخی نقاط به علت ریزش سنگ و برف و باران مسدود بوده و عبور از آن غیر ممکن است. برای عبور با وسیله‌ی نقلیه لازم است از باز بودن مسیر مطمئن شوید. در صورت بسته بودن مسیر، پیاده‌روی از بینجستان تا پردمه، کم‌تر از دو ساعت طول می‌کشد. جاده‌ی ماشین‌رو را که پیش بروید، شیب نسبتاً ملایمی در انتظار شماست. آن طرف سربالایی، روستای پردمه نمایان می‌شود. ۶ حالا دیگر از سه‌راهی بایجان تا روستا حدود بیست کیلومتر راه آمده‌اید و حتماً با دیدن این روستای دلنواز درمی‌یابید که سختی احتمالی مسیر، پایان خوشی به همراه دارد. این روستا با تمام کوچکی، احساس خوبی را به انسان هدیه می‌کند. دلنوازی طبیعت در اینجا بیشتر از آنچه وجود دارد، معنا می‌شود. دامنه‌های پرگل اطراف روستا، محل مناسبی برای زنبورداری در تابستان است.

در قسمت شمالی روستا، پس از گذر از دشتی زیبا و سرسبز به تنگه‌ای می‌رسید که در انتهای آن و کنار صخره‌ای بلند، امامزاده‌ای زیبا و کوچک به نام امامزاده سیدنورالدین واقع است و به همین دلیل این تنگه را تنگه‌ی آقا می‌نامند. ۷ این امامزاده در دوکیلومتری روستا قرار دارد.

دَر این امامزاده همیشه باز است و مقداری وسایل هم مانند کتری، قابلمه و بشقاب برای استفاده‌ی زائران، طبیعت‌گردان و کوه‌نوردان در امامزاده مهیاست. اگر از کنار این امامزاده، حدود هفت کیلومتر به جهت شمال و درون دره کوه‌پیمایی نمایید، به روستای مریجان خواهید رسید.

در شرق پرده، مسیر خاکی دیده می‌شود که به سمت نِشل می‌رود. از روستای پرده تا نِشل حدود بیست کیلومتر مسافت وجود دارد. در یک کیلومتری ابتدایی مسیر پرده به نِشل به یک دوراهی برمی‌خورید که راه سمت راست، به طول هشت کیلومتر به یک مرتع ۸ می‌رسد. این مرتع در غرب قله‌ی کرکس‌نشین به ارتفاع تقریبی ۴۰۰۰ متر قرار دارد و در نقطه‌ی تقارن آن نسبت به این قله، مرتع زیبای رسم واقع شده است. این مسیر را یا باید پیاده بپیمایید و یا با دوچرخه یا خودروهای پر قدرت بروید.

پیشنهاد دیگر پیمایش در این منطقه، پیاده‌روی پرده به روستای نوسر و از آنجا از طریق رودخانه به جاده‌ی هراز است. از شرق روستای پرده، جایی که خانه‌های روستا تمام می‌شود ۹، مسیر پیمایش شروع می‌شود. از این نقطه، وقتی به جهت غرب نگاه کنید، دره‌ای را مشاهده می‌کنید. علاوه بر آن مسیری پاکوب را در این نقطه می‌بینید که از دره فاصله می‌گیرد و در فاصله ۴/۵ کیلومتری به روستای نوسر می‌رسد. هم از طریق این راه پاکوب و هم از طریق کف دره می‌توانید خود را به نوسر برسانید. اگر بخواهید از نوسر تا جاده‌ی هراز را نیز

پیاده بپیمایید، از شـمال روسـتای نوسـر بعد از اتمام باغ‌ها، به درون دره بروید و همـراه با جریـان آب در جهت غرب ادامه‌ی مسـیر دهید تا بعـد از ۴/۵ کیلومتر در نقطـه‌ای نزدیـک به باغ‌های بایجـان و کمی جلوتر از خروجی روسـتای کرف، بـه جاده‌ی هراز برسـید. ایـن رودخانه فصلی اسـت و حجم آب چندانـی ندارد.

روستای نوسر

همان‌طور که در شرح سفر اشاره شد، می‌توانید برای اقامت از امامزاده‌ی روسـتای پردمه، امامزاده‌ی روسـتای نوسـر و امامزاده و حسـینیه‌ی روستای بینجستان استفاده کنید، یا اینکه در اطراف این روستاها چادر بزنید.

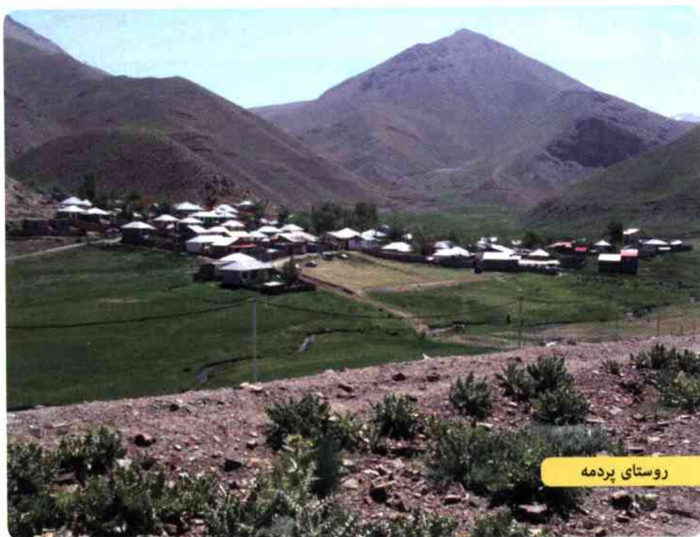
امامزاده سیدنورالدین

ارتفاعات پردمه

وجه تسمیه

در ماه‌های گرم سـال، غالباً این روسـتا را مِه فرا می‌گیرد و وزش باد، باعث خُنکی آن منطقه می‌شود. برخی از بومیان پردمه، وضعیت مِه‌گرفتگی و بادخیز بودن آن را علت نام‌گذاری این روستا می‌پندارند.

روستای پردمه

۴۷ نِشِل

■ فاصله‌ی نشل تا آمل از مسیر اول: ۱۰۲ کیلومتر

■ فاصله‌ی نشل تا تهران از مسیر اول: ۱۳۳ کیلومتر

■ سطح برنامه: جنگل‌نوردی، کوه‌پیمایی سبک و سنگین، دوچرخه‌سواری، گل‌گشت، پیمایش رودخانه

مختصات جغرافیایی نقاط مهم

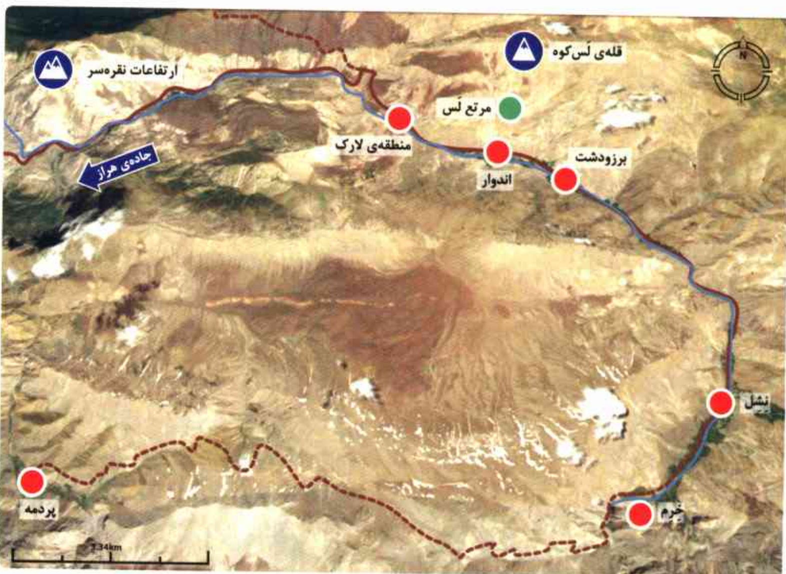
۱ مختصات: ۳۶°۰۰′۰۰″N – ۵۲°۲۲′۲۶″E

۲ مختصات: ۳۶°۰۰′۲۴″N – ۵۲°۳۱′۰۸″E

۳ مختصات: ۳۶°۰۴′۳۶″N – ۵۲°۱۹′۰۶″E

۴ مختصات: ۳۵°۰۵′۱۷″N – ۵۲°۲۶′۴۷″E

۵ مختصات: ۳۵°۵۷′۲۵″N – ۵۲°۲۹′۰۳″E

برای رسیدن به روستای نِشَل از جاده‌ی هراز سه راه وجود دارد که راه اول بهترین راه است.

مسیر اول همان‌گونه که در معرفی روستای پردمه گفته شد خود را به سه‌راهی بایجان برسانید و طبق توضیحات ارائه شده تا روستای پردمه پیش روید. راه خاکی ۱ نِشَل از شرق روستای پردمه شروع می‌شود که بعد از بیست کیلومتر به نِشَل ۲ می‌رسد. کم‌تر از یک کیلومتر از مسیر پردمه به نشل، به یک دوراهی می‌رسید که سمت راست آن به طرف یکی از مرتع‌های پردمه و سمت چپ به طرف نشل می‌رود. دو کیلومتر مانده به نِشَل از روستای کوچک خِرم خواهید گذشت. این راه اگرچه پررفت‌وآمد تر از راه‌های دیگر است، اما با اولین برف پاییزی بسته می‌شود و تا اردیبهشت مسدود است. بنابراین اگر در ماه‌های سرد سال قصد عزیمت از این راه را دارید، حتماً از باز بودن راه مطمئن شوید. این راه بعد از پردمه وارد شیب‌های تندی می‌شود که به خودروهای معمولی فشار وارد می‌کند.

مسیر دوم همان‌گونه که در معرفی روستای مریجان و اندوار (جاذبه‌ی شماره‌ی ۵۱) بیان شد، خود را به سه‌راهی پنجاب و از آنجا به روستای آهنه‌سر برسانید. قبل از رسیدن به روستای آهنه‌سر، از شمال روستا، جاده‌ی خاکی به سمت چپ جدا می‌شود ۳ و در جهت شرقی، درون دره‌ای می‌افتد و ادامه پیدا می‌کند. این راه بعد از حدود ۴۷ کیلومتر از سه‌راهی پنجاب و عبور از روستاهای تیران، اندوار و برزودشت (بِرزه) به روستای نشل می‌رسد. تمام این راه خاکی است و جز در مواقع بارش برف سنگین، معمولاً در طول سال باز است.

مسیر سوم همان‌گونه که در معرفی ارتفاعات نقره‌سر (جاذبه‌ی شماره‌ی ۵۴) توضیح دادیم، خود را به رستوران باغ صفا برسانید. بلافاصله بعد از رستوران و قبل از رودخانه، سمت راست خود یک‌راه خاکی را مشاهده می‌کنید که از جاده‌ی آسفالت جدا شده و به جهت شرق و به سوی مناطق جنگلی سیاه‌بیشه یا زردبند پیش می‌رود. این جاده با شیب بسیار تند و پیچ‌های فراوان تا روی خط‌الرأس نقره‌سر که لاکو نامیده شده است، ادامه دارد و از آنجا به سمت دره‌ی اندوار سرازیر می‌شود. سپس در نقطه‌ای بین روستای تیران و اندوار ۴ به راه دوم ملحق می‌گردد و تا روستای نِشَل ادامه دارد.

اگر وسیله‌ی شخصی ندارید، می‌توانید به وسیله‌ی خودروهای گذری یا اتوبوس‌های آمل تا ابتدای هر کدام از سه راه گفته‌شده، بیایید و با هماهنگی قبلی که با هر یک از افراد زیر نموده‌اید، از آن‌ها بخواهید تا شما را به مقصد برسانند. می‌توانید برای برگشت نیز با آن‌ها هماهنگ نمایید.

آقای فتح‌اله حسین‌زاده (هایس ده‌نفره) ۰۱۱-۴۴۲۲۳۴۳۳ | ۰۹۱۱-۱۲۵۷۹۶۲
آقای ایرج مهدی‌زاده (نیسان) ۰۹۱۱-۱۲۷۴۷۸۸
آقای رضا اسفندیاری (نیسان) ۰۹۱۱-۴۱۰۷۸۷۶
آقای محمود یزدان‌بخش (نیسان) ۰۹۱۱-۸۶۱۰۰۴۱

آقای محمدی (نیسان) ۰۹۱۱-۳۲۰۴۹۵۲
اگر قصد عبور از مسیر دوم یا سوم را دارید، افراد زیر می‌توانند شما را به مقصد برسانند:
آقای جلیل قلی‌زاده ۰۹۱۱-۱۰۰۵۰۹۲ | آقای یوسف محمودتبار ۰۹۱۱-۹۱۵۰۰۱۵

روستای نشل یکی از روستاهای بکر و خوش‌آب‌وهوا در محدوده‌ی جاده‌ی هراز است. ارتفاع این روستا از سطح آب‌های آزاد تقریباً در حدود ۲۳۷۰ متر است. علاوه بر ساکنان تابستانی این روستا که به صورت موقتی برای فرار از گرما به زادگاه خود سفر می‌کنند، ده‌ها خانوار نیز به صورت تمام وقت در این روستا ساکن هستند و سرمای طاقت‌فرسای زمستان این منطقه را حس می‌کنند. دامداری یکی از فعالیت‌های اصلی اهالی روستا است. آن‌ها در فصل تابستان با جمع‌آوری علوفه، بخشی از غذای زمستان دام را تأمین می‌کنند و در هنگام تابستان برای به‌دست آوردن مراتع بهتر به سمت ارتفاعات البرز تا ۳۵۰۰ متر از سطح آب‌های آزاد با مراتعی بکر و کم‌نظیر کوچ می‌کنند.

آثار و نشانه‌های بسیار قدیمی که از دوره‌های گذشته در گوشه و کنار این روستا یافت شده است نشان از قدمت طولانی این روستا می‌باشد. با توجه به نوسازی‌های اخیری که در روستا شده است، هنوز بافت قدیمی در این روستا به چشم می‌خورد.

تنگه‌ی زیبای رَسم، یکی از مناطق دیدنی برای طبیعت‌گردان و کوه‌پیمایان به شمار می‌رود. این تنگه در قسمت جنوبی روستای خِرم قرار دارد. از ابتدای تنگه تا انتهای آن را به‌طور متوسط در کم‌تر از یک ساعت می‌توان پیمود. از آنجایی که پیمایش این تنگه از درون مسیر رودخانه می‌باشد، وجود آبشارهای متعدد و سنگلاخ‌های دیدنی در این تنگه قابل توجه است.

بعد از گذراندن شـیب‌های نسبتاً تند وارد چمن و مرتع رسم می‌شوید. این چمن و مرتع زیبا از جهت غرب به قله‌ی کرکس‌نشـین و از جهت جنوب و جنوب شرقی به قله‌های بوم، میشکاخونی و میشینه‌مرگ راه دارد. منتهی‌الیه جنوب شرقی این مرتع، به گردنه‌ی لزور راه دارد که با عبور از آن گردنه، به سد سیاه‌رود و معجزچشمه رسیده و می‌توانید در یک مسیر فوق‌العاده از داخل رودخانه به روستای لزور بروید. روستای لزور یکی از روستاهای نزدیک شهر ارجمند از توابع شهرستان فیروزکوه می‌باشد و با جاده‌ی فیروزکوه ۲۴ کیلومتر فاصله دارد. می‌توانید آب آشامیدنی خود را از چشمه‌ی پر آب هفت‌چشمه ۵ در مرتع رسم تهیه نمایید.

در شرق روستای خرم نیز دره‌ای وجود دارد که قسمت‌های ابتدایی آن زمین‌های کشاورزی و مزروعی اهالی خرم واقع شده است. این دره که رودخانه‌ای از وسط آن می‌گذرد، از طریق راه‌های پاکوب و مال‌رو به چند گوسفندسرا و محل کوچ دامداران منطقه می‌رسد. نهر جاری در دره در جهت جنوب، نهایتاً به قله‌ی میشینه‌مرگ منتهی می‌شود که البته صعود از این مسیر به دلیل شیب تند و وجود مسیرهای سنگی و صخره‌ای، بسیار دشوار می‌باشد.

از شرق روستای نشل، جاده‌خاکی به طرف روستاهای گریوده و ورزنه جدا می‌شود. کل این مسیر حدود پنج کیلومتر مسافت دارد. مسیرهای طبیعت‌گردی و کوه‌پیمایی متنوعی در جنوب، شرق و غرب روستای ورزنه وجود دارند. از جمله این مسیرها مسیر جنوب شرقی روستا در جوار رودخانه است که به سوی تنگه‌ی زیبای ورزنه پیش می‌رود. عبور از این تنگه نیازمند مهارت لازم و آشنایی با منطقه است. قله‌ی فیل‌باعو در شرق روستای ورزنه قرار دارد که به گفته‌ی اهالی، قلعه‌ای قدیمی نیز اطراف آن به چشم می‌خورد. بعد از ارتفاعات شرقی ورزنه، ییلاق چَرات قرار دارد که یکی از ییلاق‌های زیبای منطقه‌ی آلاشت از توابع شهرستان سوادکوه است. نرسیده به روستای ورزنه در سمت چپ، جاده‌ای قدیمی را مشاهده می‌کنید که یکی دیگر از راه‌های دسترسی به این منطقه است و نشل را به بندپی از توابع شهر بابل متصل می‌کند. این راه جیپ‌رو، امروزه تردد کم‌تری دارد. این مسیر بسیار قدیمی بوده و عبور از آن با خودروهای معمولی توصیه نمی‌شود. ارتفاعات سیدمحمدنبی در شمال گریوده و ارتفاعات پافالوده در جنوب این روستا، برای کوه‌پیمایی مناسب است.

جاده‌ی گریوده

ساختمان امامزاده امسلمه در روستای نشل برای اقامت مناسب است. البته حتماً کیسه‌خواب به همراه داشته باشید. علاوه بر آن در کنار هر یک از مراتع اطراف روستا می‌توانید چادر بزنید. شاید بتوانید با هماهنگی با دامداران محترم

منطقــه در صورتــی کــه مزاحمتی برای آن‌ها نداشــته باشــید، چادرتــان را کنار ســیاه‌چادرهای آن‌ها بنا کنید و یا حتی شــبی را در کنار آن‌ها بگذرانید. ساختمان امام‌زاده ســیدمحمدنبی و ساره‌خاتون در روســتای گریوده به لحاظ کوچکی، برای اقامت مناسب نیست.

- بــا توجه به وجود گله‌های گوســفند در این منطقه، مراقب سگ‌های گله باشــید. برای یادآوری نکاتی در این خصوص قسمت بیشتر بدانیم معرفی غار سنگ‌دروازه و دره‌ی لارک را مطالعه کنید.
- اگر در طبیعت‌گردی یا کوه‌پیمایی حرفه‌ای نیستید، حتماً بــا راهنما وارد منطقه شــوید و با توجه به ســرمای منطقه، لباس و تجهیزات کافی به همراه داشته باشید.

- اولین کوچ دامداران این روســتا، در دهه‌ی اول فروردین‌ماه به سمت مراتع سرکوه و به اصطلاح بومی هِلسه‌کوه در جهت شمال روستای نِشِل آغاز می‌شود. هم‌زمان با گرم شدن هوا در اردیبهشــت‌ماه، کوچ دامداران به سوی مراتع پی‌کوه در جهت شمالی روستای نشل و قبل از هلسه‌کوه شروع می‌شود که اســتقرار آن‌ها در این منطقه تا نیمه‌ی اول تیرماه ادامه دارد.

با گرم‌تر شدن هوا در تیرماه، به ناچار کوچ دامداران به سمت مراتع پیش‌کوه که در جهت جنوب و جنوب شــرقی نشــل که در ارتفاعات بســیار بالایی قراردارند، شروع می‌شــود. آب‌وهوای این مراتع بسیار سرد است. قله‌ی مرتفع کرکس‌نشین با ارتفاع بیش از ۴۰۰۰ متر از ســطح دریــا، بلندترین نقطه‌ی این منطقه به شــمار می‌آید. قله‌های بوم و میشــکاخونی با ارتفاع تقریبی چهارهزار متر، به عنوان قله‌های زیبای منطقه خودنمایی می‌کنند. حوزه‌ی آبریز این ارتفاعات، رودخانه نشل یا شیرکلارود را تشکیل می‌دهد، که به رودخانه‌ی هراز می‌پیوندد. زمان چرای دام در این مراتع تا اواسط شهریورماه می‌باشد.

روستای گریوده

دامداران منطقه‌ی نشل

■ یکی از وسایلی که دامداران از آن استفاده می‌کنند، تلم نام دارد. این وسیله از جنس چوب است که به این صورت ساخته می‌شود: تنه‌ی استوانه‌ای درختی را به ارتفاع تقریبی یک متر و قطر نیم‌متر به‌صورت طولی برش داده و بعد داخل هریک از این دو نیم‌تنه را می‌تراشند تا به طور کامل خالی شود. سپس این دو تنه را به هم می‌چسبانند. کاربرد این دستگاه گرفتن کره و دوغ از ماست است. ماست را داخل تلم ریخته و به وسیله‌ی چوب مخصوص پره‌دار آن را هم می‌زنند، تا به تدریج به کره و دوغ تبدیل شود. بعد از جدا نمودن کره از دوغ، دوغ را در دیگ مسی بزرگ حرارت می‌دهند تا به کشک تبدیل شود.

روستای خِرم

■ اطراف نشِل، کاروان‌سراها، قلعه‌ها، کتیبه‌ها و آثار تاریخی فراوانی وجود دارد که برخی از آن‌ها تخریب شده و برخی دیگر تا حدودی سالم باقی مانده‌اند.[1]

■ به جز مراسم و سنت‌های معمول ایرانیان یا جشن‌های خاصی که در بین مردم مازندران معمول است، دامداران این منطقه، دو رسم دیگر هم دارند و معمولاً این مراسم با شادی و خوشحالی و پخش شیرینی و پذیرایی از حاضران و دعوت از اقوام و دوستان برای حضور در چراگاه انجام می‌شود:

وَرتاشی یا وَرَه‌تاشی: این مراسم معمولاً در اواسط شهریورماه برگزار می‌شود و در این مراسم دامداران پشم گوسفندان خود را می‌تراشند.

نَرسری: این کار نیز معمولاً در اوایل پاییز انجام می‌شود و در این روز دامداران با رها کردن قوچ‌های خود در گله، میش‌ها را بارور می‌کنند. مرسوم است انار را به عنوان میوه‌ی پاییزی و سمبل باروری بر سر قوچ بزرگ می‌کوبند.

وجه تسمیه

وجه تسمیه‌ی نشل به درستی مشخص نیست و آنچه در حافظه‌ی تاریخی مردم و به شکل سینه به سینه نقل شده بر مبانی داستانی و تخیلی استوار است. در فرهنگ لغات، معانی متعددی برای این کلمه بیان شده است که به نظر نمی‌رسد برای نام‌گذاری روستا از این معانی استفاده شده باشد. برخی نیز عقیده دارند نشل به معنای محل جریان یافتن آب به پایین است و با توجه به ارتفاع بالای این روستا، آب از آن به پایین سرازیر می‌شود.

روستاهای نِشِل و گریوده

1. برای مطالعه‌ی بیشتر رجوع کنید به: ستوده، منوچهر؛ از آستارا تا استارباد، همان، جلد چهارم، بخش اول، صص ۳۲۰ الی ۳۲۳.

۴۸ روستاهای کُرف و نانَدل

- فاصله‌ی کرف تا آمـل: ۷۶ کیلومتر
- فاصله‌ی کرف تا تهران: ۱۰۹ کیلومتر
- فاصله‌ی นاندل تا آمـل: ۷۶ کیلومتر
- فاصله‌ی ناندل تا تهران: ۱۲۰ کیلومتر
- ســطح برنامــه: گل‌گشت، کوه‌پیمایی سبک، دوچرخه‌سواری

مختصات جغرافیایی نقاط مهم

۱ مختصات: ۳۵°۵۶′۴۶″N – ۵۲°۱۶′۵۷″E

۲ مختصات: ۳۵°۵۹′۱۵″N – ۵۲°۱۳′۳۵″E

۳ مختصات: ۳۶°۰۲′۱۰″N – ۵۲°۱۶′۰۹″E

۴ مختصات: ۳۶°۰۱′۴۰″N – ۵۲°۱۰′۳۵″E

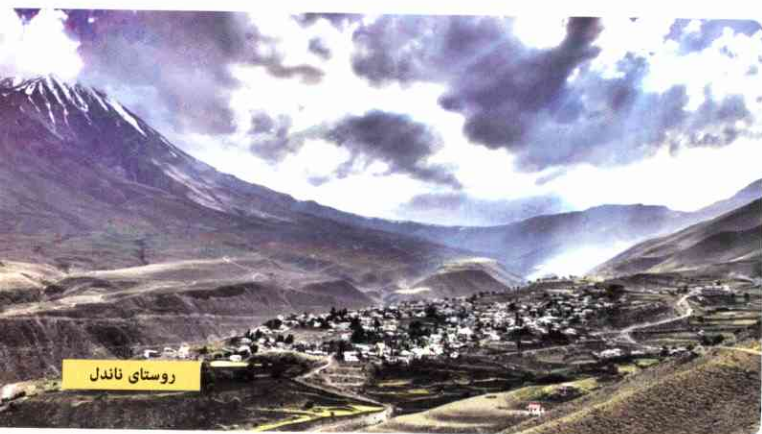

جاده‌ی هراز را ادامه دهید تا تونل معروف وانا را پشت سر بگذارید. مسیر را ادامه دهید تا در ۹۳ کیلومتری تهران، بعد از منطقه‌ی بایجان، سمت چپ به مسیر جاده‌ی خاکی روستای کُرف برسید. ۱ این مسیر با شیب تند و طول پانزده کیلومتری به روستای کُرف می‌رسد. ۲

مسیرناندل

خروجی ماشین‌روی روستای ناندل در صد کیلومتری تهران، بعد از پاسگاه بایجان و پشت سر گذاردن تونل شماره‌ی ۹ (تونل نورانی یا خانزاد) و تونل شماره‌ی ۸ (تونل آیو)، نرسیده به تونل شماره‌ی ۷ (احمد مال) در سمت چپ قرار دارد. در ابتدای این فرعی تابلوهای دلارستاق، روستای ناندل و خانه‌ی کوه‌نورد ناندل نصب شده است. ۳ این جاده‌ی آسفالت و نه چندان هموار، هفت کیلومتر تا روستای رزان، شانزده کیلومتر تا روستای حاجی‌دلا، هجده کیلومتر تا میان‌ده و بیست کیلومتر تا ناندل ۴ فاصله دارد.
از مسیر گفته شده، برای روستای ناندل نیز راهی وجود دارد که به سوی روستای کُرف می‌رود، با این توضیح که شش کیلومتر بعد از ابتدای خروجی روستای ناندل، سمت چپ خود یک دوراهی می‌بینید که به سوی روستای کُرف می‌رود.
اگر وسیله‌ی شخصی ندارید می‌توانید تا ابتدای دوراهی ناندل در جاده‌ی هراز بروید و از آنجا به بعد با خودرویی که از قبل هماهنگ کرده‌اید تا ناندل ادامه دهید. این شماره‌ی تماس آقای صالحی از اهالی ناندل و مسئول خانه‌ی کوه‌نورد ناندل است. با ایشان تماس بگیرید تا یکی از نیسان‌های روستا را برای شما بفرستد. ☎ ۰۱۱-۴۳۳۳۶۲۲۶، ۰۹۱۱-۸۲۱۵۳۴۳ هم‌چنین می‌توانید با آقای فتح‌اله حسین‌زاده از اهالی روستای بایجان از قبل هماهنگ نمایید: ☎ ۰۹۱۱-۱۲۵۷۹۶۲

روستای نانڈل

در روســتای کرف منطقه‌ی معروفی به نام ضحاک‌چال وجود دارد که به اعتقاد بومیان منطقه، ضحاک را در «کرف» زندانی کردند و محل زندانی او به ضحاک‌چال معروف است. در ضمن مرتعــی که فریدون در آنجا پــرورش یافت، به تخت فریدون شهرت دارد. وجه تسمیه‌ی روستای کُرف به دلیل نزدیکی این روستا به قله‌ی دماوند است و کرف در زبان محلی به معنی پای کوه است. پیاده‌روی روستای کرف به تینه، کرف به فیره، کرف به حاجی‌دلا، میان‌ده و نانڈل و همین‌طور کوه‌پیمایی مختصر در مســیر پناهگاه تخت فریدون که در مســیر صعود به قله‌ی دماوند قرار دارد، گزینه‌های مناسبی برای انتخاب مسیر هستند.

روســتای نانڈل به این دلیل که مسیر صعود به قله‌ی دماوند از یال شمالی و شمال شــرقی و یکی از مسیرهای قله‌های چپکرو و دوخواهران است، نسبت به روستاهای دیگر پررفت‌وآمدتر اســت. روستای نانڈل به دلیل نزدیکی زیاد به کوه دماوند، مکان بســیار مناسبی برای عکاســی از این اسطوره‌ی مقاومت اســت. یک کارگاه پرورش ماهی قزل‌آلا نیز در نانڈل وجود دارد که می‌توانید غذای خود را از آنجا تهیه نمایید. برنامه‌های دیگری که می‌توان در روستای نانڈل اجرا کرد برنامه‌ی نانڈل به دریوک، نانڈل به یالرود، نانڈل به لار و دوچرخه‌سواری دور دماوند است که هر کدام از آن‌ها به شناخت کافی از منطقه و تجربه‌ی اجرای این‌گونه برنامه‌ها نیاز دارد. اِمام‌زاده سید لطف‌الــه و امــام‌زاده محمد از اماکن مذهبی نانڈل به شــمار می‌آیند. حمام قدیمی روستای نانڈل که اواخر دوره صفوی و اوایل دوره قاجار ساخته و مرمت شده است، و به حمام‌کهنه معروف اســت دارای معماری زیبایی اســت که متاســفانه در حال تخریب است.[1] روستای دِیلا یکی از روستاهای قدیمی منطقه‌ایست که احتمالاً بعد از

۱. برای مطالعه‌ی بیشــتر در مورد نقشه و معماری این حمام رجوع کنید به: قاسمی، فاطمه؛ لاریجان، گنجینه‌ی اکوتوریسم، همان ص ۳۶۴.

سکونت سلطان حاجی در این روستا به «حاجی دِلا» معروف شده است. مرقد سلطان احمد نریزه و سلطان شهاب‌الدین‌بن سلطان احمد در این روستا واقع شده است. بنای دوم کاشی‌کاری‌های بسیاری دارد که متعلق به قرن دهم هجری قمری است[1].

مسیرناندل به یالرود

جهت شب‌مانی در ناندل می‌توانید با مسئول خانه‌ی کوه‌نورد ناندل که زیر نظر فدراسیون کوه‌نوردی و صعودهای ورزشی فعالیت می‌کند، هماهنگ نمایید.
آقای صالحی ۰۱۱-۴۳۳۳۶۲۲۶ | ۰۹۱۱-۸۲۱۵۳۷۳۴۳

- اگر خودروی شما دچار نقص فنی شد در هر قسمت از جاده‌ی هراز در محدوده‌ی امامزاده هاشم تا آمل می‌توانید با این شماره تماس بگیرید تا شما را به تعمیرگاه دقت واقع در بایجان منتقل کند. آقای حسین‌پور ۰۹۱۱-۱۲۵۱۹۵۲ | ۰۱۱-۴۳۳۲۲۳۲۸ | ۰۹۱۲-۳۴۳۹۰۲۳ | ۰۹۱۱-۱۱۵۴۱۱۹ |
- دوچرخه‌سواری در این مسیرها اگر چه در راه رفت مشکل است، اما مسیر برگشت را قطعاً بدون دردسر طی خواهید نمود. هر چند می‌توانید دوچرخه را با نیسان به این روستاها ببرید و اطراف آن خوب رکاب بزنید و با دوچرخه برگردید.

۱. برای مطالعه‌ی بیشتر رجوع کنید به: ستوده، منوچهر؛ از آستارا تا استارباد، جلد سوم، ص ۴۶۷ تا ۴۷۶.

۴۹ امامزاده جوانمرد، روستای کَهرود و کیان

- فاصله تا آمـل: ۵۹ کیلومتر
- فاصله تا تهران: ۱۱۲ کیلومتر
- سـطح برنامـه: گل‌گشت، دوچرخه‌سواری

مختصات جغرافیایی نقاط مهم

۱ مختصات: ۳۶°۰۳′۵۵″N – ۵۲°۱۵′۳۰″E

۲ مختصات: ۳۶°۰۳′۲۶″N – ۵۲°۱۵′۲۱″E

۳ مختصات: ۳۶°۰۳′۲۲″N – ۵۲°۱۴′۵۸″E

۴ مختصات: ۳۶°۰۳′۲۰″N – ۵۲°۱۲′۴۹″E

۵ مختصات: ۳۶°۰۴′۰۸″N – ۵۲°۱۳′۵۵″E

از تهران به سمت آمل که می‌روید، ۱۰۴ کیلومتر بعد از تهران بیــن بایجان و ســه‌راهی پنجاب و بعد از تونل شــماره‌ی ۷، سمت راست شما یک پایگاه هلال احمر وجود دارد. روبه‌روی آن یعنی سمت چپ، کنار رستوران توحید، مسیری آسفالت جدا می‌شود. ۱ این مسیر بعد از عبور از دوراهی امامزاده و روستای کهرود، در نهایت به روستای کیان می‌رسد.

می‌توانید با خودروهای عبوری یا اتوبوس‌های آمل تا ابتدای دوراهی بیایید و بقیه‌ی مسیر را برای هر کدام از این مقاصد پیاده طی کنید. هم‌چنین می‌توانید با این افراد هماهنگ نمایید که شما را به روستای کیان ببرند.

آقای فتح‌اله حسین‌زاده ۰۹۱۱-۱۲۵۷۹۶۲

آقای حسن تقی‌زاده ۰۹۱۱-۷۱۳۱۵۶۳ آقای صالحی ۰۹۱۱-۹۲۰۱۲۲۳

از درون جاده‌ی هراز به نزدیکی خروجی امامزاده که برســید، از همان‌جــا بنای امامزاده جوانمرد و امامزاده حمزه که برادر هســتند، مشخص اســت. ۲ از ابتدای خروجی تا جلوی امــامزاده، پانصد متر مســافت دارید. این امــامزاده، فضای بزرگ و مناسبی همراه با سرویس‌های بهداشتی خوبی دارد. وارد جاده‌ی فرعی که می‌شــوید، بعــد از خروجی امامزاده، به یک دوراهی دیگر می‌رسید که سمت چپ به طرف روستای کوچک کهرود ۳ و ســمت راســت به طرف روســتای کیان ۴ می‌رود. از کنار جاده‌ی اصلی تا روستای کهرود سه کیلومتر و تا روستای کیان هشت کیلومتر فاصله است. یکی از دیدنی‌های روستای کهرود، قلعه‌ی کهرود یا کارو است که یکی از قدیمی‌ترین قلاع مازندران به حســاب می‌آمده است. منوچهر، مرزبان لاریجان این قلعه را چنان

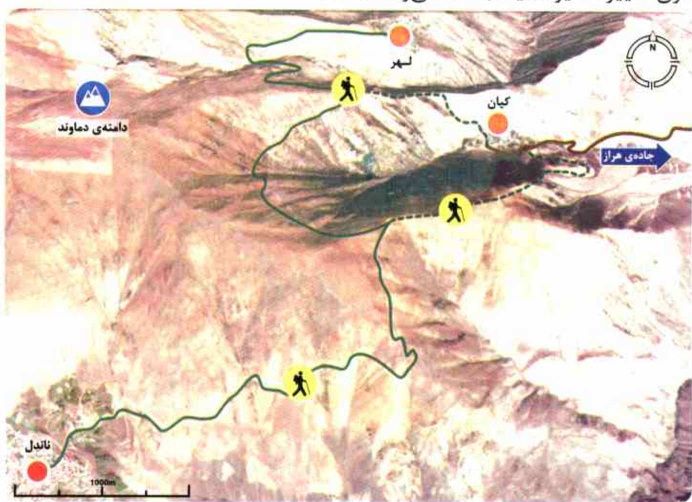

امامزاده جوانمرد

آباد کرده بود که افرادی از هر صنف، از هندوستان و مصر و سوریه به آنجا آمده و اقامت گزیده بودند. این دژ در سال ۷۸۳ قمری به دست سیدفخرالدین مرعشی تسخیر و ویران گردید و بعدها به دست ملک‌کیومرث مرمت شد. خرابه‌های این دژ که بر تیغه‌ی کوه جنوب شرقی روستا واقع شده، تا امروز باقی است و مصالح آن سنگ و گچ و خشت خام و چوب و ساروج بوده است. علت خرابی‌های متعدد قلعه‌ی کارو قرار داشتن آن بر روی تیغه‌ی خاکی بوده که بر اثر زلزله‌های متوالی دره‌ی لاریجان تخریب شده است[1]. بنای معروف به قاضی‌عباس، حوضچه‌ی ساروجی و غارهای دستکند روستاهای کیان و کهرود نیز از دیگر جاذبه‌های روستا به شمار می‌آیند.

یکی دیگر از پیشنهادهای ما در این منطقه دوچرخه‌سواری در مسیر برگشت از روستای کیان است. اگر کوه‌پیمایی متوسطی را در نظر داشتید، مسیر پیاده‌روی روستای کیان به ییلاق لِهر و روستای ناندل را توصیه می‌کنیم. برای رفتن به ییلاق لِهر از شمال کیان شروع کرده و بعد از عبور از شیبی تند وارد دره‌ای می‌شوید و کمی جهت شمال غربی گرفته و با عبور از یک شیب سربالایی دیگر به لِهر می‌رسید. در اینجا هم می‌توانید مسیر رفته را بازگردید و هم می‌توانید جاده‌ی اصلی لِهر را ادامه دهید و از طریق فرعی پنجاب در جهت شمال روستا خود را به جاده‌ی هراز در قسمت سه‌راهی پنجاب برسانید. فاصله‌ی تقریبی کیان تا لِهر دو کیلومتر و فاصله‌ی لِهر تا سه‌راهی پنجاب، پانزده کیلومتر است. فاصله‌ی هشت کیلومتری لهر تا امامزاده عبدالمناف گزینه‌ی مناسب دیگری برای پیاده‌روی و دوچرخه‌سواری است.

قله‌ای با ارتفاع ۲۱۰۰ متر در شمال شرقی روستای کیان قرار دارد. با پیمایش حدود پانصد متر از سمت شمال روستا، بر روی یال قرار خواهید گرفت و چنانچه به جهت شرق تغییر مسیر دهید، به قله می‌رسید. ۵

---

۱. برای کسب اطلاعات بیشتر در مورد معماری این قلعه رجوع کنید به: ستوده، منوچهر؛ از آستارا تا استارباد، جلد سوم، ص ۴۷۹.

مسیر کیان بهناندل مسیر سنگین‌تری است، بدین صورت که سوار بر یال پر شیب جنوب روستا می‌شوید و از روی یال به بعد، جهت غرب را ادامه می‌دهید. بعد از مدت کوتاهی به یک راه شنی قدیمی می‌رسید. راه سمت چپ را انتخاب کنید و تا روستای ناندل پیش روید. کل طول این مسیر بدون در نظر گرفتن مارپیچی که برای راحت‌تر شدن شیب به مسیر خود خواهید داد، شش کیلومتر است. برای بازگشت نیز توصیه می‌کنیم اگر در روستای کیان وسیله‌ی شخصی ندارید، از ناندل برگردید. در ناندل راحت‌تر می‌توانید برای طی این مسیر بیست کیلومتری تا جاده‌ی هراز وسیله‌ی نقلیه پیدا کنید. از شماره‌ی تماس گفته‌شده در بخش چگونه برویم نیز می‌توانید در این خصوص استفاده کنید.

در کنار جاده‌ی هراز، قبل از ورود به فرعی کهرود، روبه‌روی پایگاه هلال احمر، صخره‌ی سنگ‌نوردی کهرود را می‌بینید که در دو قسمت چهل و پنجاه متری، محلی برای تمرین‌های سنگ‌نوردی کوه‌نوردان آملی است.

قلعه‌ی کارو

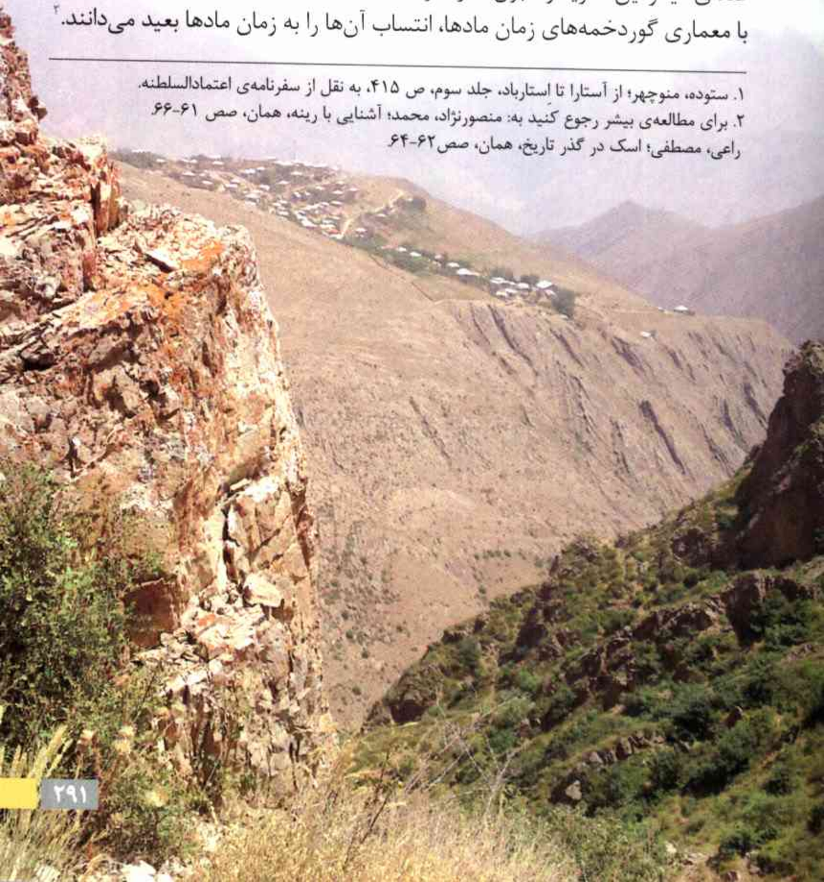

همان‌طور که در معرفی دخمه‌های سنگی و دستکند کافرکلی پلِ مون توضیح داده شد، در طول جاده‌ی هراز از شمال روستای اسک شروع شده و تا روستای پنجاب ادامه دارند. در طول مسیر چند جای مختلف آثار غارهای دستکند را ملاحظه می‌کنید (همان‌طور که به مناسبت در معرفی قسمت‌های مختلف کتاب اشاره کرده‌ایم، غارهای دستکند را می‌توانید در روستاهای آب‌اسک، نیاک، گیلاس، پلِ مون، کنارانجام، آب‌گرم، گزانه،

ملار، بایجان، کهرود، کیان، پنجاب و منطقه‌ی تخته‌پل و آینه‌ممنون نیاک و دارسون شهر رینه مشاهده نمایید.) وجود آثار سرویس بهداشتی، آشپزخانه، اتاق‌های متعدد و طبقه‌ای بودن آن‌ها، کاربری مسکونی دائمی یا موقتی و هم‌چنین کاربری دفاعی آن‌ها را در صورت لزوم تایید می‌کند. با توجه به سردی آب‌وهوای این منطقه، اگر کاربرد آن صرفاً مسکونی بود، می‌بایست مانند کاروان‌سراها و گمبوج‌های دیگر منطقه در دل زمین حفر می‌شدند تا از سرما در امان بمانند. بنابراین ساخت آن‌ها در دل کوه و رو به بالای آن بیانگر کاربرد نظامی و تدافعی نیز می‌باشد. امروزه در برخی از روستاهایی که این دخمه‌ها وجود دارند، اهالی روستا از آن‌ها به عنوان انبار علوفه و وسایل اضافی و یا به عنوان محل نگهداری دام استفاده می‌کنند، ولی بسیاری از آن‌ها به خاطر سختی دسترسی به آن به صورت متروکه باقی مانده‌اند.

برخی عقیده دارند در گذشته که اهالی این منطقه مذهب زرتشتی داشته‌اند، این مکان‌ها دخمه‌ی اموات بوده‌اند.[1] در تایید این نظریه، برخی دیگر کاربرد واژه‌ی دخمه برای این غارها را دلیلی برای انتساب آن‌ها به زمان مادها و تداعی گوردخمه‌های مادی و در نتیجه کارآیی دفن اموات در آن‌ها می‌دانند. این در صورتی است که عده‌ای دیگر این نظریه را قبول ندارند و با استناد به تفاوت معماری غارهای دستکند با معماری گوردخمه‌های زمان مادها، انتساب آن‌ها را به زمان مادها بعید می‌دانند.[2]

۱. ستوده، منوچهر؛ از آستارا تا استاراباد، جلد سوم، ص ۴۱۵، به نقل از سفرنامه‌ی اعتمادالسلطنه.
۲. برای مطالعه‌ی بیشتر رجوع کنید به: منصورنژاد، محمد؛ آشنایی با رینه، همان، صص ۶۱-۶۶
راعی، مصطفی؛ اسک در گذر تاریخ، همان، صص۶۲-۶۴

برای شب‌مانی درناندل می‌توانید با مسئول خانه‌ی کوهنورد ناندل که زیر نظر فدراسیون کوه‌نوردی و صعودهای ورزشی کار می‌کند، هماهنگ نمایید. ۰۱۱-۴۳۳۳۶۲۲۶ ۰۹۱۱-۸۲۱۵۳۴۳

بقعه‌ی کوچک امامزاده بی‌بی سیده کهربا در روستای کهرود و هم‌چنین فضای وسیع امامزاده جوانمرد و حمزه برای اقامت مناسب هستند.

۵۰ دشت دِریوک و روستاهای نمارستاق

■ فاصله‌ی دشت دریوک تا آمـــل: ۷۱ کیلومتر

■ فاصله‌ی دشت دریوک تا تهران: ۱۳۰ کیلومتر

■ ســـطح برنامـــه: گل‌گشت، کوه‌پیمایی سبک، کوه‌پیمایی سنگین، دوچرخه‌سواری

مختصات جغرافیایی نقاط مهم

۱ مختصات: 36°05′45″N – 52°16′00″E

۲ مختصات: 36°05′52″N – 52°04′46″E

۳ مختصات: 36°05′18″N – 52°12′28″E

۴ مختصات: 36°05′48″N – 52°10′07″E

۵ مختصات: 36°04′47″N – 52°03′28″E

۶ مختصات: 36°04′17″N – 52°04′00″E

۷ مختصات: 36°03′37″N – 52°20′12″E

۸ مختصات: 36°04′40″N – 52°03′28″E

۹ مختصات: 36°04′35″ و N – 52°03′10″E

۱۰ مختصات: 36°03′57″N – 52°03′00″E

۱۱ مختصات: 36°03′34″N – 52°02′05″E

۱۲ مختصات: 36°03′35″N – 52°01′10″E

۱۳ مختصات: 36°03′30″N – 52°00′54″E

دشت لِهرا و قله‌ی گهون

در جاده‌ی هراز پس از عبور از پلور، گزنک، تونل وانا، سه‌راهی بایجان و خروجی ناندل، بعد از تونل شماره‌ی ۷ و قبل از دوراهی بلده، به تابلویی برمی‌خورید که فاصله تا آمل را ۵۵ کیلومتر نشان می‌دهد. این تابلو را که رد کنید، به سه‌راهی پنجاب می‌رسید که از سمت چپ جدا می‌شود ۱ و از میان دره‌ای سرسبز و دیدنی در جهت غرب ادامه دارد. فاصله‌ی این سه‌راهی تا تهران ۱۰۷ کیلومتر است. تابلوی کوچک و سبزرنگ نمارستاق، تابلوی امامزاده عبدالمناف و میدان کوچک و جاده‌ای که در ابتدا مانند یک بلوار است، نشانه‌ی خوبی برای تشخیص این دوراهی می‌باشد. وارد این دوراهی که شدید، ابتدای مسیر، روستای پنجاب را در مجاورت جاده مشاهده می‌کنید. راه را همان‌گونه که در شرح سفر توضیح داده شده است، ادامه دهید تا بعد از ۲۳ کیلومتر به نمار ۲ برسید. کل این منطقه و روستاهای اطراف آن را نمارستاق می‌گویند.

اولین روستای این منطقه روستای پنجاب است. وارد جاده‌ی نمار که می‌شوید، این روستا را در سمت راست خود مشاهده می‌کنید. اما راه دسترسی به این روستا با بقیه روستاهای نمارستاق متفاوت است. برای رفتن به روستای پنجاب نباید وارد جاده‌ی فرعی نمار شوید. حدود دویست متر بعد از دوراهی پنجاب سمت راست خود چند مغازه و رستوران می‌بینید.

از کنار مکانیکی پنجاب مسیری آسفالت جدا می‌شود که ابتدای جاده‌ی روستای مریجان است. وقتی از کنار مکانیکی وارد این جاده شدید، قبل از اینکه از روی پل رودخانه‌ی هراز عبور کنید و وارد مسیر مریجان شوید، باید مقداری به عقب، یعنی جهت جنوب برگردید تا از طریق پل زیر گذر در آن سوی جاده‌ی هراز و ابتدای مسیر روستای پنجاب قرار بگیرید. عبور از این پل زیرگذر برای کسانی که از سمت آمل هم می‌آیند، اجتناب‌ناپذیر است. بعد از یک کیلومتر راندن در این مسیر، به روستای پنجاب می‌رسید.

به روستای پنجاب که رسیدید، می‌توانید ضمن بازدید از امامزاده شجاع‌الدین و حمام امیرمکرّم آب آشامیدنی خود را از مسجد روستا تهیه نمایید و راه را به سمت انتهای روستا ادامه دهید. در سمت راست خود و جهت شمال، دره‌ای می‌بینید که راه پاکوبی درون آن دیده می‌شود. راه درون دره را که با شیب همراه است، ادامه دهید، تا بعد از حدود چهار کیلومتر به محل پیوستن دو دره‌ی دیگر برسید. دره‌ی سمت راست شما در جهت شمال غربی ادامه دارد که با راه مال‌رویی با شیب زیاد بعد از کم‌تر از دو کیلومتر، به یک گوسفندسرای مخروبه در منطقه‌ی آخری می‌رسد. از کنار این گوسفندسرا درختان جنگلی را در جهت غرب گوسفندسرا با فاصله‌ی نزدیک مشاهده می‌کنید. از این قسمت راه مناسبی برای رفتن به ارتفاعات بالاتر وجود ندارد. تنها می‌توانید از طریق راه مال‌روی شرق گوسفندسرای مخروبه، خود را به ارتفاعات شمالی پنجاب و منطقه‌ی جنگلی برسانید که به جاده‌ی هراز منتهی می‌شود. اما دره‌ی سمت چپ در جهت غرب ادامه پیدا می‌کند. این دره را که انتخاب کنید، بعد از مدت کمی در جهت جنوب، منطقه‌ی جنگلی وسیعی را در یک شیب

تند مشاهده می‌کنید. دره را هم‌چنان به جهت غرب ادامه دهید تا به تدریج پوشش جنگلی سمت چپ کاهش یابد و با زیاد شدن به مرتع تبدیل شود. ادامه‌ی راه بعد از پایان جنگل، شما را به مرتعی با چند آغُل گوسفند می‌رساند. از روستای پنجاب تا این مرتع حدود هشت کیلومتر راه آمده‌اید. ارتفاع این دشت تقریبا ۲۷۰۰ متر است. اطراف این دشت کاسه‌ای‌شکل، ارتفاعاتی دیده می‌شود که هر کدام در فاصله‌ی پیمایشی زیر هزار متر از کف کاسه قرار دارند. اگر ارتفاعات شمالی را انتخاب کنید، وقتی به بالای یال برسید روبه‌روی شما، ارتفاعات تیرستاق و رزن و جاده‌ی بلده را می‌بینید. در جهت جنوب از بالای یال، ارتفاعات لِهر، عبدالمناف و منطقه‌ی نمارستان نمایان است. چنانچه به طرف غرب ادامه‌ی مسیر دهید، بر روی خط‌الراسی می‌رسید که به قله‌ی شیخ‌کوه منتهی می‌شود. در این خط‌الراس، سمت راست شما دره‌ی بلده و روستاهای آن و سمت چپ شما و جهت جنوب، ارتفاعات نمارستاق و مخصوصاً دماوند ستُرگ، دیدگانتان را نوازش می‌دهد. این دره معمولاً خشک، بی‌آب یا کم‌آب است، ولی با این توصیف انتهای آن پوشش جنگلی مناسبی دارد.

راه دیگر دسترسی به ارتفاعات دایلی از داخل جاده‌ی هراز است. از سه‌راهی پنجاب به سوی آمل، بین تونل دوم و سوم که پیش روی شماست، در حقیقت بین تونل شماره‌ی ۵ جاده (شکارو) و تونل شماره‌ی ۴ (آبچک) در شانه‌ی خاکی جاده توقف کنید و با عبور از عرض جاده، وارد دره‌ای شوید که در جهت غرب قرار دارد. این دره از همان ابتدا با شیب تندی شروع می‌شود. این راه بعد از سه کیلومتر به منطقه‌ی جنگلی می‌رسد و با ادامه‌ی مسیر بر روی ارتفاعات شمالی روستای پنجاب و دره‌ی دایلی قرار می‌گیرید. از این ارتفاعات به درون دره، راه مال‌رو با شیب تندی وجود دارد که یافتن این راه پاکوب در ابتدا کمی مشکل است و به آشنایی قبلی نیاز دارد. در کل این راه دوم به کسانی که آمادگی بدنی لازم و مهارت‌های مورد نیاز را ندارند، توصیه نمی‌شود.

زمانی که وارد جاده‌ی فرعی آسفالت شدید، ۶/۵ کیلومتر که از ابتدای مسیر فرعی برانید، سمت چپ خود به یک دوراهی بر می‌خورید که به سمت روستای «لِهر» می‌رود. ۳ البته برای رفتن به این روستا و لذت بردن از فضای ییلاقی آن، باید از باز بودن این مسیر خاکی ده کیلومتری، با توجه به فصلی که قصد سفر دارید، مطمئن شوید. این ییلاق که در ارتفاع ۲۳۰۰ متری از سطح دریا قرار دارد، بسیار زیبا و دیدنی است و در اطراف آن مسیرهایی برای پیاده‌روی وجود دارد. دره‌ی جنوبی روستا که امتداد شرقی - غربی دارد، مسیر کوه‌پیمایی غرب روستا که بر روی یک یال ادامه پیدا می‌کند و تا قله‌ی زردآویج ادامه دارد، مسیر خاکی غرب روستا که به طول هفت کیلومتر تا امامزاده عبدالمناف ادامه دارد و پیاده‌روی به سمت روستای کیان از جمله‌ی این مسیرها هستند. (در مورد پیاده‌روی روستای کیان به لهر، در معرفی روستای کیان توضیح داده شده است.) علاوه بر مسجدی کوچک، امامزاده‌ای کوچک به نام عباس‌علی در این روستا قرار دارد که به نوادگان امام هفتم شیعیان منتسب است. این روستا در زمستان خالی از سکنه است.

به کیلومتر ده فرعی که می‌رسید، تابلوی کوچکی بر سر دوراهی دیده می‌شود که جهت چپ را نشان می‌دهد و شما را به سمت روستای عبدالمناف راهنمایی می‌کند.
۴ از این قسمت تا امامزاده حدود ۷ کیلومتر فاصله دارند و مسیر هم به صورت خاکی، سربالایی و باریک است. هنگامی که به دامنه‌ی کوه و روستا برسید، دلتان می‌خواهد مدتی کنار امامزاده عبدالمناف و عبدالمطلب در فضای جنگلی غیر انبوه در آرامش به سر ببرید.
دوراهی عبدالمناف را که به سمت راست بروید، روستای «سوا» روبه‌روی شما پدیدار می‌گردد که مسیر جاده بدون اینکه وارد روستا شود، از کنار آن عبور می‌کند. اطراف زمین‌های مزروعی این روستا که پاقلعه نام دارد، بقایای قلعه‌ای عظیم از سنگ و ساروج بر بالای کوهی سنگی و صعب‌العبور به چشم می‌خورد که شامل ارگ، برج، آب‌انبار و بناهای دیگری بوده است[1]. روستاهای دیگری که در این مسیر قرار دارند مانند امره، اتاق‌سَره، شیخ‌محله، پلیره، کفا، دیوران، سلور، دوزور، فیس، کردچالک، دره کنار، نسل و کِلری هر کدام می‌توانند مقصدی برای علاقه‌مندان به طبیعت باشند. روستای شیخ‌محله ابتدای مسیر شیخ‌کوه است. کل مسیر تا روستای نمار آسفالت است، ولی برای عبور اتوبوس مناسب نیست. اگر زمانی به این منطقه آمدید، بازدید از مسجد منسوب به دوران صفویه‌ی نمار خالی از لطف نیست.
در انتهای روستای نمار، رودخانه به دو شاخه‌ی غربی و جنوب غربی تقسیم می‌شود. مسیر ما شاخه‌ی جنوب غربی است که رودخانه‌ی دریوک نام دارد. (البته رودخانه‌ی غربی، فصلی و کم‌آب است که از سمت روستای دیوران که آخرین روستای این منطقه است، جاری است. از نمار تا دیوران حدود دو کیلومتر راه خاکی وجود دارد. می‌توانید با عبور از امتداد آن و ارتفاعات انتهای دره، خود را به روستای نُج برسانید. این مسیر حدود پانزده کیلومتر مسافت دارد. البته اگر از بی‌راهه بروید، باید مسیر بیشتری را طی کنید. از این رو اگر گزارش و نقشه یا راهنمای محلی همراه ندارید و نمی‌خواهید به دردسر بیفتید، این برنامه را به وقت خودش واگذار کنید.) از ابتدای روستا، مسیر خاکی می‌شود. این مسیر خاکی ماشین‌روی نسبتاً مناسب، بعد از کارخانه‌ی آب‌معدنی «سولار» از کنار دکل مخابرات روستا به جهت جنوب و سمت چپ جدا می‌شود و بعد از عبور از رودخانه‌ی کم‌عمق، در موازات رودخانه‌ی اصلی به سمت جنوب یعنی جایی که اهالی به آن پارکینگ می‌گویند، ادامه دارد. پارکینگ

۱. ستوده، منوچهر؛ از آستارا تا استارباد، جلد سوم، ص ۴۸۶.

حصـــار و نگهبانی ندارد و فقط یک محوطه اســـت که با تمام شـــدن جاده، وارد آن می‌شوید. جای توقف و دور زدن هم وجود دارد. البته می‌توانید خودرو را داخل روستا کنار دکل مخابرات پارک کنید و مابقی راه را که حدود نیم‌ساعت به طول می‌انجامد، پیاده طی کنید. پس از توقف خودرو در پارکینگ، با عبور از روی پل رودخانه، بعد از حدود چهل دقیقه به جایی می‌رسید که مسیر رودخانه به چند شاخه تقسیم می‌شود و در حقیقت محل پیوســـتن دو رود کوچک‌تر به همدیگر اســـت. این فضای بســـیار وســـیع، مسطح و سرسبز که چند کلبه نیز در آن مشاهده می‌شود، دشت دریوک یا نمارستاق نام دارد. ۵ در این دشت مخصوصاً در ماه اردیبهشت، می‌توان بهشت را دید که در آنجا اردو زده است.

قله‌ی گهون از ارتفاعات دریوک

از دشـــت دریوک چند برنامه‌ی گل‌گشت، کوه‌پیمایی، کوه‌نوردی و ترکیبی می‌توان اجرا کرد. اولین شاخه‌ی فرعی رودخانه‌ی سمت چپ که به جهت شرق می‌رود، بعد از طی پانزده کیلومتر، به روستای ناندل می‌رسد.

نیم‌ســـاعت ابتدای این مســـیر که در داخل دشـــت دریوک واقع است، در مسیر کنار رودخانه و گذر از نزدیک کلبه، که در انتها به آبشـــار زیبای کوهره می‌رســـد (برخی اســـم این آبشار را نمارستان یا دریوک نیز می‌نهند)، مسیری بسیار ساده و زیباست که بازدید از آن به علاقه‌مندان توصیه می‌شـــود. آبشـــار کوهره (کوه‌اره) یک آبشـــار چندبخشی است که بر روی تکه‌سنگ‌های تخت و بزرگ جاری است. ۶

راه روســـتای ناندل از بالای آبشار شروع می‌شود. برای رسیدن به دره‌ی بالای آبشار، یا مســـیر دشـــوار کنار آبشار را انتخاب کنید که هم شیب تندی دارد و هم در برخی مکان‌ها ناگزیر هستید تا دست به سنگ شوید و یا اینکه راه دوم یعنی راه طولانی‌تر و آسان‌تر را انتخاب نمایید. راه دوم به این صورت است که از پایین آبشار سمت چپ

رودخانه وارد راه پاکوب کاملاً مشخصی شوید که به جهت شرق و شیب به سوی بالا ادامه دارد. این راه بعد از مدتی به جهت جنوب تغییر جهت می‌دهد تا به دره‌ی بالای آبشار برسد. مقدار آب حوضه‌ی آبریز ارتفاعات هر دو سوی این دره به سوی آبشار کوهره سرازیر می‌شود. راه شما در کنار رودخانه و خلاف جهت حرکت آب ادامه پیدا می‌کند تا به جایی برسید که رودخانه به چند شاخه تقسیم می‌شود و در سمت چپ شما چند گوسفندسرا وجود دارد. پاکوب این مسیر ممکن است در برخی جاها قطع شود. نهری را که از کنار گوسفندسرا رد می‌شود انتخاب کرده و با ادامه‌ی آن خود را به گردنه‌یناندل برسانید. از اینجا می‌توانید قلب فسرده‌ی زمین، دماوند عزیز را تمام‌قد بنگرید. وارد دره که شدید به سمت چپ تغییر مسیر دهید تا به روستای ناندل برسید.

گردنه‌ی ناندل به دریوک

یکی دیگر از برنامه‌های ترکیبی که می‌توان در این منطقه اجرا کرد، پیاده‌روی از نمار به یالرود است. برای این کار باید مسیر کنار رودخانه‌ی سمت راست دشت دریوک را به جهت غرب ادامه دهید. مسیر کم‌کم شیب می‌گیرد و اگر راهنمای محلی همراه شما باشد، یا گزارش کامل یا جی‌پی‌اس داشته باشید، با یک برنامه‌ی دوروزه می‌توانید خود را به منطقه‌ی خَطَر و روستای یالرود در نزدیکی بلده برسانید. یکی از مسیرهای صعود به قله‌ی ناظر بزرگ[۱] یا شکرلَقاس، همین مسیر است.

۱. برخی از بومیان منطقه، این قله را نوذر می‌نامند که حاکی از وجود آتشکده‌هایی در زمان‌های دور در این منطقه می‌باشد. دژ باستانی مهمی به نام نوذر یا نویزه در منطقه‌ی الموت قزوین قرار دارد که از قلاع مهم اسماعیلیه بوده است. برای مطالعه‌ی بیشتر رجوع کنید به: ستوده، منوچهر؛ قلاع اسماعیلیه در رشته‌کوه البرز؛ تهران، طهوری، ۱۳۶۲، ص۱۱۷ و مجیدی، عنایت‌اله؛ میمون دژ الموت (بررسی تاریخی و جغرافیایی)، تهران، چاپ اول ۱۳۸۶، بنیاد موقوفات دکتر افشار، صص ۵۲-۴۵.

در انتهای دشـت دریوک ۹ در سـمت راسـت خـود در جهت غـرب، دره‌ای را مشـاهده می‌کنید کـه رودخانه‌ای از درون آن جاری اسـت. مسـیر را از طریق راه پاکـوب کنـار رودخانه و از سـمت چپ آن شـروع کنید و بعد از طـی حدود ۳/۵ کیلومتـر تـا ۱۴ ادامه دهیـد. از اینجا به بعد راه صعـود به قله‌ی ناظـر (نوذر) از سـمت چپ شما جدا می‌شـود و در مسیری پاکوب به سـمت بالا شیب می‌گیرد.

آبشار کوهره

انتهای مسیر پاکوب، کمرنگ و گاهی ناپدید می‌گردد، به همین دلیل به دقت بیشتری نیاز خواهید داشت. مسیر دریوک به یالرود و چلرود در مختصات شماره‌ی ۱۴ در موازات رودخانه ادامه پیدا می‌کند. مسیر شما هم‌چنان در جهت غرب ادامه دارد تا بعد از حدود ۳/۵ کیلومتر به محل پیوستن دو دره‌ی کوچک به یکدیگر می‌رسید. تا اینجای مسیر، شما در سمت راست خود دره ای نمی‌بینید. دره‌ی سمت چپ شما به سمت ارتفاعات قله ناظر می‌رود و مسیر سمت راست با کمی شیب بر روی گردنه‌ای با ارتفاع تقریبی ۳۴۶۰ متر قرار می‌گیرد. از انتهای دشت دریوک تا اینجا حدود نه کیلومتر راه آمده‌اید. با عبور از گردنه، وارد دره‌ی وسیع دیگری می‌شوید که پایان این دره به روستای چلرود می‌رسد. کف دره را در کنار نهرهای جاری ادامه دهید تا بعد از حدود ۵/۵ کیلومتر از سر گردنه در منطقه‌ای به نام ورزن، به دو برکه‌ی کوچک کنار هم برسید.

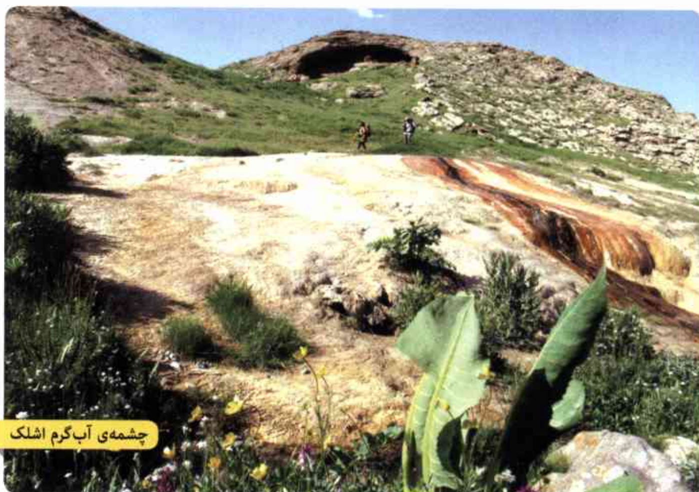

دریاچه‌ی ورزن

از اینجا به بعد باید مسیر خود را مشخص کنید. اگر تصمیم رفتن به روستای چلرود را دارید، همین دره را به موازات آب‌های جاری دره و در جهت حرکت آب، ادامه دهید تا بعد از هشت کیلومتر دیگر به روستای چلرود برسید. فاصله‌ی سه کیلومتری از روستای چلرود تا جاده‌ی اصلی بلده را، هم می‌توانید با وسیله‌ی نقلیه بروید و هم می‌توانید به صورت پیاده طی کنید. اگر مقصد شما روستای یالرود است، مسیرتان از محل برکه‌های دره‌ی چلرود، که برخی آن را دریاچه‌ی ورزن می‌نامند، جدا می‌شود. جنوب برکه‌ها را که نگاه کنید ارتفاعی را می‌بینید که راهی پاکوب از کنار برکه شروع می‌شود و در امتداد غربی آن ادامه دارد. این راه پاکوب شما را روی یال می‌رساند و با ادامه‌ی آن بعد از چهار کیلومتر به روستای حَطَر واقع در دره‌ی بعدی منتهی می‌شود. از روستای حطر تا یالرود کم‌تر از چهارکیلومتر فاصله دارید.

اکنون که در دشـــت دریوک قرار دارید، گزینه‌های متعددی برای اقامت پیش روی شماست که با توجه به زمان و امکانات می‌توانید بهترین گزینه را انتخاب نمایید. اگر قصد ادامه دادن مسیر رودخانه‌ی دریوک را دارید، بعد از عبور از رودخانه‌ی اصلی که از سمت جنوب به دشت وارد می‌شود، سمت راست در موازات رودخانه راه پاکوبی شما را برای رسیدن به مناطق زیبایی راهنمایی می‌کند. این راه پاکوب در جایی به رودخانه نزدیک می‌شود و در جایی از آن فاصله می‌گیرد. مقداری از مسیر را که طی کنید، به یک گُرده‌ی سنگی خواهید رسید که آن را دور می‌زنید و پشت آن در منطقه‌ای به نام اِشلک به چشمه‌ی کوچک آب‌معدنی با دمایی گرم‌تر از آب‌های منطقه برمی‌خورید. ۱۰ اگر چه بوی مناسبی از اطراف این چشمه‌ها استشمام نمی‌کنید، ولی خواص معدنی آن را از دست ندهید. آب این چشمه به هیچ عنوان آشامیدنی نیست.

چشمه‌ی آب‌گرم اشلک

راه پاکوب را ادامه دهید تا جایی که چندین چشمه‌ی زیبا از کنار هم از دل کوه بیرون می‌آیند و منظره‌ی بدیعی را به وجود می‌آورند.
اینجا را چشمه‌ی آسّونه‌کِر یا چهل‌چشمه می‌گویند ۷ که راه پاکوب از میان این چشمه‌ی آبشارمانند می‌گذرد. تردید نکنید که زیبایی این چشمه، شما را برای لحظاتی میخ‌کوب خواهد کرد. اطراف چشمه، مکان مناسبی برای اقامت وجود دارد. یک چشمه‌ی آب آشامیدنی بسیار گوارا در محفظه‌ای سیمانی هم اطراف آن قرار دارد که از طریق لوله‌ای به بیرون متصل است. اگر حوصله داشته باشید که از رودخانه عبور کنید و روبه‌روی چشمه کمی ارتفاع بگیرید، می‌توانید عکس‌های فوق‌العاده‌ای از آبشار در صفحه‌ی خاطرات خود ثبت نمایید. اگر برنامه‌ی شما یک‌روزه است و وقت و توان کافی برای ادامه‌ی مسیر ندارید، بالاتر نروید و همین‌جا از طبیعت لذت ببرید.

چهل‌چشمه

ادامه‌ی مسـیر نیز ابتدا به «دشـت لِهرا»، سپس به چشمه‌ی لِهرا و یک گوسفندسرا می‌رسد. دشت لهرا به زیبایی دشت دریوک ولی کوچک‌تر از آن است و برای کسانی که قصد صعود به قله‌ی کَهون را دارند، بهترین مکان برای شب‌مانی است. از آنجایی که گوسفندسـرا، بالای چشـمه‌ی لهرا قرار دارد، توصیه می‌شود آب آشامیدنی را از قبل از محفظه‌ی سـیمانی کنار چشـمه‌ی آسّـونه‌کِر بردارید و از آب چشمه‌ی لِهرا برای جوَشاندن استفاده کنید. در تمامی مسیرهای ذکر شده در کنار جویبارها و در ارتفاعات با کمی دقت می‌توانید انواع گیاهان دارویی مانند تره‌ی کوهی، پیاز کوهی، پونـه، ریـواس و قارچ را بیابید و اگر از قبل اطلاعاتـی در مورد خاصیت درمانی این گیاهان داشته باشید، آن‌ها را برای استفاده بچینید.

یکی دیگر از قله‌های قابل صعود از دشت دریوک، قله‌ی تاج‌کوه می‌باشد. برای صعود به این قله ابتدا باید به دشـت کشـونه برسید. از مختصات شماره‌ی ۹، یعنی انتهای دشت دریوک که به طرف چشمه‌ی آب‌معدنی حرکت می‌کنید، قبل از اینکه ارتفاع بگیرید از رودخانه رد شـده و خود را به سمت چپ رودخانه برسانید. آبریز کوچکی در سـمت چپ شـما دیده می‌شـود که به رودخانه‌ی دریوک می‌پیوندد. این دره‌ی کوچک را که ادامه دهید، به دشت کوچکی به نام کشونه می‌رسید. از دشت کشونه سوار بر یال تاج‌کوه شده و مسیر را تا قله ادامه می‌دهید. موقعیت و شکل تاج‌گونه‌ی این قله که بیان‌گر وجه تسـمیه‌ی مناسب آن اسـت، از انتهای دشت دریوک کاملاً مشخص است.

قله‌ی تاج‌کوه

همان‌طور که در متن توضیح داده شد وارد دشت که شدید، بسته به زمان و نوع برنامه‌ای که دارید می‌توانید در بخش‌های مختلفی اطراق کنید و چادر بزنید. مناسب‌ترین مکان‌هایی که ما برای اقامت پیشنهاد می‌کنیم عبارتند از:

- بلافاصله بعد از ورود به دشت، کنار کلبه‌ی سمت چپ خود بعد از عبور از رودخانه ۸
- منتهی‌الیه جنوبی دشت یا به عبارتی ابتدای مسیر پاکوبی که از دشت دریوک به سمت چشمه‌ی چهل‌چشمه می‌رود. ۹
- کنار چشمه‌ی آب‌معدنی ۱۰
- کنار چشمه‌ی کاسونه یا چهل‌چشمه ۱۱
- تمامی دشت لهرا و مختصات پیشنهادی ۱۲
- گوسفندسرای ابتدای شیب قله‌ی کَهون ۱۳
- در روستای لِهر می‌توانید در قسمت ایوان امامزاده چادر بزنید و با هماَهنگی قبلی در داخل امامزاده که فضای بسیار کوچکی دارد یا مسجد روستا اقامت کنید.

امامزاده عبدالمناف نیز چندین اتاق برای اقامت دارد. می‌توانید از قبل با متولی امامزاده، آقای درویشی هماهنگ نمایید. ۰۹۱۱-۴۴۱۲۸۷۵

■ اگـر جاده‌ی هراز را حدود سـیصد متر در خروجی پنجاب ادامه دهید، سمت راست جاده سرویس بهداشتی عمومی و نمازخانـه وجود دارد. برای آنکه نخواهید در روسـتای نمار دنبال سرویس بهداشتی بگردید و وقت خود را ذخیره کنید، استفاده از این سرویس‌ها را به شما توصیه می‌کنیم.

■ بـرای این برنامه قطعاً مجبورید چند بار از رودخانه عبور کنید. به همین خاطر اولاً به همراه داشـتن دمپایی توصیه می‌شـود. دوم اینکه حتماً از گُدار یعنی جایی عبور کنید که عمق و سـرعت آب کم‌تر و عرض رودخانه بیشـتر باشد. خلاصه آنکه بی‌گدار به آب نزنید و مراقب کودکان و سالمندان باشید.[1]

■ توصیه می‌شود در طبیعت آتش روشن نکنید. با به همراه داشتن اجاق خوراک‌پزی کم‌حجم و سبک، راحت می‌توانید آشپزی کنید. ولی اگر مجبور به روشن کردن آتش شدید، حتماً جایی این کار را انجام دهید که از قبل آثار آتش به جا مانده است. به هیچ عنوان روی چمن این کار را نکنید، زیرا پوشش گیاهی آن قسمت تا سال‌ها از بین می‌رود و بعد از مدتی، خال‌های متعدد خاکسـتری چهره‌ی این دشت زیبا را مکدر می‌کند.

■ این دشـت، مسیر مناسـبی برای برنامه‌های دوچرخه‌سواری است. با این توضیح که دوچرخه‌ی خود را با خودرو تا روسـتای نمار بیاورید و از نمار تا دشت دریوک و بعد از اتمام برنامه از دشت تا دوراهی جاده‌ی هراز که به طور کامل سراشیبی است، رکاب بزنید.

■ در این دشت احساس می‌کنید آسمان به شما نزدیک‌تر شده است. سعی کنید با در اختیار داشتن وسایل شب‌مانی، شبی را به تماشای آسمان پرستاره بنشینید. در این آسمان می‌توانید بسیاری از صورت‌های فلکی را بدون آلودگی نوری ببینید. در گرم‌ترین ماه‌های سال هم لباس گرم همراه داشته باشید تا هنگام رصد ستارگان سردتان نشود.

■ بـه علت بارش‌های پراکنده در منطقه، حتماً برای زیر چادر خود زیرانداز عایق به همراه داشته باشید و ترجیحاً از چادر دوپوش استفاده نمایید. لباس گورتکس، پلار، کلاه و دستکش فراموش نشود.

■ آب رودخانه برای آشامیدن مناسب نیست. آب را از چشمه‌ها تهیه کنید و یا قبل از مصرف خوب بجوشانید.

■ در ماه‌های اردیبهشت و خرداد، در کنار رودخانه و ارتفاعات اطراف، قارچ و گیاهان دارویی فراوانی یافت می‌شود که در این خصوص می‌توانید از افراد بومی منطقه کمک بگیرید.

■ در ورودی سه‌راهی پنجاب، برای کنترل رفت‌وآمد، کانکسی قرار دارد که به‌ویژه در ماه‌های سرد سال این نظارت انجام می‌گیرد. توصیه می‌شود برای ورود به منطقه از قبل با هیأت کوه‌نوردی آمل هماهنگ نمایید تا دچار مشکل نشوید.

---

۱. برای مطالعه‌ی بیشتر در مورد روش‌های عبور از رودخانه رجوع کنید به: نظری، احمد؛ شاهین‌پور، سامان؛ راهنمای کاربردی کوه‌پیمایی و طبیعت‌گردی، تهران، انتشارات مهرسا، چاپ اول، ۱۳۹۴.

رودخانه‌هـــای جـــاری در این دشـــت نیز همانند بســـیاری از رودخانه‌های البرز مرکزی، زیستگاه ماهی قزل‌آلای خال‌قرمز اســـت. البته تعـــداد آن‌ها به اندازه‌ای نیســـت که به راحتی بتوانید آن‌ها را مشاهده کنید.

ماهی قزل‌آلای خال قرمز

وجه تسمیه

بـــه گفته قدیمی‌های منطقه، دریوک به معنای «دریای کوچک» اســـت و گویا ســـال‌ها قبل ســـد یا دریاچه‌ای در این دشـــت وجود داشـــته است. شـــواهد و قرائن اطراف مانند باقی‌مانده‌ی گندم و جو در ارتفاعات اطراف دشت، مشخص بودن خط آب در دامنه‌ی کوه، شکل نسبتاً کاسه‌ای دشت و هم‌چنین نقل قول قدیمی‌های محل مبنی بر شکسته شدن این سد و جاری شدن سیل و به بار آوردن خسارات زیاد در نواحی اطراف آن تا آمل، این ادعا را تایید می‌کنند.

ورودی دشت دریوک

می‌توانید تا کنار آبشار کوهره به صورت پیاده و یا با دوچرخه بیایید. آبشار شیب تندی دارد و رطوبت باعث سُر شدن سطح سنگ‌های بَستر آبشار شده است. بنابراین هنگام نزدیک شدن به آن احتیاط نمایید. به خاطر ترکیب آب با خاک و شن، آب هیچ آبشاری برای آشامیدن مناسب نیست. از چشمه‌های فصلی اطراف می‌توانید برای نوشیدن استفاده کنید.

۵۱ روستاهای مریجان و اَندِوار

- فاصله‌ی مریجان تا آمل: ۶۲ کیلومتر
- فاصله‌ی مریجان تا تهران: ۱۲۱ کیلومتر
- فاصله‌ی اندوار تا آمل از مسیر اول: ۸۴ کیلومتر
- فاصله‌ی اندوار تا تهران از مسیر اول: ۱۴۳ کیلومتر
- سطح برنامه: کوه‌پیمایی سبک و سنگین، گل‌گشت، جنگل‌پیمایی، پیمایش رودخانه، دوچرخه‌سواری

 مختصات جغرافیایی نقاط مهم

۱ مختصات: ۳۶°۰۵′۵۰″N – ۵۲°۱۶′۰۸″E

۲ مختصات: ۳۶°۰۴′۲۸″N – ۵۲°۱۹′۱۶″E

۳ مختصات: ۳۶°۰۳′۳۳″N – ۵۲°۱۹′۳۲″E

۴ مختصات: ۳۵°۵۹′۵۵″N – ۵۲°۲۲′۲۵″E

۵ مختصات: ۳۵°۰۵′۱۷″N – ۵۲°۲۶′۴۷″E

دوراهــی این دو روســتا از روبــه‌روی ســه‌راهی پنجاب آغاز می‌شود. ۱ (راه دسترســی به سه‌راهی پنجاب در معرفی دشــت دریوک توضیح داده شده است.) حدود دویست متر جلوتر از خروجی پنجاب، سمت راست خود چند رستوران مشاهده می‌کنید که برای قرار گرفتن در مسیر فرعی باید از کنار مکانیکی پنجاب خود را به پل روی رودخانه‌ی هراز رسانده و وارد جاده‌ی مریجان شــوید. بعد از هشت کیلومتر رانندگی، در روستای آهنه‌سر[1] قرار خواهید گرفت. ۲ اگر از آهنه‌سر شش کیلومتر دیگر به سمت راست و جهت جنوب بروید، به روستای مریجان می‌رسید. ۳

اگر قصد دارید که این مســیر را پیاده طی کنید، با خودروهای عبوری تا ســه‌راهی پنجاب بیایید و به شرحی که گفته شد تا مریجان کنار جاده حرکت کنید. در بیشتر این مسیر در کنار جاده‌ی فرعی، سایه‌سار درختان پذیرای شما خواهند بود.

هم‌چنین می‌توانید از قبل با آقای محمدی هماهنگ نمایید تا با نیســان شــما را به مقصد برســاند: ۰۹۱۱-۳۲۰۴۹۵۲ . مکانیکی پنجاب نیز می‌تواند برای رساندن شما به مقصد و معرفی راننده به شما کمک کند.

ورودی مریجان، سه‌راهی پنجاب

برای رسیدن به روستای اَندِوار نیز دو راه وجود دارد که راه اول مناسب‌تر است.

مسیر اول از شمال روستای آهنه‌سر و قبل از رسیدن به روستا، جاده‌ی خاکی به سمت چپ جدا می‌شود و در جهت شرق درون دره‌ای می‌افتد و ادامه پیدا می‌کند. ایــن راه بعــد از حدود ۲۸ کیلومتر و عبور از روســتای تیــران و منطقه‌ی لارگ به روستای اندوار می‌رسد. این راه جز در مواقع بارش برف سنگین، معمولاً در طول سال باز است و از سه‌راهی پنجاب تا روستای اندوار ۳۶ کیلومتر مسافت دارد.

۱. در برخی کتاب‌ها و نقشه‌ها اسم این روستا «آخن‌سر» یا «آفنه‌سر» آمده است.

مسیر دوم همان‌گونه که در معرفی ارتفاعات نقره‌سر - سیاه‌بیشه توضیح دادیم، خود را به رستوران باغ صفا برسانید. بلافاصله بعد از رستوران و قبل از رودخانه، در سمت راست خود راه خاکی را مشاهده می‌کنید که از جاده‌ی آسفالت جدا شده و به جهت شرق و به سوی مناطق جنگلی سیاه‌بیشه یا زردبند پیش می‌رود. این جاده با شیب بسیار تند و پیچ‌های فراوان تا روی خط‌الرأس نقره‌سر که لاکو نامیده شده است، ادامه دارد و از آنجا به سمت دره‌ی اندوار سرازیر می‌شود. سپس در نقطه‌ای بین روستای تیران و اندوار ۵ به راه اول ملحق می‌شود و با ادامه‌ی مسیر به روستای اندوار می‌رسد. طول این مسیر حدود ۲۵ کیلومتر است. عبور از این مسیر برای خودروهای معمولی کمی دشوار است و در ماه‌های برفی سال قابل تردد نیست. افراد زیر از اهالی روستای اندوار هستند که ضمن هماهنگی قبلی با آن‌ها شما را از ابتدای جاده‌ی هراز تا روستا انتقال می‌دهند. آقای جلیل قلی‌زاده ۰۹۱۱-۱۰۰۵۰۹۲ | آقای یوسف محمودتبار ۰۹۱۱-۹۱۵۰۰۱۵

مریجان روستایی کوچک و تاریخی است که می‌توانید از قلعه‌ی کوچک و تاریخی قلابن(قلاپشت)[1] یا مرجانه که در روی ارتفاعات اطراف روستا بنا شده است، با راهنمایی اهالی روستا دیدن فرمایید. صعود به قله‌ی سفیدرنگ گچی (به نام قوزک یا نَرین) با ارتفاع تقریبی ۳۱۰۰ متر در جنوب مریجان، گزینه‌ی دیگر شما در این روستا خواهد بود. شرق مریجان از طریق دره‌ای بعد از طی هشت کیلومتر پیاده‌روی، به تنگه‌ی آقا سیدنورالدین و روستای پردمه ۴ می‌رسد. البته طی مسیر از پردمه به سمت مریجان به دلیل سراشیبی بودن آن آسان‌تر است. روستای کوچک آهنه‌سر یا آهن‌سر نیز دو امامزاده کوچک به نام‌های امامزاده محراب و امامزاده سرباغ آقا و حمام و مدرسه‌ای قدیمی دارد.

---

۱. ستوده، منوچهر؛ از آستارا تا استارباد، جلد چهارم، بخش اول، ص ۱۲۹ - قاسمی، فاطمه؛ لاریجان، گنجینه‌ی اکوتوریسم، همان، صص ۲۲۴ و ۳۵۱.

روستای اَندوار نسبت به روستاهای اطراف خود از وسعت خوبی برخوردار است. منطقه‌ی زیبای لس‌کوه در شمال این روستا یکی از مراتع زیبای اَندوار است. مجاورت با رودخانه و قرار داشتن این روستا در دره و ارتفاع بالای آن، باعث شده آب‌وهوای خوبی داشته باشد.

روستای آهنه‌سر

روستاهای آهنه‌سر و مریجان بسیار کوچک هستند. بهتر است حتماً چادر به همراه داشته باشید تا اگر نتوانستید خانه‌ای اجاره کنید، شب گرمی را پشت سر بگذارید.

چند امامزاده‌ی کوچک در روستای اندوار و آهنه‌سر وجود دارد که امکانات اقامتی خاصی ندارند ولی ضمن هماهنگی با اهالی روستا، شاید بتوانید در این امامزاده‌ها و یا تکیه‌ی روستا اقامت کنید.

زمستان اندِوار

■ ابتدای خروجی روستای مریجان از جاده‌ی هراز، منطقه‌ای به نام علی‌آباد وجود دارد که بنایی دوطبقه به نام کلاه‌فرنگی در آن واقع شده است. این بنا را میرزا احمد خان امیرمکرم لاریجانی ساخته و بعد از آن به آقا علی‌بیگ از نزدیکان وی منتقل شده است. گویا نام علی‌آباد که به این منطقه نهاده‌اند، از آقا علی‌بیگ گرفته شده است[1].

رودخانه‌ی اندِوار

۱. برای کسب اطلاعات دقیق‌تر از معماری و نحوه‌ی ساخت این بنا رجوع کنید به: ستوده، منوچهر؛ از آستارا تا اِستارباد، جلد سوم، ص ۴۶۱.

■ احترام به طبیعت و حفاظت از محیط زیست، وظیفه‌ی تک‌تک کسانی است که در طبیعت گام می‌نهند. قوانین مرتبط با مناطق حفاظت‌شده، تالاب‌ها و مناطق شکار ممنوع را رعایت کنید. به جانوران و حیواناتی که در مسیر می‌بینید آسیبی نرسانید، لانه‌های آن‌ها را خراب نکنید و روال عادی زندگی آن‌ها را به هم نزنید. تا جایی که امکان دارد از روی مسیرهای پاکوب حرکت کنید تا پوشش گیاهی منطقه به هم نخورد. به جای درست کردن آتش در طبیعت، از چراغ‌های خوراک‌پزی استفاده کنید. پوشش گیاهی منطقه را تخریب نکنید و گونه‌های گیاهی کمیاب را از بین نبرید. مسیر جویبارها و چشمه‌ها را تغییر ندهید و راه آب را سد نکنید. هیچ زباله‌ای در طبیعت باقی نگذارید، تلاش کنید زباله‌ی کم‌تری تولید کنید و دیگران را نیز به رعایت این موارد تشویق نمایید. برنامه‌های عمومی پاک‌سازی مسیرهای طبیعت‌گردی را به صورت مستمر برگزار کنید. بعد از جمع کردن اردوگاه، محیط را به شکل اول خود برگردانید.[1]

مرتع لَس‌کوه

۱. برای مطالعه‌ی بیشتر رجوع کنید به: نظری، احمد؛ شاهین‌پور، سامان؛ اصول کاربردی کوه‌پیمایی و طبیعت‌گردی، تهران، انتشارات مهرسا، چاپ اول ۱۳۹۴.

۵۲ بَلـــده

- فاصله تا آمـــل: ۹۶ کیلومتر
- فاصله تا تهران: ۱۶۹ کیلومتر
- ســـطح برنامـــه: گل‌گشت

مختصات جغرافیایی نقاط مهم

۱ مختصات: ۳۶°۰۸′۳۱″N – ۵۲°۱۸′۰۴″E
۲ مختصات: ۳۶°۱۲′۰۰″N – ۵۱°۴۸′۲۶″E
۳ مختصات: ۳۶°۱۲′۲۴″N – ۵۱°۴۹′۴۷″E
۴ مختصات: ۳۶°۱۱′۵۷″N – ۵۲°۱۰′۵۴″E
۵ مختصات: ۳۶°۱۱′۴۹″N – ۵۲°۰۲′۴۸″E
۶ مختصات: ۳۶°۱۲′۰۱″N – ۵۲°۰۱′۲۰″E
۷ مختصات: ۳۶°۱۲′۰۷″N – ۵۱°۵۵′۲۶″E
۸ مختصات: ۳۶°۰۹′۱۵″N – ۵۱°۵۴′۲۳″E

اگر بخواهیم از تهران به شـــهر بلده برویم، بهترین راه جاده‌ی هراز اســـت. در کیلومتر ۱۱۴ تهران - آمل بعد از ســـه‌راهی پنجاب و بعد از تونل شماره‌ی ۳ (دوآب)، به سه‌راهی دیگری به نام سه‌راهی بلده می‌رسید که راهی آسفالت از آن به سمت چپ جدا می‌شـــود. ۱ تابلویی که شـــهر بلده و خانه‌ی نیما یوشیج را نشان می‌دهد و هم‌چنین رستوران نیما یوشیج، نشانه‌های خوبی برای شناسایی این سه‌راهی هستند. تابلوی یادمان شهدای گمنام خوشواش نیز کاملاً مشهود است. داخل فرعی که شدید، بعد از حدود ۵۵ کیلومتر و عبور از منطقه‌ی تترستاق (مجموعه روستاهای رزن، تترستاق (تیرِسّا)، کرسی، ایوا، نج و تاکر) و دوراهی روستاهایی چون، چلرود، ولاشید و زرده‌کمر، به بلده می‌رسید. ۲

از سمت آمل هم می‌توانید طبق توضیحات قبل تا سه‌راهی بلده بیایید و مسیر را ادامه دهید. اگر خودروی شخصی ندارید بعد از پمپ بنزین آمل در جاده‌ی هراز، روبه‌روی ایران ناسیونال، ایستگاه مینی‌بوس و سواری‌های خطی بلده قرار دارد.

از ترمینال شـــرق تهران همه‌روزه یک اتوبوس حدود ســـاعت ۶ صبح به ســـمت بلده حرکـــت می‌کند و بعد از ظهر همان روز از بلده به ســـمت تهـــران بازمی‌گردد. برای هماهنگی بیشتر با راننده‌ی محترم آقای مصطفی سعیدی ۰۹۱۲-۱۹۸۷۲۱۲ و یا تعاونی ۲ ترمینال شرق تهران تماس بگیرید.

۰۲۱-۷۷۷۲۲۸۲۶-۷۷۷۲۲۰۷۵

جاده‌ی بلده

شـــهر بلده یا بالاده[۱] از توابع شهرســـتان نور می‌باشـــد که در منطقه‌ی خوش آب‌وهوایی واقع است، به گونه‌ای که به همراه روستاهای اطراف، مجموعه ییلاق‌های زیبایی را فراهم آورده است. دیدنی‌های بلده شامل فضای اطراف رودخانه، ارتفاعات اطراف، تکایا، امامزاده‌ها و مســـاجد از جمله مســـجد جامع، منزل میـــرزا آقا خان صـــدر اعظم نوری، منـــزل خان‌بابا خان، ســـقاخانه، منطقه‌ی یورو، لیچِـــن، باغ و عمارت ملک‌کاووس (بـــاغ نو) و قلعه‌ی بلده می‌باشـــد. البته در طول این مســـیر در کنار رودخانه و فضای سبز، با حفظ امنیت و فاصله گرفتن از جاده، گزینه‌های مناسبی برای استراحت و هواخوری خواهید داشت. قدمت قلعه‌ی پولاد بلده که در کتب تاریخی به نام قلعه‌ی نور شناخته می‌شود، بر فراز کوهی در مجاورت شهر بلده قرار دارد و به دوران سلجوقیان باز می‌گردد. این قلعه تا اوایل دوره‌ی صفوی دایر و مسکونی و مرکز یکی از مهم‌ترین قدرت‌های محلی آن روز ایران بود. با حمله‌ی صفویان و انقراض سلسله‌ی بادوسپانی، این قلعه ویران شد. بقایای این قلعه هنوز پابرجاست و عظمت آن را نشان می‌دهد. این قلعه نیز یادآور حکومت‌های ملوک‌الطوایفی و نبردها و مبارزات منطقه‌ای و بخشی از حوادث مهم تاریخی منطقه است که به توجه بیشتر مسئولان در این خصوص نیاز دارد. این قلعه بعد از پمپ بنزین در سمت راست (در صورتی که از طرف جاده‌ی هراز آمده باشید)، نمایان است. قلعه‌ی پولاد در ســـال ۱۳۸۶ با شماره‌ی ۲۰۶۶۴ در فهرست آثار ملی ایران ثبت شده است.

قلعه پولاد

مسجد جامع بلده‌ی نور شبستانی دارد که پوشش طاق‌گنبدی آن بر روی سه فیلپا قرار گرفته است. بر اساس کتیبه‌ی دیوار بنا، این مسجد در سال ۱۲۷۰ هـ‌ق. احداث شـــد[۲]. آبشار سواسره نیز در بالادســـت ناحیه‌ای از توابع بلده قرار گرفته و دارای آبی فراوان و پخشابی ویژه است.

---

۱. ستوده، منوچهر؛ البرزکوه، صفحه‌ی ۱۱۸و ۲۵.
۲. برای کسب اطلاعات تاریخی و معماری بیشتر رجوع کنید به: ستوده، منوچهر؛ از آستارا تا اِستارباد، جلد سوم، ص ۲۹۲.

در شهر بلده می‌توانید سوئیت یا اتاق برای اجاره پیدا کنید. طبقه‌ی بالای رستوران چهار فصل بلده، چند سوئیت وجود دارد که برای اجاره‌ی آن‌ها می‌توانید با این شماره‌ها هماهنگ نمایید: ۰۱۱-۴۴۶۱۴۴۷۷ | ۰۹۱۱-۱۲۰۰۱۶۸.

بنگاه معاملات املاک بلده نیز می‌تواند به شما برای یافتن خانه‌ی اجاره‌ای کمک کند: ۰۹۱۱-۱۲۰۰۰۹۳. البته در ایام تعطیلاتی مانند نوروز این احتمال وجود دارد که در تهیه‌ی محل اقامت دچار مشکل شوید، اما برپاکردن چادر در محدوده‌ی شهر هم گزینه‌ی مناسبی است و از جانب مسئولان شهری نیز منعی ندارد.

- ادامه‌ی مسیر بلده بعد از روستای یوش و چندین روستای دیگر به منطقه‌ی پل زنگوله بعد از تونل کندوان در جاده‌ی چالوس می‌رسد. بنابراین اگر در جاده‌ی چالوس بودید و قصد بازدید از بلده و یوش را داشتید، می‌توانید از این مسیر که کاملاً آسفالت است، استفاده کنید. در طول این مسیر (از دوراهی جاده‌ی هراز تا پل زنگوله در جاده‌ی چالوس) می‌توانید مکان‌های بسیار دل‌انگیزی را در زیر سایه‌سار درختان و کنار رودخانه انتخاب کنید و لحظاتی را به استراحت بپردازید.
- انتهای این مسیر، روستاهای نِسِن و کلاک قرار دارند که مسیرهای صعود به قله‌ی آزادکوه هستند. البته اگر بخواهید از تهران به این روستاها بروید یا به قله یا دامنه‌های آزادکوه صعود نمایید، بهتر است راه جاده‌ی چالوس را انتخاب کنید.

■ ۱/۵ کیلومتری شرق بلده در منطقه‌ی زرده‌کمر، ۳ راه آسفالت‌شده‌ای وجود دارد که بعد از گذر از روستاها و ییلاق‌های زیبا به آبشار آب‌پری و از آنجا به شهر رویان نور می‌رسد. در بین راه نیز جاده‌ای فرعی شما را به منطقه‌ی زیبای کُجور می‌رساند.

■ بعد از بلده و نرسیده به یوش، فرعی دیگری سمت چپ وجود دارد که وارد دره‌ها و روستاهای زیبایی مانند یالرود می‌شود. یکی از مسیرهای پیاده‌روی تهران به شمال که از روستای گرمابدر در منطقه‌ی رودبار قصران شمیرانات آغاز می‌گردد، بعد از گذر از دره‌ها و ارتفاعاتی به روستای یالرود، از آنجا به بلده، از بلده از طریق ارتفاعات شمالی به سمت کجور و بالاخره از آنجا به ساحل دریای خزر می‌رسد.

■ حدود ۴۱ کیلومتر قبل از بلده، از سمت جاده‌ی هراز، به روستای رزن می‌رسید. ۴ این روستا با دو روستای کوچک دیگر به نام‌های تیرستاق و کِرسی از روستاهای زیبای این منطقه هستند. امامزاده‌ی کوچک و باصفای شیخ‌نیکه، آبشار تیرستاق و مسیر قله‌ی گنج‌کوه (گنج‌کول) از دیگر جاذبه‌های این منطقه به شمار می‌آیند.

طبیعت اطراف بلده

■ ۳۰ کیلومتر قبل از شهر بلده، به دوراهی روستای ایوا می‌رسید ۵ که از سمت چپ جاده جدا می‌شود و بعد از حدود سه کیلومتر در مسیر خاکی، در ارتفاع ۲۰۰۰ متری، به روستای ایوا می‌رسد. دامنه‌های جنوبی این روستای کوچک، تا ارتفاع ۳۱۰۰ متری بالا می‌رود و مسیر مناسبی برای کوه‌پیمایی دارد.

■ در فاصله‌ی ۲۱ کیلومتری بلده ۶ کمی قبل از روستای تاکَر، راه خاکی روستای نُج از سمت چپ جدا شده و بعد از طی پنج کیلومتر به روستای زیبای نُج می‌رسد. بلندی‌های شرقی این روستا تا ارتفاع بالای ۳۰۰۰ متری پیش می‌رود و به روستای

ایوا راه دارد. دره‌ی جنوبی روستا برای برنامه‌ی طبیعت‌گردی مناسب است که نهایتاً به دره‌ی غربی دشت دریوک راه دارد. توضیح برنامه‌ی پیمایش روستای نمار به روستای نُج در جاذبه‌ی شماره‌ی ۵۰ آمده است.

■ ۱۱ کیلومتر قبل از بلده به روستای ولاشید می‌رسید. ۷ از ولاشید دو راهی روستای ایل به سمت چپ جدا می‌شود و بعد از طی ۵ کیلومتر در ارتفاع ۲۴۰۰ متری به ایل می‌رسد. این روستا تقریباً در کاسه‌ای قرار گرفته که اطراف آن به غیر از راه ورودی در جهت شمال شرقی، به ارتفاعات منتهی می‌شود. با عبور از ارتفاعات غربی ایل و با عبور از گردنه‌ای ۸ در ارتفاع تقریبی ۳۰۰۰ متری، وارد دره چلرود شده و با تغییر جهت به جهت شمال به روستای چلرود می‌رسید.

ارتفاعات رزن

از منطقه‌ی هردورود یا همان سه‌راهی بلده در جاده‌ی هراز تا پل زنگوله یا همان سه‌راهی بلده در جاده‌ی چالوس، روستاهای فراوانی وجود دارد که هر یک دارای آثار تاریخی هستند.[1] تعداد زیادی از این آثار در فهرست آثار ملی کشور به ثبت رسیده اند. مناظر طبیعی بسیار زیبای این روستاها لحظات خوشی را برای شما رقم خواهد زد.

۱. برای کسب اطلاع بیشتر در مورد تاریخچه و آثار تاریخی بلده و روستاهای اطراف رجوع کنید به: ستوده، منوچهر؛ از آستارا تا استاراباد، جلد دوم، ص ۲۴۵-۳۱۶. مرعشی، میرظهیرالدین؛ تاریخ گیلان و دیلمستان، صفحات مختلف - زارع، مهدی؛ از بلده‌ی نوری چه می‌دانیم؟، تهران، نشر فراروی، چاپ اول ۱۳۹۳.

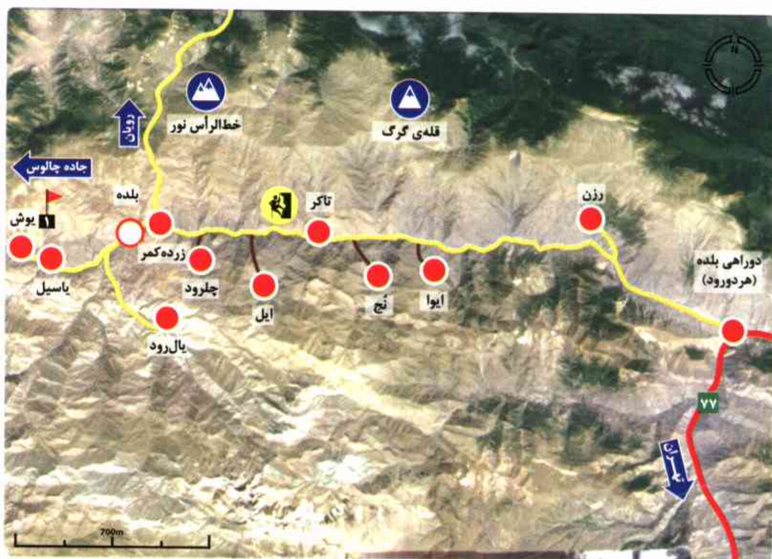
۵۳ یــوش

- فاصله تا آمــل: ۱۰۵ کیلومتر
- فاصله تا تهران: ۱۷۸ کیلومتر
- ســـطح برنامـــه: گل‌گشت

مختصات جغرافیایی نقاط مهم

۱ مختصات: ۳۶°۱۱′۱۷″N – ۵۱°۴۳′۱۶″E

روستای یوش در نه کیلومتری غربی بلده قرار دارد. با استفاده از توضیحاتی که در قسمت چگونه برویم معرفی بلده ارائه شد، خود را به بلده برسانید و از آنجا به سمت یوش حرکت کنید. اگر از جاده‌ی چالوس بیایید، بعد از تونل کندوان به منطقه‌ای به نام پل زنگوله می‌رسید. از این منطقه جاده‌ی فرعی آسفالت شما را به منطقه‌ی بلده و از آنجا به جاده‌ی هراز رهنمون می‌شود. اگر از این مسیر بیایید، نه کیلومتر قبل از رسیدن به بلده باید منتظر دیدن تابلوی روستای یوش باشید. ۱ از پل زنگوله تا روستای یوش حدود ۵۴ کیلومتر فاصله است.

اگر تعداد افراد به اندازه‌ای نیست که از مبدأ خودروی در اختیار تهیه نمایید و وسیله‌ی شخصی هم ندارید، با اتوبوس‌های آمل تا دوراهی بلده بیایید. از آنجا با مسئول بازدید از خانه‌ی نیما یوشیج تماس بگیرید تا برای رساندن شما به روستای یوش هماهنگ نماید.

راه دیگر آن است که از خودروهای خطی یا مینی‌بوس‌های آمل - بلده استفاده کنید. ایستگاه بلده بعد از پمپ بنزین آمل در جاده‌ی هراز روبه‌روی ایران ناسیونال قرار دارد. از بلده به بعد نیز می‌توانید از راننده بخواهید شما را تا یوش برساند. از ترمینال شرق تهران - طبق آنچه در بخش چگونه برویم معرفی بلده (جاذبه‌ی شماره‌ی ۵۲) گفته شد - می‌توانید تا بلده بیایید. مسئول محترم خانه‌ی تاریخی نیما یوشیج، آقای جمشیدی نیز می‌تواند وسیله‌ی نقلیه‌ای برای شما فراهم کند.

شهرت این روستا به دلیل شاعر پرآوازه‌ی سبک نو، مرحوم علی اسفندیاری متخلص به نیما یوشیج فرزند ابراهیم خان اعظم‌السلطنه‌ی نوری است. خانه‌ی پدری نیما یوشیج، این شاعر بلندپایه و نوپرداز معاصر، در این روستا قرار دارد که توسط سازمان میراث فرهنگی بازسازی شده و در قالب موزه، آماده‌ی بازدید علاقه‌مندان به مفاخر ادبی ایران است. این موزه سعی در معرفی زوایای مختلف زندگی نیما، برخی از وسایل زندگی، قسمتی از فرهنگ عمومی و بومی محل و هم‌چنین ارائه‌ی بخش‌هایی از فضای رشد نیما را دارد که تأثیرات آن به وضوح در دیدنی‌های موزه مشهود است. مقبره‌ی نیما نیز در حیاط خانه قرار دارد. علاوه بر نیما، مرحومه بهجت اسفندیاری خواهر نیما و مرحوم سیروس طاهباز، نویسنده، محقق و گردآورنده‌ی آثار نیما نیز در حیاط این خانه دفن شده‌اند.

روستای یوش از قدیم به عنوان یک روستای ییلاقی مورد توجه بوده است و بافتی نسبتاً پلکانی در دامنه‌ی کوه دارد. آثار تاریخی باقی‌مانده، قدمت این روستا را نشان می‌دهد. گنبد کیاداود، چند مقبره‌ی قدیمی، سنگ اسب زین، باغ شاه و خانه‌ی میرزا مهدی از جمله‌ی این آثار هستند.

معماری این خانه به سبک قاجاریه است. آجرکاری و گچ‌بری‌های زیبا، اُرسی‌ها با رنگ‌های جذاب، نورگیرهای مشبک چوبی با طرح‌های زیبا و شاه‌نشین آن، نشان از معماری بسیار زیبای این خانه‌ی بازسازی شده دارد. این خانه در سال ۱۳۷۵ با شماره‌ی ۱۸۰۲ در فهرست آثار ملی ایران ثبت شده است.

خانه‌ی نیمایوشیج

برای اقامت در یوش می‌توانید خانه‌ی محلی بیابید. جهت سهولت در یافتن مکان مناسب برای اقامت می‌توانید با مسئول بازدید از این جاذبه‌ی گردشگری ادبی، آقای جمشیدی هماهنگ کنید.

۰۱۱ - ۴۴۶۱۷۲۳۳ | ۰۹۱۱-۹۲۲۴۸۳۶

- سایت یوش می‌تواند به یکی از مراکز مهم گردشگری ادبی در کشور تبدیل شود. وجود جاذبه‌های طبیعیِ فرهنگی بسیار در اطراف آن، تعریف مسیر گردشگری را در این خصوص آسان‌تر و جذاب‌تر می‌نماید.
- این مقصد گردشگری در تمامی فصول و همه‌روزه به جز روزهای دوشنبه، از ساعت ۸ تا ۱۶:۳۰ برای بازدید مهیاست. با این وجود، برای هماهنگی ساعات بازدید و امکانات اقامت و پذیرایی می‌توانید با آقای جمشیدی ۰۱۱ - ۴۴۶۱۷۲۳۳ | ۰۹۱۱-۹۲۲۴۸۳۶ تماس بگیرید.

امـــروزه صنعت گردشـــگری در جهان در زیـــر دو عنوان کلی گردشگری طبیعی و گردشگری فرهنگی، به زیر مجموعه‌های گوناگونی تقســـیم می‌شـــود. این زیرمجموعه‌هـــا عبارتند از: گردشـــگری ماجراجویانه، گردشگری ســـلامت، گردشگری تجارت، گردشـــگری مذهبی و... . یکی از زیرمجموعه‌های مهم گردشگری فرهنگی، گردشگری ادبی است که روز به روز بیشتر مورد توجه علاقه‌مندان به سفر و ادبیات قرار می‌گیرد.

یکی از حوزه‌های میراث معنوی ایران، منابع غنی و سرشار ادبی است. این منابع در قالب نظم و نثر، سفرنامه و... از نویسندگان و شاعران و سفرنامه‌نویسان زیادی به جا مانده است که بسیاری از آن‌ها شهرت جهانی دارند. مولانا جلال‌الدین محمد بلخی، لسان‌الغیب حافظ شیرازی، استاد سخن سعدی شیرازی و حکیم عمر خیام نیشابوری از این قبیل افراد هستند. در درجه‌ی اول، شناسایی مقاصد گردشگری ادبی در ایران و معرفی بیشتر مشاهیر ادبی می‌تواند انگیزه‌ی پرداختن به این‌گونه سفرها را در میان علاقه‌مندان به وجود آورد. گام بعدی طراحی مســـیرهای گردشگردی ادبی است که باید به صورت جذاب و مفید توســـط متخصصین صورت پذیرد. ایجاد زیر ساخت‌ها و امکانات مورد نیاز در کنار این جاذبه‌ها، قطعا به گسترش این شاخه از گردشگری کمک به‌سزایی می‌کند. با توجه به این موضوع، گردشگری ادبی آن‌گونه که باید در ایران رونق نگرفته است. به‌تازگی اقداماتی در خصوص آشنایی بیشتر با این شاخه از گردشگری انجام شده است. یکی از این اقدامات، همایش ملی گردشگری ادبی است که حاصل آن در قالب یک کتاب با عنوان «مجموعه مقالات نخستین همایش ملی گردشگری ادبی» به چاپ رسیده است.[۱]

۱. برای مطالعه‌ی بیشتر رجوع کنید به: قادری، اسماعیل؛ نورآقایی، آرش؛ مجموعه مقالات نخستین همایش ملی گردشگری ادبی، تهران، داستان، چاپ اول ۱۳۹۱.

۵۴ ارتفاعات نقره‌سر-سیاه‌بیشه

- فاصله‌ی ابتدای مسیر تا آمـل: ۳۸ کیلومتر
- فاصله‌ی ابتدای مسیر تا تهران: ۱۱۷ کیلومتر
- سـطح برنامـه: جنگل‌نوردی سبک، کوه‌پیمایی متوسط

 مختصات جغرافیایی نقاط مهم

۱ مختصات: ۳۶°۰۸′۰۸″N – ۵۲°۲۰′۱۹″E	۵ مختصات: ۳۶°۰۷′۳۵″N – ۵۲°۱۹′۱۳″E
۲ مختصات: ۳۶°۰۷′۵۱″N – ۵۲°۲۰′۱۴″E	۶ مختصات: ۳۶°۰۶′۳۲″N – ۵۲°۱۹′۵۴″E
۳ مختصات: ۳۶°۰۷′۴۶″N – ۵۲°۲۰′۰۶″E	۷ مختصات: ۳۶°۰۶′۲۳″N – ۵۲°۲۰′۰۶″E
۴ مختصات: ۳۶°۰۷′۴۴″N – ۵۲°۱۹′۴۸″E	۸ مختصات: ۳۶°۰۵′۱۷″N – ۵۲°۲۶′۴۶″E

یکـی از مزیت‌های این برنامه، نحوه‌ی آســان دسترســی به ابتدای مسیر کوه‌پیمایی است. جاده‌ی هراز را ادامه دهید تا ۱۱۷ کیلومتــر از تهــران فاصله بگیرید. مناطــق بایجان و پنجاب را رد کنید تا به ســه‌راهی بلده برسید. ۳/۵ کیلومتر بعد از سه‌راهی بلده و رودخانه‌ی هردورود، سرعت خود را کم کنید و در ســمت راست دنبال مجتمع خدماتی رفاهی باغ صفا بگردید. ۱ این مجتمع قبل از تونل شــماره‌ی ۲ (سیاه‌بیشـــه) و خروجی روستای الیمستان قرار دارد.

ابتدای مســیر ارتفاعات سیاه‌بیشه، با ابتدای نقره‌سر یکســان است. بلافاصله بعد از رســتوران باغ صفا و قبل از رودخانه، سمت راســت خود، یک راه خاکی را مشاهده می‌کنید که از جاده‌ی آسفالت جدا شده و به جهت شرق و به سوی مناطق جنگلی سیاه‌بیشـــه یا زردبند پیش می‌رود. این جاده با شیب بسیار تند و پیچ‌های فراوان تا روی خط‌الرأس نقره‌سر که لاکو نامیده شده است، ادامه دارد و از آنجا به سمت دره‌ی اندِوار سرازیر می‌شود و در نقطه‌ای بین روستای تیران و اندِوار ۸ به جاده‌ی خاکی پنجاب - نِشِل متصل می‌گردد.

بعــد از دوراهی بلده، خوب که نگاه کنید قله‌ی الیمســتان را روبــه‌روی خود می‌بینید. پوشــش گیاهی در این قســمت کم‌کــم جنگلی می‌شــود. به مجتمع باغ صفا که رســیدید توقف نموده و خودروی خود را پارک کنید. چند قدم که به عقب برگردید بعــد از اتمام دیواره‌های باغ، راه پاکوبی وجود

بهار نقره‌سر

دارد که ارتفاع گرفته و شـــما را تا ارتفاعات جنگلی نقره‌ســـر هدایت می‌کند. ابتدای مسیر شیب بسیار تندی دارد که راه پاکوب در برخی جاها کم‌رنگ و یا قطع می‌گردد. از این رو مواظب باشید که راه برگشت را گم نکنید. هر چه ارتفاع می‌گیرید، پوشش جنگلی بیشتر می‌شود. دو یا سه ساعت ابتدایی مسیر به عنوان یک برنامه‌ی پیاده‌روی کوتاه، در محیطی جنگلی در یک روز پاییزی یا بهاری توصیه می‌شود.

پاییز نقره‌سر

وقتی بر روی پاکوب قرار گرفتید، ابتدا به یک دوراهی می‌رسید ۲ که شیب راه سمت چپ آن به سمت پایین است. مسلماً سمت چپ این دوراهی مسیر صعود نیست. از سمت راست راه را ادامه دهید تا حدود چهارصد متر جلوتر به دوراهی دیگری ۳ برسید. راه سمت راست را ادامه دهید تا بعد از پانصد متر در مختصات ۴ به چشمه‌ی آب برسید. از کنار چشمه بعد از طی دو کیلومتر به کلبه‌ها و محیط گوسفندسرا می‌رسید. ۵ این مسیر در قسمتی از پوشش جنگلی خارج شده و دوباره وارد آن می‌شود. ادامه‌ی مسیر برای برنامه‌های طبیعت‌گردی توصیه نمی‌شود. همین جا استراحت نمایید و قبل از تاریکی هوا و یا قبل از مه‌گرفتگی منطقه بازگردید. ادامه‌ی این مسیر که پوشش جنگلی آن نیز زیاد می‌شود و در بیشتر جاها پاکوب مشخصی ندارد، شما را بر روی خط‌الرأس می‌رساند. این خط‌الرأس در نهایت به قسمت شرقی قله‌ی الیمستان امتداد می‌یابد. در صورت داشتن راهنمای مجرب و وسایل مناسب، زمستان نقره‌سر را از دست ندهید.
خط‌الرأس نقره‌سر - الیمستان، به طول تقریبی هجده کیلومتر و خط‌الرأس نقره‌سر حصین‌بن، به طول تقریبی ۲۲ کیلومتر از مسیرهای سنگین، جذاب و باشکوه این منطقه به شمار می‌روند. در طول این خط‌الرأس در یک سمتِ شما یعنی جهت شمال، پوشش کاملاً جنگلی و در سمت دیگر شما یعنی جهت جنوب دره‌ای زیبا مشاهده می‌شود که چند روستای کوچک را در دل خود جای داده است. از مبدأ نقره‌سر، می‌توان برنامه‌های ترکیبی به مقصد هر یک از این روستاها مانند اَندِوار، تیران، برزودشت و نِشِل را برگزار نمود.
جهت هماهنگی راهنما برای فصول مختلف سال می‌توانید با گروه‌های کوه‌نوردی انتهای کتاب تماس بگیرید.

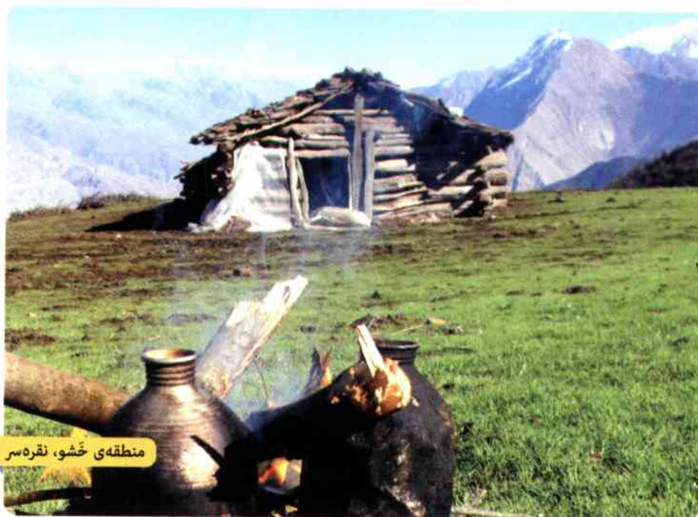

زمستان نقره‌سر

مسـیر خاکی سیاه‌بیشـه کـه در دلِ جنگل رو به بـالا می‌رود بـرای کوه‌پیمایی و دوچرخه‌سواری نیز مناسب است. مزیت راه رفتن در این جاده این است که حتی در مه هم می‌توانید با دنبال کردن جاده، مسیر را بیابید. اگر از درون جاده بروید، تا روی خط‌الراس کم‌تر از پانزده کیلومتر را باید طی کنید. در روی خط‌الراس در مختصات ۶ و ۷ می‌توانید چشمه‌های آب و چند گوسفندسرا در اطراف آن و تلار لاکو را ببینید. همان‌طور که اشاره شد، ادامه‌ی این راه به دامنه‌ی جنوبی ارتفاعات سیاه‌بیشه و روستاهای آندِوار و نِشِل منتهی می‌شود.

برگزاری برنامه از مسیر سیاه‌بیشه به نقره‌سر، پیشنهاد دیگری برای برگزاری برنامه‌ی جنگل‌نوردی در این منطقه است. بدین ترتیب که از طریق جاده‌ی خاکی سیاه‌بیشه خود را به روی خط‌الراس می‌رسانید و از مسیر نقره‌سر به طرف ابتدای مسیر، یعنی رسـتوران باغ صفا بر می‌گردید. پیمایش معکوس این مسیر یعنی بالا رفتن از مسیر نقره‌سر و پایین آمدن از مسیر سیاه‌بیشه نیز امکان‌پذیر است.

در فصل تابستان و ماه‌های گرم سال، کنار کلبه‌ها ۴ مکانِ مناسـبی بـرای چادر زدن اسـت. در ماه‌های سـرد حتماً برنامه‌ی خود را به صورت یک‌روزه تنظیم کنید که مجبور به اقامت نشـوید، چون به تجربه‌ی زیاد و وسـایل بسـیار حرفه‌ای نیاز دارید.

منطقه‌ی خَشو، نقره‌سر

■ اگـر جاده‌ی هراز را حدود سـیصد متر در خروجی پنجاب ادامه دهید، در سمت راست جاده سرویس بهداشتی عمومی و نمازخانه وجود دارد. برای آنکه مجبور نشـوید با مسئول رستوران باغ صفا جهت اسـتفاده از سرویس‌های بهداشتی وارد مذاکره شـوید و احیاناً جواب منفی بگیرید و وقت خود را نیز ذخیره کرده باشـید، استفاده از این سـرویس‌ها را که در ده کیلومتری باغ صفا هستند به شما توصیه می‌کنیم.

■ بر روی خط‌الرأس، چند گوسفندسـرا قرار دارد. چند چشـمه‌ی آب نیز در ارتفاع پایین‌تری از روی خط‌الراس به سمت جنوب در مختصات ۶ و ۷ وجود دارد.

■ یکی از مشـکلاتی که در جنگل‌نوردی با آن مواجه خواهید بود، کمبود منابع آب اسـت. بنابراین اگر همراه خود راهنمای آشنا به مسیر ندارید و جای دقیق چشمه‌ها را نمی‌دانید، حتماً ذخیره‌ی آب کافی به همراه داشته باشید.

لاکو

۵۵ جنگل اَلیمِستان

- فاصله‌ی الیمستان تا آمل: ۴۷ کیلومتر
- فاصله‌ی الیمستان تا تهران: ۱۳۲ کیلومتر
- سطح برنامه: جنگل‌نوردی سبک، جنگل‌نوردی سنگین، کوه‌پیمایی، کوه‌نوردی

مختصات جغرافیایی نقاط مهم

۱ مختصات: ۳۶°۰۵′۵۷″N – ۵۲°۲۱′۳۵″E
۲ مختصات: ۳۶°۰۹′۳۷″N – ۵۲°۲۲′۴۸″E
۳ مختصات: ۳۶°۰۹′۴۸″N – ۵۲°۲۳′۴۰″E
۴ مختصات: ۳۶°۰۸′۱۹″N – ۵۲°۲۵′۳۰″E
۵ مختصات: ۳۶°۱۰′۰۶″N – ۵۲°۲۴′۰۴″E
۶ مختصات: ۳۶°۱۰′۲۷″N – ۵۲°۲۴′۲۱″E
۷ مختصات: ۳۶°۱۰′۱۴″N – ۵۲°۲۴′۳۰″E
۸ مختصات: ۳۶°۰۹′۱۶″N – ۵۲°۲۴′۳۷″E
۹ مختصات: ۳۶°۰۸′۵۴″N – ۵۲°۲۱′۴۹″E

در مسیر تهران- آمل تونل‌های متعددی وجود دارد که برخی از آن‌ها مانند تونل تکاور و وانا نام‌گذاری شده‌اند. بعد از تونل‌های نام‌گذاری‌شده، نوبت به تونل‌های شماره‌دار می‌رسد که از شماره‌ی ۹ به صورت کاهشی تا شماره‌ی ۱ ادامه دارد. در جاده‌ی هراز به سوی آمل بعد از طی ۱۲۰ کیلومتر از تهران و حدود ۳۵ کیلومتر مانده به آمل، بعد از تونل شماره‌ی یک لهاش (سیاه‌بیشه) سمت رودخانه (سمت راست خود)، تابلوی بزرگ مربوط به آستانه‌ی امامزاده حسن لهاش را مشاهده می‌کنید. ۱ قسمت کوچکی از ابتدای مسیر تا قبل از پل فلزی روی رودخانه، خاکی است و بقیه‌ی مسیر جاده‌ی آسفالت با سربالایی و پیچ‌های تند است که مینی‌بوس با حداقل سرعت آن را طی می‌کند. بعد از حدود هفت کیلومتر به امامزاده حسن لهاش ۲ می‌رسیم. از امامزاده تا روستای الیمستان ۳ حدود پنج کیلومتر دیگر باید برانید.

■ به هیچ عنوان با اتوبوس به الیمستان نروید، چون همان پیچ‌های اول و دوم مجبور می‌شوید برگردید. اگر به هر دلیل با اتوبوس سفر می‌کنید، تا سر دوراهی امامزاده (در جاده‌ی اصلی هراز) بیایید و اتوبوس را همان‌جا متوقف کرده و با آقای عابدیان هماهنگ کنید تا با وسیله‌ای مناسب دنبال شما بیاید. فراموش نکنید قبل از حرکت از مبدأ حتماً با ایشان هماهنگ کنید و بعد سفر خود را آغاز نمایید، زیرا این مسیر بن‌بست است و تردد کمی در آن انجام می‌شود.

■ پیشنهاد می‌شود با توجه به نفرات گروه حتماً ون یا مینی‌بوس دربستی بگیرید یا با وسیله‌ی شخصی بروید. ولی اگر وسیله‌ی شخصی ندارید و یا تعداد افراد به اندازه‌ای نیست که بتوانید ماشین دربست بگیرید، می‌توانید از ترمینال شرق با اتوبوس‌های آمل تا سر دوراهی بیایید و بعد با آقای عابدیان هماهنگ کنید تا وسیله‌ای را برای شما بفرستد. شماره‌ی تماس آقای مرتضی عابدیان: ۰۱۱-۵۸۵۱۳۱۶۴ | ۰۹۱۱-۹۲۰۸۹۹۶-۰۹۱۱

روستای الیمستان یکی از زیباترین مناطق گردشگری جاده‌ی هراز در دهستان چلاو است. این منطقه را می‌توان به نوعی اکوتون یا منطقه‌ی مرزی مرتع و جنگل دانست که دارای جنگلی نه چندان انبوه است. از این نظر به عنوان یکی از بهترین مناطق برای جنگل‌نوردی دوسه ساعته به شمار می‌آید. مزیت دیگر این جنگل، فاصله‌ی نزدیک آن به تهران و آمل است که با یک برنامه‌ریزی خوب یک‌روزه می‌توان از این جنگل بازدید کرد. وجود امامزاده حسن لهاش در این منطقه و اعتقاد راسخ مردم منطقه به این امامزاده، زبانزد همه‌ی گردش‌گران است.

اگر در روز تعطیل به روستا رفته و دیر هم رسیده باشید، شاید برای جای پارک خودرو با مشکل مواجه شوید. به همین خاطر سعی کنید زودتر از مبدأ حرکت کنید.

دو مسیر کلی برای رفتن به جنگل وجود دارد.
مسیر اول مسیری است که اغلب گردش‌گران و کوه‌نوردان به آن سمت می‌روند که همان مسیر قله‌ی الیمستان است. البته هر کس به تناسب توانایی و وقت و برنامه‌ریزی، مقداری از مسیر را طی می‌کند. انتهای این مسیر قله‌ی الیمستان است که مقبره‌ی امامزاده قاسم بر بلندای آن قرار دارد و به همین خاطر قله‌ی امامزاده قاسم هم خوانده می‌شود. ۴ طول این مسیر تا قله به طور متوسط و بسته به توانایی فرد یا گروه و وضعیت آب‌وهوایی، بین سه تا پنج ساعت زمان می‌برد. مسیر پاکوب از سمت شرق روستا شروع می‌شود که برای اطمینان بیشتر می‌توانید شروع مسیر را از اهالی روستا جویا شوید. حدود نیم‌ساعت که در جنگل بروید، به یک منطقه‌ی وسیع بدون درخت می‌رسید که فضای مناسبی برای شب‌مانی یا استراحت وجود دارد. ۵ دورتادور این فضا را درختان احاطه کرده‌اند و در هوای گرم می‌توانید از سایه‌ی درختان اطراف استفاده کنید. مسیر را که ادامه دهید، کم‌کم ارتفاع می‌گیرید. در چند قسمت به جویبارهای کوچکی برمی‌خورید که مسیر را به حالت باتلاقی درآورده‌اند. البته اگر خوب دقت کنید می‌توانید بدون خیس شدن از آنجا عبور کنید. مسیر پاکوب کاملاً مشخص است و اهالی روستا تابلوهای فلزی را در سر دوراهی‌ها کنار درختی قرار داده‌اند که فلش آن جهت را به شما نشان می‌دهد. البته چون این تابلوها ثابت نیستند، ممکن است کسی به اشتباه و یا خدای ناکرده به عمد جهت آن‌ها را عوض کرده باشد، از این رو یادگیری آموزش‌های مقدماتی جهت‌یابی و نقشه‌خوانی و مسیریابی همه جا باعث اطمینان خاطر شما خواهد بود. رفته‌رفته تنه‌ی درختان، قطورتر و فضا به جنگل‌های انبوه شمال نزدیک‌تر می‌شود. حدود نیم‌ساعت بعد از استراحتگاه اول، به یالی می‌رسید ۶ که سمت چپ شما یعنی جهت شمال شرقی، مکان مناسبی برای اقامت موقت، مخصوصاً در فصل تابستان است؛ چون این محیط کاملاً سایه است و معمولاً باد در آن جریان دارد. توجه داشته باشید که نباید خیلی از این منطقه فاصله بگیرید، زیرا امکان گم شدن زیاد است. مسیر پاکوب روی یال را که به جهت جنوب شرقی ادامه دهید بعد از مدتی از پوشش جنگلی خارج می‌شوید و به مرتع می‌رسید. وجود یک در چوبی زیبا ۷ که رو به مرتع باز می‌شود مکان مناسبی را برای گرفتن عکس یادگاری فراهم آورده است، ضمن اینکه نمای زیبای دیو سپید در سمت راست شما انگیزه‌ی عکاسی را در این محل بیشتر می‌کند. مسیر را که تا قله ادامه دهید به جز چند دقیقه، دَماوند کماکان در پشت سر و سمت راست شما خودنمایی کرده و هرازگاهی دست به دوربینتان می‌کند. بین راه چند کلبه را نیز ملاحظه خواهید کرد که مورد استفاده‌ی مال‌داران منطقه قرار می‌گیرد.
حدود نیم‌ساعتی مانده به قله، مزرعه‌ای کوچک به همراه چند کلبه و یک چشمه‌ی آب وجود دارد که معمولاً آشامیدنی نیست. از دیگر جذابیت‌های برنامه می‌توان کمی پایین‌تر از مزرعه‌ی فوق به دو گودال بزرگ به قطر پنجاه متر و عمق ۲۵ متر اشاره

گودال‌های دوقلو
(رستم زانومال)

نمود ۸ که برخی می‌گویند محل اصابت شهاب‌سنگ است. برخی از افسانه‌های محلی حاکی از ایجاد این حفره‌ها در اثر قرار گرفتن زانوهای رستم دستان در این دو نقطه است. به همین علت آن را رستم زانومال یعنی جای زانوهای رستم می‌نامند. البته وجود گودال‌ها این سوال را در ذهن هر بیننده‌ای ایجاد می‌کند که واقعاً علت به‌وجود آمدن آن‌ها چیست؟

مسیر دوم مسیر منطقه‌ی «قلاردن» است که از سمت راست مسیر ورودی جنگل شروع می‌شود. این منطقه در اردیبهشت‌ماه محل رویش «گل گاوزبان» و «زی‌زا» و گیاهان دارویی دیگر است. برای رفتن به این منطقه حتماً از راهنمای محلی استفاده کنید، چون با توجه به خلوتی مسیر و وجود مه مخصوصاً در اوایل بهار، امکان گم شدن زیاد است.

لازم به ذکر است که مسیرهای ترکیبی با روستاهای اطراف، مانند الیمستان به چلاو، الیمستان به فیل‌بند و الیمستان به سنگ‌چال را نیز می‌توانید در برنامه‌های خود

داشته باشید. ناگفته نماند این امر نیازمند داشتن توانایی بدنی بالا، امکانات مناسب و به ویژه استفاده از راهنمای محلی می‌باشد.

- امامزاده لهاش یک حسینیه‌ی بزرگ با سه اتاق تقریباً دوازده‌متری دارد که مسافران می‌توانند بعد از هماهنگی با اداره اوقاف و امور خیریه‌ی آمل و سپس هماهنگی با خادم امامزاده، برای استراحت در آنجا اقامت نمایند. هزینه‌ی اقامت تعیین نشده است و هر هزینه‌ای که بپردازید خرج امامزاده می‌شود؛ البته توصیه می‌کنیم که خیلی ملاحظه‌ی جیبتان را نکنید، چون جای دوری نمی‌رود و علاوه بر ثواب اخروی، خرج عمران و آبادانی امامزاده می‌شود. برای اقامت در امامزاده باید با اداره‌ی اوقاف و امور خیریه‌ی آمل نیز هماهنگ نمایید.

اوقاف آمل ☎ ۳-۴۴۲۲۶۰۵۱ - ۰۱۱ | آقای خادم ☎ ۰۹۱۱-۳۲۱۱۰۷۸

- در ساختمان امامزاده قاسم که روی قله واقع شده است، فضای کافی برای خوابیدن پنج نفر وجود دارد. اگر به دلیلی مانند خرابی هوا مجبور به ماندن شدید و چادر نداشتید، می‌توانید در امامزاده اطراق نمایید و از باد و باران در امان باشید.

- برای اقامت در روستای الیمستان با آقای غلامی ☎ ۰۹۱۱-۳۲۷۵۲۹۳ تماس بگیرید.

- اخیراً به دلیل رعایت نکردن برخی اصول طبیعت‌گردی از جانب بعضی از هم‌وطنان، اهالی روستا مانع از ورود گردشگران به داخل روستا می‌شوند. توصیه می‌کنیم قبل از سفر به این منطقه، از طریق شماره‌های ارائه شده ورود خود را اطلاع دهید و در صورتی که مطمئن بودید مشکلی از این بابت برای شما پیش نمی‌آید، برنامه‌ی خود را تنظیم نمایید. البته چند متر

جنگل الیمستان

قبل از اینکه وارد روستا شوید، سمت چپ تابلویی وجود دارد که در مسیری جنگلی، شما را به سمت قله هدایت می‌کند. نتیجه‌ی اهمیت ندادن به جامعه‌ی محلی از طرف گردشگران نابسامان، باعث ایجاد این راه جدید از طرف جامعه‌ی محلی شده است که متاسفانه به صورت غیر اصولی تابلوهای راهنما را بر پیکره‌ی درختان نصب نموده‌اند. امیدوارم با بهبود وضعیت و آموزش دوجانبه بین گردشگر و جامعه‌ی محلی، دیگر شاهد این رفتارهای آسیب‌زننده به محیط زیست نباشیم.

- روبه‌روی امامزاده حسن لهاش یک بقالی وجود دارد که می‌توانید مایحتاج کلی خود را از آنجا تهیه نمایید. البته این مغازه آخرین مکان برای تهیه‌ی مایحتاج ضروری نیست و در میدان اصلی روستای الیمستان نیز چند بقالی کوچک و چای‌سرا وجود دارد.
- آخرین مکان برای تهیه‌ی آب آشامیدنی سالم، روستای الیمستان و امامزاده لهاش می‌باشد. البته به جز مسیر اصلی قله که آب آشامیدنی در آن یافت نمی‌شود، چند چشمه‌ی پراکنده در دل جنگل وجود دارد که فقط در صورت همراه داشتن راهنمای محلی و اطلاعات دقیق می‌توانید روی آن حساب کنید. به عنوان مثال در مسیر «قلاردن»، چشمه‌ی آب گوارایی وجود دارد که دام‌های منطقه از آن بهره‌مند می‌شوند.
- سرویس‌های بهداشتی واقع در بیرون امامزاده، آخرین جایی است که می‌توانید از آن استفاده کنید. به امید سرویس‌های مسجد یا حسینیه‌ی الیمستان نباشید که به ایستادن در صف آن نمی‌ارزد. بهتر است صابون مایع همراه داشته باشید.
- سعی کنید حتماً از جامعه‌ی محلی خرید نمایید تا علاوه بر تحقق یکی از عناصر تعریف اکوتوریسم که تقویت جامعه‌ی محلی است، مقداری از مزاحمت‌هایی را که برای اهالی روستا ایجاد می‌شود، پوشش دهید.
- اگر در هوای بارانی به الیمستان می‌روید حتماً گتر، یک جفت دمپایی و شلوار اضافی همراه داشته باشید تا هنگام بازگشت وسیله‌ی نقلیه‌ی شما کثیف و گِلی نشود.
- قبل از سفر سعی کنید آب‌وهوای منطقه را بررسی کنید و در صورت وجود مه، یا از جی‌پی‌اس و یا از راهنمای محلی استفاده کنید تا مثل برخی دوستان ما برنامه‌ی یک‌روزه‌ی

جنگل الیمستان

شما به علت گم شدن به برنامه‌ی دوروزه تبدیل نشود. جهت هماهنگی با راهنمای محلی با آقای مرتضی عابدیان- که همه او را عمو مرتضی صدا می‌کنند- هماهنگ نمایید. ۰۱۱-۵۸۸۱۳۱۴۶ | ۰۹۱۱-۹۲۰۸۹۹۶ از هر کدام از اهالی روستا هم که بپرسید، نشانی عمو مرتضی را به شما خواهند داد.

- به تازگی برخی از اهالی روستا برای حمل بار، قاطر کرایه می‌دهند. شما می‌توانید به تناسب باری که دارید برای کرایه‌ی قاطر با آقای عابدیان هماهنگ کنید.

- تلفن همراه در امامزاده به خوبی آنتن می‌دهد، ولی در روستای الیمستان و بیشتر مسیر جنگل آنتن ندارید. بعد از خروج از جنگل و ادامه‌ی مسیر به سمت قله، دوباره آنتن خواهید داشت.

- پیشنهاد می‌شود با هماهنگی قبلی با اهالی روستا، بعد از جنگل‌نوردی، از حمام عمومی روستا استفاده نمایید تا خستگیتان کاملاً برطرف شود.

- کم‌تر از ۱/۵ کیلومتر بعد از ورود به جاده‌ی فرعی لهاش و عبور از پل رودخانه‌ی هراز، به یک دوراهی می‌رسید ۹ که سمت راست به سوی مرغ‌داری می‌رود و مسیر روبه‌رو به طرف لهاش ادامه پیدا می‌کند. سر این دوراهی، در سمت راست چند صخره مشاهده می‌کنید که یکی از مکان‌های مناسب برای تمرین سنگ‌نوردی است. این منطقه با بیش از ۳۵ مسیر زیر پنجاه متر، محل تمرین بسیاری از کلاس‌های فنی و آموزشی سنگ‌نوردی و امداد و نجات است. برای کسب اطلاعات بیشتر در مورد انواع مسیرها و مسائل فنی با مسئول مدرسه‌ی سنگ‌نوردی آرش بابل تماس بگیرید: آقای قبادی ۰۹۱۱-۱۱۱۹۱۲۰

- اگر اهل کوه‌نوردی سنگین هستید، برنامه‌ی دوروزه‌ی الیمستان به روستای فیل‌بند، پیمایش الیمستان به نقره‌سر و برنامه‌ی جنگل‌نوردی الیمستان به روستای پاشاکلا، برنامه‌های متنوع و جالبی هستند که استفاده از راهنمای محلی و تبحر کافی در این زمینه ضروری است.

مسیر پاشاکلا به الیمستان

چلاو

وجه تسمیه

وجه تسمیه‌ی الیمستان مستند به قول اهالی مسن روستا، گیاهی بومی شبیه پیازچه است که در کنار جویبار می‌روید و به جای سبزی خورده می‌شود و یا در خورشت مورد استفاده قرار می‌گیرد. «الیما» یا «الیمه» نام یک گیاه دارویی است که در این منطقه رشد می‌کند. «ستان» هم که در زبان فارسی پس‌وند مکان‌ساز است. الیمه + ستان = الیم‌ستان، به کسر میم. این گیاه شبیه تره است. اهالی روستا برای پختن آش، پلو و کوکوی سیب‌زمینی از آن استفاده می‌کنند.

قله‌ی امامزاده قاسم

۵۶ گَزناسرا و روستاهای اطراف
(کَمربن، هالی‌چال، کُپین، خوشواش، نوجمه، رودبارك)

- فاصله‌ی کمربن از مسیر اول تا آمل: ۵۸ کیلومتر
- فاصله‌ی کمربن از مسیر اول تا تهران: ۱۴۳ کیلومتر
- سطح برنامه: جنگل‌نوردی سبک، کوه‌پیمایی سبک و سنگین، دوچرخه‌سواری، گل‌گشت

مختصات جغرافیایی نقاط مهم

۱ مختصات: ۳۶°۰۹′۰۰″N – ۵۲°۲۱′۳۴″E	۷ مختصات: ۳۶°۱۴′۰۰″N – ۵۲°۱۵′۱۰″E
۲ مختصات: ۳۶°۱۳′۰۰″N – ۵۲°۱۷′۴۰″E	۸ مختصات: ۳۶°۱۴′۲۰″N – ۵۲°۱۳′۳۴″E
۳ مختصات: ۳۶°۱۹′۳۵″N – ۵۲°۰۷′۲۵″E	۹ مختصات: ۳۶°۱۷′۲۵″N – ۵۲°۱۲′۲۴″E
۴ مختصات: ۳۶°۱۶′۵۵″N – ۵۲°۱۱′۱۱″E	۱۰ مختصات: ۳۶°۱۵′۰۰″N – ۵۲°۰۸′۰۶″E
۵ مختصات: ۳۶°۱۱′۵۷″N – ۵۲°۱۰′۵۴″E	۱۱ مختصات: ۳۶°۱۵′۴۰″N – ۵۲°۰۴′۲۷″E
۶ مختصات: ۳۶°۱۲′۵۰″N – ۵۲°۱۷′۰۰″E	۱۲ مختصات: ۳۶°۱۵′۴۰″N – ۵۲°۰۱′۴۵″E

مسیر اول درست روبه‌روی خروجی روستای الیمستان، که توضیح کامل آن در معرفی جنگل الیمستان ارائه شد، یک جاده‌ی خاکی با شیب بسیار تند که در بیشتر قسمت‌ها صعب‌العبور است، به سمت چپ و جهت غرب کشیده شده است. ۱ زمانی که در جاده‌ی جنگل الیمستان و روستای لهاش حرکت می‌کنید، می‌توانید قسمت زیادی از این جاده را در پشت سر خود مشاهده نمایید. این جاده‌ی پر پیچ و خم، تا روی یال ادامه پیدا می‌کند و در نهایت بعد از ۲۳ کیلومتر به روستای کمربن می‌رسد. ۲ از این روستا، طبق آنچه در شرح سفر توضیح داده شده است، می‌توانید خود را به روستاهای اطراف و در نهایت گزناسرا برسانید. این مسیر امروزه تردد کم‌تری دارد و برای همگان توصیه نمی‌شود.

مسیر دوم جاده‌ی هراز را به سمت آمل بروید. شش کیلومتری آمل، مسیر امامزاده عبداله از سمت چپ شما جدا می‌شود. بعد از امامزاده عبداله، مسیری آسفالت‌شده به سمت شهر چمستان وجود دارد. از چمستان که به طرف شهر نور برانید، سمت چپ خود دوراهی آسفالت‌شده‌ی جوربند را مشاهده می‌کنید. وارد این مسیر که شدید، بعد از حدود هجده کیلومتر در یک مسیر جنگلی زیبا به روستای واز علیا می‌رسید. ۳ ادامه‌ی راه در یک مسیر پانزده کیلومتری با شیب نسبتاً تند که بیشتر آن خاکی است، به منطقه‌ی گزناسرا ۴ و از آنجا به روستاهای اطراف می‌رود. ایمن‌ترین و بهترین راه برای رسیدن به این روستاها مخصوصاً روستای گزناسرا، مسیر دوم است.

مسیر سوم همان‌گونه که در معرفی بلده توضیح داده شد، خود را به دوراهی بلده برسانید و وارد جاده‌ی بلده شوید. حدود چهارده کیلومتر بعد از ورود شما به جاده‌ی بلده، سمت راست خود روستای رَزَن را می‌بینید. ۵ حدود دو کیلومتر قبل از روستای رزن یک دوراهی آسفالت‌شده سمت راست خود مشاهده می‌کنید که تابلوی بزرگ شهدای گمنام خوشواش بر سر این خروجی قرار دارد. انتهای این خروجی بعد از حدود بیست کیلومتر به روستای خوشواش می‌رسد. روستای تیرستاق هم در پنج کیلومتری ابتدای این خروجی قرار دارد و از این روستا به بعد مسیر خاکی است. از روستای خوشواش، طبق آنچه در شرح سفر آمده است، خود را به گزناسرا برسانید. برای عزیمت به روستاهایی مانند خوشواش، کمربن و کُپین، این راه هم نزدیک‌تر است هم مناسب‌تر.

از آنجایی که روستای کمربن بر روی بلندی و در ارتفاع ۲۲۰۰ متری از سطح دریا قرار دارد، چشم‌انداز بسیار زیبایی از مناظر اطراف مشاهده می‌شود. این در حالی است که ارتفاع جاده‌ی هراز در این قسمت پانصد متر است. اطراف ییلاق کمربن، چند ییلاق کوچک دیگر در جهت غرب وجود دارد. نزدیک‌ترین آن‌ها ییلاق هالی‌چال است ۶ که اگر در جاده‌ی ماشین‌رو حرکت کنید، دو کیلومتر با روستای کمربن فاصله دارد و اگر از مسیر پاکوب بروید، مسیرتان نصف خواهد شد. جاده‌ی خاکی هالی‌چال را که پنج کیلومتر به سمت غرب بروید، بعد از عبور از چند تپه ماهور، به روستای کُپین می‌رسید. ۷ در این روستا، چشم‌انداز به جهت شمال و غرب تغییر می‌کند. بیشتر چشم‌انداز این منطقه، ارتفاعات جنگلی جنوب غربی شهر آمل می‌باشد. دو کیلومتر دیگر به منطقه‌ی خوشواش می‌رسید ۸ و راه شما از آنجا تا روستاهای منطقه‌ی لاویج و جنوب چمستان ادامه دارد.

از جنوب خوشواش راهی جدا می‌شود که تا روی یال ادامه دارد. درست وقتی روی یال رسیدید، با یک دوراهی مواجه می‌شوید. دوراهی سمت چپ که در جهت جنوب با شیبی به سمت پایین ادامه پیدا می‌کند، بعد از دوازده کیلومتر در مسیری خاکی و پر پیچ به روستا و آبشار تیرستاق و روستای رزن در جاده‌ی بلده می‌رسد. اما دوراهی سمت راست به جهت شمال غربی ادامه دارد و در مسیر خود روستاهای زیادی را به هم متصل می‌کند. این روستاها بزرگ‌تر از روستاهای قبلی هستند و راه اصلی دسترسی به آن‌ها از سمت شهرستان چمستان در غرب آمل و جنوب شرقی نور منشعب می‌شود. از دوراهی پیش‌گفته (دوراهی رَزَن) تا بزرگ‌ترین این روستاها که گزناسرا نام دارد، ده کیلومتر مسیر خاکی پیش رو دارید. کنگل‌چال در جنوب شرقی، توران‌کلا در شرق و نوجمه در جنوب شرقی از روستاهای اطراف گزناسرا هستند. امامزاده آقاشاه فارسی در فاصله‌ی یک کیلومتری گزناسرا، چشمه‌ی چمازچال، جنگل پنسا، ۹ سایت پاراگلایدر توران‌کلا، نمای شهر آمل از ارتفاعات توران‌کلا و مناظر دیدنی این روستاها، علاقه‌مندان زیادی را به این منطقه می‌کشانَد.

در این منطقه، پیشنهاد دیگری نیز برایتان داریم. از سمت خوشواش که به طرف گزناسرا بیایید، پنج کیلومتری گزناسرا در سمت چپ جاده، راه خاکی ۹ کیلومتری را در جهت غرب ادامه دهید تا به ایتاچشمه برسید. ۱۰ چشمه‌ی پر آب ایتا تقریباً با فاصله‌ی دویست متری از روی یال و در جهت جنوب آن قرار دارد. از اطراف این چشمه می‌توانید هم مناظر کوهستانی جنوب یعنی ارتفاعاتی مانند دماوند، آزادکوه، کَهون و ناظر بزرگ و هم مناظر جنگلی شمال را ببینید. چند کلبه‌ی شخصی نیز در اطراف این چشمه وجود دارد. مرتفع‌ترین مکان قبل از ایتاچشمه بر روی خط‌الرأس با ارتفاع تقریبی ۳۱۰۰ متر، قله‌ی گنج‌کوه (گنجِ‌کول[۱]) نام دارد.

۱. گنجِ کول یعنی تپه‌ای که بر بالای آن گنج است. ظاهراً در کندوکاوهایی که در این تپه انجام شده، لوازمی به دست آورده‌اند و به این خاطر به این نام معروف شده است.

منطقه‌ی بسیار زیبای دیگری که در ارتفاعات این منطقه محصور است، روستای رودبارک نور می‌باشد که حدود هشت کیلومتری ایتاچشمه قرار دارد. از مسیر ایتاچشمه به تازگی جاده‌ای خاکی به سمت این روستا احداث شده است که آسان‌ترین راه دسترسی به آن محسوب می‌شود. راه دیگر رسیدن به آن از روستای بالاواز (واز عُلیا) می‌باشد. روستای گزناسرا را به سمت چمستان ادامه دهید تا بعد از پانزده کیلومتر به روستای بالاواز (واز عُلیا) برسید. در جهت جنوبی این روستا دره‌ای وجود دارد که ابتدای آن راه پاکوب مشخصی شما را راهنمایی می‌کند. جاده‌ی واز به گزناسرا را که ۱/۵ کیلومتر بروید، دوراهی خاکی رودبارک را می‌بینید که صعب‌العبور است. از اینجا به بعد یا پیاده بروید و یا از قبل با اجاره‌ی نیسان مقداری از مسیر را طی کنید تا به انتهای جاده‌ی ماشین‌رو برسید. پاکوب را که ادامه دهید، در یک سه‌راهی قرار می‌گیرید که سمت راست را با جهت جنوب غربی ادامه می‌دهید تا در محیطی جنگلی و راه نامناسب، به روستای رودبارک می‌رسید. ۱۱ (فاصله‌ی روستای واز علیا تا رودبارک ده کیلومتر است.) این روستای بسیار کوچک، ییلاقی است. حمام قدیمی خزینه‌ای، ارتفاعات زیبای اطراف و پوشش جنگلی آن از دیدنی‌های این روستا می‌باشد. از این روستا با حدود ۵ ساعت کوه‌پیمایی سنگین به قله‌ی گرگ (زاغن) با ارتفاع ۳۶۰۰ متر می‌رسید. ۱۲

چنانچه اهل پیمایش و کوه‌نوردی در مسیرهای خط‌الرأسی هستید، اگر از ایتا چشمه، سی کیلومتر در جهت غرب بپیمایید، یک مسیر فوق العاده را تجربه کرده‌اید. قله‌ی گرگ را هم در این مسیر صعود خواهید کرد. در انتهای این خط‌الرأس سی کیلومتری به جاده‌ی آسفالت‌شده‌ی بلده به رویان می‌رسید. بعد از جاده‌ی بلده - رویان، ادامه‌ی خط‌الرأس تا قله‌های خشکدر، وَرَوَشت و شاه‌پیل‌کوه ادامه دارد که از آنجا به جاده‌ی چالوس منتهی می‌شود.

گزناسرا

بهترین گزینه برای ماندن در این منطقه استفاده از چادر است. البته شاید در برخی روستاها مانند روستای گزناسرا بتوانید خانه‌ی محلی برای اقامت، بیابید. در روستای قدیمی و کم‌جمعیت رودبارک می‌توانید در حسینیه‌ی روستا اقامت کنید. بهترین مکان برای اقامت، امامزاده‌ی واز علیا می‌باشد. با وجود اینکه امامزاده واز از ییلاق‌های این منطقه فاصله دارد، اما امکانات رفاهی نسبتاً خوبی دارد و با هماهنگی قبلی با خادم امامزاده، آقای دلاردی ۴۴۶۳۴۱۴۳ - ۰۱۱ می‌توانید از آن استفاده کنید.

- لازم به ذکر است که روستای دیگری نیز به نام کمربن در نزدیکی آزادکوه و در مجاورت روستای نِسِن وجود دارد که راه اصلی دسترسی به آن از پل زنگوله بعد از تونل کندوان در جاده‌ی چالوس می‌باشد. بین روستای رودبارک در این منطقه و روستای رودبارک در منطقه‌ی کلاردشت در جاده‌ی چالوس هم تشابه اسمی وجود دارد.
روستای رودبارک کلاردشت مسیر صعود به قله‌ی علم‌کوه، دومین قله‌ی مرتفع ایران است.
- زمستان این منطقه بسیار سرد، مسیرهای دسترسی مسدود و بسیاری از این ییلاق‌ها خالی از سکنه می‌باشد. به همین خاطر، سفر به این مناطق در این فصل به گردشگران توصیه نمی‌شود. البته مسیر دوم تا روستای گزناسرا در زمان‌هایی که برف سنگین نیامده باشد، باز است.
- با توجه به فاصله‌ی کم این روستاها با یکدیگر و اقلیم و چشم‌انداز زیبای منطقه، خود را از پیاده‌روی و کوه‌پیمایی در مسیرهای بین روستاها و صعود به قله‌ی گرگ و تیرستاق محروم نسازید.

- اگر قصد سـفر به روستای رودبارک و از آنجا صعود به قله‌ی گُرگ را دارید، بدانید که سـطح برنامه‌ی شما کوه‌پیمایی سنگین است. از این رو اگر در این زمینه تجربه ندارید، گزینه‌های دیگر را انتخاب کنید.
- اگر قصد اجرای برنامه‌های پیمایشی در منطقه گزناسرا دارید، می‌توانید از گروه‌های کوه‌نوردی آمل که در ضمیمه‌ی پایانی کتاب آمده است، استفاده کنید.

ایـن منطقه و دهکده‌هایـی که کنار رودخانـه وازرود قرار گرفته‌اند، منطقه‌ی نائیج نور نام‌گذاری شـده اسـت و آثار تاریخی بسیاری در آن وجود دارد که برخی از آن‌ها از بین رفتـه و آثـار برخی هنوز پابرجاسـت. بقعه‌ی آقـا نورکیا سلطان، قلاسر، قلعه‌ی دارنا، قلعه‌ی علم‌دار، قلعه‌ی شاه‌کوه، قلعه‌ی کَلا، قلعه‌ی کویی، قلعه‌ی گردن‌سر و قلعه‌ی فیروزکوه از آن جمله‌اند[1].

وجه تسمیه

وجه تسـمیه‌ی گزناسرا و کنگرچال به دلیل زیاد بودن دو گیاه گزنه و کنگر در این منطقه است. گزنه که در مناطق شمالی به وفور یافت می‌شود، گیاهی است که احتمال دارد شما هم گزش آن را چشیده باشید. البته جوشانده‌ی این گیاه استفاده‌ی دارویی دارد. اطلاعات دقیق‌تر را می‌توانید از منابع معتبر در خصوص گیاهان دارویی به‌دست آورید. کنگر هم گیاهی است که در اوایل بهار می‌روید و ریشه‌های آن برای معطر کردن آش، ماست، برنج و غیره استفاده می‌شود. نوجمه هم برگرفته از دو کلمه‌ی «نوج» به معنای غلیظ و «مه» می‌باشد که در کنار هم به معنای مه غلیظ است. البته برخی این کلمه را برگرفته از کلمات«نو» و «جامه» به معنای لباس نو می‌دانند که احتمال اول قوی‌تر است.

۱. ستوده، منوچهر؛ از آستارا تا استارباد، جلد سوم، صص ۳۷۰ تا ۳۷۶.

۵۷ روستا و جنگل شاه‌زید

- فاصله تا آمـــل: ۳۴ کیلومتر
- فاصله تا تهران: ۱۳۱ کیلومتر
- ســطح برنامـــه: جنگل‌نوردی سبک، جنگل‌نوردی سنگین، کوه‌پیمایی

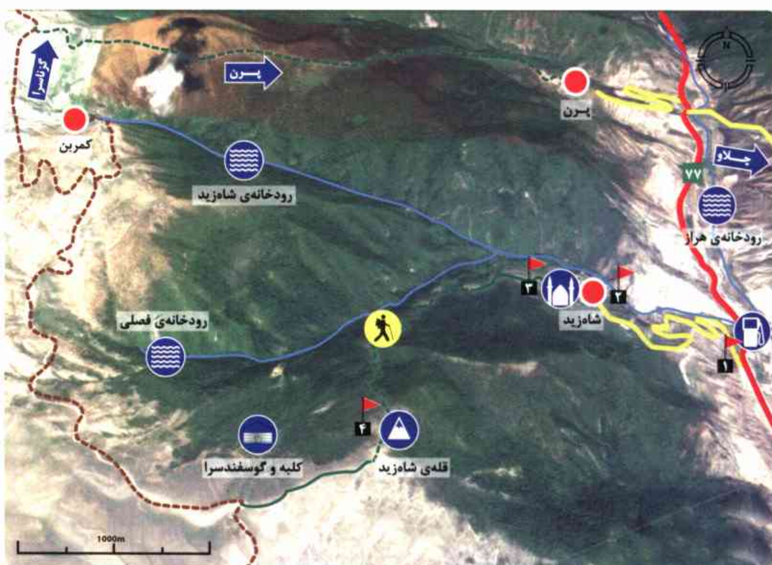
مختصات جغرافیایی نقاط مهم

۱ مختصات: 36°12′21″N – 52°21′24″E

۲ مختصات: 36°12′33″N – 52°20′44″E

۳ مختصات: 36°11′31″N – 52°19′33″E

۴ مختصات: 36°12′33″N – 52°20′30″E

همان‌گونه که در معرفی جنگل الیمستان توضیح داده شد، جاده‌ی هراز را به سمت آمل تا دوراهی امامزاده حسن لهاش پیش می‌روید. پس از دوراهی لهاش باید شش کیلومتر دیگر تا دوراهی شاه‌زید برانید تا در سمت راست خود به پمپ بنزین شاه‌زید برسید. صد متر قبل از این پمپ بنزین راه آسفالت‌شده‌ای به سمت چپ جدا می‌شود که تابلوی روستای شاه‌زید نمایانگر آن است ۱ و بعد از پنج کیلومتر با شیب نسبتاً تند به روستای شاه‌زید می‌رسد. ۲

به دلیل وجود نرده‌ی جداکننده‌ی مسیر رفت و برگشت، اگر از سمت تهران به سوی آمل می‌روید، باید بعد از پمپ بنزین سمت راست خود دنبال یک پل زیرگذر بگردید تا از طریق آن در مسیر مخالف قرار گیرید. سپس کمی جلوتر بروید تا قبل از پل عابر پیاده، وارد فرعی شاه‌زید شوید. اگر از پل زیرگذر استفاده نکنید، برای دور زدن مجبورید تا سه راهی چلاو بروید.

اگر وسیله‌ی شخصی ندارید، می‌توانید از کنار جاده‌ی هراز، پیاده به سمت روستا بیایید. در این صورت یا می‌توانید از طریق دره‌ی سمت راست جاده‌ی روستا بروید و در نهایت بعد از عبور از شیبی به روستا برسید، که طبیعتاً ناهمواری‌ها و سختی بیشتری دارد و یا اینکه از کنار جاده با احتیاط خود را به روستا برسانید. هم‌چنین می‌توانید با اتوبوس یا خودروهای گذری تا آمل بیایید و در میدان قائم (عج) و میدان ۱۷ شهریور، در خیابان امام خمینی(ره)، ایستگاه تاکسی سنگ‌چال یا رزکه را جویا شوید. با هر کدام از تاکسی‌های ایستگاه که صحبت کنید و به توافق برسید، شما را تا روستای شاه‌زید خواهند برد.

مینی‌بوس روستا نیز برای رساندن شما از آمل به روستا و یا از دوراهی به سوی شاه‌زید پیشنهاد مناسبی است. برای هماهنگی قبلاً با راننده‌ی مینی‌بوس، آقای رجب ابراهیمی تماس بگیرید: ۰۱۱-۵۸۵۱۲۰۶۵ | ۰۹۳۵-۵۲۹۴۲۰۳

امامزاده شاه‌زید

امامزاده در میانه‌ی روستا واقع است. از کنار دیواره‌ی جنوبی امامزاده و مدرسه‌ی روستا، راه پاکوبی وجود دارد که شما را به سمت آبشارهای این روستا هدایت می‌کند. غیر از آبشارهای روستا، در اطراف دهکده، مناطق جنگلی نیز وجود دارد که با رعایت نکات جنگل‌نوردی می‌توانید لحظاتی را در آن سپری کنید. کوه‌پیمایی روستای شاه‌زید به سمت روستای کمربن، که در چهار کیلومتری غرب شاه‌زید واقع شده، یکی از برنامه‌های جالب این منطقه است که برای برگزاری آن یا باید کاملاً به مسیر آشنا باشید و یا حتماً از راهنمای محلی استفاده کنید. پیاده‌روی روستای شاه‌زید به سمت منطقه‌ی پَرَن نیز گرچه برنامه‌ای با مسافت کم‌تر از چهار کیلومتر در جهت شمال غربی روستا می‌باشد، اما شروع آن با شیب بسیار تندی همراه است به گونه‌ای که اگر آمادگی بدنی مناسبی نداشته باشید، دچار مشکل خواهید شد. قله‌ی شاه‌زید ۳، چنگِرسِره، مِرسِه‌بن و اِلاش‌چال نیز از مناطق دیگر این روستا می‌باشند که مسیر هر کدام از آن‌ها در دل جنگل است و هنگام عبور از آن‌ها باید نکات ایمنی را بیشتر مورد توجه قرار دهید. هرگز بدون راهنمای مجرب یا دستگاه جی‌پی‌اس وارد جنگل نشوید.

مسیر قله‌ی شاه‌زید

با توجه به نزدیکی جنگل به این روستا، می‌توانید برنامه‌ی گل‌گشت سبک را اجرا کنید. جنوب امامزاده، کوچه‌ای وجود دارد که در شیب متوسطی به سمت بالا و جهت جنوب امتداد پیدا می‌کند که بعد از مدتی جهت غربی به خود می‌گیرد و از روستا خارج می‌شود. راه پاکوب را که ادامه دهید بعد از حدود ۴۵ دقیقه وارد منطقه‌ی جنگلی می‌شوید. به دلیل وجود پاکوب‌های متعدد و شباهت درختان به همدیگر در محیط جنگلی، امکان گم شدن بسیار است.

جنگل شاه‌زید

بنای امامزاده شاه‌زید چند اتاق کوچک و یک سالن بزرگ دارد که برای استفاده از آن باید با متولی امامزاده هماهنگ کنید. چادر زدن در حیاط امامزاده نیز لذت خودش را دارد. برای اقامت در زائرسرا، به‌ویژه در ایام شلوغ، حتماً از قبل با آقای سعید اسرافیلی ارزانی هماهنگ نمایید:

۰۱۱-۵۸۵۱۲۲۱۸

ارتفاعات شاه‌زید

■ حتماً برای ورود به امامزاده، گل و لای را از لباس‌ها و وسایل خود پاک کنید و با توجه به عقاید و آداب و رسوم حاکم بر در محیط روستا و اطراف امامزاده، شرایط جامعه‌ی محلی را در نظر بگیرید تا خدای ناکرده اهالی محترم روستا را آرزده‌خاطر نسازید.

■ فضای داخلی امامزاده نسبتاً بزرگ است و در قسمت شرقی آن نیز فضای بزرگی به عنوان شبستان برای اقامت وجود دارد. مقداری امکانات پخت‌وپز، مانند پیک‌نیک، اجاق گاز، تعداد کمی ظرف و تعدادی پتو در قسمت شبستان وجود دارد که می‌توانید از آن استفاده نمایید.

■ توجه داشته باشید که پیچ‌های جاده‌ی فرعی شاه‌زید برای اتوبوس مناسب نیست. عبور میدل‌باس از این مسیر با توجه به مهارت و انگیزه‌ی کافی راننده‌ی آن، به شرط نبود برف و یخبندان، به سختی امکان‌پذیر است.

■ حتماً قبل از ورود به جنگل، آب آشامیدنی مورد نیاز خود را از امامزاده بردارید. چشمه‌ای در فاصله‌ی کمی از روستا در مسیر جنگل وجود دارد. ۴ ولی بعد از آن، پیدا کردن آب بسیار مشکل است.

وجه تسمیه

این روستا به دلیل وجود آرامگاه امامزاده زید معروف به شاه‌زید، این‌گونه نام‌گذاری شده است.

مرقد مطهر امامزاده زید

جنگل شاه‌زید

احترام به جامعه‌ی محلی یکی از اصول گردشگری پایدار است. این احترام مصادیق بسیاری دارد که آموزش و یادگیری آن برای هر طبیعت‌گرد ضروری است. در سلام کردن به آن‌ها پیشی بگیرید و با ادب و احترام رفتار کنید. در مقابل افراد بومی از شوخی‌هایی که بین شما رواج دارد بپرهیزید. هیچ‌گاه بدون اجازه از آن‌ها فیلم یا عکس نگیرید. پوشش مناسبی داشته باشید و مقابل در خانه‌ها توقف ننمایید. وارد ملک و مزرعه‌ی خصوصی آن‌ها نشوید و اگر به طور اتفاقی در این موقعیت قرار گرفتید، بحث و جدل نکنید و ضمن معذرت‌خواهی، از آن‌ها بخواهید راه را به شما نشان دهند. زباله‌های خود را در طبیعت و محل سکونت آن‌ها رها نکنید. هنگام وارد شدن به اماکن مذهبی مانند مسجد، حسینیه و امامزاده، گِل‌ولای لباس‌های خود را بزدایید و نظافت را رعایت نمایید و به عقاید و آداب و رسوم مذهبی و سنتی آن‌ها احترام بگذارید. با اطلاعاتی که قبلاً از مقصد خود به دست آورده‌اید، با هدف تقویت اقتصادی جامعه‌ی محلی، مقداری از احتیاجات خود را در روستا تهیه نمایید. خرید صنایع دستی و استفاده از اتاق‌های اجاره‌ای و وسایل نقلیه‌ی آن‌ها شما را به این هدف نزدیک می‌کند. از دادن پول نقد به کودکان خودداری کنید. می‌توانید هدایای کوچکی از قبیل کتاب، دفتر و مداد و هر چیزی که با اقلیم و فرهنگ آن‌ها تناسب داشته باشد با خود ببرید و به آن‌ها هدیه کنید.[1]

---

۱. برای مطالعه‌ی بیشتر رجوع کنید به: نظری، احمد؛ شاهین‌پور، سامان؛ اصول کاربردی کوه‌پیمایی و طبیعت‌گردی، تهران، انتشارات مهرسا، چاپ اول ۱۳۹۴.

۵۸ روستای فیل‌بند و روستاهای چلاو

■ فاصله‌ی فیل‌بند تا آمل: ۵۰ کیلومتر

■ فاصله‌ی فیل‌بند تا تهران: ۱۵۵ کیلومتر

■ سطح برنامه: جنگل‌نوردی سبک، جنگل‌نوردی سنگین، کوه‌پیمایی سبک و سنگین، دوچرخه‌سواری، گل‌گشت

مختصات جغرافیایی نقاط مهم

۱ مختصات: ۳۶°۱۴′۲۶″N – ۵۲°۲۲′۰۴″E

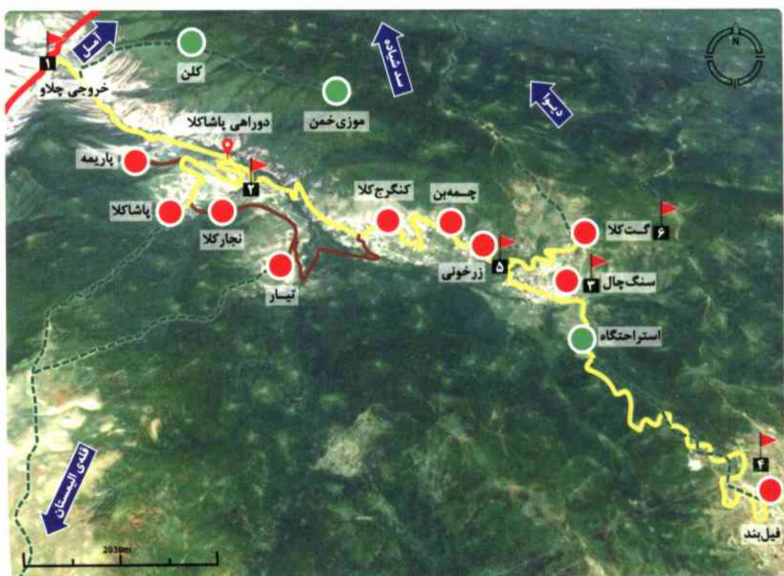
۲ مختصات: ۳۶°۱۲′۱۵″N – ۵۲°۲۶′۳۲″E

۳ مختصات: ۳۶°۱۱′۰۸″N – ۵۲°۲۹′۳۳″E

۴ مختصات: ۳۶°۰۹′۱۰″N – ۵۲°۳۱′۳۸″E

۵ مختصات: ۳۶°۱۱′۲۲″N – ۵۲°۲۹′۰۹″E

۶ مختصات: ۳۶°۱۱′۳۵″N – ۵۲°۳۰′۰۶″E

در مسیر جاده‌ی هراز به سمت آمل، بعد از اینکه تابلوی آمل ۲۵ کیلومتر را مشاهده کردید، سرعت خود را کم کنید. کمی‌جلوتر به یک سه‌راهی می‌رسید. ۱ تابلوی بزرگ یادمان شهدای چلاو، تابلوی سد مخزنی و نیروگاه هراز و تابلوی امامزاده محمد سنگ‌چال نشانه‌های خوبی برای تشخیص این دوراهی هستند. این مسیر از طریق یک پل فلزی بزرگ از رود هراز می‌گذرد که بعد از حدود ۲۵ کیلومتر به روستای فیل‌بند می‌رسد. اگر وسیله‌ی شخصی ندارید، اتوبوس‌ها و یا خودروهای گذری آمل را سوار شوید و در سه‌راهی چلاو با توجه به نشانه‌های ذکر شده پیاده شوید. آنجا منتظر خودروهای گذری بمانید. اگر اقبال شما برای سوار شدن خودرو تا فیل‌بند خوب نبود، تا سنگ‌چال بیایید و از آنجا با آژانس‌های سنگ‌چال خود را به فیل‌بند برسانید. البته راه بهتر آن است که خود را به آمل برسانید. ابتدای آمل اطراف میدان قائم(عج)، در خیابان امام خمینی(ره)، ایستگاه تاکسی و مینی‌بوس سنگ‌چال قرار دارد که شما را بدون دغدغه به سنگ‌چال خواهد رساند. اگر دیروقت رسیدید و خبری از تاکسی یا مینی‌بوس نبود، به هر کدام از آژانس‌های آن اطراف که بگویید، شما را به سنگ‌چال می‌رسانند.

ابتدای مسیر فرعی روستای فیل‌بند از سمت راست رودخانه آغاز می‌شود و پوشش جنگلی تُنُک، کم‌کم به پوشش متراکم جنگلی تبدیل می‌گردد. روستای فیل‌بند، پس از گذر از مناطق جنگلی در ارتفاع تقریبی ۲۵۰۰ متری به منطقه‌ی مرتعی می‌رسد. این روستا که از مرتفع‌ترین ییلاق‌های اطراف آمل است، به جنگل و روستاهای اطراف مشرف است و معمولاً در صبح زود و غروب که مه آن را فرا می‌گیرد، صحنه‌های زیبایی را می‌توان در ارتفاعات این روستا مشاهده کرد. در فصل بهار و پاییز در یک نیم‌روز ممکن است بیشتر پدیده‌های جوی از قبیل ابر، مه، باران، برف، تگرگ، رگبار، رنگین‌کمان و هوای صاف و آفتابی را بدون هیچ لکه ابری مشاهده کنید. از سر دوراهی جاده‌ی هراز تا این روستا آبادی‌های دیگری نیز وجود دارند که هر کدام از آن‌ها هم می‌توانند مقصد مناسبی برای گردشگری علاقه‌مندان قرار بگیرند. در اولین دوراهی، تابلوی آبی‌رنگی وجود دارد که روستاهای پاریمه، پاشاکلا، نجارکلا و تیار را نشان می‌دهد. تابلوی دیگر که در سمت چپ دیده می‌شود، راه گنگرج‌کلا، چمه‌بن، رزخونی، سنگ‌چال و گت‌کلا را نشان می‌دهد. دوراهی سمت چپ را که وارد شوید، شیب جاده به سمت پایین بیشتر می‌شود. کمی‌جلوتر، سمت راست خود در سر یک پیچ، دره‌ای می‌بینید که رودخانه‌ای از میان آن می‌گذرد. ۲ گذر از این دره و زدن به آب در فصل گرما، علاوه بر هیجان مسیر، شما را خنک می‌کند. فقط مراقب باشید هنگام عبور از سنگ‌های

میان رودخانه سر نخورید و اگر در فصل ریزش‌های آسمانی به این روستا می‌روید، عبور از دره را با احتیاط بیشتری انجام دهید. بعد از سرازیری، بقیه‌ی مسیر تا روستای فیل‌بند سربالایی است و شما در سمت چپ رودخانه قرار می‌گیرید. از اینجا می‌توانید به راحتی قله و خط‌الرأس الیمستان را در سمت راست خود ببینید. بعد از روستای سنگ‌چال ۳، مسیر فوق‌العاده‌ای تا فیل‌بند در انتظار شماست که به تحمل شیب نسبتاً تند آن می‌ارزد. تمام مسیر از دوراهی هراز تا روستای فیل‌بند ۴ آسفالت است.

مسیر فیل‌بند

■ بعد از ورود به دوراهی چلاو از جاده‌ی اصلی هراز و عبور از پل رودخانه‌ی هراز، در سمت چپ خود یک راه خاکی و کمی جلوتر یک پل نیمه‌کاره خواهید دید. بعد از پل، جاده را ادامه می‌دهید تا در انتهای آن به جایی برسید که کوهی در مقابل و جاده‌ی چلاو سمت راست شما قرار می‌گیرد. روبه‌روی خود یک راه پاکوب می‌بینید که ارتفاع گرفته و شما را به منطقه‌ی جنگلی کلن می‌برد. چند تلار در کلن وجود دارد که دامداران برای نگهداری دام از آن‌ها استفاده می‌کنند. این منطقه را که ادامه دهید به منطقه‌ی موزی‌خمن می‌رسید. جنگل موزی‌خمن نیز یکی از جنگل‌های زیبای چلاو است. برای رفتن به این دو ناحیه، حتما از جی‌پی‌اس یا راهنمای مجرب استفاده نمایید.

■ از روستاهای چلاو و تیار نیز می‌توانید برنامه‌های جنگل‌نوردی را تا دامنه‌های قله‌ی الیمستان برگزار نمایید. به دلیل وجود درختان متراکم و نبود راه پاکوب مشخص و عوامل طبیعی مانند مه، امکان گم شدن در این جنگل‌ها دور از ذهن نیست. به همین خاطر ضمن نیاز به داشتن توانایی بدنی کافی و تجربه‌ی اجرای برنامه‌هایی از این دست، همراه داشتن فایل جی‌پی‌اس این مسیرها و یا استفاده از راهنمای محلی از ضروریات است.

■ روســـتای فیل‌بند مسیر صعود به قله‌ی حِصین‌بِن می‌باشد که هر ساله کوه‌نوردان نیز برای صعود به این منطقه ســـفر می‌کنند. مسیر صعود به قله‌ی حِصین‌بِن به این صورت است که در کوچه‌ی اصلی روستا قرار می‌گیرید و با عبور از مجاورت تکیه‌ی بالا (شـــرق)، جاده را ادامه می‌دهید. به هر دوراهی که رسیدید، سمت راست خود را ادامه می‌دهید تا از روســـتا خارج شـــوید. این جاده شما را تا قسمت زیادی از مسیر هدایت می‌کند. بعد از مدتی در ســـمت چپ این جاده‌ی خاکی، لوله‌ای را مشـــاهده می‌کنید که آب چشمه‌ی بالادست آن را به این سو هدایت می‌کند. در همین قسمت از جاده جدا شـــوید و با عبور از کنار چند کلبه، در دامنه‌ی شـــمالی قله قرار بگیرید. راه مال‌رو شما را تا قله هدایت می‌کند. اگر از جاده‌ی خاکی جدا نشوید و راه را ادامه دهید، به مرتع نَرو می‌رسید که چشم‌انداز جنگلی بسیار زیبایی دارد. در طول مسیر که از روستا فاصله می‌گیرید، روبه‌رو و پشت سر خود نمای بسیار زیبایی از روستای فیل‌بند و روستاهای اطراف را می‌بینید.

■ ییلاق شـــیخ موسی هم در جهت شـــمال شرقی فیل‌بند است که با یک راه خاکی مناسب به این روستا متصل می‌شود. مسیر پیاده‌روی سنگ‌چال به فیل‌بند و بالعکس که در مجاورت جاده‌ی اصلی اســـت و در جاهایی جـــاده را قطع می‌کند نیز یکی از مسیرهای جنگلی این برنامه است.

■ قبل از روســـتای ســـنگ‌چال در سمت چپ خود یک دوراهی می‌بینید ۵ که به سمت روستای گت‌کلا می‌رود. این روستای کوچک یک امامزاده‌ی زیبا هم دارد. ۶ از روســـتای گت‌کلا می‌توان با یک برنامه‌ی جنگل‌نوردی سنگین به سمت روستای دیوا یا به ســـمت سد شـــیاده رفت. اگر قصد اجرای این برنامه را دارید، از تجهیزات

و توانایی بدنی خود مطمئن شوید و حتماً راهنمای مجرب از گروه‌های کوه‌نوردی شهرهای شمالی کشور همراه شما باشد.

■ یکی دیگر از جاذبه‌های طبیعی این منطقه آبشار چلاو یا بِرجی‌کلا است. این آبشار بعد از دوراهی چلاو و سنگ‌چال قرار دارد که با کمی پیاده‌روی از کنار خیابان می‌توان به آن رسید. فرود در این آبشار در گرمای تابستان، در صورت داشتن مهارت و ابزار کافی، بسیار دلچسب است.

روستای فیل‌بند دو تکیه‌ی معروف دارد. تکیه‌ی غرب که به آن تکیه‌ی پایین هم می‌گویند، ابتدای روستا و تکیه‌ی شرق یا تکیه‌ی بالا هم کمی جلوتر از آن قرار دارد. هر دو تکیه اتاق‌هایی دارد که به زائران اجاره داده می‌شود. سعی کنید قبل از سفر حتماً با متولیان تکیه‌ها هماهنگ نمایید.

آقای صادقی‌زاده، متولی تکیه‌ی غرب ۰۹۱۱-۲۱۰۰۳۸۸

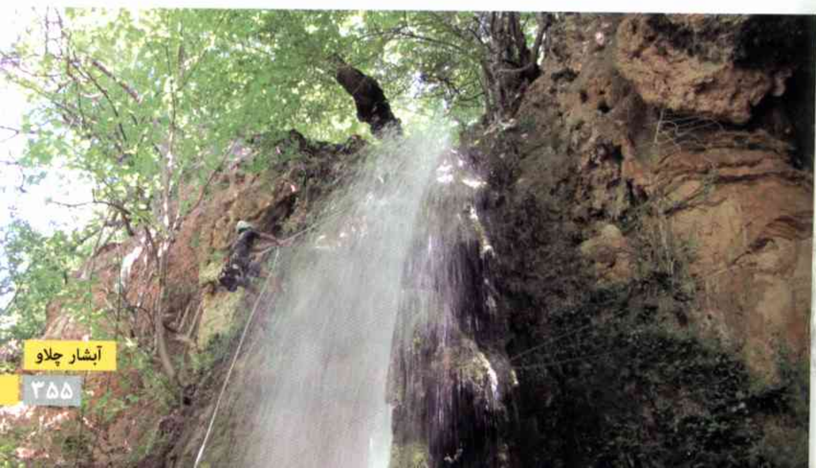
آقای قاسمیان، متولی تکیه‌ی شرق ۰۹۱۱-۳۵۲۶۲۹۰

نانوایی، سوپرمارکت و قصابی نیز در فیل‌بند وجود دارد. برخی از افراد محلی نیز اتاق‌های خود را به مسافران اجاره می‌دهند و می‌توانید در این روستا یک شب را در آرامش کامل به صبح برسانید. برای اجاره‌ی خانه‌ی محلی و یا هرگونه هماهنگی دیگر در روستا از قبیل تهیه‌ی نان، مواد غذایی، گوشت و غیره می‌توانید با این شماره‌ها تماس بگیرید.

آقای مرتضوی ۰۹۱۱-۱۱۷۴۳۵۸ | آقای تناج ۰۹۱۱-۲۱۷۵۴۷۴

خانم سید ۰۹۱۱-۲۱۷۹۶۳۰ | آقای جانعلی‌پور ۰۹۱۱-۱۱۵۷۱۴۰

این روستا در زمستان به علت بارش‌های زیاد و سرمای شدید، خالی از سکنه است. هر دو تکیه وسایلی از قبیل پتو، پیک‌نیک، علاءالدین نفتی برای اوقات سرد، ظرف و وسایل آشپزی محدودی دارند که اجازه‌ی استفاده از آن‌ها را به شما می‌دهند. با این حال اگر وسیله‌ی خاصی را مد نظر دارید، حتماً از قبل با متولیان هماهنگ نمایید.

آبشار چلاو

اگر قصد اقامت در روستای سنگ‌چال را دارید، در همان خیابان اصلی با کمی پرس‌وجو مخصوصاً از بقالی‌های محل، می‌توانید برای سکونت خود خانه‌ی محلی پیدا کنید. حسینیه‌ی بزرگ روستای سنگ‌چال نیز برای اقامت، گزینه‌ی دیگر پیش‌روی شماست. تکیه و امامزاده‌ی کوچکی در روستای گت‌کلا واقع شده است که ضمن هماهنگی با متولی آن، امکان اقامت در امامزاده وجود دارد.

مسیر گت‌کلا به دیوا

- در بین مسیر خروجی چلاو تا فیل‌بند روستاهایی وجود دارند که هر یک به‌صورت جداگانه می‌توانند مقصدی برای سفر شما باشند. به عنوان مثال روستای پاشاکلا، محل شروع یک جنگل‌نوردی سنگین به طرف الیمستان می‌باشد که برای طی نمودن آن به راهنمای مجرب نیاز دارید.

پیمایش مسیر خط‌الرأس فیل‌بند به الیمستان و فیل‌بند به نقره‌سر جزء برنامه‌های سنگین این منطقه محسوب می‌شوند.

ارتفاعات حصین‌بن

■ اواخر اردیبهشت تا اوایل آبان‌ماه بهترین زمان برای مسافرت به این منطقه‌ی خوش‌آب‌وهواست.

■ با توجه به اینکه بیشتر اوقات، اطراف این روستاها را مه فرا می‌گیرد، برای دور شدن از روستا تمهیدات لازم را بیندیشید. استفاده از جی‌پی‌اس و یا راهنمای محلی به شما در این زمینه کمک خواهد کرد.

حمامی قدیمی در مسیر سنگ‌چال

ارتفاعات فیل‌بند

■ تکیه، پل و آب‌انبار قدیمی روستای پاشاکلا، امامزاده صالح روستای پریمه، امامزاده یحیی چمه‌بن، زاغه‌ی قدیمی سنگ‌چال، قلعه‌ی قلاوش‌دره، امامزاده قاسم‌تیار، گورستان نیال کنگرج‌کلا، امامزاده سیف‌الدین کنگرج‌کلا، قلعه‌ی دارا و قلعه‌ی سامان از دیگر آثار تاریخی منطقه‌ی چلاو به حساب می‌آیند که برخی از آن‌ها سالمند و بعضی دیگر مخروبه شده‌اند و از برخی دیگر هیچ اثری باقی نمانده است[۱].

۱. ستوده، منوچهر؛ از آستارا تا استارباد، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، جلد چهارم، بخش اول، چاپ اول ۱۳۶۶، صص ۱۲۳ تا ۱۳۰.

زمستان چلاو

■ درمانگاه سنگ‌چال، نزدیک مسجد جامع واقع شده است و در مواقع نیاز می‌توانید به آنجا مراجعه نمایید: آقای سیدقاسم نورمحمدی ۰۹۱۱-۸۵۳۶۵۴۴

■ روستای فیل‌بند در ماه‌های سرد سال تقریباً خالی از سکنه است و به علت ریزش برف، رفت‌وآمد از طریق جاده امکان‌پذیر نیست. قبل از عزیمت به روستا از اول آبان‌ماه تا اواخر اسفندماه، از طریق شماره‌های پیش‌گفته از باز بودن مسیر مطمئن شوید.

■ هر ساله در فصل پاییز، در منطقه‌ی چلاو، جشن ازگیل‌پزان (کِنس‌دِشو) برگزار می‌شود. در این جشن سنتی که اهمیت میوه‌ی ازگیل را در مناطق جنگلی نشان می‌دهد، انواع فراورده‌های مربوط به ازگیل و هم‌چنین صنایع دستی منطقه ارائه می‌گردد. برای اطلاعات بیشتر با این شماره تماس بگیرید: آقای محمد یوسفی‌مقدم ۰۹۱۱-۱۲۷۳۴۵۵

منطقه‌ی چلاو

۵۹ پَرَن، مَنگِل

- فاصله تا آمل: ۲۹ کیلومتر
- فاصله تا تهران: ۱۳۶ کیلومتر
- سطح برنامه: جنگل‌نوردی سبک، جنگل‌نوردی سنگین، گل‌گشت

مختصات جغرافیایی نقاط مهم

۱ مختصات: ۳۶°۱۴′۴۷″N - ۵۲°۲۲′۰۵″E

۲ مختصات: ۳۶°۱۴′۳۰″N - ۵۲°۲۰′۵۵″E

۳ مختصات: ۳۶°۱۴′۲۹″N - ۵۲°۲۰′۴۷″E

۴ مختصات: ۳۶°۱۴′۲۸″N - ۵۲°۲۰′۴۱″E

اگر در جاده‌ی هراز ۱۲۵ کیلومتر از تهران فاصله بگیرید، ۲۵ کیلومتر مانده به آمل، به سه‌راهی چلاو خواهید رسید. (نشانه‌های این سه‌راهی در معرفی فیل‌بند گفته شد.) هفتصد متر بعد از دوراهی چلاو و فیل‌بند، سمت چپ خود یک دوراهی مشاهده می‌کنید که سر آن تابلوی مرغداری تلاونگ دیده می‌شود. ۱ از اینجا کم‌تر از پنج کیلومتر تا روستای پَرَن ۲ فاصله دارید که مقداری از ابتدای راه آسفالت می‌باشد.

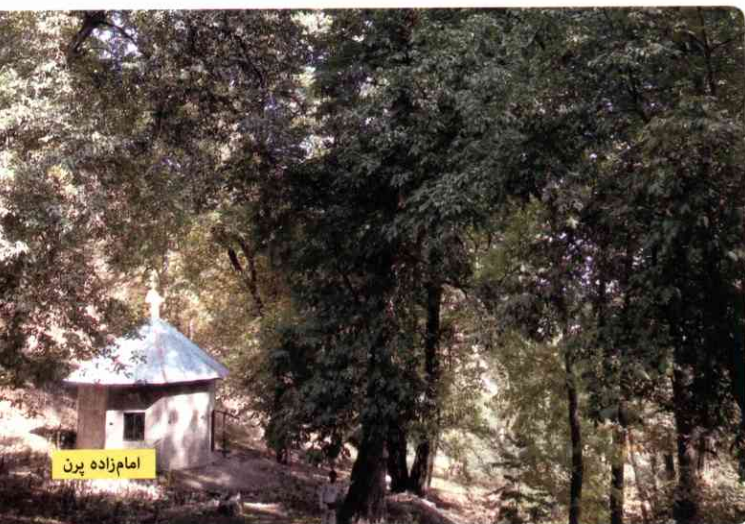
اگر وسیله‌ی شخصی ندارید، می‌توانید با خودروهای عبوری تا ابتدای دوراهی بیایید و از خروجی جاده‌ی هراز پیاده به سمت روستا بروید. در این صورت از کنار جاده‌ی جنگلی روستا با احتیاط خود را به پرن برسانید. با توجه به کوچکی روستا و تردد کم‌تر نسبت به روستاهای اطراف، امکان عبور خودرویی که شما را تا روستا ببرد، کم است. هم‌چنین می‌توانید با اتوبوس یا خودروهای گذری تا آمل بیایید و اطراف میدان قائم (عج) و میدان ۱۷ شهریور، در خیابان امام خمینی(ره)، ایستگاه تاکسی سنگ‌چال یا رزکه را جویا شوید. با هر کدام از تاکسی‌های ایستگاه که صحبت کنید و به توافق برسید، شما را تا روستای کوچک پرن خواهند رساند.

آقای رجب ابراهیمی با هماهنگی قبلی از آمل یا سر دوراهی روستا شما را به پَرَن می‌رساند. ☎ ۰۱۱-۵۸۵۱۲۰۶۵ | ۰۹۳۵-۵۲۹۴۲۰۳

اطراف روستای پرن ارتفاعاتی وجود دارد که در این بین منطقه‌ی شاه موزی‌بن، اشکارلسه و جورپَرَن نزد طبیعت‌گردان و کوه‌نوردان شهرت دارند. این مناطق را می‌توانید با همراهی راهنمای مجرب و یا افراد بومی مشاهده کنید.

از کنار مسجد روستا، کوچه‌ای با شیب تند به جهت غرب ادامه پیدا می‌کند. این کوچه‌ی سیمانی تا نقطه‌ی انتهایی روستا که کمی بالاتر قرار دارد، پیش می‌رود. اطراف آخرین خانه‌های روستا، یک محفظه‌ی سیمانی وجود دارد که لوله‌ی آب آشامیدنی از آن خارج شده است. ۳ کمی پایین‌تر از محفظه‌ی آب، راه پاکوبی دیده می‌شود که شما را به جهت تقریبی جنوب - جنوب غربی با شیبی رو به پایین هدایت می‌کند. بعد از مدت بسیار کوتاهی وارد فضای جنگلی می‌شوید و در همان ابتدای جنگل، ساختمان امامزاده را مشاهده می‌کنید. ۴ کمی قبل از امامزاده ساختمان نیمه‌کاره‌ی سرویس بهداشتی وجود دارد. از کنار امامزاده جوی آبی می‌گذرد که از دل جنگل سرچشمه می‌گیرد. این امامزاده‌ی زیبا و مناظر اطراف آن انتخاب بسیار مناسبی برای برگزاری برنامه‌ی گل‌گشت در فصول مختلف سال است. درختان قطور گردو با ارتفاع حدود ۲۵ متر، در اطراف امامزاده به طور خاص جلوه‌نمایی می‌کند.

امامزاده پرن

جنگل‌های مَنگِل و هم‌چنین قله‌ی نوک‌تیز مَنگِل نیز در اطراف این روستا قرار دارد. برنامه‌های ترکیبی مناسبی را می‌توانید از این روستا آغاز کنید. جنگل‌پیمایی پرن به کمربن یکی از این مسیرهاست، با این توضیح که از جهت غرب پرن شروع می‌شود و بر روی یالی با جهت شمال شرقی به جنوب غربی شیب می‌گیرد و بعد از هفت

کیلومتر و گذر از منطقه‌های (الاش‌چال) و هلومسـر ارتفاعات روشـن‌تپه و بنوم، به کمربن می‌رسد. صعود به قله‌ی منگل و اجرای برنامه‌های ترکیبی، حتماً به راهنمای مجـرب نیاز دارد. برای هماهنگی راهنما می‌توانید به اطلاعات ضمیمه‌ی آخر کتاب مراجعه کنید و یا با آقای محسن درزنیا هماهنگ نمایید: ۰۹۱۱-۱۱۳۳۳۰۹

مسیر پرن به گزناسرا

جنگل پرن

با توجه به کوچکی روستا، اگر قصد شب‌مانی دارید حتماً امکانات مناسب از قبیل چادر و کیسه‌خواب به همراه داشته باشید. فضای داخل امام‌زاده برای اقامت مناسب نیست، ولی اطراف آن فضای بسیار مناسبی برای برپایی چادر وجود دارد.

- به علت عرض کم، پیچ‌های تند و خاکی بودن بیشتر مسیر این روستا، سفر با اتوبوس تا روستا امکان‌پذیر نیست و میدل‌باس به سختی می‌تواند از پیچ‌ها عبور کند. بهتر است در دو کیلومتری ابتدایی مسیر فرعی، کنار مرغداری از اتوبوس پیاده شوید و سه کیلومتر باقی‌مانده را پیاده طی کنید.
- به علت اینکه فضای روستا بسیار کوچک است و نقاط مسطح کمی در آنجا یافت می‌شود، در همان ابتدای روستا خودرویی خود را در جای مناسبی که مزاحم اهالی محترم روستا نباشد، پارک کنید و سعی نکنید تا آخرین نقطه‌ی ممکن با خودرو بروید.
- سرویس بهداشتی مناسبی در کنار مسجد روستا وجود دارد. می‌توانید آب آشامیدنی مورد نیاز را از آنجا تهیه نمایید. هم‌چنین می‌توانید از آب آشامیدنی خروجی محفظه‌ی سیمانی بالای روستا ◄۳ نیز برای آشامیدن استفاده کنید. به خاطر کمبود منابع آب در جنگل، بسته به نوع برنامه‌ی خود، آب لازم برای طول برنامه را بردارید. جوی آب جاری کنار امام‌زاده برای شستشو مناسب است، ولی برای آشامیدن خیر.

منبع آب روستا

■ داخـــل امام‌زاده مقدار زیادی ظروف آشـــپزخانه وجود دارد کـــه می‌توانید از آن‌ها استفاده نمایید. یادتان باشد بعد از استفاده از وسایل آن‌ها را تمیز نموده و سر جایش قرار دهید.

■ در ورودی جاده‌ی پَرَن قبل از رسیدن به مرغداری، اگر به ارتفاعات روبه‌روی خود، یعنـــی جهت غرب نگاه کنید، ارتفاعات منگِل را می‌بینید که پوشـــش جنگلی دارد. در ایـــن مَنطقه چنـــد غار کوچک وجود دارد که می‌توانید بـــا کمی دقت، محدوده‌ی تقریبی دهانه‌ی آن‌ها را از جاده‌ی هراز تشخیص دهید. این غارها که به خاتون‌چال معروف هستند، هنوز به طور کامل شناسایی نشده‌اند و مسیر دسترسی به آن‌ها کمی مشـــکل اســـت. برای کسب اطلاعات بیشـــتر و یا بازدید با این شماره تماس بگیرید: آقای حبیب‌اله گیلانی سرپرست گروه کوه‌نوردی ماهان آمل: ۰۹۱۱-۲۱۴۳۸۳۴

۶۰ کِلـرِد

- فاصله تا آمـل: ۲۲ کیلومتر
- فاصله تا تهران: ۱۳۳ کیلومتر
- سـطح برنـامـه: جنگل‌نوردی سبـک، جنگل‌نوردی سنگین، دوچرخه‌سواری

مختصات جغرافیایی نقاط مهم

۱ مختصات: ۳۶°۱۶′۰۰″N – ۵۲°۲۲′۰۸″E

۲ مختصات: ۳۶°۱۶′۵۵″N – ۵۲°۱۱′۱۱″E

زمانی که از تهران به سمت آمل حرکت می‌کنید، بعد از طی ۱۲۵ کلیومتر از تهران و ۲۵ کیلومتر مانده به آمل، به سه‌راهی چلاو خواهید رسید. (نشانه‌های این سه‌راهی در معرفی روستای فیل‌بند گفته شد.) سه کیلومتر بعد از دوراهی چلاو و فیل‌بند در سمت چپ، یک راه خاکی وجود دارد که در جهت غرب به دل جنگل راه پیدا می‌کند. ۱ این راه خاکی که در برخی از قسمت‌ها برای خودروهای معمولی مناسب نیست، با شیب تند شما را به اعماق جنگل و ارتفاعات کِلرد می‌رساند.

اگر وسیله‌ی شخصی ندارید می‌توانید با خودروهای عبوری تا ابتدای دوراهی بیایید و از خروجی جاده‌ی هراز پیاده به سمت منطقه‌ی کلرد بروید. در این صورت جنگل پیمایی خود را از کنار جاده‌ی خاکی شروع کرده‌اید. هم‌چنین می‌توانید با اتوبوس یا خودروهای گذری تا آمل بیایید و بعد از میدان قائم(عج)، در خیابان امام خمینی(ره)، ایستگاه تاکسی مَنگل و سنگ‌چال را جویا شوید. با هر کدام از تاکسی‌های ایستگاه که صحبت کنید و به توافق برسید، شما را تا منطقه‌ی کلرد می‌رسانند.

جنگل کلرد

کلرد یک منطقه‌ی وسیع جنگلی است که جاده‌ی خاکی آن تا دل جنگل و تا ارتفاع حدود ۱۵۰۰ متر ادامه دارد. از ابتدای این جاده، جا که مایل بودید می‌توانید از فضای جنگلی بهره‌مند شوید. یکی از بهترین برنامه‌هایی که می‌توان در این منطقه اجرا نمود، برنامه‌ی جنگل‌نوردی کلرد

به روستای گزناسرا ۲ می‌باشد. بدین ترتیب که تا انتهای مسیر خاکی پیش می‌روید و در جایی که بیشترین ارتفاع را گرفتید با قرار گرفتن بر روی یال جنوبی، راه خود را تا منطقه‌ی گزناسرا ادامه می‌دهید. یکی از مناطق جنگلی این ناحیه، جنگل فتنه‌سر می‌باشد که بین کلرد و گزناسرا واقع شده است. پیشنهادهای دیگر در این منطقه، پیمایش جنگل کلرد به روستای سنگ‌درگاه و پیمایش کلرد به قلعه‌ی فرنگیس و روستای رزکه است. داشتن توان کافی بدنی و راهنمای مجرب برای این پیشنهادها، اجتناب‌ناپذیر است.

- در این منطقه، کلبه و یا خانه‌ی اجاره‌ای برای اقامت یافت نمی‌شود. البته وقتی به گزناسرا برسید، می‌توانید جایی را برای اقامت بیابید. فراموش نکنید که برای طول مسیر حتماً آب به همراه داشته باشید.
- سفر به این منطقه در ماه‌های سرد سال توصیه نمی‌شود.

با توجه به محیط کاملاً جنگلی و احتمال وجود مه در هر فصل، استفاده از دستگاه جی‌پی‌اس و راهنمای محلی، به ویژه برای پیمایش مسیر کلرد به گزناسرا ضروری است. برای هماهنگی با راهنما از ضمیمه‌ی انتهای کتاب استفاده نمایید.

جنگل کلرد

جاده‌ی کلرد

زمستان کلرد

۶۱ نارنجستان به بَلـیران

■ فاصله‌ی نارنجستان تا آمـل: ۱۸ کیلومتر

■ فاصله‌ی نارنجستان تا تهران: ۱۳۷ کیلومتر

■ سـطح برنامـه: جنگل‌نوردی سنگین، کوه‌پیمایی، دوچرخه‌سواری

مختصات جغرافیایی نقاط مهم

۱ مختصات: ۳۶°۱۷′۴۶″N – ۵۲°۲۲′۰۰″E

۲ مختصات: ۳۶°۱۷′۴۷″N – ۵۲°۲۲′۴۲″E

۳ مختصات: ۳۶°۲۱′۱۹″N – ۵۲°۲۳′۴۰″E

۴ مختصات: ۳۶°۲۱′۲۱″N – ۵۲°۲۵′۳۲″E

اگر از سمت تهران به طرف آمل می‌روید، در فاصله‌ی ۱۸ کیلومتری شهر آمل، قبل از روستای رزکه و پارک هزارپله‌ی آمل و روبه‌روی مجتمع خدماتی نارنجستان در سمت راست جاده، یک راه خاکی وجود دارد که ابتدای این برنامه است. ۱ بدون وسیله‌ی شخصی هم به راحتی می‌توانید خود را به ابتدای مسیر این برنامه برسانید، زیرا ورودی جنگل، نبش جاده‌ی هراز واقع شده است و شما می‌توانید با استفاده از خودروهایی که تا آمل می‌روند، خود را به این منطقه برسانید.

روبه‌روی مجتمع خدماتی رفاهی نارنجستان، راهی خاکی وجود دارد که برای پیاده‌روی و دوچرخه‌سواری مناسب است. وارد جاده که شدید، باید حدود ۱/۵کیلومتر به جهت شرق بروید. پس از آن جاده در مختصات ۲ در جهت شمال تغییر مسیر می‌دهد. جهت شمال را که حدود دوازده کیلومتر ادامه دهید، به مکانی می‌رسید که مسیر عبور دکل برق است و در سمت چپ و راست شما دکل برق دیده می‌شود. از این نقطه با مختصات ۳ باید دوباره در جهت شرق تغییر مسیر دهید. سه کیلومتر بعد از مختصات ۳، در مسیر دکل برق به بلیران می‌رسید. شاید این سه کیلومتر انتهایی مسیر مناسبی برای دوچرخه‌سواری نباشد، ولی برای پیاده‌روی مناسب است. زمانی که به بلیران رسیدید، ۴ بعد از استراحت، گشتی در روستا بزنید.

ابتدای مسیر

از جمله مناطق گردشگری روستا می‌توان به قلعه‌ی هلیارتپه، قلعه‌ی تسکه‌سراو، قلعه‌ی ارشدیرون، قلعه‌ی خشت‌سی، رودخانه و مرتع لاله‌زار، چشمه و مرتع کارچنگوم، آب‌معدنی و آب‌گرم گرو و لاله‌زار، غار دستکند، ییلاق تلار و امامزاده ولی اشاره کرد. پیمایش جنگل در مسیر بلیران به ارتفاعات موزی‌خُمن، یکی از برنامه‌های باشکوه و سنگین این منطقه محسوب می‌شود. این مناطق را می‌توانید با راهنمایی افراد بومی ببینید و از آن‌ها لذت ببرید. جاده‌ی ماشین‌روی روستای بلیران، از روستای معروف کُمدره واقع در کیلومتر ۱۵ جاده‌ی قدیم آمل به بابل می‌باشد. از دوراهی دانشگاه آزاد واحد آیت‌اله آملی وارد این جاده می‌شوید و مسیر را تا روستای کُمدره ادامه می‌دهید. بعد از آن تا ورودی جنگل راه را ادامه می‌دهید تا پس از پنج کیلومتر در مجاورت رودخانه‌ی گرمارود، به روستای بلیران برسید. جاده در محیط جنگلی واقع شده است. مصالح خانه‌های این روستای جنگلی عمدتاً از چوب و گل است. شکل و حالت خانه‌ها با معماری ویژه‌ی خانه‌های جنگلی منطقه تطبیق یافته است. مراسم نخل‌گردانی در روز عاشورای حسینی در روستای بلیران، سابقه‌ی دیرینه‌ای دارد و بسیار باشکوه برگزار می‌گردد. برای هماهنگی راهنمای مجرب منطقه با این شماره تماس بگیرید:
آقای اسفندیار کرمی ۰۹۱۱-۱۲۵۰۳۴۱

جاده‌ی بلیران

با توجه به نزدیکی شروع مسیر به پارک هزارپله، این پارک مکان مناسبی برای اقامت شبانه می‌باشد. برای ماندن در این پارک حتماً چادر به همراه داشته باشید. بهتر است به گونه‌ای برنامه‌ریزی کنید که شب را در پارک هزارپله

بمانید و برنامه را صبح زود شروع کنید که در هر صورت قبل از تاریکی هوا به بلیران برسید. در روستای بلیران مکان مناسب برای نصب چادر به وفور یافت می‌شود. شاید بتوانید در بنای امامزاده ولی بلیران یا تکیه‌ی اطراف آن اقامت کنید. اگر این مسیر را برای دوچرخه‌سواری انتخاب کرده‌اید و به هر علت قصد ماندن در بلیران را ندارید، می‌توانید از مسیر ماشین‌روی بلیران - آمل حدود پانزده کیلومتر رکاب بزنید تا به آمل برسید.

رودخانه‌ی گرمدره

■ در طول مسیر چند گاوداری وجود دارد که در مواقع ضروری می‌توانید از آن‌ها کمک بگیرید. هنگام نزدیک شدن به آن‌ها مراقب سگ‌های نگهبان باشید و از یکدیگر جدا نشوید.

■ در این مسیر رودخانه‌ای هم وجود دارد که در هوای گرم می‌توانید از خنکای آن بهره‌مند شوید. البته غیر از مسیر ارائه‌شده، راه‌های دیگری هم وجود دارد که فقط از راه خاکی مشخص‌شده عبور نکنید، ولی با توجه به جنگلی بودن مسیر، نیاز به راهنمای محلی احساس می‌شود.

■ اگر دوچرخه‌سواری، ورزش مورد علاقه‌ی شماست و با اصول آن آشنایی دارید، این برنامه مسیر مناسبی برای دوچرخه‌سواری است و قطعاً از آن لذت خواهید برد.

۶۲ پارك جنگلی میرزا کوچك‌خان (هزار پله)

- فاصله تا آمـل: ۱۷ کیلومتر
- فاصله تا تهران: ۱۳۸ کیلومتر
- سـطح برنامـه: جنگل‌نوردی سبک، گل‌گشت

مختصات جغرافیایی نقاط مهم

۱ مختصات: ″۳۶˚۱۸′۲۴″N - ۵۲˚۲۲′۰۳″E

ورودی این پارک از سمت تهران در فاصله‌ی هفده کیلومتری شهر آمل، قبل از روستای رزکه و یک کیلومتر بعد از مجتمع خدماتی نارنجستان در سمت چپ جاده قرار دارد. ۱ بدون وسیله‌ی شخصی هم به راحتی می‌توان به این منطقه‌ی جنگلی سفر کرد، زیرا ورودی جنگل نبش جاده‌ی هراز واقع شده است و با استفاده از خودروهایی که تا آمل می‌روند، می‌توانید خود را به این پارک برسانید.

پارک جنگلی هزارپله

منطقه‌ی جنگلی هزارپله بخشی از مجموعه‌ی جنگلی - توریستی پارک جنگلی میرزا کوچک خان آمل واقع در جاده‌ی هراز می‌باشد که به دلیل هم‌جواری با مسیر آمل - تهران (جاده‌ی هراز)، وجود امکانات بهداشتی، آب لوله‌کشی و دسترسی آسان به تمامی منطقه از طریق جاده آسفالت و هم‌چنین وجود مسیر پلکانی قدیمی و متعدد سیمانی، همیشه آماده‌ی پذیرایی از دوست‌داران طبیعت است.

علاوه بر مسیر پلکانی، مسیر آسفالته‌ای از دل جنگل می‌گذرد که می‌توانید از

کنار آن قدم‌زنان تا انتهای مسیر ماشین‌رو بروید. شرایط این پارک جنگلی برای پیاده‌روی‌های دسته‌جمعی و خانوادگی بسیار مناسب است.
اگر قصد برگزاری برنامه‌ی سنگین‌تر در این منطقه را دارید، می‌توانید با هماهنگی راهنمای مجرب بعد از اتمام مسیر ماشین‌رو، خود را به ارتفاعات بالاتر برسانید و وارد دره‌ای شوید که رودخانه‌ی رزکه در آن جریان دارد. در این هنگام مطابق توضیحاتی که در معرفی روستای رزکه آورده‌ایم، یک مسیر ماجراجویی دره‌نوردی را امتحان کنید. اجرای این برنامه علاوه بر راهنمای آشنا به مسیر، به ابزار کافی برای فرود از آبشار و هم‌چنین تسلط در فرود از آبشار نیاز دارد.

رودخانه‌ی رَزَکه

در فضای داخلی پارک، آلاچیق‌هایی برای اسکان در نظر گرفته شده است که می‌توانید در آن‌ها چادر بزنید. با توجه به فاصله‌ی نزدیک این مجموعه‌ی گردشگری با آمل و امامزاده عبداله، با تاریک شدن هوا می‌توانید خود را به آمل یا امامزاده عبداله و یا ساحل دریا در شهر محمودآباد برسانید و شب را در آنجا سپری نمایید.

پارک جنگلی هزارپله

وجه تسمیه

مسیر پلکانی این پارک جنگلی، قبلاً چوبی بوده و اکنون به علت تخریب، به پله‌های سیمانی تبدیل شده است. تعداد این پله‌ها حدود پانصد عدد است، ولی در نظر گرفتن عدد هزار برای تعداد پله‌های این پارک، نشانگر کثرت است.

پارک جنگلی هزارپله

۶۳ روستای رَزَکه، قلعه‌ی فرنگیس، آبشار دَئیز

■ فاصله‌ی رزکه تا آمـل: ۱۵ کیلومتر

■ فاصله‌ی رزکه تا تهران: ۱۴۰ کیلومتر

■ سـطح برنامـه: جنگل‌نوردی سـبک، جنگل‌نوردی سـنگین، پیمایش رودخانه، غارنوردی، فرود از آبشار

مختصات جغرافیایی نقاط مهم

۱ مختصات: ۳۶°۱۹′۵۶″N – ۵۲°۲۱′۵۰″E

۲ مختصات: ۳۶°۱۹′۴۰″N – ۵۲°۲۱′۲۴″E

۳ مختصات: ۳۶°۱۸′۵۸″N – ۵۲°۲۰′۰۵″E

۴ مختصات: ۳۶°۲۲′۰۸″N – ۵۲°۱۸′۳۳″E

وقتی از تهران به سمت آمل حرکت می‌کنید، پانزده کیلومتری آمل، سمت چپ خود روستای رزکه را مشاهده می‌کنید. بدون وسیله‌ی شخصی و با استفاده از خودروهای عبوری به راحتی می‌توان به این روستای جنگلی سفر کرد، زیرا ورودی روستا نبش جاده‌ی هراز واقع شده است. ۱ اگر از آمل قصد سفر دارید، می‌توانید از تاکسی‌های مستقر در ایستگاه رزکه بین میدان قائم (عج) و میدان ۱۷ شهریور، در خیابان امام خمینی(ره)، نبش کوچه‌ی آفتاب ۱۶ (اندِواری) استفاده کنید.

این روستا که به رضوانک هم معروف است، دارای جنگلی زیبا با دمایی معتدل است. از داخل روستا رودخانه‌ای جاری است که از ارتفاعات سرچشمه می‌گیرد و خروشان و زیباست. مهم‌ترین جاذبه‌ی فرهنگی روستا را می‌توان بنای امامزادگان هجده‌تن ۲ دانست. این بنا که البته به تازگی گسترش پیدا کرده است، دارای امکانات مناسبی از قبیل آب آشامیدنی، سرویس بهداشتی و مکان‌های مناسبی برای استراحت در فضای باز و برپایی چادر می‌باشد.

مسیر رودخانه که از اعماق جنگل شروع می‌شود، به عنوان گزینه‌ی مناسبی برای برنامه‌ی طبیعت‌گردی با چاشنی ماجراجویی پیشنهاد می‌گردد. به نسبت اینکه چه مقدار در عبور از مسیرهای غیر متعارف رودخانه‌ای مهارت دارید و اینکه وسایل و تجهیزات کافی همراه داشته باشید، می‌توانید مسیر خود را از غرب روستا در مجاورت رودخانه شروع کنید و در دل جنگل پیش بروید و بابت این همه زیبایی، پروردگار توانا را شکر کنید. این مسیر، آبشارهای کوتاه و برکه‌های پرآبی دارد که در فصل گرما با رعایت اصول ایمنی عبور از رودخانه، به عنوان یک راهکار برای فرار از گرما پیشنهاد می‌شود.

رودخانه‌ی رزکـه

جاده‌ای خاکی از جهت غرب روستا به سمت جنگل می‌رود که به‌تدریج با شیب زیادی همراه می‌شود. عبور از این جاده با خودروهای کمک‌دار توصیه می‌شود. پیاده‌روی در مجاورت جاده، علاوه بر اینکه شما را به اعماق جنگل می‌برد، خطر گم شدن را نیز کاهش می‌دهد، البته به شرطی که از جاده فاصله نگیرید.

دهانه‌ی غار بشم‌تلار

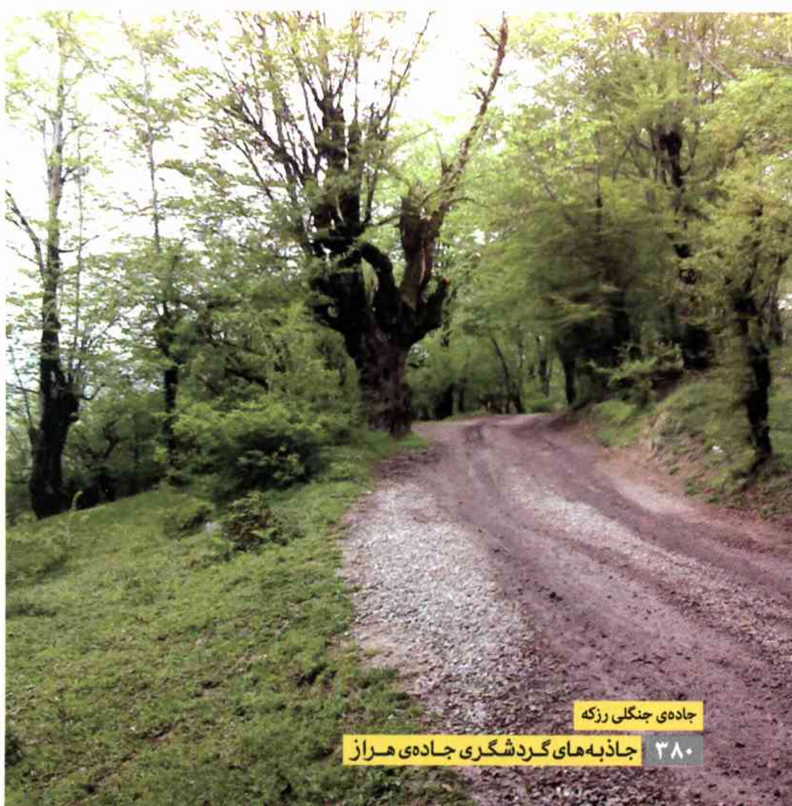
این جاده‌ی خاکی را که حدود سه کیلومتر ادامه دهید به یک دوراهی می‌رسید ۳ که سمت چپ، مسیر قلعه‌ی فرنگیس است. آثار برجای‌مانده از قلعه بر روی تپه‌ای با شیب تند قابل مشاهده است. با حدود دو ساعت کوه‌پیمایی می‌توانید به بالای قلعه برسید. قبل از قلعه‌ی فرنگیس راه مال‌رویی به طرف رودخانه و آبشار ورپره می‌رود که پیمایش آن مشکل است.

در مختصات ۳، سمت راست دوراهی به طرف غار بِشِم‌تلار می‌رود. پیمایش این غار عمودی فقط به غارنوردان توصیه می‌شود. اگر اهل رکاب زدن باشید مسیر رزکه به سمت قلعه‌ی فرنگیس و اطراف آن را به شما پیشنهاد می‌کنیم.

برای بازدید از تمامی مواردی که گفته شد، حتماً از راهنمای محلی یا گروه‌های کوه‌نوردی منطقه کمک بگیرید. برای هماهنگی می‌توانید با مدیر باشگاه کوه‌نوردی دماوند آمل آقای اسفندیار کرمی ۰۹۱۱-۱۲۵۰۳۴۱ و یا آقای جمال سلیمانی ۰۹۱۱-۱۲۷۴۱۲۹ تماس بگیرید.

پیاده‌روی کوتاه سه کیلومتری از شمال روستای رزکه در مجاورت جاده‌ی هراز و البته با فاصله‌ی متوسط پانصد متری از آن به سمت روستای محمدآباد نیز به عنوان مسیری بسیار سبک توصیه می‌شود.

اجرای برنامه‌ی دره‌نوردی در رودخانه‌ی رزکه و فرود از آبشارهای آن در ماه‌های گرم سال، به کسانی که مهارت و ابزار کافی برای فرود از آبشار را دارند، توصیه می‌شود. برای این کار حتماً از طریق شماره‌های گفته شده، با راهنما وارد منطقه شوید. آبشارهای متعددی در این مسیر وجود دارند که مشهورترین آن‌ها آبشار دئیز می‌باشد.

جاده‌ی جنگلی رزکه

پیمایش روستای رزکه تا امامزاده عالی‌کیاسلطان نیز می‌تواند یکی از برنامه‌های ترکیبی شما را تشکیل دهد. جاده‌خاکی عنوان‌شده به طرف غار بِشِم‌تلار را که ادامه دهید، در مسیر جنگلی بعد از عبور از خطوط انتقال گاز و دکل برق به امامزاده عالی‌کیاسلطان ۴ خواهید رسید. طول کل مسیر حدود چهارده کیلومتر است که برای اجرای برنامه‌ی دوچرخه‌سواری و کوه‌پیمایی بسیار مناسب است.

امامزاده هجده‌تن یک زائرسرا دارد که می‌توان از امکانات آن برای اقامت نیز بهره برد. علاوه بر آن چند اتاق کوچک به عنوان زائرسرا دارد که برای استفاده از آن‌ها از قبل با آقای عطاالله عینی‌زاده هماهنگ نمایید: ۰۹۱۱-۳۰۰۰۱۸۶. اطراف امامزاده مکان‌هایی برای چادر زدن فراهم شده است که در صورت پُر بودن اتاق‌های زائرسرا می‌توانید در آنجا چادر بزنید. بنابراین از قبل در فکر تهیه‌ی چادر باشید. البته فاصله‌ی نزدیک روستا با آمل، امامزاده عبداله آمل و ساحل دریا در محمودآباد، کمی از نگرانی شما برای اقامت شبانه را کاهش می‌دهد.

امامزاده هجده‌تن

یکی از مهارت‌های مورد نیاز در دره‌نوردی، فرود از آبشار است. این فرود با ابزارهای خاص انجام می‌گیرد و نیازمند آشنایی با اصول سنگ‌نوردی، گذراندن دوره‌های آموزشی و تمرین قبلی است. فضای مرطوب آبشار، فشار آب و سرمای داخل دره‌ها، این فرود را مشکل‌تر می‌کند. علاوه بر خطرات احتمالی ناشی از نقص وسایل فنی و عدم مهارت فرد، احتمال طغیان رودخانه، به ویژه درون دره یکی از خطراتی است که در فصول مختلف سال دره‌نوردان را تهدید می‌نماید. مسیرهای دره‌نوردی بسیاری در ایران وجود دارد. دره‌ی رَغَز در استان فارس، دره‌ی سیستان (تفنگ دره) در استان خراسان رضوی، دره‌ی جهان‌نما در استان گلستان و دره‌ی کَمجِل در استان مازندران از مشهورترین این مسیرها هستند.

۶۴ امامزاده عبداله و روستاهای اطراف

- فاصله‌ی امامزاده تا آمل: ۱۱ کیلومتر
- فاصله‌ی امامزاده تا تهران: ۱۵۴ کیلومتر
- سطح برنامه: پیاده‌روی، جنگل‌نوردی سبک، جنگل‌نوردی سنگین، رودخانه‌نوردی، کوه‌پیمایی

مختصات جغرافیایی نقاط مهم

۱ مختصات: ۳۶°۲۶′۳۲″N – ۵۲°۱۸′۰۷″E

۲ مختصات: ۳۶°۲۷′۴۷″N – ۵۲°۱۵′۰۴″E

۳ مختصات: ۳۶°۲۵′۰۲″N – ۵۲°۱۵′۲۰″E

امامزاده این زیارتگاه در یازده کیلومتری جنوب غربی آمل در دامنه‌های سرسبز البرز شمالی قرار دارد. از تهران که به سمت آمل می‌روید، شش کیلومتر مانده به شهر و تقریباً در انتهای جاده‌ی زیبای هراز، یک دوراهی وجود دارد که شما را به سمت آستانه‌ی مبارکه‌ی امامزاده عبداله راهنمایی می‌کند. وارد فرعی که می‌شوید و مسیر بقعه را پیش می‌گیرید، درختان سر به فلک کشیده، که منظم و یک‌دست در کنار یکدیگر ایستاده‌اند، شما را تا رسیدن به امامزاده همراهی می‌کنند. ۱ بدون وسیله‌ی شخصی هم به راحتی می‌توانید به این امامزاده سفر کنید. در خیابان امام خمینی آمل، بین میدان حضرت قائم(عج) و میدان ۱۷ شهریور و نزدیک ترمینال قدیم آمل، ایستگاه خودروهای سواری به مقصد امامزاده عبداله وجود دارد. عصر هر جمعه نیز اتوبوسی از میدان ۱۷ شهریور راهی امامزاده عبداله می‌شود. علاوه بر این، با توجه به فاصله‌ی کوتاه این امامزاده تا آمل، برای رفتن به آنجا از هر کجای آمل نیز می‌توانید تاکسی بگیرید. راه دیگر آن است که تا آمل یا دوراهی امامزاده عبداله در جاده‌ی هراز بیایید و با دفتر تاکسی تلفنی حضرت تماس بگیرید تا شما را به امامزاده برسانند. ۰۱۱-۴۳۱۲۲۲۲۹

روستای انبارده راه ماشین‌روی انبارده در جاده‌ی آمل به چمستان بعد از پل آلشرود به سمت چپ و جهت جنوب جدا می‌شود. ۲ این فرعی که راهی خاکی است، شش کیلومتر طول دارد و از چند روستای کوچک مانند گلانده و علی‌آباد نیز عبور می‌کند تا به انبارده برسد. ۳ برای رسیدن به جاده‌ی آمل - چمستان، راهی آسفالت از جنوب امامزاده عبداله وجود دارد. با این حساب جاده‌ی ماشین‌رو از امامزاده عبداله تا این روستا، پانزده کیلومتر طول دارد.

اطراف امامزاده را مغازه‌هایی شبیه تمامی بازارهای مراکز زیارتی فراگرفته‌اند که فعالیت عمده‌ی آن‌ها فروش سوغاتی‌های محلی است. ساختمان اصلی امامزاده با معماری بسیار زیبا در سال ۱۳۴۲ بنا گردیده است. در داخل حرم و بر روی مقبره، ضریح زیبایی از طلا و نقره قرار دارد که به وسیله‌ی هنرمندان اصفهانی ساخته شده است. از دیگر آثار قدیمی می‌توان آستانه، حوض شفا، مرقد بی‌بی فاطمه و سقاخانه را نام برد[۱]. برای زائران نیز اماکن اقامتی، پارک، بازار و واحدهای پذیرایی ایجاد گردیده است. این زیارتگاه مشهور هر ساله میزبان هزاران نفر از میهمانان سراسر کشور است.

---

۱. ستوده، منوچهر؛ از آستارا تا استارباد، جلد چهارم، بخش اول، ص ۱۱۵.

امام‌زاده عبداله

روستای کوچک انبارده در پنج کیلومتری غرب امام‌زاده عبداله با دو آب‌بند کوچک و امام‌زاده‌ای به نام امام‌زاده قاسم، گزینه‌ی دیگری برای پیاده‌روی است. از امام‌زاده عبداله به راحتی می‌توانید به صورت پیاده به این روستا بروید و دو روستای کوچک دیگر نزدیک به آن یعنی فولادکلا و علی‌آباد را نیز ببینید. با پرس‌وجویی ساده از اهالی بومی می‌توانید مسیر را انتخاب کنید. البته در راه باید از رودخانه‌ی زنگدره، که شرق روستای انبارده و چسبیده به آن و رودخانه‌ی آلشرود که در ابتدای مسیر قرار دارد، بگذرید. در حین عبور از رودخانه‌ی آلشرود، جوانب احتیاط را به ویژه در فصل پر آبی، رعایت کنید.

هر کدام از دو رودخانه‌ی زنگدره یا آلشرود را که به سمت جنوب و خلاف جهت حرکت آب ادامه دهید، وارد محیط جنگلی شده و به سرچشمه و ارتفاعاتی که حوزه‌ی آبریز آن‌ها را تشکیل می‌دهند، نزدیک می‌شوید. البته اگر رودخانه‌ی زنگدره را که چسبیده به روستاست انتخاب کنید، زودتر وارد جنگل می‌شوید. حرکت در این مسیرها تا حدودی می‌تواند حس ماجراجویی شما را تحریک کند.

امام‌زاده عبداله زائرسرایی با اتاق‌های متعدد و سرویس بهداشتی دارد که در تمام طول سال می‌توانید از آن استفاده کنید. تعداد اتاق‌های معمولی زائرسرا حدود دویست باب است. تعداد سوئیت‌های زائرسرا هم به چهل می‌رسد که دارای امکاناتی از قبیل یخچال، تلویزیون، گاز و پتو می‌باشند. بنابراین در هیچ موقع از سال برای اجاره‌ی اتاق در این زائرسرا

دچار مشکل نمی‌شوید. در اطراف امامزاده نیز مکان‌هایی برای برپایی چادرهای مسافرتی وجود دارد که می‌توانید چادر بزنید. کنار آب‌بند روستای انبارده نیز محل مناسبی برای برپایی چادر است.

- در صورتی که قصد اقامت در زائرسرای امامزاده عبداله را دارید، از قبل با متولی امامزاده و یا با اداره‌ی اوقاف و امور خیریه‌ی شهرستان آمل هماهنگ نمایید. شماره‌ی دفتر امامزاده عبداله: آقای مقتدایی ۰۱۱-۴۳۱۲۲۱۱۶
- اگر قصد برپایی چادر در روستای انبارده را دارید، ضمن رعایت اصول ایمنی، مکان مناسبی را انتخاب کنید و از قبل دهیار یا اهالی شورا، یا چند تن از افراد مورد اعتماد در روستا را از اقدام خود باخبر سازید.
- برای عبور از رودخانه، حداقل طناب انفرادی و کارابین پیچ به همراه داشته باشید و از راهنمایی یک فرد مجرب استفاده نمایید. با توجه به جنگلی بودن محیط، رودخانه راهنمای شماست؛ بنابراین از آن فاصله نگیرید.

۶۵ امامزاده عالی کیاسلطان و روستای سنگ‌درگاه

- فاصله‌ی سنگ‌درگاه تا آمل: ۲۵ کیلومتر
- فاصله‌ی سنگ‌درگاه تا تهران: ۱۶۸ کیلومتر
- سطح برنامه: جنگل‌نوردی سبک، جنگل‌نوردی سنگین، کوه‌پیمایی، دوچرخه‌سواری

مختصات جغرافیایی نقاط مهم

۱ مختصات: 36°24′07″N – 52°18′15″E
۲ مختصات: 36°23′32″N – 52°18′21″E
۳ مختصات: 36°22′08″N – 52°18′33″E
۴ مختصات: 36°21′37″N – 52°18′41″E
۵ مختصات: 36°20′49″N – 52°15′25″E

همان‌گونه که در بخش مسیر دسترسی به امامزاده عبداله در صفحات پیشین اشاره شد، خود را به محدوده‌ی امامزاده عبداله برسانید و وارد کمربندی چمستان شوید. در همان اوایل کمربندی سمت چپ جاده، یک راه فرعی خاکی وجود دارد که به خیابان سنگ‌درگاه معروف است. ۱ تابلوی حسینیه‌ی سنگ‌درگاه و یک منبع آب بزرگ با رنگ آبی در ابتدای این خروجی نمایان است. اطراف این جاده را شالیزارهای زیبا احاطه کرده‌اند. حدود یک کیلومتر که در این فرعی پیش رفتید، به دوراهی دیگری می‌رسید ۲ که تابلوی سمت چپ جهت امامزاده را با مسافت پنج کیلومتر و تابلوی سمت راست روستای سنگ‌درگاه را با مسافت سیزده کیلومتر نشان می‌دهد.

اگر وسیله‌ی شخصی ندارید طبق توضیحات ارائه شده در قسمت چگونه برویم امامزاده عبداله، تا امامزاده عبداله بروید. از آنجا می‌توانید با خودروهای تاکسی تلفنی حضرت، خود را به این دو مقصد برسانید.

تاکسی تلفنی حضرت ☎ ۴۳۱۲۲۲۲۹-۰۱۱

مسیر سنگ‌درگاه

امامزاده عالی‌کیاسلطان ۳ و چند بنای اطراف آن بر روی یک یال جنگلی واقع شده‌اند که این یال در جهت جنوب ادامه دارد و بعد از رسیدن به خط لوله‌ی گاز و دکل برق ۴ که کاملاً مشخص است، کماکان ادامه یافته و ارتفاع می‌گیرد و در نهایت تا ارتفاعات غربی روستای رزکه و

منطقه‌ی کلرد پیش می‌رود. اگر قصد پیمایش جنگل را داشته و راهنمای محلی به همراه دارید، می‌توانید از این مسیر استفاده کنید. از امام‌زاده به سمت روستای رزکه یک راه خانگی وجود دارد که برای دوچرخه‌سواری نیز مناسب است. به دکل‌ها که رسیدید، با حرکت در جاده‌ی خاکی که در آن قرار دارید، عرض مسیر دکل را قطع کرده و مسیر خاکی را ادامه دهید. این مسیر خاکی با امتداد در جهت جنوب و انحراف به جهت شرق، در نهایت بعد از چهارده کیلومتر به روستای رزکه می‌رسد. سمت راست امام‌زاده، رودخانه‌ای واقع است که به سمت جنوب جریان دارد و برای علاقه‌مندان به پیمایش طول رودخانه، گزینه‌ی مناسبی به نظر می‌رسد.

امام‌زاده عالی‌کیاسلطان

روستای کوچک سنگ درگاه ۵ امکانات خاصی ندارد. اطراف آن را جنگل احاطه کرده است و مسیر عبور دکل برق نیز از جنوب آن می‌گذرد. آبشار سنگ درگاه نیز در اطراف این روستا قرار دارد که با پرس‌وجو از اهالی روستا به راحتی می‌توانید آن را پیدا کنید. از روستا تا معدن را می‌توانید با وسیله‌ی نقلیه طی کنید. از معدن به بعد کم‌تر از پانصد متر با آبشار فاصله دارید. این آبشار در نوع خود زیبا و پرآب است و در ناحیه‌ی سرسبزی قرار دارد. اگر اهل کار فنی هستید، این آبشار پنج فرود زیبا و هیجانی دارد. آبشار ماهان نیز که در اطراف روستای سنگ‌درگاه قرار دارد، مسیر دسترسی سختی داشته و یک فرود هشت متری دارد. یکی دیگر از آبشارهای این منطقه، آبشار کتله‌گردن است. این آبشار از چند رشته آبشار پشت سر هم تشکیل شده که برای انجام تمرین فرود از آبشار مناسب است. برای اجرای برنامه در این آبشارها می‌توانید با این شماره تماس بگیرید: آقای مهدی عبدی ۰۹۱۱-۲۲۰۸۱۵۴

یکی دیگر از مسیرهای زیبا اما پرشیب اطراف این روستا مسیر سنگ درگاه به مرکادره است که برای گروه‌های کوه‌نوردی حدود پنج ساعت زمان می‌برد. بیشتر راه پاکوب است، ولی اگر قبلاً این مسیر را نرفته‌اید، حتماً با راهنما همراه شوید. راهنمای مجرب را می‌توانید از طریق گروه‌های کوه‌نوردی عنوان‌شده در ضمیمه‌ی انتهایی کتاب بیابید. برنامه‌ی پیاده‌روی امامزاده عبداله تا روستای سنگ درگاه از مسیر جاده‌ی ماشین‌رو، یکی دیگر از پیشنهادات است.
پیمایش جنگل سنگ درگاه به روستای گزناسرا، در جهت جنوبی سنگ درگاه ادامه می‌یابد و تقریبا سیزده کیلومتر مسافت دارد.

امامزاده عالی‌کیاسلطان سه اتاق به عنوان زائرسرا و یک حسینیه‌ی بزرگ دارد. پتو و امکانات مختصر دیگری مانند ظروف آشپزی نیز در زائرسرا وجود دارد. سرویس بهداشتی تمیز و موتور برق که معمولاً تا ساعت ۲۴ روشن است از امکانات دیگر این امامزاده می‌باشد. برای هماهنگی اقامت با آقای اسکویی، متولی امامزاده هماهنگ نمایید: ۰۹۱۱-۹۰۲۰۵۸۴. در صورت پر بودن زائرسرا، با توجه به نزدیکی مکانی امامزاده عالی‌کیاسلطان به امامزاده عبداله و شهرستان آمل، مشکلی برای اقامت نخواهید داشت.

اما در مورد روستای سنگ درگاه شاید برنامه‌ریزی یک‌روزه مناسب نبوده و وقت شما برای گشت‌وگذار کافی نباشد. حسینیه‌ی سنگ درگاه مکان خوبی برای اقامت است، البته باید کیسه‌خواب یا پتو به همراه داشته باشید. در هر صورت به همراه داشتن چادر برای اقامت شبانه شرط عقل است، به ویژه اگر تا روستا را با وسیله‌ی نقلیه بروید. آقای قلی‌پور، متولی حسینیه است که می‌توانید برای اقامت شبانه با ایشان هماهنگ نمایید.

زائرسرای امامزاده

حسینیه‌ی سنگ‌درگاه

■ برای دوچرخه‌سواری در این مسیر با توجه به شیب رو به بالای آن، بهتر است دوچرخه‌ی خود را با وسیله‌ی نقلیه مناسب تا روستای سنگ درگاه ببرید و بعد از گشت‌وگذار در آنجا، مسیر برگشت را در یک جاده‌ی جنگلی زیبا رکاب بزنید.

■ مسیر چهارده کیلومتری امامزاده عالی‌کیاسلطان تا روستای رزکه نیز با وجود اینکه هشت کیلومتر آن، سربالایی ملایمی دارد، مسیر مناسبی برای دوچرخه‌سواری است، البته در صورتی که تجربه‌ی کافی برای دوچرخه‌سواری را داشته باشید.

■ شماره‌ی تماس‌های برخی از گروه‌های کوه‌نوردی استان مازندران، به ویژه شهرستان آمل در ضمائم انتهایی کتاب آمده است. می‌توانید از آن‌ها به عنوان راهنما کمک بگیرید.

■ برای اقامت در حسینیه‌ها یا بناهای مذهبی در روستاها، باید خیلی محتاطانه عمل کنید. نخست حتماً با متولی، دهیار، اعضای شورای اسلامی یا بزرگان روستا هماهنگ نمایید و آن‌ها را در جریان قرار دهید. اگر در نزدیکی محل اطراق، پایگاه، کانکس یا اداره‌ی مربوط به نهادهای رسمی مانند نیروی انتظامی، سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری، اداره‌ی اوقاف و امور خیریه و سازمان حفاظت از محیط زیست وجود دارد، حتماً آن‌ها را مطلع نمایید. نکته‌ی بعد اینکه شرایط و ضوابط جامعه‌ی محلی را رعایت نموده و سروصدا نکنید. با لباس تمیز وارد محل شوید. هنگام خروج همه جا را تمیز و مرتب نمایید. به عقاید، آداب و رسوم اهالی نیز احترام بگذارید.

وجه تسمیه

گرچه روی تابلوی نصب شده بر سر دوراهی این روستا، نام «سنگ‌درگاه» نوشــته شده‌است، اما محلی‌ها آن را «سنگ‌درکا» تلفظ می‌کنند. در زبان مازنی، «درکا» به معنای رودخانه است. به عقیده‌ی برخی با توجه به وجود معدن ذغال‌سنگ در این منطقه، وجود کلمه‌ی سنگ در نام روستا، بی‌ارتباط با این موضوع نیست.

پیوست‌ها

فهرست موضوعی جاذبه‌های گردشگری

غـــار

آبشار

قله و کوهپایه

امامزاده

مسیرهای جیپ‌رو

نام مسیر	شماره‌ی جاذبه در کتاب
ارجمند به ساهون	۳۲
ایرا به دَشت لار	۶
پردمه به نشل	۴۶
پنجاب به اندوار و پنجاب به مریجان	۵۱
تینه	۴۵
دشت وزارو	۱۸
دشت وزارو به دیوآسیاب و لار به دیوآسیاب	۲۰
رزکه به عالی‌کیاسلطان	۶۳
رزکه به قلعه‌ی فرنگیس	۶۳
رزن به گزناسرا	۵۶
ساهون به انجیری	۳۲
سد لار به دشت لار	۶
سنگ درگاه	۶۵
سیاه‌بیشه به اندوار	۵۱
فیل‌بند به شیخ‌موسی به بندپی	۵۸
کرف	۴۸
کلرد	۶۰
کهرود به کیان	۴۹
گزانه به معدن به فیره	۳۵
منظریه به لار	۱۶
نارنجستان به بلیران	۶۱
نِشِل به بندپی	۴۷
نِشِل به پنجاب، نِشِل به سیاه‌بیشه	۴۷
هراز به کمربن به گزناسرا	۵۶

پیمایش رودخانه

اماکن تاریخی

جنگل‌نوردی

دوچرخه‌سواری

فهرست آثار ملی در محدوده‌ی جاده‌ی هراز*

نام اثر	نشانی	شماره‌ی ثبت / تاریخ ثبت	قدمت	شماره‌ی جاذبه در کتاب
امامزاده سلطان مطهر	دماوند، شمال غربی شهر بومهن	۱۰۹۲ ۱۳۵۴/۰۴/۰۱	قرن ۹ هـ. ق	۴
دژ گل‌خندان	دماوند، روستای گل‌خندان	۲۸۸۸ ۱۳۷۹/۰۹/۰۵	ساسانی	۴
امامزاده محمد تقی	دماوند، شهر رودهن	۸۶۸۳ ۱۳۸۲/۰۳/۱۰	قرن ۷ و ۸ هـ. ق	۵
پل فیروزکوه	دماوند، بخش رودهن	۹۱۰۱ ۱۳۸۲/۰۳/۱۰	پهلوی اول	۵
پل تاریخی نمیر (زنجیر)	دماوند، جاده‌ی تهران به فیروزکوه، بخش رودهن	۱۰۴۱۶ ۱۳۸۲/۰۷/۰۱	صفویه	۵
کاروان‌سرای شاه‌عباسی	شمیرانات، دشت لار، ضلع شرق چشمه‌ی دوبرار	۱۰۳۵۷ ۱۳۸۲/۰۷/۰۱	صفویه	۶
امامزاده نقارخانه دشت لار	شمیرانات، دشت لار، بالاتر از کاروان‌سرای شاه عباسی، چشمه‌ی دوبرار	۱۰۳۵۸ ۱۳۸۲/۰۷/۰۱	قرون اولیه اسلامی ـ قرن ۹ و ۱۰ هـ. ق	۶
تپه‌ی باستانی تنگ سفیدآب	آمل، دشت لار، ضلع شرقی رودخانه‌ی سفیدآب، شرق قلعه‌ی کوچک	۱۰۳۵۵ ۱۳۸۲/۰۷/۰۱	پیش از اسلام ـ صفویه	۶
قلعه‌ی آرودشت لار	آمل، دشت لار، غرب رودخانه‌ی سفیدآب، یال کوه به میان دره	۱۰۳۵۶ ۱۳۸۲/۰۷/۰۱	قبل از اسلام ـ قرن ۸ و ۹ هـ. ق	۶
رباط سنگی آبشار اول	آمل، دشت لار، نزدیک امامزاده نقارخانه	۱۰۳۶۰ ۱۳۸۲/۰۷/۰۱	صفویه	۶
رباط سنگی آبشار دوم	آمل، دشت لار، سمت چپ امامزاده نقارخانه	۱۰۳۶۱ ۱۳۸۲/۰۷/۰۱	صفویه	۶
هتل روستای آبعلی	شهر آبعلی	۹۴۸۲ ۱۳۸۲/۰۵/۱۴	پهلوی	۷
خانه‌ی تاریخی مبارک‌آباد	دماوند، شهر آبعلی، روستای مبارک‌آباد	۲۱۲۵۰ ۱۳۸۶/۱۱/۲۴	پهلوی اول	۷
امامزاده صالح	دماوند، دهستان آبعلی، روستای مبارک‌آباد	۸۶۸۶ ۱۳۸۲/۰۳/۱۰	قرن ۸ و ۹ هـ. ق	۹
امامزاده حمزه	شهر آبعلی، مبارک‌آباد	۸۵۱۳ ۱۳۸۲/۰۲/۰۹	قرن ۵ و ۶ هـ. ق	۱۰

* این فهرست از کتاب‌ها و منابع مختلف استخراج شده است.

نام اثر	نشانی	شماره‌ی ثبت تاریخ ثبت	قدمت	شماره‌ی جاذبه در کتاب
امامزاده دوبرار (هادی و حارث)	دماوند، روستای مشا	۸۶۸۸ ۱۳۸۲/۰۳/۱۰	قرن ۶ و ۷ هـ. ق	۱۳
امامزاده هاشم	دماوند، بخش مرکزی، بعد از شهر آبعلی	۶۱۷ ۱۳۴۵/۱۲/۲۳	صفویه	۱۴
کاروان‌سرای گمبوج	آمل، بخش لاریجان، منطقه‌ی پلور، گردنه‌ی امامزاده هاشم	۱۱۳۱۴ ۱۳۸۳/۱۱/۱۰	قاجاریه	۱۴
امامزاده محمدطاهر	آمل، بخش لاریجان، روستای رینه	۹۳۵۵ ۱۳۸۲/۰۵/۰۷	قرن ۸ و ۹ هـ. ق	۱۷
بقعه‌ی درویش ابراهیم یقین	فیروزکوه، بخش ارجمند، جنوب روستای نجفدر	۴۴۰۷ ۱۳۸۰/۰۹/۰۵	قرن ۶ و ۷ هـ. ق	۲۵
امامزاده جعفر نجفدر	فیروزکوه، بخش ارجمند، روستای نجفدر	۶۳۳۵ ۱۳۸۱/۰۷/۰۷	قرن ۷ و ۸ هـ. ق	۲۵
حمام قدیمی روستای زرمان	فیروزکوه، بخش ارجمند، روستای زرمان	۶۳۳۸ ۱۳۸۱/۰۷/۰۷	قاجاریه	۲۵
امامزاده سلطان محمدرضا	فیروزکوه، بخش ارجمند، مرکز روستای زرمان	۶۳۴۵ ۱۳۸۱/۰۷/۰۷	قرن ۷ و ۸ هـ. ق	۲۵
حمام شاه‌عباسی	آمل، بخش لاریجان، روستای آب‌گرم	۹۳۴۹ ۱۳۸۲/۰۵/۰۷	قرن ۹ هـ. ق	۳۴
خانه‌ی نادری	آمل، بخش لاریجان، روستای گرنا	۲۹۹۹۱ ۱۳۸۹/۰۹/۱۰	قاجاریه	۳۴
بقعه‌ی محمد قریشی گزنک	آمل، بخش لاریجان، روستای گزنک	۸۸۱۰ ۱۳۸۲/۰۳/۱۰	قاجاریه	۳۵
برج گنبدسی شاهاندشت	آمل، بخش لاریجان، روستای شاهاندشت	۹۳۵۶ ۱۳۸۲/۰۵/۰۷	پیش از اسلام	۳۶
تکیه‌ی واعظ جلالی شاهاندشت	آمل، بخش لاریجان، روستای شاهاندشت	۹۳۵۴ ۱۳۸۲/۰۵/۰۷	قاجاریه	۳۶
قلعه‌ی مَلِک‌بهمن	آمل، بخش لاریجان، روستای شاهدشت	۲۷۷۸ ۱۳۷۹/۰۵/۱۹	صفویه	۳۷
امامزاده روح‌اله	آمل، بخش لاریجان، روستای دینان	۹۳۵۸ ۱۳۸۲/۰۵/۰۷	قرن ۹ هـ. ق	۳۹
امامزاده ابراهیم دینان	آمل، بخش لاریجان، روستای دینان	۹۳۵۳ ۱۳۸۲/۰۵/۰۷	قرن ۹ هـ. ق	۳۹
امامزاده عبداله وانا	آمل، بخش لاریجان، روستای وانا	۹۳۵۹ ۱۳۸۲/۰۵/۰۷	قرن ۸ و ۹ هـ. ق	۳۹
نقش برجسته‌ی شکل شاه	آمل، بخش لاریجان جاده‌ی هراز، ضلع غربی تونل وانا	۶۲۷۲ ۱۳۸۱/۰۷/۰۷	قاجاریه	۴۳

نام اثر	نشانی	شماره‌ی ثبت / تاریخ ثبت	قدمت	شماره‌ی جاذبه در کتاب
پل باستانی بندبریده	آمل، بخش لاریجان جاده‌ی هراز، ضلع غربی تونل وانا	۳۰۷۴۸ ۱۳۹۰/۱۰/۰۸	قرن ۸ و ۹ هـ. ق	۴۳
امامزاده شهاب‌الدین دلا	آمل، بخش لاریجان، روستای حاجی دلا	۳۰۳۱۲ ۱۳۹۰/۰۳/۲۴	پهلوی	۴۸
امامزاده جوانمرد حمزه	آمل، بخش لاریجان، روستای کهرود	۹۳۵۷ ۱۳۸۲/۰۵/۰۷	قرن ۸ و ۹ هـ. ق	۴۹
تکیه‌ی تاکر نور	نور، بخش بلده، روستای تاکر	۲۷۵۵ ۱۳۷۹/۰۴/۲۲	قاجاریه	۵۲
مجموعه‌ی تاریخی نُج (تکیه/ مسجد)	نور، بخش بلده، روستای نج	۹۹۴۵ ۱۳۸۲/۰۶/۱۱	قاجاریه	۵۲
خانه‌ی خان‌باباخان	نور، شهر بلده	۱۸۶۹۷ ۱۳۸۵/۱۲/۲۸	قاجاریه	۵۲
قلعه‌ی پولاد	نور، بخش بلده، شهر بلده	۲۰۶۶۴ ۱۳۸۶/۱۱/۰۹	سلجوقی	۵۲
قنات نُج	نور، بخش بلده، روستای نج	۲۰۶۷۸ ۱۳۸۶/۱۱/۰۹	قاجاریه	۵۲
مسجدالرسول	نور، بخش بلده، روستای یوش	۲۰۶۸۰ ۱۳۸۶/۱۱/۰۹	قاجاریه	۵۲
کیجا پل	نور، بخش بلده، روستای ولاشد	۲۰۶۸۱ ۱۳۸۶/۱۱/۰۹	قاجاریه	۵۲
مسجد جامع مرج	نور، بخش بلده، روستای مرج	۲۰۶۸۳ ۱۳۸۶/۱۱/۰۹	قاجاریه	۵۲
مسجد بازار یالرود	نور، بخش بلده، روستای یالرود	۲۰۶۸۴ ۱۳۸۶/۱۱/۰۹	قاجاریه	۵۲
مسجد جامع یالرود	نور، بخش بلده، روستای یالرود	۲۱۵۶۳ ۱۳۸۶/۱۲/۰۷	صفویه ـ قاجاریه	۵۲
مقبره‌ی سلاطین استندار یالرود	نور، بخش بلده، روستای یالرود	۲۱۵۶۴ ۱۳۸۶/۱۲/۰۷	قرن ۸ و ۹ هـ. ق	۵۲
بنای صالح یالرود	نور، بخش بلده، روستای یالرود	۲۱۹۵۱ ۱۳۸۶/۱۲/۲۶	صفویه	۵۲
بنای محمد نُج	نور، بخش بلده، روستای نج	۲۱۹۵۹ ۱۳۸۶/۱۲/۲۶	قرن ۸ و ۹ هـ. ق	۵۲
بنای عبداله نُج	نور، بخش بلده، روستای نج	۲۱۹۴۹ ۱۳۸۶/۱۲/۲۶	قاجاریه	۵۲
مسجد جامع نُج	نور، بخش بلده، روستای نج	۲۲۰۲۸ ۱۳۸۶/۱۲/۲۶	قاجاریه	۵۲

نام اثر	نشانی	شماره‌ی ثبت تاریخ ثبت	قدمت	شماره‌ی جاذبه در کتاب
بنای حسن مرچ	نور، بخش بلده، روستای مرچ	۲۱۹۵۸ ۱۳۸۶/۱۲/۲۶	قرن ۸ و ۹هـ. ق	۵۲
بنای محمد مرچ	نور، بخش بلده، روستای مرچ	۲۱۹۵۲ ۱۳۸۶/۱۲/۲۶	قرن ۸ و ۹ هـ. ق	۵۲
بنای طاهر حطر	نور، بخش بلده، روستای حطر	۲۱۹۵۳ ۱۳۸۶/۱۲/۲۶	صفویه	۵۲
بنای جفت برار	نور، بخش بلده، روستای یوش	۲۱۹۵۶ ۱۳۸۶/۱۲/۲۶	قرن ۸ و ۹ هـ. ق	۵۲
ریکا پل	نور، بخش بلده، روستای ولاشد	۲۲۰۲۷ ۱۳۸۶/۱۲/۲۶	قاجاریه	۵۲
مسجد جامع بلده	نور، بخش بلده، شهر بلده، کنار مقبره‌ی شیخ سلطان احمد	۲۲۰۳۰ ۱۳۸۶/۱۲/۲۶	قاجاریه	۵۲
مقبره‌ی سلاطین استندار	نور، بخش بلده، روستای کمرود	۲۲۰۳۲ ۱۳۸۶/۱۲/۲۶	قرن ۸ و ۹ هـ. ق	۵۲
حوزه‌ی علمیه	نور، بخش بلده، شهر بلده	۲۲۰۳۴ ۱۳۸۶/۱۲/۲۶	قاجاریه	۵۲
مقبره‌ی شیخ احمد بلده	نور، بخش بلده، شهر بلده	۲۲۰۳۵ ۱۳۸۶/۱۲/۲۶	قرن ۸ و ۹ هـ. ق	۵۲
خانه‌ی حاج میرزا	نور، بخش بلده، روستای نج	۲۳۹۰۳ ۱۳۸۷/۰۹/۱۸	قاجاریه	۵۲
خانه‌ی منتظم لشکر	نور، بخش بلده، روستای نج	۲۳۹۰۴ ۱۳۸۷/۰۹/۱۸	قاجاریه	۵۲
خانه‌ی نیما یوشیج	نور، بخش بلده، روستای یوش	۱۸۰۲ ۱۳۷۵/۰۹/۱۹	قاجاریه	۵۳
مقبره‌ی کیاداوود یوش	نور، بخش بلده، روستای یوش	۲۰۶۸۵ ۱۳۸۶/۱۱/۰۹	قرن ۸ تا ۹ هـ. ق	۵۳
مسجد علی	نور، بخش بلده، روستای یوش	۲۲۰۲۶ ۱۳۸۶/۱۲/۲۶	قاجاریه	۵۳
مسجد رقیه	نور، بخش بلده، روستای یوش	۲۲۰۲۹ ۱۳۸۶/۱۲/۲۶	قاجاریه	۵۳
حمام قدیمی یوش	نور، بخش بلده، روستای یوش	۲۲۰۳۳ ۱۳۸۶/۱۲/۲۶	قاجاریه	۵۳
خانه‌ی قاجاری سنگچال	آمل، بخش امامزاده عبداله، روستای سنگچال	۳۰۷۴۴ ۱۳۹۰/۱۰/۰۸	قاجاریه	۵۸

فهرست گروه‌های کوه‌نوردی آمل

نام گروه	سرپرست	مسئول روابط عمومی
دوبرار لاسم	زمان شکری ۰۹۱۱-۱۲۵۸۳۶۹	علی عبدی ۰۹۱۱-۲۲۰۰۰۴۱
بهکوش	سیدمحمود به‌گزین ۰۹۱۱-۲۲۱۸۹۱۶	ایمان حسینی ۰۹۱۱-۹۲۰۵۲۹۶
نیشا	نورعلی محمودی ۰۹۱۱-۱۰۰۸۵۸۰	محسن طیبی ۰۹۱۱-۳۲۷۲۳۵۰
موسسه‌ی ورزشی سپهر الوند آمل (گردشگری -کوه‌نوردی)	علی اصغر دریانی ۰۹۳۵-۸۲۳۱۴۸۴	۰۹۱۱-۱۱۴۳۴۰۶ ۰۱۱-۴۴۱۵۱۳۸۵
البرز آمل	مهدی مِسچی ۰۹۱۱-۹۱۲۴۸۳۷	محمدرضا هاشم‌پناه ۰۹۱۱-۱۲۷۰۱۴۲
باشگاه دماوند آمل	اسفندیار کرمی ۰۹۱۱-۱۲۵۰۳۴۱	۰۹۳۰-۱۲۵۰۳۴۱
دماوند آمل	مسلم داداش‌نیا عمران ۰۹۱۱-۳۲۱۵۸۹۰	محبوبه داداش‌نیا عمران ۰۹۱۱-۹۱۷۲۴۴۸
هراز	مسعود مظلوم (پیمان) ۰۹۳۵-۹۲۴۰۳۸۹	آقای رضا ولی‌پور ۰۹۱۱-۳۲۰۷۸۸۹ ۰۹۳۸-۳۲۰۷۸۸۹
ناظَر	امیر حسین اسماعیلی ۰۹۱۲-۳۳۴۹۲۲۳	محمد اسماعیلی ۰۹۱۲-۴۱۴۹۲۲۳
شقایق آمل		میثم اسلامیان ۰۹۱۱-۱۲۵۹۶۰۱
طبرستان جوان بابل	غلام‌حسن لقایی ۰۹۱۲-۱۸۸۸۳۴۸	۰۹۳۸-۴۶۴۵۴۵۴
اورست آمل	حسن خلیلی ۰۹۱۲-۸۹۸۱۰۲۷ ۰۹۳۸-۱۱۰۹۴۴۶	سیدمرتضی ساداتی ۰۹۳۶-۷۷۱۱۳۴۰
آرش کماندار (کانون مهندسین آمل)	محمد نعمتی ۰۹۱۱-۲۲۰۹۴۰۷	غلام‌حسن کاردُر ۰۹۱۱-۱۲۵۱۷۷۲

نام گروه	سرپرست	مسئول روابط عمومی
اسپه‌رِز	علی فیاض ۰۹۱۱-۳۲۳۲۹۰۳	
بهمن آمل	محمد یوسفی مقدم ۰۹۱۱-۱۲۷۳۴۵۵	ابوالحسن مرشدپور ۰۹۱۱-۱۲۷۸۰۵۴
آلاله کوهستان	محمدعلی فلاح ۰۹۱۱-۳۰۰۶۴۴۹	مهران حسن‌زاده ۰۹۱۱-۱۲۷۱۵۱۳
تخت فریدون	نوراله روئین‌تن ۰۹۱۱-۱۱۱۱۷۳۶	قدرت فدوی ۰۹۱۱-۳۱۱۰۹۴۷
هیأت کوه‌نوردی محمودآباد	حجت‌اله رحیمی ۰۹۱۱-۹۱۷۴۱۶۴	سهیلا جعفری ۰۹۳۳-۸۳۵۲۷۳۵
اسپاد	جواد احمدی ۰۹۱۱-۱۲۵۶۱۰۶	عزت علی‌زاده ۰۹۱۱-۷۴۱۵۹۲۴
سنگ‌نوردی آپ (UP)	امین خورشیدسوار ۰۹۱۱-۲۲۵۱۳۳۵	داریوش اکبری ۰۹۳۷-۲۲۶۱۱۱۶
سیمرغ	عبدالمجید محمدی ۰۹۱۱-۳۲۰۶۶۲۰	ذات‌اله بناگر ۰۹۱۱-۹۰۲۲۹۴۲
شهریار	رحمت‌اله طلوعی ۰۹۱۱-۱۲۷۵۱۳۸	اسماعیل شفیعی ۰۹۱۱-۷۱۷۱۸۳۷
شیدا	فرح حیدرزاده نِشِلی ۰۹۱۱-۹۱۷۷۴۳۸	
کوه‌وَش	محمود درخشان ۰۹۱۱-۹۱۴۹۴۵۸	موسی محمدحسین‌پور ۰۹۱۱-۱۰۰۰۹۶۳
لِرا	حسین طریقی ۰۹۱۱-۱۲۱۳۶۲۸	
ماهان	حبیب‌اله گیلانی ۰۹۱۱-۲۱۴۳۸۳۴	علی یحیی‌پور ۰۹۱۱-۹۱۷۹۱۰۹
ماهور	امیرحسن احسانی ۰۹۱۱-۱۲۷۰۹۰۵	لاله قادی ۰۹۱۱-۱۰۰۱۰۷۴

هیات کوه‌نوردی شهرستان آمل

رئیس هیات قدرت‌اله رجایی

نشانی آمل، خیابان طالب آملی، طبقه‌ی فوقانی، اداره‌ی ورزش و جوانان

همراه ۰۹۱۱-۹۱۹۳۶۳۹

تلفن ۰۱۱-۴۴۲۹۳۴۱۹

فکس ۰۱۱-۴۴۲۹۵۵۸۸

واحدهـای پذیرایی بین راهـی جاده‌ی هراز

کیلومترها بر حسـب توضیح ارائه‌شـده در راهنمای استفاده از کتاب بوده و مبدأ آن از تهران به سمت آمل است.

نام	نشانی	شماره‌ی تماس پیش‌شماره: ۰۱۱
	منطقه‌ی آبعلی **هزاردشت، پیست آبعلی، امامزاده هاشم، قلعه‌دختر | از کیلومتر ۳۷ تا ۵۳ تهران به آمل**	
نمونه‌ی آبعلی	منطقه‌ی آبعلی، نرسیده به امامزاده حمزه، ورودی شهرک هزاردشت	۰۹۱۲-۱۰۰۵۷۷۶
رستوران مرمر	منطقه‌ی آبعلی، نرسیده به امامزاده حمزه، ورودی هزاردشت	۰۹۱۲-۴۰۴۰۹۱۲
رستوران نمونه مرمر	منطقه‌ی آبعلی، نرسیده به امامزاده حمزه، ورودی هزاردشت	۰۹۱۲-۸۲۴۲۸۷۵
چلوکبابی گلستان	کیلومتـر ۳۸، منطقه‌ی آبعلـی، امامزاده حمزه	۰۹۱۲-۶۰۸۱۴۷۳
رستوران ترنج	آبعلـی، ۷۰۰ متر قبل از پیسـت اسـکی آبعلی	۰۹۱۲-۱۲۷۰۷۱۶
	منطقه‌ی پلور **از منظریه تا دوراهی لاسم - | از کیلومتر ۵۷ تا ۶۳ تهران به آمل**	
رستوران آدم و حوا	کیلومتـر ۵۷، منطقه‌ی منظریـه‌ی پلور، روبه‌روی آب‌معدنی پلور	۰۹۱۲-۳۱۲۱۱۹۴ ۴۳۳۴۲۵۱۳
رستوران قصر پلور	کیلومتـر ۵۷، منطقه‌ی منظریـه‌ی پلور، روبه‌روی آب‌معدنی پلور	۰۹۱۱-۳۱۲۸۱۴۴ ۴۳۳۴۲۷۶۸
چلوکبابی منظریه	کیلومتر ۵۸، منطقه‌ی منظریه‌ی پلور	۰۹۱۱-۳۲۵۹۸۶۲ ۴۳۳۴۲۱۶۱
چلوکبابی ولیعصر	کیلومتر ۶۰، منطقه‌ی پلور	۰۹۱۲-۳۸۴۲۸۳۱ ۴۳۳۴۲۳۱۴
چلوکبابی پدرسالار	کیلومتر ۶۰، منطقه‌ی پلور	۰۹۱۲-۳۳۳۲۷۹۱ ۴۳۳۴۲۳۸۴
چلوکبابی قزل‌آلا	کیلومتر ۶۰، منطقه‌ی پلور	۰۹۱۲-۱۴۹۰۶۵۸ ۴۳۳۴۲۳۲۸

نام	نشانی	شماره‌ی تماس پیش‌شماره: ۰۱۱
طباخی حاج حسین	کیلومتر ۶۰، منطقه‌ی پلور	۰۹۱۲-۲۰۷۸۶۵۶ ۴۳۳۴۲۱۲۹
کافه‌ی کوهستان پلور	کیلومتر ۶۰، منطقه‌ی پلور	۰۹۱۲-۳۲۵۱۹۴۴ ۰۹۳۶-۳۰۵۱۹۴۴ ۴۳۳۴۲۳۸۰
چلوکبابی قلّه	کیلومتر ۶۰، منطقه‌ی پلور	۰۹۱۱-۱۱۴۱۹۰۳ ۴۳۳۴۲۲۳۶
کبابی عمو نصراله	کیلومتر ۶۰، منطقه‌ی پلور	۰۹۱۱-۹۰۲۰۷۰۰ ۴۳۳۴۲۳۲۷
کبابی دوستان	کیلومتر ۶۰، منطقه‌ی پلور	۰۹۱۱-۱۱۸۷۴۴۳ ۴۳۳۴۲۲۶۱
رستوران روگلی	کیلومتر ۶۰، منطقه‌ی پلور	۰۹۱۱-۲۲۱۷۳۴۳ ۴۳۳۴۲۴۴۲
چلوکبابی پیک‌نیک	کیلومتر ۶۰، منطقه‌ی پلور	۰۹۱۱-۳۱۲۲۲۱۹ ۴۳۳۴۲۵۳۶
چلوکبابی ناب پلور	کیلومتر ۶۰، منطقه‌ی پلور	۰۹۱۲-۱۱۲۲۰۱۳
طباخی گل رز	کیلومتر ۶۰، منطقه‌ی پلور	۰۹۱۲-۵۲۳۲۴۵۲ ۴۳۳۴۲۴۲۷
چلوکبابی قدس	کیلومتر ۶۰، منطقه‌ی پلور	۰۹۱۱-۱۵۳۷۲۵۱ ۴۳۳۴۲۲۴۱
چلوکبابی مهتاب	کیلومتر ۶۰، منطقه‌ی پلور	۰۹۱۱-۱۲۱۲۲۵۰ ۴۳۳۴۲۳۴۱
چلوکبابی بوستان	کیلومتر ۶۰، منطقه‌ی پلور	۰۹۱۲-۱۹۷۰۵۹۷ ۴۳۳۴۲۲۲۷
سفره‌خانه سنتی کارا	کیلومتر ۶۱، بعد از پلور، منطقه‌ی کارا	۰۹۱۲-۳۳۳۲۴۸۰ ۴۳۳۴۲۲۲۲
زیارباغ، آب‌اسک، نیاک و پل‌مون | از کیلومتر ۶۴ تا ۷۸ تهران به آمل		
رستوران کریمی (اصغرجوجه)	کیلومتر ۷۵، منطقه‌ی نیاک	۰۹۱۱-۱۰۰۲۶۸۴ ۴۳۳۸۳۳۳۲

نام	نشانی	شماره‌ی تماس پیش‌شماره: ۰۱۱
چلوکبابی پاسارگاد	کیلومتر ۶۵، بعد از دوراهی لاسم، منطقه‌ی زیارباغ	۰۹۱۱-۱۰۰۵۲۳۰ ۴۴۲۶۱۲۶۱
چلوکبابی پشنک (اکبرقزل)	کیلومتر ۷۱، منطقه‌ی آب‌اسک	۰۹۱۱-۱۲۵۱۵۱۹ ۰۹۱۲-۱۲۲۹۴۹۵ ۴۴۲۴۰۷۴۷
رستوران برف‌چال	کیلومتر ۷۳، منطقه‌ی آب‌اسک	۰۹۱۲-۸۸۵۸۷۷۵ ۴۳۳۸۴۳۴۵
کبابی آشنا	کیلومتر ۷۳، منطقه‌ی آب‌اسک	۴۳۳۸۴۵۲۱
چلوکبابی گلشن هراز	کیلومتر ۷۳، منطقه‌ی آب‌اسک	۰۹۱۱-۱۲۷۰۳۱۹ ۰۹۱۱-۲۲۱۸۳۶۸ ۴۳۳۸۴۲۲۱
کبابی بهار	کیلومتر ۷۳، منطقه‌ی آب‌اسک	۰۹۱۱-۳۲۵۸۷۳۷ ۴۳۳۸۴۳۸۹
رستوران نمونه‌ی بندکنار	کیلومتر ۷۴، منطقه‌ی آب‌اسک، منطقه‌ی بندکنار	۰۹۱۱-۹۱۷۶۲۵۰ ۴۳۳۸۴۱۳۱
کبابی فلامینگو	کیلومتر ۷۴، منطقه‌ی آب‌اسک، منطقه‌ی بندکنار	۰۹۱۱-۹۱۵۸۹۹۱ ۴۳۳۸۴۱۶۴
کبابی حاج‌محمد	کیلومتر ۷۵، منطقه‌ی آب‌اسک	۰۹۱۱-۲۲۲۱۹۹۷ ۴۳۳۸۴۲۲۳
رستوران کوهستان	کیلومتر ۷۵، منطقه‌ی آب‌اسک	۰۹۱۱-۳۲۵۸۷۳۷ ۴۳۳۸۴۰۶۶
رستوران سالاری	کیلومتر ۷۸، قبل از خروجی نوا، منطقه‌ی پل‌مون	۰۹۳۶-۸۰۰۴۳۹۱ ۴۳۳۵۲۳۰۰
گزنگ، شنگلده، وانا | از کیلومتر ۷۹ تا ۸۷ تهران به آمل		
رستوران چرخ طلایی مسعود	کیلومتر ۸۵، منطقه‌ی شنگلده	۰۹۱۲-۲۱۵۰۶۷۹ ۴۳۳۵۸۰۷۹
چلوکبابی سحر	کیلومتر ۸۱، منطقه‌ی گزنک	۰۹۱۲-۱۰۳۲۰۸۲

نام	نشانی	شماره‌ی تماس پیش‌شماره: ۰۱۱
چلوکبابی حقیقت	کیلومتر ۸۱، منطقه‌ی گزنک	۰۹۱۱-۷۷۴۷۰۴۵ ۴۳۳۵۲۸۴۴
کبابی زیباکنار(هراز)	کیلومتر ۸۱، منطقه‌ی گزنک	۰۹۱۱-۳۲۵۷۰۲۴ ۴۳۳۵۲۵۳۵
چلوکبابی چشم‌انداز	کیلومتر ۸۱، منطقه‌ی گزنک	۰۹۱۲-۴۸۷۷۱۳۴ ۴۳۳۵۲۵۵۳
چلوکبابی برادران	کیلومتر ۸۱، منطقه‌ی گزنک	۰۹۱۱-۳۲۷۲۳۴۰
چلوکبابی اسلامی	آمل، جاده‌ی هراز، آب‌گرم لاریجان	۰۹۱۱-۷۱۸۵۱۱۶ ۴۳۳۵۷۱۹۲
چلوکبابی پاییزان	کیلومتر ۸۵، منطقه‌ی شنگلده	۰۹۱۱-۶۶۱۰۰۳۹ ۴۳۳۵۸۲۷۵
چلوکبابی خوش‌منظره	کیلومتر ۸۵، منطقه‌ی شنگلده	۰۹۱۱-۳۲۲۱۴۸۱ ۴۳۳۵۸۷۶۱
چلوکبابی فانوس کوهستان	کیلومتر ۸۵، منطقه‌ی شنگلده	۰۹۱۱-۹۰۲۶۳۴۷ ۴۳۳۵۸۰۷۶

قلابن، بایجان، کهرود (کارو)، پنجاب و هردورود | از کیلومتر ۹۰ تا ۱۱۵ تهران به آمل

چلوکبابی شازده‌ماهان	کیلومتر ۹۰، منطقه‌ی قلابن، قبل از استراباکو	۰۹۱۱-۳۲۷۵۰۶۳ ۴۳۳۲۲۲۰۰
چلوکبابی کاچیلا	کیلومتر ۹۱، منطقه‌ی قلابن، قبل از استراباکو	۰۹۱۱-۱۲۷۵۲۱۲ ۴۳۳۲۲۴۲۴
چلوکبابی دریوک	کیلومتر ۱۰۴، منطقه‌ی کهرود	۰۹۱۲-۱۷۱۱۴۵۷ ۵۸۵۲۳۰۵۲
چلوکبابی کوروش	کیلومتر ۱۰۴، منطقه‌ی کهرود	۰۹۱۱-۹۱۸۲۴۵۱ ۵۸۵۲۳۰۱۵
چلوکبابی توحید	کیلومتر ۱۰۴، منطقه‌ی کهرود، روبه‌روی هلال احمر	۰۹۱۱-۱۲۷۵۷۲۰ ۴۴۲۲۰۶۳۲

نام	نشانی	شماره‌ی تماس پیش‌شماره: ۰۱۱
کبابی ذکریا	کیلومتر ۱۰۴، منطقه‌ی کهرود	۰۹۱۱-۳۲۷۵۸۴۱
چلوکبابی مقدم	کیلومتر ۱۰۴، منطقه‌ی کهرود	۰۹۱۱-۳۱۲۰۰۸۱ ۵۸۵۲۳۰۲۲
چلوکبابی کارو	کیلومتر ۱۰۴، منطقه‌ی کهرود	۰۹۱۱-۳۲۷۶۱۵۱ ۰۹۳۹-۳۸۰۲۰۰۶ ۵۸۵۲۳۰۴۷
چلوکبابی بنفشه‌ی پنجاب	کیلومتر ۱۰۹، منطقه‌ی پنجاب	۰۹۱۱-۱۲۱۳۶۴۳ ۴۳۳۳۴۲۱۱
کبابی لِـرا	کیلومتر ۱۰۹، منطقه‌ی پنجاب	۴۳۳۳۴۲۲۰
سیاه‌بیشه، چلاو، رزکه، محمدآباد، پلیس‌راه | از کیلومتر ۱۱۷ تا ۱۵۰ تهران به آمل		
چلوکبابی باغ صفا	کیلومتر ۱۱۷، بعد از دوراهی بلده، منطقه‌ی سیاه‌بیشه	۰۹۱۱-۱۲۱۲۲۹۵ ۴۳۳۵۸۰۷۹
چلوکبابی چهارفصل	کیلومتر ۱۲۶، بعد از سه‌راهی چلاو، نرسیده به کلرد	۰۹۱۱-۱۲۷۲۲۵۳ ۴۳۱۶۲۰۰۶
چلوکبابی کوهپایه	کیلومتر ۱۲۳، قبل از سه‌راهی چلاو، روبه‌روی آب‌معدنی آمولو	۰۹۱۱-۷۷۴۷۰۴۴ ۴۳۱۲۲۳۲۳
نارنجستان	کیلومتر ۱۳۷، نرسیده به رزکه	۰۹۱۱-۹۰۹۳۳۷۵ ۰۹۱۱-۳۱۵۰۸۷۲ ۴۳۱۶۵۴۳۴
چلوکبابی آریا	کیلومتر ۱۴۰، منطقه‌ی رزکه	۰۹۱۱-۳۲۱۱۳۰۱ ۴۳۱۶۵۲۳۴ ۴۳۱۶۵۶۲۰
رستوران نصرت شاندیز	کیلومتر ۱۴۰، منطقه‌ی رزکه	۰۹۱۱-۱۲۷۰۹۱۱ ۴۳۱۶۵۲۸۸ ۴۳۱۶۵۲۲۵-۳۸
سفره‌خانه‌ی ایلیا	کیلومتر ۱۴۰، منطقه‌ی رزکه	۰۹۱۱-۱۲۷۳۱۰۱ ۴۳۱۶۵۴۵۰

نام	نشانی	شماره‌ی تماس پیش‌شماره: ۰۱۱
کبابی آریانا	کیلومتر ۱۴۰، منطقه‌ی رزکه	۰۹۱۱-۱۲۵۳۰۷۱ ۴۳۱۶۵۲۲۸
سفره‌خانه بهشت پنهَان	کیلومتر ۱۴۰، منطقه‌ی رزکه	۰۹۱۱-۳۲۲۰۱۸۰ ۴۳۱۶۵۴۱۵
چلوکبابی پردیس	کیلومتر ۱۴۳، منطقه‌ی محمدآباد	۰۹۱۱-۱۲۷۲۱۲۶ ۴۳۱۶۴۲۰۹
کبابی بهار	کیلومتر ۱۴۳، منطقه‌ی محمدآباد	۰۹۱۱-۲۲۰۲۰۱۵ ۴۳۱۶۴۲۳۱
رستوران پارسیان	کیلومتر ۱۴۳، سه کیلومتر قبل از پلیس‌راه	۰۹۱۱-۱۲۱۵۰۷۷ ۴۳۱۶۵۵۰۱-۲
چلوکبابی سبز رزکه	کیلومتر ۱۴۳، منطقه‌ی محمدآباد	۰۹۱۱-۳۲۰۹۵۲۲ ۴۳۱۶۵۴۹۷
چلوکبابی نهالستان	کیلومتر ۱۴۹، دوراهی امامزاده عبداله	۰۹۱۱-۳۲۵۳۰۴۹ ۴۳۱۲۵۱۳۷
چلوکبابی چلچله	کیلومتر ۱۴۹، دوراهی امامزاده عبداله	۰۹۱۱-۱۲۷۷۲۴۱
چلوکبابی حضرت	نرسیده به آمل، مسیر امامزاده عبداله	۰۹۱۱-۳۲۷۲۲۷۲ ۴۳۱۲۲۱۱۷
چلوکبابی دهکده	کیلومتر ۱۵۳، ورودی آمل	۰۹۱۱-۳۲۵۲۵۲۳ ۴۴۲۴۰۵۹۰
چلوکبابی مروارید ساحل	کیلومتر ۱۵۲، ورودی آمل	۰۹۱۲-۱۹۷۸۷۱۰ ۴۳۱۲۵۱۰۳ ۴۳۱۲۶۰۱۵
رستوران جام جم	کیلومتر ۱۵۲، ورودی آمل	۰۹۱۱-۱۲۱۳۷۳۱ ۴۴۸۸۳۵۵۵

واحدهای واقع در استان مازندران با همکاری اتحادیه‌ی جامعه‌ی واحدهای پذیرایی بین راهی هراز آمده است. این اتحادیه مرجع رسیدگی به شکایات علیه این واحدها نیز می‌باشد.

۰۱۱-۴۴۲۵۰۱۰۴

فهرست پمپ بنزین‌های مسیر

نام جایگاه	نشانی
دماوند	بزرگراه پردیس - بومهن
کَمَرد (۱۸۴)	کیلومتر ۱۵ جاده‌ی هراز (تهران به آمل)، بعد از جاجرود، منطقه‌ی کَمَرد
جاجرود (تپه‌سیف)	کیلومتر ۱۱ جاده‌ی هراز (تهران به آمل)، بعد از جاجرود و قبل از منطقه‌ی کَمَرد
بومهن (بخششی - ۱۱۴)	کیلومتر ۲۴ جاده‌ی هراز (تهران به آمل)، ابتدای شهر بومهن
رودهن	کیلومتر ۳۰ جاده‌ی هراز (تهران به آمل)، شهر رودهن، خ امام خمینی، قبل از خیابان شریعتی
شیرمحمدی	کیلومتر ۳۰ جاده‌ی هراز (تهران به آمل)، شهر رودهن، خ امام خمینی
آبعلی (ولایت - حاجیانی)	کیلومتر ۳۵ جاده‌ی هراز (تهران به آمل)، نرسیده به سه‌راه آبعلی، روبه‌روی ساختمان خدمات آتش‌نشانی آبعلی
خرمدشت (مشا)	کیلومتر ۴۴ جاده‌ی هراز (تهران به آمل)، بعد از پیست اسکی آبعلی
پلور	کیلومتر ۵۸ جاده‌ی هراز (تهران به آمل)، قبل از پلور، منطقه‌ی منظریه
رینه (در دست احداث)	بعد از پلور، ورودی شهر رینه، فاصله تا تهران ۸۱ کیلومتر
وانا	کیلومتر ۸۸ جاده‌ی هراز (تهران به آمل)، نرسیده به تونل وانا
بلده	شهر بلده
شاه‌زید	کیلومتر ۱۲۷ جاده‌ی هراز (تهران به آمل)، بعد از خروجی لهاش، نرسیده به سه‌راهی چلاو

نارنجستان	کیلومتر ۱۳۷ جاده‌ی هراز (تهران به آمل)، مجتمع خدماتی رفاهی نارنجستان
هراز (محمدآباد)	کیلومتر ۱۴۷ جاده‌ی هراز (تهران به آمل)، بعد از محمدآباد و پلیس‌راه
پهلوان‌زاده	آمل - میدان قائم (عج)
فجر	آمل - کیلومتر ۴ جاده‌ی آمل به چمستان
عالی‌نژاد	آمل - کیلومتر ۴ جاده‌ی آمل به محمدآباد

مراکز بهداشتی درمانی

بیمارستان امام رضا (ع) آمل

بلوار امام رضا (ع)، خیابان امام رضا (ع)، بعد از ثبت احوال ☎ ۱۵ الی ۰۱۱-۴۳۲۷۴۰۱۱

بیمارستان ۱۷ شهریور آمل

میدان ۱۷ شهریور، روبه‌روی هلال احمر

☎ ۳ الی ۰۱۱- ۴۴۲۲۴۰۰۱

بیمارستان خیریه حضرت فاطمه (س)

دماوند، روبه‌روی شهرداری

☎ ۹ الی ۰۲۱- ۷۶۳۲۸۶۸۶

درمانگاه شبانه‌روزی مهرجرد پردیس

فاز ۲، بین میدان امام خمینی (ره) و پارک

☎ ۰۲۱- ۷۶۲۴۳۳۳۴

بهداری اسک

☎ ۰۱۱-۴۳۳۸۴۸۶۰

بهداری رینه

☎ ۰۱۱-۴۳۳۵۵۳۰۴

بیمارستان امام علی (ع) آمل

خیابان نور، اول جاده‌ی چمستان، بعد از شرکت کاله ☎ ۴ الی ۰۱۱ - ۴۴۲۶۴۶۶۱

بیمارستان سوم شعبان دماوند

☎ ۰۲۱ - ۷۶۳۱۹۷۸۴

مرکز بهداشتی درمانی رودهن

بلوار امام خمینی، نرسیده به آتش‌نشانی

بهداری شبانه‌روزی گزنک

☎ ۰۱۱-۴۳۳۵۲۲۳۰

بهداری بایجان

☎ ۰۱۱-۴۳۳۲۲۴۳۰

بهداری پلور

☎ ۰۱۱-۴۳۳۴۲۱۷۰

پایگاه‌های امداد جاده‌ای، مراکز جمعیت هلال‌احمر آمل، مراکز فوریت‌های پزشکی ۱۱۵ و راهدارخانه‌ها در محدوده‌ی هراز

پایگاه پلور جاده‌ی هراز، کیلومتر ۶۰ تهران - آمل، روستای پلور

کهرود جاده‌ی هراز، کیلومتر ۱۰۴ تهران - آمل، منطقه‌ی کهرود

گزنگ جاده‌ی هراز، کیلومتر ۸۱ تهران - آمل، شهر گزنک

جمعیت هلال احمر آمل

آمل، سبزه‌میدان، خیابان فرهنگ

۰۲۱-۴۴۲۲۴۰۰۰ | ۰۲۱-۴۴۲۲۴۰۵۳ | ۰۲۱-۴۴۲۲۴۰۰۷

جمعیت هلال احمر استان مازندران

ساری، بلوار امام رضا (ع)

۰۱۱-۳۳۲۸۳۰۴۶-۴۸

SMS ۳۰۰۰۸۱۴۷

prmrcs@yahoo.com

www.mrcs.ir

جمعیت هلال احمر شهرستان دماوند

دماوند، گیلاوند، بلوار شهید بهشتی، جنب شبکه‌ی بهداشت

۰۲۱-۷۶۳۱۲۹۷۰

جمعیت هلال احمر شهرستان فیروزکوه

فیروزکوه، شهرک ولیعصر، خیابان دانشگاه ۰۲۱-۷۶۴۴۲۱۱۵

جمعیت هلال احمر استان تهران

تهران، تقاطع خیابان طالقانی و استاد نجات‌اللهی شمالی (ویلا)، جنب هتل هویزه

۱۵۹۸۹۱۳۳۱۹ | ۰۲۱-۸۷۷۱۲۰۰۰

۰۲۱-۸۸۹۰۳۲۲۵ | SMS ۳۰۰۰۷۳۲۳

Tehran@rcs.ir

حوزه‌ی مدیرعامل جمعیت استان تهران:

۰۲۱-۸۸۹۰۳۲۲۰ | ۰۲۱-۸۸۹۰۳۲۲۵

پیام‌گیر صوتی ۰۲۱-۸۷۷۱۲۸۷۷

مرکز فوریت‌های پزشکی ۱۱۵ (اورژانس)

کیلومتر ۶۰ تهـــران - آمل، پلور، کیلومتر ۳ جاده‌ی سد لار، کنار قرارگاه کوه‌نوردی

کیلومتر ۸۱ تهـــران - آمل، شهر گزنک، بین درمانگاه و بخشداری

کیلومتر ۹۳ تهـران - آمل، منطقه‌ی بایجان، کنار درمانگاه شبانه‌روزی

کیلومتر ۱۲۰ تهـران - آمل، بعد از تونل لهاش، روبه‌روی خروجی روستای لهاش و الیمستان

کیلومتر ۱۴۷ تهران - آمل، نارنجستان، کنار پمپ بنزین نارنجستان

راهدارخانه‌های جاده‌ی هراز

اداره‌ی راه و شهرسازی هراز: کیلومتر ۸۱ تهران - آمل، شهر گزنک

۰۱۱-۴۳۳۵۲۲۸۰-۴۳۳۵۲۰۳۱

راهدارخانه‌ی امامزاده هاشم: کیلومتر ۵۰ تهران - آمل، امامزاده هاشم، روبه‌روی ساختمان امامزاده

۰۲۱-۷۶۳۰۳۶۶۶

راهدارخانه‌ی منظریه: کیلومتر ۵۸ تهران - آمل، قبل از پلور، منطقه‌ی منظریه، قبل از پمپ بنزین

۰۱۱-۵۸۵۲۹۱۱۱

راهدارخانه‌ی گزنک: کیلومتر ۸۱ تهران - آمل، شهر گزنک، بعد از پاسگاه گزنک

۰۱۱-۴۳۳۵۲۲۳۰

راهدارخانه‌ی کهرود: کیلومتر ۱۰۴ تهران - آمل، منطقه‌ی کهرود، قبل از هلال احمر

۰۱۱-۵۸۵۲۳۱۴۱

ادارات حفاظت محیط زیست

سازمان حفاظت محیط زیست تهران، ضلع شمالی بزرگراه حکیم، بین بزرگراه شیخ فضل‌اله و یادگار امام، پارک طبیعت پردیسان ۰۲۱-۴۲۷۸۱۰۰۰ ۷۳۸۳۱۴۱۵۵

اداره‌ی کل حفاظت محیط زیست استان تهران سه‌راه تهران‌پارس، کیلومتر ۸ اتوبان شهید یاسینی، داخل پارک سرخه‌حصار، خیابان گل مریم ۰۲۱-۷۷۳۵۵۷۸۱

اداره‌ی حفاظت محیط زیست شهر تهران میدان هفت تیر، اول خیابان قائم مقام

۰۲۱-۸۸۸۲۴۵۱۳

اداره‌ی حفاظت محیط زیست خجیر و سرخه‌حصار سه‌راه تهران‌پارس، کیلومتر ۸ اتوبان شهید یاسینی، داخل پارک سرخه‌حصار، خیابان گل مریم ۰۲۱-۷۷۳۲۹۱۹۲

اداره‌ی حفاظت محیط زیست شهرستان دماوند گیلاوند، بلوار شهید بهشتی، مابین اداره‌ی راه و ترابری و آتش‌نشانی ۰۲۱-۷۶۳۴۳۷۳۸

اداره‌ی حفاظت محیط زیست شهرستان پردیس خرمدشت، نرسیده به بانک صادرات، پلاک ۶۷۶، طبقه‌ی دوم ۰۲۱-۷۶۲۱۳۶۲۰

شماره‌های مورد نیاز

اداره‌ی کل میراث فرهنگی استان مازندران ساری، میدان امام، ابتدای خیابان جام‌جم

۰۱۱-۳۳۳۹۱۰۰۱-۴

اداره‌ی میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری آمل

۰۱۱-۴۳۲۷۱۹۱۱-۳

بخشداری لاریجان

۰۱۱-۴۳۳۵۲۴۳۴

اداره‌ی راه و شهرسازی آمل

۰۱۱-۴۴۲۲۹۸۰۸

پایانه‌ی مسافربری آمل خیابان امام‌رضا ۹

۰۱۱-۴۳۲۹۰۱۴۴ | ۰۱۱-۴۳۲۹۰۰۷۰ | ۰۱۱-۴۳۲۹۰۰۸۰

پایانه‌ی مسافربری شرق تهران

۰۲۱-۷۷۷۲۲۸۲۶-۷۷۷۲۲۰۷۵

پلیس راه کل کشور

۰۲۱-۸۸۲۵۵۵۵۵

اطلاعات تلفن آمل

۰۱۱-۴۳۳۳۳۳۳۳

اطلاعات راه و ترابری

۱۴۱

شرکت امداد خودرو ایران

۰۹۶۴۴۰

تعمیرگاه دقت چنانچه خودروی شما در هر نقطه از جاده دچار نقص فنی شد، می‌توانید با شماره‌های زیر تماس بگیرید تا خودرو را برای تعمیر، به تعمیرگاه دقت واقع در سه‌راهی بایجان منتقل کنند.

۰۱۱-۴۳۳۲۲۳۲۸ | ۰۹۱۲-۳۴۳۹۰۲۳ | ۰۹۱۱-۱۱۵۴۱۱۹ | ۰۹۱۱-۱۲۵۱۹۵۲

فهرست واژگان

ص | ع | ف | ق

ک | گ

نام عکاسان با ذکر شماره‌ی صفحه‌ی عکس‌ها

حروف اختصاری ب: بالا / پ: پایین / ر: راست / چ: چپ / و: وسط / ز: زمینه

منابع و مآخذ

- باستانی پاریزی، محمدابراهیم؛ خاتون هفت‌قلعه، تهران، نشر علم، چاپ هفتم (اول نشر علم)۱۳۹۱.
- پازوکی طرودی، ناصر؛ آثار تاریخی دماوند، تهران، سازمان میراث فرهنگی کشور، چاپ اول ۱۳۸۱.
- حسن‌نژاد، فروغ؛ زارع، نبی‌اله؛ آباد، مجید و آمون، یوسف؛ از لاسِم تا لاسِم، ساری، انتشارات شفلین، چاپ نخست ۱۳۹۲.
- راعی اَسکی، مصطفی؛ اَسک در گذر تاریخ، تهران، نشر انتخاب، چاپ اول، ۱۳۸۷.
- راعی اَسکی، مصطفی؛ محلات لاریجان آمل، تهران، نشر انتخاب، چاپ اول ۱۳۹۳.
- زارع، مهدی؛ از بلده‌ی نوری چه می‌دانیم؟، تهران، نشر فراروی، چاپ اول ۱۳۹۳.
- ستوده، منوچهر؛ از آستارا تا اِستارباد، تهران، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، چاپ اول ۱۳۶۶، جلد چهارم، بخش‌های اول و دوم.
- ستوده، منوچهر؛ از آستارا تا اِستارباد، تهران، انجمن آثار ملی، چاپ اول ۱۳۵۵، جلد سوم.
- ستوده، منوچهر؛ البرزکوه، تهران، بنیاد موقوفات دکتر افشار، چاپ اول ۱۳۸۹.
- ستوده، منوچهر؛ قلاع اسماعیلیه در رشته‌کوه‌های البرز، تهران ۱۳۶۲، انتشارات طهوری.
- سعیدی شاهاندشتی، ناصر؛ جامعه‌شناسی تاریخی آمل، ساری، نشر ساغرسازان، چاپ اول ۱۳۹۱.
- ضیایی، هوشنگ؛ راهنمای صحرایی پستانداران ایران، تهران، کانون آشنایی با حیات وحش، چاپ چهارم، ۱۳۹۰.
- طاهری، ابولقاسم؛ جغرافیای تاریخی گیلان، مازندران و آذربایجان از نظر جهانگردان، تهران ۱۳۴۷.
- قادری، اسماعیل؛ نورآقایی، آرش؛ مجموعه مقالات نخستین همایش ملی گردشگری ادبی، تهران، داستان، چاپ اول ۱۳۹۱.
- قاسمی، فاطمه؛ لاریجان، گنجینه‌ی اکوتوریسم، تهران، نشر سفیر اردهال، چاپ اول ۱۳۹۲.
- مجیدی، عنایت‌اله؛ میمون دژ الموت (بررسی تاریخی و جغرافیایی)، تهران، بنیاد موقوفات دکتر محمود افشار، چاپ اول ۱۳۸۴.
- مرعشی، سید ظهیرالدین‌بن سیدنصرالدین؛ تاریخ طبرستان، رویان و مازندران، به کوشش سیدمحمدحسین تسبیحی، تهران، انتشارات شرق ۱۳۴۵.
- مرعشی، سید ظهیرالدین‌بن سید نصرالدین؛ تاریخ گیلان و دیلمستان، با تصحیح و تحشیه‌ی منوچهر ستوده، تهران، موسسه‌ی اطلاعات، چاپ دوم ۱۳۶۴.
- معین، محمد؛ فرهنگ فارسی، موسسه‌ی انتشارات امیرکبیر، تهران، چاپ هشتم ۱۳۷۱، جلد اول.
- منصورنژاد، محمد؛ آشنایی با رینه، تهران، نشر جوان پویا، چاپ اول ۱۳۹۳.
- نظری، احمد؛ شاهین‌پور، سامان؛ اصول کاربردی کوه‌پیمایی و طبیعت‌گردی، تهران، انتشارات مهرسا، چاپ اول ۱۳۹۴.
- نظری، احمد؛ سالنامه‌ی کوه‌نوردی و گردشگری سیمرغ، تهران، انتشارات مهروماه، سال‌های ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۳.

فهرست جاذبه‌های جاده‌ی هراز

راهنمای علائم قراردادی نقشه

شماره جاذبه در کتاب
شهر
روستا
مرتع
امام‌زاده
پمپ بنزین
تونل
پارک ملی
پایگاه هلال احمر
دریاچه/سد
قـلـه
مجتمع خدمات رفاهی
جاده‌ی اصلی هراز ۷۷
بزرگ‌راه
جاده‌ی آسفالت فرعی
خاکی ماشین‌رو
جاده‌ی جیپ‌رو

اسامی تونل‌ها

۱ لهاش ۱
۲ لهاش ۲
۳ هردورود
۴ آبچک
۵ تکاور
۶ سنگباران
۷ احمدمال
۸ آیو
۹ خانزاد
۱۰ وانا
۱۱ تکاور ۱
۱۲ تکاور ۲ (آزادی)
۱۳ زیار باغ
۱۴ نـور
۱۵ امام‌زاده هاشم

نقشه‌ی کلی جاده‌ی
هراز

انتشارات مهرسا
www.mehrsa.org

این کتاب به معرفی جاذبه‌های گردشگری طبیعی و فرهنگی جاده‌ی هراز پرداخته است. جاده‌ی هراز که از تهران شروع می‌شود و تا شهر آمل ادامه دارد، در مسیر ۱۵۵ کیلومتری خود جاذبه‌های فراوانی دارد که هر کدام زیبایی خاصی را برای گردشگران به ارمغان می‌آورد. در معرفی برخی از جاذبه‌ها، شماره تماس‌هایی برای هماهنگی راهنمای محلی، گروه‌های کوهنوردی منطقه، محل استراحت و شب‌مانی، رستوران، اردوگاه، خانه‌ی محلی، امام‌زاده، وسیله‌ی نقلیه و هتل آمده تا بتوانید با برنامه‌ریزی بهتری گردش کنید. استفاده از نقشه، تصاویر رنگی، مختصات جغرافیایی نقاط مهم، پمپ بنزین‌های مسیر، و تعیین سطح برنامه، استفاده از مطالب این کتاب را آسان‌تر نموده است.

انتشارات مهرسا

تهران، خ کارگر جنوبی، نرسیده به جمهوری،
کوچه‌ی صابر، پلاک ۱ واحد ۱
تلفکس: ۶۶۴۸۱۹۸۹ پیامک: ۱۰۰۰۱۹۸۹
فروش اینترنتی: www.mehrsa.org

یادداشت (ترجیحاً با مداد)